МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА

Кваліфікаційна наукова
праця на правах рукопису

АФАНАСЬЄВА Наталія Анатоліївна

УДК 378.091.3:37.011.3-051]:7.012(043.3)

ДИСЕРТАЦІЯ

ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ СФЕРИ ДИЗАЙНУ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

011 – Освітні, педагогічні науки
01 – Освіта/Педагогіка

Подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії.
Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело
_____ Н.А. Афанасьєва
(підпис, ініціали та прізвище здобувача)

Науковий керівник: Титова Наталія Михайлівна,
доктор педагогічних наук, професор

Київ – 2026

АНОТАЦІЯ

Афанасьєва Н.А. Професійна підготовка викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» – Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Київ, 2026.

Дисертаційне дослідження виконано з метою удосконалення теоретичних і методичних аспектів забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну для забезпечення їх професійної зайнятості в сфері, освіти й інноватики. У ході дослідження вирішено завдання: здійснено дефінітивний та теоретико-аксіологічний аналіз стану розробленості та практично-корисного досвіду професійної підготовки фахівців сфери дизайну з уточненням тезаурусу педагогічної проблеми; обґрунтовано у теоретичних і методичних аспектах організацію освітнього процесу забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну; розроблено та уніфіковано зміст і структуру здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення та у контексті спеціальних дисциплін галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 022 «Дизайн», освітніх програм «Графічний дизайн» та «Дизайн середовища»; розроблено та обґрунтовано критеріальний апарат оцінювання рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін; розроблено, обґрунтовано та верифіковано структурно-організаційну модель професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін.

Визначено та обґрунтовано науковий апарат дослідження, який розкриває: об’єкт дослідження як організацію освітнього процесу забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну, а предмет дослідження як структурно-організаційна модель професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін.

У першому розділі «Теоретичні аспекти професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін» здійснено дефінітивний та теоретико-аксіологічний аналіз стану розробленості та практично-корисного досвіду професійної підготовки фахівців сфери дизайну та контент-аналіз нормативно-правового регулювання професійної підготовки викладачів сфери дизайну. У другому розділі «Методичні аспекти проєктування структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін» здійснено розроблення та обґрунтування структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у визначених педагогічних умовах професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін. У третьому розділі «Організація впровадження та верифікація структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін» розкрито зміст і структуру здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у педагогічних умовах їх професійної підготовки та встановлено ефективність структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін за розробленим критеріальним апаратом.

Виокремлено наукову новизну захисних положень педагогічного дослідження – уперше: обґрунтовано теоретичні і методичні аспекти спеціалізації професійної підготовки викладачів сфери дизайну; розроблено, обґрунтовано та верифіковано структурно-організаційну модель професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у підсистемах – цільова, організаційна, методична змістова, технологічна, технічного регулювання, функціонально-змістова та результативна у виокремлених педагогічних умовах; розроблено та апробовано критеріальний апарат оцінювання рівнів (початковий, достатній і високий) сформованої здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у критеріях – аксіологічний, функціонально-технологічний та креаційний;

здійснено уніфікацію змісту і структури здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення та у контексті спеціальних дисциплін галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 022 Дизайн, освітньо-професійних програм «Графічний дизайн» та «Дизайн середовища»; сформульовано у авторському трактуванні дефініції «здатність викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін», «освітній процес організації професійної підготовки викладачів сфери дизайну»; удосконалено методичний органайзер забезпечення циклу професійної підготовки здобувачів освіти галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 022 Дизайн, освітньо-професійних програм «Графічний дизайн» та «Дизайн середовища» за напрямами проблемної тематики спеціальної підготовки, а саме – цифрові технології і дизайн-моделювання, комплексне – графічне і комп'ютерне дизайн-проєктування, композиція/кольорознавство/колористика, спеціальна техніка рисунку, живопису та спецрисунку, пластична анатомія, художньо-естетична діяльність, методика навчання спеціальних дисциплін та методологія наукових досліджень та інтелектуальна власність; подальшого розвитку набула методологія професійної підготовки викладачів сфери дизайн до забезпечення спеціальних дисциплін у неперервній освіті.

Ключові слова: *анатомічна пластика, професійне навчання, методика викладання, майбутні викладачі, сфера дизайну, інноваційні методики, педагогічні практики, просторове мислення, креативність, візуальна грамотність, художнє моделювання, методика викладання, художньо-пластичні дисципліни, вища мистецька освіта, візуалізація форми, цифрові інструменти, міждисциплінарний підхід, підготовка викладачів, методика теорії, сучасний розвиток, інформаційні технології, мотивація, заклади вищої освіти, освітній процес.*

ANNOTATION

Afanasieva N.A. Professional training of teachers in the field of design to provide special disciplines. – Qualifying research paper, manuscript copyright.

Dissertation for the Doctor of Philosophy degree in specialty 011 “Education, pedagogical sciences” – Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, 2026.

The dissertation research was carried out with the aim of improving the theoretical and methodological aspects of providing special disciplines in the professional training of teachers in the field of design to ensure their professional employment in the field of education and innovation. In the course of the research, the following tasks were solved: a definitive and theoretical and axiological analysis of the state of development and practical and useful experience of professional training of design specialists was carried out with a clarification of the thesaurus of the pedagogical problem; the organization of the educational process of providing special disciplines in the professional training of teachers in the field of design was substantiated in theoretical and methodological aspects; the content and structure of the ability of teachers in the field of design to provide special disciplines of the field of knowledge 02 Culture and Art, specialty 022 "Design", educational programs "Graphic Design" and "Environmental Design" were developed and substantiated; a criterion apparatus for assessing the levels of the formed ability of teachers in the field of design to provide special disciplines was developed and substantiated; the structural and organizational model of professional training of teachers in the field of design to provide special disciplines has been developed, substantiated and verified.

The scientific apparatus of the study has been determined and substantiated, which reveals: the object of the study as the organization of the educational process of providing special disciplines in the professional training of teachers in the field of design and the subject of the study as the structural and organizational model of professional training of teachers in the field of design to provide special disciplines.

In the first section "Theoretical aspects of professional training of teachers in the field of design to provide special disciplines", a definitive and theoretical and axiological analysis of the state of development and practical and useful experience

of professional training of design specialists and a content analysis of the regulatory and legal regulation of professional training of design presentations have been carried out. In the second section “Methodological aspects of designing a structural and organizational model of professional training of teachers in the field of design to provide special disciplines” the structural and organizational model of professional training of teachers in the field of design to provide special disciplines in the specified pedagogical conditions of professional training of teachers in the field of design to provide special disciplines was developed and substantiated. In the third section “Organization of implementation and verification of a structural and organizational model of professional training of teachers in the field of design to provide special disciplines” the content and structure of the ability of teachers in the field of design to provide special disciplines in the pedagogical conditions of their professional training have been revealed and the effectiveness of the structural and organizational model of professional training of teachers in the field of design to provide special disciplines according to the developed criteria apparatus has been established.

The scientific novelty of the protective provisions of the pedagogical research has been highlighted – for the first time: theoretical and methodological aspects of specialization of professional training of teachers in the field of design have been substantiated; a structural and organizational model of professional training of teachers in the field of design for providing special disciplines in subsystems - target, organizational, methodological content, technological, technical regulation, functional-content and effective in isolated pedagogical conditions has been developed and tested; a criterion apparatus for assessing the levels (initial, sufficient and high) of the formed ability of teachers in the field of design to provide special disciplines in the criteria - axiological, functional-technological and creative has been developed and tested; the content and structure of the ability of teachers in the field of design to provide special disciplines of the field of knowledge 02 Culture and Art, specialty 022 Design, educational and professional programs "Graphic Design" and "Environmental Design" have been unified; the author's interpretation of the

definition "ability of teachers in the field of design to provide special disciplines", "educational process of organizing professional training of teachers in the field of design" has been formulated; The methodological organizer for ensuring the cycle of professional training for applicants for the field of knowledge 02 Culture and Art, specialty 022 Design, educational and professional programs "Graphic Design" and "Environmental Design" in the areas of problem topics of special training has been improved, namely - digital technologies and design modeling, complex - graphic and computer design, composition / colour science / colouristics, special techniques of drawing, painting and special drawing, plastic anatomy, artistic and aesthetic activity, methodology of teaching special disciplines and methodology of scientific research and intellectual property; the methodology of professional training of teachers in the field of design to provide special disciplines in continuing education has been further developed.

Keywords: anatomical plastic, professional training, teaching methodology, future teachers, design field, innovative methods, pedagogical practices, spatial thinking, creativity, visual literacy, artistic modeling, teaching methodology, artistic and plastic disciplines, higher art education, visualization of form, digital tools, interdisciplinary approach, teacher training, theory methodology, modern development, information technologies, motivation, higher education institutions, educational process.

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Статті в наукових фахових виданнях України

1. **Афанасьєва Н.А.** Теорія і методика професійного навчання анатомічної пластики майбутніх викладачів сфери дизайну. *Педагогічна Академія: наукові записки.* 2024. № 8. URL: https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/239.

2. **Афанасьєва Н.А.** Дослідження впливу інноваційних педагогічних практик на якість навчання анатомічної пластики у сфері дизайну. *Перспективи та інновації науки*. 2025. №7 (53). С.106-120.

3. **Афанасьєва Н.А.** Методичні підходи анатомічної пластики для викладачів дизайну. *Суспільство та національні інтереси*. 2025. № 4(12). С.30-41.

4. **Афанасьєва Н.А.,** Титова Н.М**.** Формування професійних компетенцій викладачів дизайну через удосконалення методики навчання анатомічної пластики. *Педагогічна Академія - наукові записки*. 2025. №20. URL:https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1128.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. **Афанасьєва Н.А.** Теорія та методики професійного навчання анатомічної пластики для майбутніх викладачів у сфері дизайну. *Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції «GLOBALIZATION OF SCIENTIFIC KNOWLEDGE: INTERNATIONAL COOPERATION AND INTEGRATION OF SCIENCES»*. 29.11.2024 p. Vinnytsia, UKR - Vienna, AUT (Online). С.885-887.

6. **Афанасьєва Н.А.** Теорія та методики професійного навчання анатомічної пластики для майбутніх викладачів у сфері дизайну. *Збірник матеріалів VI Міжнародної наукової конференції «Актуальні питання розвитку галузей науки».* 15.11.2024, Київ, Україна С. 521-524.

7. **Афанасьєва Н.А.** Проблема недооцінки сутності дизайну. *Збірник матеріалів ІІІ Міжнародної наукової конференції «Наукові орієнтири: теорія та практика досліджень»*. 17.05.2024. Ужгород, Україна. С. 270-271.

8. **Афанасьєва Н.А.** Реальність чи ілюзія проблем в сучасному мистецтві. *Збірник матеріалів XI Всеукраїнської науково-практичної студентської інтернет-конференції «Науковий простір студента: пошуки і знахідки» (2 частина). Образотворче мистецтво: зміст та перспективи розвитку*. 29.03.2024. Ужгород, Україна С. 330-332.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

9. **Афанасьєва Н.А.,** Титова Н.М. Розробка компетентнісного підходу до навчання анатомічної пластики майбутніх викладачів дизайну. *Український мистецтвознавчий дискурс.* 2025. № 3. С.8-16.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЇ…… 2
СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА…… 8
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ…… 12
ВСТУП…….. 13
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ СФЕРИ ДИЗАЙНУ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ……. 21
1.1 Дефінітивний та теоретико-аксіологічний аналіз стану розробленості та практично-корисного досвіду професійної підготовки фахівців сфери дизайну ……. 21
1.2 Контент-аналіз нормативно-правового регулювання професійної підготовки викладів сфери дизайну…….. 60
Висновки до першого розділу…… 91
Список використаної літератури до першого розділу…….....…… 96
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЄКТУВАННЯ СТРУКТУРНО-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ СФЕРИ ДИЗАЙНУ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН …… 113
2.1. Розроблення та обґрунтування структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін ……..…….. 113
2.2. Педагогічні умови професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін ……. 155
Висновки до другого розділу…….... 178
Список використаної літератури до другого розділу…….....…… 180
РОЗДІЛ 3. ОРГАНІЗАЦІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ТА ВЕРИФІКАЦІЯ СТРУКТУРНО-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ СФЕРИ ДИЗАЙНУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ……..... 182

3.1. Зміст і структура здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у педагогічних умовах їх професійної підготовки …….. 182

3.2. Встановлення ефективності структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін за розробленим критеріальним апаратом……. 208

Висновки до третього розділу…… 236

Список використаної літератури до третього розділу…….. 238

ВИСНОВКИ…… 241

ДОДАТКИ……..... 257

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЗВО – заклад вищої освіти

МОН України – Міністерство освіти і науки України

СВО – Стандарт вищої освіти

ЗМІ – засоби масової інформації

ЄС – Європейський Союз

VR – віртуальна реальність (з англ. – virtual reality)

AR – доповнена реальність (з англ. – augmented reality)

ШІ – штучний інтелект

ІКТ – інформаційно-комунікаційні технології

ХДАДМ – Харківська державна академія дизайну і мистецтв

ЛНАМ – Львівська національна академія мистецтв

КНУКіМ – Київський національний університет культури і мистецтв

КНУТД – Київський національний університет технологій та дизайну

НАОМА – Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

ОПП – освітньо-професійні програми

ОС – освітній ступінь

ЕГ – експериментальна група

КГ – контрольна група

ВСТУП

Актуальність теми дослідження концентровано у площині соціокультурного контексту трансформації сфери дизайну у якості інструментальної та інноваційної діяльності проєктування та формування художньо-естетичної візуальної культури суспільства. Глобальна цифровізація суспільства, динамічне впровадження сучасних інформаційних технологій у сферу освіти, науки й інноватики та перехід до екологічно орієнтованого проєктування висувають нові вимоги до професійної підготовки фахівців сфери дизайну, зумовлює нагальну потребу у висококваліфікованих викладачах, які здатні транслювати не лише базові академічні наукові знання, а й актуалізувати професійні тренди особливо при забезпеченні викладання спеціальних дисциплін у якості дослідника-теоретика, методолога, креатора, практика-професіонала, тьютора-модератора, фасилітатора.

Наукова значущість дослідження полягає у розробці та теоретичному обґрунтуванні структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін спеціальності 022 «Дизайн», галузі знань 02 Культура та мистецтво (нині – спеціальність В2 Дизайн, галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки) згідно з міжнародною класифікацією відповідної деталізованої галузі Міжнародної стандартної класифікації освіти ISCED-F 2013 – 0212 Fashion, interior and industrial design, обраних спеціалізацій– В2.01 «Графічний дизайн», та В2.03 «Дизайн середовища».

У науковому дискурсі сформовано низку концептуальних підходів, які відображають еволюційний розвиток, специфіку інституціоналізації вітчизняної моделі дизайн-освіти в умовах цифрової трансформації та викликів соціальної турбулентності, які відображено у напрацюваннях сучасної національної академічної спільноти у сфері дизайну таких учених як: Є.Антонович, В.Вдовченко, В.Даниленко, В.Прусак, О.Фурса, Л.Базиль, В.Орлов, Л.Оружа, В.Тименко, С.Чирчик, С.Мигаль.

Проблемне поле визначення й удосконалення концептуально-методичних основ професійної підготовки майбутніх дизайнерів посідає вагоме місце у контурі сучасного академічного знання. У даному контексті питання конструювання науково обґрунтованих підходів, принципів і моделей професійної підготовки дизайнерів знайшло відображення у низці фундаментальних праць провідних дослідників: С.Алєксєєва, В.Томашевський, О.Швець, Л.Оружа, В.Косюк, Л.Оршанський, І.Котик, М.Курач, В.Демків, Т.Удод, О.Пасько, Н.Бондаренко, А.Мешко, З.Макар, В.Тименко.

Проблематика розвитку дизайн-освіти в контексті збереження та популяризації національної культури набуває унікальної актуальності в умовах глобальної турбулентності та соціокультурних трансформацій. Концептуально-методологічні орієнтири розвитку сфери дизайну, орієнтованої на етнокультурні мотиви та цінності як складової формування української національної ідентичності та інтеграції України в європейський культурний простір, шляхи інтеграції принципів етнодизайну в систему дизайн-освіти досліджували: Є.Антонович, В.Вдовченко, О.Васкевич, В.Даниленко, А.Руденченко, Н.Свиридюк.

Концептуально-методологічні засади модернізації дизайн-освіти з урахуванням провідного міжнародного досвіду (зокрема Французької, Італійської Республік, Сполученого Королівства, Федеративної Республіки Німеччини) студіювали: Ю.Адоньєва, С.Алєксєєва, В.Даниленко, С.Дмитрюк, А.Коломієць, О.Швець, Д.Коломієць, Ю.Бабчук, Л.Оружа, М.Тягур, О.Швець.

Сфера сучасного дизайну стрімко трансформується під впливом інноваційних технологій, які розширюють горизонти творчої діяльності та сприяють цифровізації проєктування та моделювання. Професійна практика дизайнерів нині ґрунтується на інтеграції практично-корисного досвіду з сучасними технічними та програмними засобами. Проблему впровадження інновацій в систему професійної підготовки майбутніх дизайнерів з метою формування їх професійної компетентності досліджували учені: Д.Борисенко, О.Брянцев, М.Кирієнко, Н.Комашко, Д.Корчевський, М.Кравченко, І.Цідило.

Аналіз досліджень вказує на наявність вагомих *суперечностей*, які обумовлюють проблему дослідження між :

– сучасним розвитком індустрії дизайну (діджиталізація, нові візуальні мови, запит на креаційність економічних видів діяльності) та консервативністю та недостатньою адаптивністю змісту і структури спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну у вітчизняних ЗВО;

– соціальним замовленням на висококваліфікованих викладачів сфери дизайну зі здатністю до забезпечення спеціальних дисциплін та дефіцитом умов для формування та розвитку їх професійної майстерності з володінням навчально-методичного органайзеру спеціальних дисциплін професійної підготовки викладачів сфери дизайну;

– надмірними вимогами до інструментальної компетентності викладачів сфери дизайну (досконале володіння профільним софтом та техніками) та відсутністю гнучкості системи неперервної освіти з врахуванням специфіки сучасної дизайн-освіти;

– орієнтацією на творчу самореалізацію здобувачів освіти та обмеженою інноватикою навчально-методичного органайзеру спеціальних дисциплін (цифрові технології і дизайн-моделювання; комплексне – графічне і комп’ютерне дизайн-проєктування; композиція/кольорознавство/колористика; спеціальна техніка рисунку, живопису та спецрисунку; пластична анатомія; художньо-естетична діяльність; методика навчання спеціальних дисциплін), які здатні застосовувати викладачі спеціальних дисциплін у практиці дизайн-освіти.

Виявлені об’єктивні суперечності зумовили вибір теми наукового дослідження: «Професійна підготовка викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін».

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до НДР «Освітня політика якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм для сталого розвитку України»

(ДР № 0122U000046, 2022-2024 рр.). Тему дисертації уточнено рішенням вченої ради Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 1 від 28 серпня 2025 р.).

Мета дослідження: удосконалення теоретичних і методичних аспектів забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну для забезпечення їх професійної зайнятості в сфері, освіти й інноватики.

Для досягнення зазначеної мети були поставлені такі **завдання дослідження:**

1. Здійснити дефінітивний та теоретико-аксіологічний аналіз стану розробленості та практично-корисного досвіду професійної підготовки фахівців сфери дизайну з уточненням тезаурусу педагогічної проблеми.

2. Обґрунтувати у теоретичних і методичних аспектах організацію освітнього процесу забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну.

3. Розробити та уніфікувати зміст і структуру здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення та у контексті спеціальних дисциплін галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 022 «Дизайн», освітніх програм «Графічний дизайн» та «Дизайн середовища».

4. Розробити та обґрунтувати критеріальний апарат оцінювання рівнів здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін.

5. Розробити, обґрунтувати та верифікувати структурно-організаційну модель професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін.

Об’єкт дослідження – організація освітнього процесу забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну.

Предмет дослідження – структурно-організаційна модель професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін.

Для реалізації поставлених завдань застосовувалися **методи дослідження**: *теоретичні*, а саме – *теоретико-аксіологічний* за для вивчення

процесу організації професійної підготовки викладачів сфери дизайну у контексті ціннісних імперативів синектики (стимулювання творчості, пошуку інженерії креаційних рішень); *дефінітивний та контент-аналіз* за для формування понятійно-категоріального апарату дослідження; *компаративний аналіз* за для порівняння та встановлення позитивного практично-корисного вітчизняного та міжнародного досвіду неперервної підготовки викладачів сфери дизайну; *метод аналогій та асоціацій* за для моделювання процесу професійної підготовки майбутніх викладачів дизайну, а саме *метод аналогій* за для оструктурення організації освітнього процесу професійної підготовки бакалаврів і магістрів галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки спеціальність В2 Дизайн щодо адаптації специфічних дизайн-технологій у методиці викладання спецдисциплін; *метод асоціацій* задля вивчення нелінійних зв'язків візуально-образного та креаційного мислення та врахування особливостей у навчально-методичному органайзері спеціальних дисциплін професійної підготовки викладачів сфери дизайну зі здатностями до їх забезпечення та розвитку інтелектуальної лабільності викладачів з генеруванням інноваційних освітніх стратегій у дизайн-освіті; *евристичні* методи, а саме *формально-логічний аналіз* за для верифікації розробленої та обґрунтованої структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін та встановлення казуальності між рівнем сформованої здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін та перспективністю її подальшого розвитку; педагогічний експеримент – проєктування, моделювання та верифікація (у етапах – аксіологічний, констатувальний та формувальний); статистичні методи обробки результатів дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що *уперше*:

– *обґрунтовано* теоретичні і методичні аспекти спеціалізації професійної підготовки викладачів сфери дизайну;

– *розроблено, обґрунтовано та верифіковано* структурно-організаційну модель професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення

спеціальних дисциплін у підсистемах – цільова, організаційна, методична, змістова, технологічна, технічного регулювання, функціонально-змістова та результативна у виокремлених педагогічних умовах; *розроблено та апробовано* критеріальний апарат оцінювання рівнів (початковий, достатній і високий) сформованої здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у критеріях – аксіологічний, функціонально-технологічний та креаційний;

– *здійснено уніфікацію* змісту і структури здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення та у контексті спеціальних дисциплін галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 022 «Дизайн», освітньо-професійних програм «Графічний дизайн» та «Дизайн середовища»;

– *сформульовано* у авторському трактуванні дефініції «здатність викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін», «освітній процес організації професійної підготовки викладачів сфери дизайну»;

- *удосконалено* методичний органайзер забезпечення циклу професійної підготовки здобувачів освіти галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 022 «Дизайн», освітньо-професійних програм «Графічний дизайн» та «Дизайн середовища» за напрямами проблемної тематики спеціальної підготовки, а саме – цифрові технології і дизайн-моделювання, комплексне – графічне і комп'ютерне дизайн-проєктування, композиція/кольорознавство/колористика, спеціальна техніка рисунку, живопису та спецрисунку, пластична анатомія, художньо-естетична діяльність, методика навчання спеціальних дисциплін та методологія наукових досліджень та інтелектуальна власність;

- *подальшого розвитку набула* методологія професійної підготовки викладачів сфери дизайн до забезпечення спеціальних дисциплін у неперервній освіті.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що : упроваджено структурно-організаційну модель професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін; розроблено

навчально-методичне забезпечення курсів та дисциплін «Рисунок», «Живопис», «Спецрисунок»; розроблено навчально-методичне забезпечення циклу професійної підготовки здобувачів освіти галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 022 «Дизайн», освітньо-професійних програм «Графічний дизайн» та «Дизайн середовища» за напрямами проблемної тематики спеціальної підготовки, а саме – цифрові технології і дизайн-моделювання, комплексне – графічне і комп'ютерне дизайн-проєктування, композиція/кольорознавство/колористика, спеціальна техніка рисунку, живопису та спецрисунку, пластична анатомія, художньо-естетична діяльність, методика навчання спеціальних дисциплін та методологія наукових досліджень та інтелектуальна власність.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (акт впровадження № 326 від 27.11.2025р.), Полтавського національного педагогічного університету ім. Короленка (довідка впровадження № 1795/01-51/02 від 02.12.2025 р.) та Арт академія сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі (довідка впровадження від 18.10.2025 р.).

Особистий внесок дисертанта. Результати дослідження, які представлено в дисертації, автором отримано особисто. У публікаціях, які опубліковано у співавторстві з науковим керівником: [4] – здійснено аналіз сучасних методик викладання анатомічної пластики та виокремлено роль педагогічних інновацій та цифрових технологій на формування професійних компетенцій майбутніх викладачів сфери дизайну; [9] – розроблено й експериментально апробовано ефективність педагогічних умов формування професійної компетентності майбутніх викладачів сфери дизайну.

Апробація результатів дисертації. Основні результати дисертаційної роботи апробовано на конференціях різного рівня –

- *міжнародних*: VIII Міжнародна науково-практична конференція «Globalization of scientific knowledge: international cooperation and integration of sciences» (Vinnytsia, UKR – Vienna, 2024); VI Міжнародна наукова конференція

«Актуальні питання розвитку галузей науки» (Київ, 2024); III Міжнародна наукова конференція «Наукові орієнтири: теорія та практика досліджень» (Ужгород, 2024); II Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та інновації професійної і технологічної освіти: реалії, досвід, перспективи» (Чернігів, 2024); VIII Міжнародна науково-методична конференція «Передові технології реалізації освітніх ініціатив» (Переяслав, 2024, 2025);

- *всеукраїнських*: V Всеукраїнська науково-практична конференція «Інформаційна діяльність: історія, сьогодення, майбутнє» (Київ, 2023); XI Всеукраїнська науково-практична студентська Інтернет-конференція «Науковий простір студента: пошуки і знахідки: Образотворче мистецтво: зміст та перспективи розвитку» (Ужгород, 2024).

Публікації. Основні результати дисертації представлено у 9 наукових працях, а саме: 4 статті у наукових фахових виданнях України у галузі педагогіки, 4 тези і матеріали доповідей апробаційного характеру та публікація, яка додатково відображає наукові результати дисертації.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається з анотації українською й англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел до кожного розділу. Загальний обсяг дисертації становить 272 сторінок.

РОЗДІЛ 1.
ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ СФЕРИ ДИЗАЙНУ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

1.1 Дефінітивний та теоретико-аксіологічний аналіз стану розробленості та практично-корисного досвіду професійної підготовки фахівців сфери дизайну

Дефінітивний аналіз стану наукової розробленості проблеми та наявного практико-орієнтованого досвіду професійної підготовки фахівців у сфері дизайну передбачає не лише дескриптивну систематизацію підходів до інтерпретації ключових понять, а й їх критичну реконцептуалізацію з урахуванням сучасних освітніх парадигм. Це зумовлює необхідність узгодження категоріального апарату в межах міждисциплінарного наукового дискурсу, що в сукупності забезпечує формування науково обґрунтованої, концептуально структурованої моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін, орієнтованої на підвищення якості організації освітнього процесу та відповідність актуальним вимогам сучасного освітнього середовища.

У довідкових джерелах поняття «дизайн» трактується як художньо-конструкторська та проєктна діяльність із формування предметно-просторового середовища, спрямована на забезпечення функціональної доцільності, естетичної виразності та ергономічної відповідності об’єктів і систем потребам людини [25]; як творча діяльність із проєктування об’єктів предметно-просторового середовища, що інтегрує мистецькі, технічні та технологічні компоненти з метою створення естетично й функціонально досконалих рішень [72]; а також як вид проєктної діяльності, що поєднує інженерно-технологічні, художньо-естетичні та соціокультурні підходи до формування предметно-просторового середовища життєдіяльності людини, орієнтованого на функціональність, ергономічність і якість взаємодії людини з об’єктами та системами [114], що в сукупності засвідчує усталене розуміння дизайну як

комплексної міждисциплінарної практики створення гармонійного, функціонально обґрунтованого та естетично організованого середовища.

У міжнародному нормативному та науковому дискурсі дизайн трактується як комплексна, процесуально організована та людиноорієнтована діяльність, спрямована на перетворення явних і прихованих потреб користувачів у функціонально обґрунтовані, естетично збалансовані та технічно доцільні рішення, що реалізуються у вигляді продуктів і послуг.

У Стандартах серії ISO 9000 «Системи управління якістю – Вимоги» (з англ. – Quality management systems), зокрема ISO 9001 «Системи управління якістю – Вимоги» (з англ. – Management Systems – Requirements), дизайн і розроблення (з англ. – Design and development) розглядаються як інтегрована сукупність взаємопов'язаних процесів, що забезпечують трансформацію встановлених вимог у формалізовані характеристики продукції, послуг або систем. Наголошено, що цей процес охоплює повний життєвий цикл проєктування – від етапів планування та визначення вхідних параметрів до процедур верифікації та валідації результатів – і спрямований на забезпечення відповідності встановленим критеріям якості, безпеки, надійності та експлуатаційної придатності [167].

У трактуванні Всесвітньої організації дизайну (з англ. – World Design Organization) поняття «дизайн» трактується як стратегічно орієнтована, креативно-інноваційна та людиноцентрична діяльність, спрямована на системне проєктування й оптимізацію продуктів, сервісів, платформ і користувацького досвіду (з англ. – User experience) з метою підвищення рівня якості та безпеки життя, а також ефективності взаємодії людини із соціально-матеріальним середовищем. У цьому контексті сучасна парадигма дизайну виходить за межі естетико-формального підходу та інтерпретується як інструмент системних інновацій, соціально-технологічних трансформацій [181].

Автор людиноорієнтованого підходу (з англ. – User-centered design) Д. Норман розглядає сучасний дизайн як складну між- і трансдисциплінарну

методологічну систему, що інтегрує інженерно-технологічні, ергономічні, когнітивно-психологічні, соціально-економічні та комунікаційно-медійні виміри проєктування. У межах цієї системи домінантною виступає парадигма людиноцентричності (з англ. – Human-centeredness), спрямована на системне моделювання та оптимізацію користувацького досвіду, поведінкових патернів, когнітивних стратегій та емоційно-інтеракційних сценаріїв взаємодії людини з продуктами, сервісами і цифровими екосистемами [169].

Поняття «дизайн» у сучасній міжнародній та національній нормативно-методологічній парадигмі формується як складна багаторівнева міждисциплінарна категорія, що в інтерпретаціях ISO 9241-210:2019 –Процеси людиноцентричного дизайну інтерактивних систем (з англ. – Human-centred design processes for interactive systems), ISO 9000:2015 – Системи управління якістю – Основні положення та словник (з англ. – Quality management systems – Fundamentals and vocabulary) та ISO 14006:2020 (екодизайн) визначається як системний процес перетворення соціальних, функціональних, технологічних і контекстуальних вимог у інноваційно обґрунтовані та технологічно реалізовані продукти, сервіси й інтерфейсні системи.

Відповідно до підходу Світової організації дизайну (з англ. – World Design Organization), дизайн визначається як стратегічно зорієнтована, креативно-інноваційна діяльність, спрямована на проєктування якісного предметно-просторового та соціально-екологічного середовища, а також імплементацію принципів сталого розвитку суспільства [169].

У національному нормативному полі, зокрема в ДСТУ 3899-99 та гармонізованих стандартах ISO, «дизайн» трактується як інтегрована цілісна проєктна діяльність із формування предметно-просторового та цифрового середовища, що поєднує інженерно-технологічні, ергономічні, когнітивно-психологічні, соціокультурні та естетичні виміри й забезпечує узгоджену взаємодію людини з об’єктами, сервісами та складними соціотехнічними системами в умовах розвитку сучасних технологічних і комунікаційних екосистем

У цьому контекст, відповідно до підходу Д. Брауна, розвиток дизайн-освіти розглядається в умовах переходу до постіндустріального суспільства та цифрової економіки, де дизайн інтерпретується як міждисциплінарна система розв'язання складних соціокультурних і технологічних проблем, а також як особливий тип мислення, що інтегрує когнітивні, креативні та практико-орієнтовані стратегії діяльності [157].

У наукових працях британського дослідника дизайну Н. Кросса (Nigel Cross) концептуалізовано підхід «дизайнерські способи пізнання» (з англ. – «designerly ways of knowing»), відповідно до якого дизайн розглядається як специфічна форма когнітивної діяльності, що відрізняється від наукового та художнього типів мислення й має власну епістемологічну природу [161].

Подальший розвиток теорії дизайну представлено у працях К. Дорста (Kees Dorst) – нідерландського дослідника дизайн-теорії, професора Університету технологій Сіднея (з англ. – University of Technology Sydney), одного з провідних сучасних теоретиків дизайн-мислення. Учений запропонував концепцію «інновації через зміну рамок» (з англ. –«frame innovation»), у межах якої дизайн інтерпретовано як процес переосмислення проблемних ситуацій шляхом формування нових інтерпретаційних рамок, що дає змогу виходити за межі традиційних підходів до розв'язання складних завдань [163].

У цьому контексті один із представників сучасної дизайн-теорії, американський дослідник Р. Б'юкенен (Richard Buchanan), професор Школи дизайну Університету Карнегі-Меллон (з англ. – Carnegie Mellon University), розглядає дизайн як діяльність, спрямовану на розв'язання «складних, слабко структурованих проблем» (з англ. – Wicked problems), для яких не існує єдино правильних рішень і які потребують системного та міждисциплінарного підходу [158].

Один із провідних теоретиків концепції «дизайну, орієнтованого на користувача» (з англ. – User-centered design) Д. Норман (Donald Norman) підкреслює пріоритетність людиноцентричного підходу в проєктуванні та

необхідність урахування когнітивних, поведінкових і перцептивних особливостей користувача як ключового чинника формування дизайн-рішень [169].

Водночас В. Папанек (Victor Papanek), один із засновників соціально відповідального дизайну, трактує дизайн як інструмент суспільних трансформацій, що має враховувати екологічні та соціальні наслідки проєктної діяльності, акцентуючи увагу на етичній відповідальності дизайнера [170].

Американський дослідник теорії дизайну, професор Школи дизайну Університету Карнегі-Меллон Р. Б'юкенен (Richard Buchanan) розглядає дизайн як специфічний вид діяльності, спрямований на розв'язання так званих «складних, слабко структурованих проблем» (з англ. – Wicked problems), що характеризуються високим рівнем невизначеності умов, множинністю інтерпретацій і відсутністю єдиного правильного рішення. На відміну від традиційних технічних або наукових задач, такі проблеми не піддаються остаточній формалізації та лінійному алгоритмічному розв'язанню, оскільки їхня структура змінюється в процесі осмислення та проєктування. У цьому контексті дизайн постає як ітеративний, рефлексивний і контекстуально зумовлений процес, що передбачає інтеграцію міждисциплінарних знань, урахування соціокультурних чинників і активну взаємодію з користувачем [158].

Отже, компаративний аналіз зарубіжних досліджень свідчить про розширене трактування дизайну як міждисциплінарної діяльності, що інтегрує творчі, аналітичні та інноваційно-проєктні компоненти із соціальною відповідальністю та орієнтацією на потреби людини, розглядаючи його як стратегічний інструмент створення продуктів, систем і моделей взаємодії в умовах соціальних трансформацій (таблиця 1.1).

Аналіз представлених наукових підходів дозволяє констатувати, що сучасний український науково-освітній дискурс характеризується багатовимірністю трактування дизайну, який поступово трансформується від

суто художньо-проєктної діяльності до складного міждисциплінарного феномена (культурного, соціального та освітнього).

Таблиця 1.1

Визначення поняття «дизайн» у зарубіжних дослідженнях

Автор	Характеристика поняття «дизайн»
N.Cross	специфічний тип пізнавальної діяльності (з англ. – *designerly ways of knowing*), що ґрунтується на особливих формах мислення, відмінних від наукового та художнього
K.Dorst	процес формування нових інтерпретаційних рамок (з англ. – *frame innovation*) для вирішення складних проблемних ситуацій
R.Buchanan	діяльність, спрямована на вирішення слабко структурованих проблем (з англ. – wicked problems), що потребують системного та міждисциплінарного підходу
D.Norman	користувацько-орієнтований процес проєктування (з англ. – user-centered design), що передбачає врахування когнітивних особливостей людини
V.Papanek	соціально відповідальна діяльність, спрямована на задоволення реальних потреб людини та суспільства
H.Simon	процес перетворення існуючої ситуації у бажану шляхом цілеспрямованого проєктування
T.Brown	інноваційний підхід (з англ. – design thinking), що інтегрує креативність, технології та бізнес-стратегії
B.Archer	системний процес проєктування, який поєднує мистецтво, науку та технології

У науковому дискурсі професійною підготовкою фахівців в системі дизайн-освіти здійснено значні наукові напрацювання:

теорій і методології дизайну – Є. Антонович [7], також концептуальних засад національного дизайну [8, 9], сучасної моделі довузівського навчання основам дизайну на основі етнодизайну – Є. Антонович, В. Вдовиченко [11]; досвіду і проблем сучасної дизайнерської освіти – В. Прусак [107]; підготовки майбутніх дизайнерів у ВНЗ – В. Тименко [115], Л.Оружа [73, 74], початкової дизайн-освіти та безперервної системи загальної дизайн освіти – В. Тименко [116, 119]; методологічних аспектів підготовки майбутніх дизайнерів – С. Чирчик [142]; дизайн-освіти в Україні – С. Мигаль [66]; сучасних вимог і специфіки, проблем і завдань перспектив професійної підготовки майбутніх дизайнерів, проблем вітчизняного дизайну та дизайн-освіти – Л. Оршанський [80, 83, 82]; особливостей дизайн-освіти з мультимедійними технологіями у ЗВО – О. Пасько, Н. Бондаренко [96, 97]; теоретичних і методичних засад навчання етнодизайну – А. Руденко [109]; професійної підготовки майбутніх

вчителів технологій до впровадження етнодизайну у фахових середовищах зайнятості – Н. Свиридюк [111];

підходів до дизайн-освіти – методологічних підходів в організації освітнього процесу А. Коломієць, О.Швець, Д.Коломієць, Ю.Бабчук [47]; сучасні підходи до розробки навчально-методичного забезпечення у профільній школі Є. Антонович, В.Вдовиченко [12]; індивідуального підходу до підготовки майбутніх дизайнерів О.Фурса [134]; креативного та компетентнісного підходів до визначення проблем професійного становлення майбутніх дизайнерів С. Чирчик [141, 143]; регіонального підходу до вивчення становлення проблем і перспектив дизайнерських шкіл С. Мигаль [67];

дослідження історичної ретроспективи становлення та розвитку дизайн-освіти – в Україні В. Даниленко [29], В.Прусак [106], О.Фурса [133, 134, 135]; становлення академічної дизайн-освіти В. Тименко [117], європейського вектору та національного контексту етнодизайну Є. Антонович [6]; дизайну України у світовому вимірі художнього проєктування та культури В. Даниленко [31, 30];

аналіз зарубіжного практично-корисного досвіду дизайн-освіти та професійної підготовки фахівців – футуристичного бачення європейського дизайну В. Даниленко [27]; становлення та особливості французької та італійської моделей «дизайну як професії» В.Даниленко [28]; професійної підготовки (форм і методів) дизайнерів у ВНЗ Великої Британії С.Дмитрюк [36, 37, 35]; практики німецької дизайн-освіти для розвитку професійно-художньої освіти в Україні В.Тягур [130, 128]; теоретико-методичних засад підготовки фахівців дизайнерської академічної школи Німеччини О. Швець [148];

теорії і методики професійної освіти – синергія дизайну та технологій Є. Антонович, В. Вдовиченко [10] в національній неперервній дизайн-освіті [8]; теоретико-методичних і організаційно-педагогічних засад неперервної екологічної освіти фахівців сфери дизайну В. Прусак [105, 104]; теоретико-методичних аспектів забезпечення естетичної культури майбутніх дизайнерів в ЗВО В. Томашевський [124], майбутніх фахівців сфери дизайну

Л. Оршанський [75], а також дизайну як соціокультурної ціннісної універсалії Л. Оршанський, М. Курач [81]; формування професійного когнітивного потенціалу фахівців сфери дизайну засобами і методами проєктного навчання З. Макар [57, 59]; громадянського С. Чирчик [144]; підприємницької компетентності в дизайн-освіті Л.Базиль, В.Орлов, О.Фурса, Л.Оружа [15]; проєктно-творчої обдарованості в українській дизайн-освіті В.Тименко, А.Бровченко [118]; педагогічної системи підготовки, науково-дослідницького пошуку і розвитку професійної кар'єри у дизайнерів С. Алексєєва [2, 3]; специфіки творчого зростання дизайнерів у професійному становленні О. Швець [145, 147, 146]; розвиненості творчих художньо-естетичних здібностей майбутніх дизайнерів у системі професійно освіти В. Косюк [50]; чинників-регуляторів розвитку творчих активностей дизайнерів В. Демків [33]; шляхи забезпечення готовності майбутніх дизайнерів до професійної реалізації на основі набутих компетентностей Т. Удод [131, 132]; процес формування професійних компетенцій та готовності майбутніх дизайнерів до впровадження технологій графічного і комп'ютерного проєктування А. Мешко [64, 65]; активізації мотивів майбутніх дизайнерів до креаційності та її саморозвитку З. Макар [58]; визначення обдарованості майбутніх дизайнерів [122]; забезпечення готовності викладачів з графічного дизайну О.Васкевич [24]; забезпечення матекогнітивних навичок майбутніх дизайнерів Ю. Адоньєва [1]; забезпечення набуття та розвитку креаційної компетентності майбутніх дизайнерів засобами комп'ютерної графіки Н.Комашко [48].

У мистецько-педагогічній традиції (І. Зязюн, Л. Масол, Г. Падалка, О. Отич) дизайн інтерпретується як складова художньої освіти, що сприяє розвитку естетичної культури, творчого мислення та культуротворчого потенціалу особистості.

У концепції І. Зязюна дизайн опосередковано інтерпретується через призму педагогіки мистецтва та філософії педагогічної майстерності, де ключового значення набуває формування естетичної культури як складової професійного становлення фахівця. Учений наголошує, що художньо-творча

діяльність є дієвим засобом розвитку духовності, чуттєвого сприйняття світу та творчого потенціалу особистості, що дає підстави розглядати дизайн як інструмент естетичного освоєння дійсності та гармонізації внутрішнього світу людини [39]. Підхід за Л. Масол ґрунтується на культурологічній та компетентнісній парадигмах мистецької освіти як інтегративний елемент художньої освіти, що уможливлює взаємодію різних форм мистецької діяльності та сприяє формуванню художньо-естетичної компетентності, розвитку візуальної культури, образного мислення та здатності до інтерпретації художніх образів, які виступають важливими передумовами професійної дизайнерської діяльності [63]. У наукових працях Г. Падалки дизайн розглядається в контексті мистецької педагогіки як дієвий засіб розвитку творчої активності та художнього мислення особистості. У межах запропонованої дослідницею концепції інтеграція різних видів мистецтва в освітньому процесі визначається як ключова умова формування цілісного художнього світогляду дизайн інтерпретується як форма художньо-творчої діяльності, яка поєднує емоційно-ціннісний та раціонально-проєктний компоненти, забезпечуючи розвиток здатності до творчого самовираження і проєктного мислення [95]. Дизайн по суті О. Отич інтерпретовано в контексті мистецької освіти як інтегративний компонент професійної підготовки, що забезпечує розвиток художньо-естетичної компетентності, творчого мислення та здатності до проєктної діяльності. Водночас вчена акцентує на міждисциплінарному характері дизайнерської підготовки та її спрямованості на формування культуротворчого потенціалу особистості [93].

У межах культурологічного та феноменологічного підходів (В. Даниленко, О.Бойчук) дизайн розглядається як явище культури, що інтегрує художньо-образні та конструктивно-технологічні компоненти, орієнтоване на формування гармонійного предметно-просторового середовища життєдіяльності людини. Водночас О. Бойчук трактує дизайн як цілісну художньо-проєктну діяльність, орієнтовану на формування гармонійного предметно-просторового середовища життєдіяльності людини, у якому

органічно поєднуються естетичні, функціональні та конструктивні характеристики об’єктів [17]. У наукових підходах В. Даниленка дизайн розглядається як феномен культури, що відображає взаємодію художньо-образного мислення та технічного конструювання й виступає засобом формування сучасного візуального середовища суспільства [Даниленко, 2003, с. 45–52].

У проєктно-методологічному вимірі (А. Рудницький, Н. Трігуб) дизайн розглядається як системна проєктна діяльність, що базується на аналітичному мисленні, візуальній комунікації та інтеграції культурного, соціального і функціонального контекстів, що забезпечує комплексність і цілісність дизайнерських рішень. У концепції А. Рудницького дизайн трактовано крізь призму його проєктної природи як цілеспрямованої діяльності зі створення нових об’єктів і систем, що характеризуються заздалегідь визначеними функціональними, естетичними та експлуатаційними властивостями [110]. У дослідженнях Н. Трігуб дизайн визначається як проєктно-орієнтована діяльність, що базується на системному аналізі, композиційному мисленні та принципах візуальної комунікації і передбачає формування у майбутніх дизайнерів здатності до комплексного осмислення проєктних завдань у культурному, соціальному та функціональному контекстах, що забезпечує цілісність дизайнерського рішення [126].

Соціокультурний та ергономічний виміри дизайну підкреслює Л.Оршанський, трактуючи його як інструмент формування комфортного та гуманістично орієнтованого предметно-просторового середовища [79]. У сучасних дослідженнях дизайн слугує засобом формування професійних компетентностей та розвитку творчого мислення та адаптації майбутніх фахівців до умов креативних індустрій через інтеграцію художнього мислення та сучасних технологій проєктування [124].

У сучасному науковому дискурсі дизайн інтерпретовано як багатовимірна система професійної підготовки, що інтегрує художньо-проєктний, технологічний і креативно-інноваційний компоненти та забезпечує формування

у здобувачів освіти здатності до системного проєктного мислення, критичної роботи з візуальною інформацією і розв'язання складних практико-орієнтованих завдань у межах креативних індустрій. У наукових напрацюваннях І. Яковець визначальною є проблема педагогічного забезпечення інтеграції художньо-естетичної та технологічної складових підготовки майбутніх фахівців сфери дизайну як умови формування їхньої професійної компетентності. Підхід Н. Чугай пов'язаний із розвитком креативного та проєктного мислення здобувачів освіти, а також формуванням візуально-комунікативної культури як основи дизайнерської діяльності. О.Лугоський наголошує на практико-орієнтованому характері освіти майбутніх фахівців сфери дизайну, трактуючи її як чинник розвитку здібностей до професійної діяльності в умовах сучасного ринку праці та креативних індустрій [152]. Систематизовано підходи до трактування дефініції «дизайн» вітчизняними науковцями у таблиці 1.2.

Отже, узагальнення наукових підходів дає підстави розглядати дизайн як комплексну форму професійної діяльності, у якій взаємодіють естетичні, технологічні та освітні компоненти, що забезпечують формування професійної компетентності, розвиток інноваційного мислення, творчих здібностей і здатності до адаптації в умовах інформаційного суспільства.

Вітчизняна науково-педагогічна, педагогічно-дослідницька та дослідницько-теоретична парадигми розглядають професійну підготовку викладачів сфери дизайну як елемент із чотирьох вимірною прикладною картою: теоретико-методичною, компетентнісно-творчою, культурологічно-аксіологічною та технологічно-цифровою.

Засадничою основою теоретико-методичного напряму професійної підготовки фахівців у сфері дизайну виступає розуміння цієї підготовки як цілісної педагогічної системи, що інтегрує теоретичний, практичний і творчо-проєктний компоненти. Її реалізація передбачає аксіологічне осмислення естетичного сприйняття, переживання та розвитку як ключових детермінант професійного становлення майбутнього дизайнера.

Таблиця 1.2

Підходи вітчизняних дослідників до визначення поняття «дизайн»

Дослідник	Визначення поняття «дизайн»
І. Зязюн	складова мистецької освіти, спрямована на формування естетичної культури та духовного розвитку особистості
О. Отич	інтегративна художньо-проєктна діяльність, що поєднує естетичні, творчі та професійні компоненти підготовки фахівця
Л. Масол	складова мистецької освіти, що забезпечує розвиток художнього мислення та творчого потенціалу особистості
Г.Падалка	вид художньо-творчої діяльності, що інтегрує культурні, естетичні та практичні аспекти професійної підготовки
І. Бех	засіб формування ціннісної свідомості та розвитку особистості
Н.Ничкало	складова професійної освіти, що передбачає формування інтегрованих компетентностей майбутнього фахівця
С.Сисоєва	середовище розвитку творчої компетентності та індивідуального потенціалу особистості
М.Шишкіна	інтегративна діяльність у контексті інформаційних технологій
Л.Оршанський	феномен культури та вид творчої професійної діяльності, спрямований на формування предметного середовища й задоволення естетичних та соціокультурних потреб людини
В.Томашевський	форма художньо-проєктного освоєння дійсності, що забезпечує формування естетичної культури особистості та розвиток професійного мислення майбутніх дизайнерів
Л.Саприкіна	професійно-творча діяльність, що поєднує художньо-естетичні, конструктивні та технологічні аспекти у процесі створення об’єктів дизайну
Н.Бондаренко	інноваційна проєктна діяльність, що інтегрує мультимедійні технології, креативне мислення та навчальне проєктування у професійній діяльності дизайнерів
Ю.Бабчук	педагогічно організована проєктно-художня діяльність, спрямована на формування естетичного мислення, творчих умінь і здатності до проєктування предметного середовища в освітньому процесі
М.Кирієнко	мультимедійна проєктна діяльність зі створення інтерактивного інформаційного середовища на основі сучасних ІКТ та візуальної комунікації
Ю. Дідовець	культуротворча художньо-проєктна діяльність, що інтегрує традиції народного мистецтва з сучасними проєктними практиками та спрямована на збереження й актуалізацію культурної спадщини
А. Мешко	процес професійної підготовки, що реалізується через проєктну діяльність і формування фахових компетентностей

Викладач сфери дизайну формує індивідуалізовану систему професійних цінностей, що охоплює естетичне мислення, професійну культуру та готовність до ефективної дизайнерської діяльності (С. Алєксеєва, Л. Оружа, В. Томашевський та ін.). Так, у наукових працях С. Алєксеєвої професійна підготовка майбутніх дизайнерів трактовано як системний процес формування

готовності до професійної кар’єри через розвиток дослідницьких, проєктних і творчих компетентностей та здатності до самореалізації, що визначає необхідність інтеграції педагогічної й проєктної складових у підготовці викладачів дизайну [4]. Зокрема, В. Томашевський, інтерпретує професійну підготовку майбутніх дизайнерів через призму формування естетичної культури як інтегральної характеристики фахівця, яка визначає якість дизайнерських рішень і ефективність педагогічної діяльності викладача [124]. Відповідно до наукової позиції Л. Оружої, підготовка фахівців сфери дизайну розглядається як цілісна педагогічна система, що об’єднує теоретичний, практичний і творчо-проєктний виміри та орієнтована на формування професійної компетентності [74].

Актуальні аспекти розвитку творчого потенціалу, професійної адаптації та компетентнісного становлення майбутніх дизайнерів окреслюється у наукових працях О. Швець, В. Косюк, А. Мешко, де обґрунтовується провідна роль компетентнісного підходу, творчого розвитку та здатності до професійної самореалізації як визначальних чинників ефективної підготовки фахівця. Зокрема, у дослідженнях О. А. Швець професійна підготовка інтерпретується крізь призму входження у професію дизайнера та забезпечення безперервного їх професійного розвитку в умовах реального фахового середовища [148]. Натомість В. Косюк наголошує на художньо-творчому компоненті підготовки, де ключовим є розвиток творчих здібностей як основи професійної компетентності дизайнера, креативності, індивідуального стилю та здатності до художньо-проєктної діяльності [50]. У дослідженнях А. Мешко домінує компетентнісно-проєктний підхід, відповідно до якого професійну підготовку трактовано як цілеспрямований процес формування системи професійних компетентностей і готовності до реалізації проєктних технологій у сфері дизайну [65].

Дослідження культурологічного та аксіологічного спрямування репрезентують підхід, у межах якого дизайн інтерпретовано як культурно-ціннісний феномен і складова естетичного та соціокультурного розвитку

особистості (Л. Оршанський, В. Тименко). Позиція Л. Оршанського полягає в інтерпретації дизайну як культурно-ціннісної універсалії, що передбачає, зокрема, формування естетичної культури майбутнього фахівця [77], тоді як В. Тименко, зосереджується на системному баченні дизайн-освіти як безперервного процесу, що має виражений виховний, громадянський і розвивальний потенціал [121].

Дослідження О. Пасько, Н. Бондаренко, М. Кирієнко присвячено цифровізації та технологічному оновленню дизайн-освіти, що зумовлює трансформацію професійної ролі викладача дизайну в умовах сучасного інформаційного суспільства. Підхід О. Пасько та Н. Бондаренко базується на обґрунтуванні педагогічних умов і технологічних рішень формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів в умовах цифрової трансформації освіти [97]. У працях М. Кирієнко професійна підготовка розглядається крізь призму розвитку готовності до використання інформаційно-комунікативних технологій у дизайнерській практиці, що передбачає формування інноваційного мислення, цифрової грамотності та здатності до проєктування в умовах сучасного інформаційного середовища [43].

Сучасний стан проблеми *професійної підготовки викладачів* сфери дизайну в Україні відображено в низці дисертаційних досліджень, у межах яких виокремлено такі основні напрями:

– теоретико-методологічне осмислення засад професійної підготовки майбутніх учителів технологій до організації дизайнерської діяльності в закладах загальної середньої освіти, розвиток проєктно-художніх умінь, естетичного мислення й готовності до педагогічної реалізації дизайнерських практик [14];

– цифровізація дизайн-освіти, у межах якої розробляються моделі формування готовності майбутніх фахівців до застосування ІКТ у сфері дизайну [43];

– формування готовності до використання етнодизайну в сфері дизайну як чинника розширення культурно-смислового виміру дизайн-освіти [34];

професійна підготовка фахівців у сфері дизайну в закладах передвищої освіти [151];

особливості підготовки майбутніх учителів образотворчого мистецтва до здійснення дизайнерської діяльності із застосуванням продуктивних технологій, що забезпечують інтеграцію художньої та проєктної складових професійної підготовки [153].

Окремий напрям сучасних наукових досліджень становить проблематика формування проєктної культури та розвитку дизайнерського мислення майбутніх фахівців, у межах якого обґрунтовується необхідність міждисциплінарної інтеграції теоретико-методологічної підготовки та практико-орієнтованої діяльності з фокусом на розв'язання реальних професійних завдань [152]; актуалізація трансдисциплінарного підходу як умови узгодження мистецьких, технічних і соціогуманітарних компонентів дизайн-освіти [17]; посилення ролі цифрових технологій і мультимедійних засобів у підготовці дизайнерів, що зумовлює необхідність формування цифрових компетентностей у майбутніх викладачів дизайну [124]; розвиток проєктно-дизайнерської культури як інтегральної характеристики професійної компетентності, що охоплює креативність, здатність до розв'язання комплексних завдань і генерацію інноваційних рішень [79]; інтеграція дизайнерської практики з педагогічною діяльністю визначає специфіку підготовки викладачів дизайну як фахівців подвійної професійної спрямованості, які виконують функції організатора проєктної діяльності, фасилітатора творчого розвитку та носія ціннісних орієнтацій здобувачів освіти [93].

Водночас аналіз наукових досліджень дає змогу виявити низку невирішених аспектів, зокрема недостатню розробленість цілісної концепції професійної підготовки викладачів у сфері дизайну, проблеми інтеграції аксіологічного компонента в зміст підготовки, а також недостатність методичного забезпечення формування проєктно-дизайнерської культури в умовах цифровізації освіти.

Аксіологічний вимір сучасної освіти є одним із ключових методологічних орієнтирів, що забезпечує формування ціннісних установок особистості та становлення професійної свідомості майбутнього фахівця.

У філософсько-педагогічному дискурсі *аксіологія* трактується як науковий напрям, що досліджує природу, структуру та функціонування цінностей у системі «людина – суспільство – культура» і слугує концептуальною основою формування смислових і поведінкових регуляторів професійної діяльності [53].

За даними ЮНЕСКО, сучасна освіта дедалі більшою мірою орієнтується не лише на формування компетентностей, а й на розвиток ціннісно-смислових засад особистості як основи її професійної ідентичності та соціальної відповідальності [177].

У цьому контексті аксіологічний підхід у професійній підготовці дизайнерів набуває особливої методологічної значущості, оскільки дизайн як проєктно-перетворювальна діяльність безпосередньо впливає на формування предметно-просторового, цифрового та культурного середовища життєдіяльності людини. Відповідно, підготовка майбутніх фахівців має забезпечувати не лише опанування техніко-технологічних і проєктних компетентностей, а також формування стійкої системи ціннісних орієнтацій, що визначає смислові підстави професійних рішень та їх соціальну, етичну й культурну відповідність сучасним суспільним трансформаціям.

Сучасні дослідження фіксують суттєву трансформацію структури цінностей у сфері професійної освіти, зокрема у підготовці фахівців сфери дизайну. У концепції С. Шварца та Л. Сагів цінності розглядаються як базові мотиваційні орієнтири поведінки особистості, що детермінують її професійні установки, життєві пріоритети та моделі прийняття рішень [174]. Р. Інглгарт обґрунтовує еволюційний перехід від матеріалістичних до постматеріалістичних цінностей, у межах якого посилюється значення самовираження, автономії та якості життя як визначальних орієнтирів розвитку особистості [166].

У філософсько-педагогічному розумінні цінності визначаються як значущі для особистості та суспільства ідеї, норми й орієнтири, що задають спрямованість діяльності, поведінки та професійного вибору людини, а також виконують функцію критеріїв оцінювання явищ дійсності [53].

У сучасному науковому дискурсі аксіологічний вимір дизайнерської освіти охоплює низку взаємопов'язаних груп цінностей, серед яких:

– постматеріальні – орієнтація на самовираження, якість життя, автономію особистості та розвиток індивідуального потенціалу [166];

– цінності самовираження та особистісної автономії – система орієнтацій, що відображає пріоритет індивідуальної свободи, творчості та самореалізації [174];

– гуманістичні – пріоритет людини, її гідності, свободи, розвитку та духовного становлення [53];

– соціально-відповідальні – орієнтація на суспільну користь, етичність діяльності, інклюзію та соціальну справедливість [**Помилка! Джерело посилання не знайдено.**];

– цифрові та інформаційні – відкритість знань, цифрова грамотність, мережеві форми комунікації та взаємодії [160];

– інноваційно-креативні – креативність, інноваційність, дизайн-мислення, здатність до експерименту та нестандартних рішень [112];

– екологічні цінності сталого розвитку – відповідальність за довкілля, ресурсозбереження, екологічна етика та сталий розвиток [177];

– культурно-ідентичні – збереження культурної спадщини, національної ідентичності та традицій у сучасному культурному просторі [62];

– професійно-етичні – професійна відповідальність, доброчесність, етичність дизайнерської діяльності та культури праці [70];

– комунікативно-мережеві – відкритість, діалогічність, колаборація та міжкультурна взаємодія у глобальному суспільстві [156].

Українська дослідниця В. Аризона розглядає аксіологію освіти як фундаментальний компонент професійної підготовки, що забезпечує інтеграцію

цінностей, етики та цілей освіти у процесі формування особистості фахівця; при цьому акцентується, що аксіологічний підхід виступає ключовим чинником формування екологічних, соціальних та інтелектуальних цінностей у підготовці сучасного фахівця [155].

За позицією польського дослідника Р.Рогози, аксіологічний підхід виконує функцію концептуального ядра у формуванні системи екологічних, соціальних та інтелектуальних цінностей майбутніх фахівців, забезпечуючи розвиток їх професійної відповідальності, соціальної активності та здатності до критичного осмислення професійної діяльності [173].

З'ясовано, що у контексті підготовки викладачів сфери дизайну творчість розглядається як професійно-особистісна характеристика, що відображає здатність майбутніх викладачів до проєктно-дидактичного перетворення змісту навчання спеціальних дизайнерських дисциплін у процесі формування у здобувачів освіти професійних компетентностей.

У сучасному науковому дискурсі *творчість* потрактовано як багатовимірне психолого-педагогічне та діяльнісне явище, що відображає здатність особистості до створення якісно нових, оригінальних і соціально значущих продуктів діяльності.

У психологічній науці творчість інтерпретовано як ментальний механізм трансформації наявного індивідуального та соціального досвіду у нові способи дії й інтерпретації дійсності, що забезпечує подолання меж усталених когнітивних схем, стереотипізованих уявлень та репродуктивних моделей поведінки (В. Моляко; С. Максименко, В. Роменець; В. Клименко; Н. Хазратова та ін.). Зокрема, В. Роменець розглядає творчість як вищий рівень психічної активності особистості, що реалізується через категорію «вчинку» та передбачає нерозривну єдність пізнавального, емоційного та діяльнісного компонентів, забезпечуючи цілісність культурно-історичного розвитку особистості [108]; В. Моляко визначає творчість як процес продукування нового продукту, ідей або способів діяльності, що ґрунтується на специфічних інтелектуальних стратегіях і механізмах творчого мислення, які забезпечують

вихід за межі наявного досвіду та стандартних алгоритмів розв'язання задач [68]; С. Максименко в межах діяльнісного підходу акцентує на творчості як особливій формі активності суб'єкта, у процесі якої відбувається трансформація внутрішнього досвіду через механізми саморегуляції, саморозвитку та особистісного становлення [61]; Н. Хазратова, розглядає творчість як особистісно детермінований процес самовираження, пов'язаний із розвитком креативності, внутрішньої мотивації та здатності до інноваційного мислення [136].

У педагогічному вимірі творчість постає як інтегративна характеристика майбутніх фахівців, що формується в умовах проблемно-орієнтованого, діяльнісного та компетентнісного підходів до навчання і проявляється у здатності до генерування нових ідей, нестандартного розв'язання професійних завдань та продуктивного перетворення освітнього досвіду [54].

У структурі професійної підготовки майбутніх дизайнерів виокремлено такі види творчості:

художньо-образна – орієнтована на створення візуально-естетичних образів, композиційних рішень і формування художньої виразності проєктних об'єктів [19];

проєктно-конструкторська – пов'язана з розробленням функціонально доцільних, технологічно обґрунтованих та структурно цілісних дизайн-рішень [76];

комунікативно-візуальна – спрямована на конструювання засобів візуальної комунікації та забезпечення ефективної взаємодії між об'єктом дизайну і користувачем [94];

інноваційно-цифрова – передбачає застосування цифрових технологій, мультимедійних інструментів і сучасних програмних засобів у процесі дизайн-проєктування [127];

соціокультурна – ґрунтується на врахуванні культурного контексту, ціннісних орієнтацій і соціальних запитів у процесі проєктування дизайнерських рішень [125].

Визначено основні вектори розвитку творчих здібностей, що відображають багатовимірний характер професійної підготовки майбутніх фахівців в умовах цифрових трансформацій сучасної освіти:

– проєктно-орієнтоване навчання – забезпечує формування здатності викладачів до конструювання навчально-проєктних завдань і моделювання реальних професійних ситуацій в освітньому процесі [99];

– STEAM-інтеграція – поєднує мистецько-дизайнерські, технологічні та інженерні підходи у методиці викладання спеціальних дисциплін [13];

– цифровізація дизайн-освіти – передбачає оволодіння майбутніми фахівцями сучасними цифровими інструментами проєктування та їх дидактичну адаптацію в освітньому процесі [45];

– дослідницько-креативна діяльність – орієнтована на формування у майбутніх фахівців здатності до застосування методології дизайну мислення (з англ. – design thinking) у педагогічному проєктуванні [22];

– міждисциплінарна інтеграція – забезпечує здатність майбутніх викладачів поєднувати гуманітарні, мистецькі та технічні знання у викладанні спеціальних (фахових) дисциплін з дизайну [55].

Уточнено систему критеріїв сформованості творчих здібностей викладачів сфери дизайну, що забезпечує об’єктивну діагностику рівня сформованості їх творчого потенціалу та дає змогу комплексно оцінити їх структурно-функціональні характеристики:

– когнітивно-креативний, що характеризує гнучкість, оригінальність і варіативність мислення як основу творчого опрацювання дизайнерських завдань [60];

– проєктно-діяльнісний, пов’язаний зі здатністю до практичної реалізації у дизайнерські рішення [19];

– мотиваційно-ціннісний, що відображає внутрішню професійну спрямованість, систему ціннісних орієнтацій і готовність до творчої самореалізації [53];

– рефлексивно-оцінний, який забезпечує здатність до аналізу, самооцінювання та корекції творчої діяльності [44].

Творчість викладачів спеціальних дизайнерських дисциплін інтерпретуємо як інтегративну професійно-педагогічну здатність до науково обґрунтованої організації освітнього процесу, що забезпечує гармонійне поєднання дидактичних, методичних, проєктних і цифрових підходів у підготовці фахівців дизайну та слугує підґрунтям формування їх методичної культури, педагогічної майстерності й готовності до інноваційної організації освітнього середовища.

Таким чином, у підготовці викладачів сфери дизайну *творчість* постає не лише як індивідуальна психологічна характеристика, а й як педагогічно детермінована здатність до конструювання ефективних освітніх практик, що забезпечують реалізацію компетентнісного підходу у викладанні спеціальних дизайнерських дисциплін.

З’ясовано, що у сучасному науковому дискурсі простежується чітке концептуальне розмежування між поняттями «здібності» і «здатності»: здібності інтерпретуються як внутрішні, потенційні індивідуально-психологічні ресурси особистості, що зумовлюють можливість успішного здійснення діяльності, тоді як здатності розглядаються як інтегрований результат їх розвитку, що проявляється у сформованій професійній спроможності до ефективної реалізації діяльності в конкретних умовах освітньо-професійної практики. Зазначене розмежування набуває особливої значущості в системі професійної підготовки викладачів у сфері дизайну, оскільки дозволяє науково обґрунтувати необхідність цілеспрямованого переходу від розвитку потенційних когнітивно-креативних ресурсів/здібностей до формування професійно значущих здатностей – проєктної, педагогічної, комунікативної та інноваційної – як інтегрального результату освітнього процесу та показника професійної готовності фахівців.

Уточнено основні наукові підходи та дослідницькі напрями, у межах яких розкрито закономірності формування, розвитку та взаємозв’язку понять

«здібності» і «здатності» у структурі професійної підготовки викладачів сфери дизайну.

Представники психолого-когнітивного напряму розглядають здібності як багаторівневу систему психічних утворень, що інтегрує інтелектуальні, креативно-творчі та регулятивно-адаптивні компоненти та виникає в процесі діяльнісної взаємодії особистості з творчими й проєктними практиками, зумовлюючи ускладнення її функціональної організації та актуалізацію професійного потенціалу. Зокрема, у наукових положеннях С. Максименка здібності інтерпретуються в межах генетико-психологічної парадигми як результат онтогенетично зумовленого розвитку психіки, що формується в процесі активної суб'єктно-середовищної взаємодії, при цьому вони не редукуються до сукупності окремих індивідуально-психологічних властивостей, а постають як цілісна, системно організована та динамічно структурована система психічних утворень, яка змінюється, ускладнюється й трансформується в процесі особистісного розвитку та діяльності, що визначає її процесуальний і варіативно-розвитковий характер [60]. Доцільно згадати підхід-апропріацію вітчизняного психолога В. Моляко, де здібності розглядаються як базова основа креативного потенціалу особистості, що забезпечує генерацію оригінальних ідей, інтелектуальну варіативність, дивергентність мислення та здатність до конструктивного переосмислення проблемних ситуацій, що є релевантним до професії дизайнера, яка передбачає проєктування нових візуально-образних і функціональних рішень [68].

Діяльнісно-регулятивна концепція розвитку здібностей сучасних фахівців, за О. Кокуном, передбачає інтеграцію когнітивних, емоційно-вольових і регулятивних механізмів як базових детермінант ефективності професійної діяльності в умовах динамічного середовища. Дослідник підкреслює роль психологічної готовності, адаптивності та стресостійкості як важливих компонентів здібностей, особливо в умовах професійної нестабільності та високого рівня невизначеності, що набуває особливої

актуальності зокрема в дизайн-проєктуванні в умовах високої невизначеності та динамічності професійного середовища [44].

У сучасних вітчизняних психолого-педагогічних дослідженнях (О. Креденцер, Н. Побірченко, Т. Яценко, Л Шевченко та ін.) здібності розглядаються як багатовимірне особистісне утворення, пов'язане з професійним становленням і включеністю особистості в освітнє середовище, іта постають як інтегрована система когнітивних, ціннісно-смислових, регулятивних і рефлексивних ресурсів, що забезпечують розвиток креативного мислення та здатність до саморегуляції в складних професійних ситуаціях [52]; інтеграція когнітивних та ціннісно-особистісних структур, що забезпечують ефективність навчально-професійної діяльності, розвиток креативного мислення та творчої продуктивності [98]; поведінкові стратегії, що актуалізуються в процесі професійної взаємодії та самопізнання суб'єкта діяльності, а також у мисленні й практичній діяльності в умовах інформаційної складності, динамічності та трансформаційності сучасного освітнього середовища[154]; забезпечення ефективності професійного мислення та діяльності в умовах інформаційної складності, динамічності та змінності сучасного освітнього середовища [149].

У межах *компетентнісного підходу* в сучасній українській педагогічній науці простежується концептуальний перехід від категорії «здібності» до інтегративного конструкту «здатність», який інтерпретовано як результат поетапного професійного становлення особистості та відображає рівень сформованості її професійної компетентності як цілісної системи когнітивних, операційно-діяльнісних, ціннісно-смислових і рефлексивно-адаптивних компонентів (О. Савченко, І. Зязюн, Н. Бібік, В. Кремень, Л. Даниленко та ін.).

На переконання В. Кременя здатність постає як особистісно орієнтований результат освітнього процесу, що забезпечує інтеграцію знань, цінностей і смислів та формує цілісну особистість, здатну до продуктивної діяльності в умовах суспільних трансформацій [53]. У контексті формування готовності до відповідальної професійної поведінки майбутніх фахівців І. Бех розглядає

здатність як особистісно-ціннісне утворення, що формується на основі внутрішньої мотивації, морально-етичних орієнтацій і процесів саморозвитку суб'єкта діяльності [16]. При цьому, Н. Ничкало трактує здатність як інтегровану професійну характеристику, що ґрунтується на поєднанні теоретичної підготовки, практичного досвіду та готовності до неперервного професійного зростання [71]. Вчена О. Дубасенюк обґрунтовує здатність як структурно складне утворення професійної компетентності, що включає когнітивний, операційно-практичний і рефлексивний компоненти педагогічної діяльності та забезпечує її ефективну реалізацію [38].

Креативно-проєктний напрям у сучасній педагогічній і дизайнерській освіті ґрунтується на провідній ролі творчого мислення, проєктної діяльності та інноваційної активності у формуванні професійної компетентності майбутнього фахівця, у межах якого здібності трактуються як когнітивно-креативна основа дизайнерського мислення, а здатності – як практико-операційний вимір професійної діяльності, що забезпечує реалізацію проєктних рішень у соціокультурному та виробничому контексті (В.Андрущенко, М.Бібік, І. Зязюн, Н. Ничкало, О. Рудницька, Є. Полат, О. Пометун, Л. Хоружа та ін.).

У наукових працях В. Андрущенка обґрунтовано гуманітарно-інноваційну парадигму сучасної освіти, у межах якої творчість розглядається як системоутворювальний чинник професійного становлення особистості, орієнтованої на відповідальне проєктування соціокультурного простору, а креативність трактується як інтегративна характеристика професійної діяльності, що поєднує інтелектуальні, ціннісно-смислові та діяльнісно-проєктні компоненти. При цьому здатність інтерпретується як інтегральний результат освітнього процесу, що відображає рівень сформованості готовності особистості до продуктивної професійної діяльності в умовах соціокультурних трансформацій [5]. У межах компетентнісно-орієнтованого підходу О. Пометун визначає здатність як інтегрований результат навчально-пізнавальної та проєктної діяльності, що поєднує знання, уміння, досвід і ціннісні орієнтації та забезпечує практичну готовність особистості до виконання професійних дій

[99]. Розвиваючи проблематику інноваційної педагогічної діяльності, Л. Хомич визначає здатність як інтегративну характеристику професійної компетентності, що формується в процесі поєднання теоретичної та практико-орієнтованої підготовки й забезпечує ефективне застосування набутих знань, умінь і досвіду в умовах динамічних змін професійного середовища [138].

Водночас розвиток здібностей у системі професійної підготовки викладачів сфери дизайну постає як інтегративний, процесуально динамічний і контекстно зумовлений конструкт, що актуалізується в умовах проєктно-орієнтованого навчання, цифрової трансформації освіти та міждисциплінарної взаємодії і репрезентує систему взаємопов'язаних когнітивних, креативних, операційно-проєктних і рефлексивних компонентів професійної діяльності, які забезпечують продуктивне моделювання та реалізацію дизайнерських рішень, а також становлення професійної компетентності фахівців.

Деякі представники вітчизняного науково-педагогічного середовища розглядають здібності у дизайн-освіті як результат імплементації STEAM-підходу, цифрових інновацій та інтеграції художньо-естетичної й інженерно-технологічної складових професійної підготовки, що забезпечує формування креативного мислення та проєктно-моделювальної спроможності в умовах складних освітніх і професійних екосистем, які характеризуються високою динамічністю, невизначеністю, технологічною гібридизацією, міждисциплінарною конвергенцією та постійною трансформацією вимог до фахівців. Так, А. Бровченко акцентує на неперервності дизайн-освіти як системоутворювальній умові розвитку творчого потенціалу здобувачів, що реалізується через синергетичну інтеграцію освітніх компонентів у цілісну архітектоніку професійної підготовки [21]; О. Фурса розглядає дизайн-освіту як динамічне освітнє середовище формування професійної компетентності, у межах якого здібності набувають статусу інтегративного когнітивно-креативного конструкту, що синтезує художньо-образне мислення, технологічну грамотність і проєктну активність у логіці міждисциплінарної взаємодії [133]; О. Колесова підкреслює, що цифровізація та впровадження

технологій штучного інтелекту зумовлюють трансформаційний зсув у структурі професійних здібностей, які дедалі більше функціонують як цифрово-опосередкований когнітивно-креативний ресурс, що забезпечує ефективність проєктної діяльності в умовах високої інформаційної щільності, технологічної гібридності та нестабільності дизайн-середовищ. Згідно з дослідженнями Ю. Силенко та М. Іванової, здібності трансформуються у практико-орієнтовану проєктну спроможність, що забезпечує формування навичок візуальної комунікації, концептуального моделювання та реалізації складних цифрових проєктів, які функціонують у парадигмі інтерактивних, медіа- та UX/UI-орієнтованих середовищ [46].

Професійно-орієнтований напрям у системі професійної підготовки викладачів у сфері дизайну спрямований на конкретизацію категорій «здібності» і «здатності» в контексті професійної підготовки фахівців, де здібності інтерпретуються як психолого-когнітивна та художньо-творча основа формування художньо-образного мислення, композиційного чуття, візуальної культури та проєктної уяви, тоді як здатності розглядаються як інтегрований результат професійної підготовки, що характеризується сформованою готовністю до проєктної, педагогічної, комунікативної та культуротворчої діяльності у сфері дизайну (О. Бойчук, Л. Оршанський, О.Отич, Н. Трігуб, В. Томашевський та ін.). Відповідно до трактувань О. Бойчука, професійні здібності майбутнього дизайнера безпосередньо пов’язано з розвитком естетичного сприйняття, візуально-композиційного мислення та здатності до художньо-проєктної інтерпретації соціокультурного середовища [18]. Науковець Л. Оршанський вважає, що здатність є результатом сформованості професійної компетентності, яка забезпечує ефективну реалізацію проєктної діяльності в умовах сучасного освітнього та виробничого простору [78]. На думку О. Отич, здібності становлять основу художньо-педагогічної творчості та професійної самореалізації фахівців, тоді як здатності виявляються у спроможності до творчої комунікації, культуротворення та педагогічного проєктування у сфері мистецької й дизайн-освіти [92]. Н. Трігуб наголошує на

значенні цифрових технологій, мультимедійного середовища та візуальної комунікації у формуванні професійних здібностей х фахівців дизайну, які набувають характеру інтегрованого когнітивно-креативного ресурсу, необхідного для реалізації складних проєктних рішень [127]. Водночас В. Томашевський підкреслює, що професійна здатність майбутнього фахівця з дизайну формується в умовах конвергенції художньо-проєктної, комунікативної та технологічної підготовки й визначається спроможністю до міждисциплінарної взаємодії, проєктного моделювання та реалізації інноваційних професійних практик [123].

Отже, здібності викладачів сфери дизайну у професійній підготовці інтерпретовано як системно інтегрований, динамічно структурований і технологічно опосередкований професійний ресурс, що формується в процесі взаємодії здобувачів освіти з проєктним, цифровим і креативним освітнім середовищем та становить основу для розвитку професійних здатностей до інноваційної педагогічної й дизайнерської діяльності.

Узагальнення сучасних наукових підходів засвідчує, що в умовах дизайн-освіти відбувається поступове переосмислення категорії «здібності» у напрямі її функціональної трансформації в структурний компонент професійного мислення, унаслідок чого здібності постають як первинний когнітивно-креативний ресурс, що забезпечує формування дизайн-мислення як специфічного типу проєктного мислення, орієнтованого на виявлення, аналітичну інтерпретацію, концептуалізацію та візуально-образне моделювання проблемних ситуацій.

Дизайн-мислення (з англ. – design thinking) постає як інтегративний механізм опрацювання професійних завдань, що поєднує аналітичні та евристичні стратегії мислення і забезпечує перехід від індивідуальних когнітивних можливостей до системно організованої проєктної діяльності, орієнтованої на комплексне вирішення дизайн-проблем у контексті сучасних соціокультурних і технологічних викликів.

Дизайн-мислення ґрунтується на таких принципах: людиноцентричність – орієнтація на потреби, досвід і поведінкові практики користувача як вихідну точку проєктування; ітеративність – циклічний характер дизайн-процесу (дослідження потреб користувачів – формування концепції – прототипування – тестування – вдосконалення); дивергентно-конвергентна організація мислення – поєднання генерації альтернативних ідей (дивергентне мислення) з подальшим їх критико-аналітичним відбором, оцінюванням і систематизацією (конвергентне мислення); міждисциплінарність – інтеграція знань із гуманітарних, технічних, цифрових та мистецьких сфер; проєктна рефлексивність – постійне осмислення результатів діяльності та їх корекція відповідно до турбулентних умов середовища. У системно-структурному аспекті дизайн-мислення функціонує як механізм переходу від здібностей як внутрішнього психолого-когнітивного потенціалу до проєктної культури як інтегрального результату професійного становлення, у межах якого здібності забезпечують формування первинних когнітивних і креативних операцій, дизайн-мислення виконує роль організаційно-методологічного інструменту їх структурування та спрямування, а проєктна культура постає узагальненим рівнем професійної зрілості фахівця, що охоплює ціннісно-смислові орієнтації, етичні стандарти та технологічну компетентність (О. Пометун, С. Сисоєва, О. Топузов, T. Brown, H. Simon, R.Martin; та ін.).

Дизайн-мислення визначено як спосіб формування проєктного та креативного мислення, що забезпечує перехід від абстрактного осмислення проблеми до її практико-орієнтованого та інноваційного розв’язання. *Проєктну культуру* майбутнього дизайнера трактовано як інтегральний професійний феномен, що поєднує ціннісно-смислові орієнтації, педагогічні та дизайн-проєктні технології, етичні засади відповідальної освітньої та дизайнерської діяльності, а також здатність до інноваційного проєктування та трансформації освітнього середовища в умовах сучасної дизайн-освіти. Таким чином, у логіці сучасної підготовки викладачів сфери дизайну вибудовується послідовний концептуальний ланцюг: творчість → здібності → дизайн-мислення →

проєктна культура викладачів, який відображає поетапність їх професійного потенціалу - від психолого-когнітивного ресурсу до здатності здійснювати інноваційну педагогічну та проєктну діяльність, спрямовану на осмислене, ціннісно вмотивоване та відповідальне проєктування освітнього середовища у сфері дизайн-освіти.

На основі теоретичного аналізу практико-орієнтованого досвіду професійної підготовки фахівців у сфері дизайну здійснено ретроспективний аналіз розвитку дизайну. З'ясовано, що до 1917 року підготовка викладачів, дотичних до сучасної сфери дизайну, в Україні здійснювалася на базі Київської художньої школи та Львівської художньо-промислової школи. У цей період дизайн як інституціоналізована дисципліна ще не сформувався; освітній процес ґрунтувався на інтеграції декоративного мистецтва і ремесел та забезпечував формування художньо-прикладних компетентностей. Підготовка викладачів не була виокремлена в самостійну структуру й реалізовувалася через систему навчання майстерності з передачею професійного досвіду від майстра до учня в умовах практичної діяльності [56].

У 1917–1940-х рр. підготовка викладачів у сфері дизайну набула системного, інституційно впорядкованого та нормативно регламентованого характеру й здійснювалася в межах державної художньо-промислової парадигми з виразною ідеологічною детермінацією. Зміст освіти визначався домінуванням академічних дисциплін (рисунок, живопис, композиція) та пріоритетом класичної художньої школи; навчання здійснювалося в межах академічної художньої підготовки за спеціалізаціями «живопис», «графіка», «скульптура», «декоративно-прикладне мистецтво», водночас дизайн як самостійна дисциплінарна галузь ще не був інституціоналізований. Наявні дані свідчать, що на початку 1930-х років в Україні сформувалася система вищої художньої освіти компромісного типу, яка поєднувала підготовку художників-архітекторів і фахівців у сфері монументально-декоративного та прикладного мистецтва, що забезпечувалося діяльністю Київського державного художнього інституту та Харківського художнього інституту.

Історичні дані щодо підготовки майбутніх викладачів у сфері дизайну засвідчують, що у 1950–1980-х рр. трансформація художньо-професійної освіти в напрямі становлення передумов протодизайнерської парадигми, зумовлена розвитком технічної естетики та системного проєктування, відбувалася поетапно: на першому етапі сформовано теоретико-методологічні засади технічної естетики та інституціоналізовано підходи художнього конструювання й ергономіки в межах діяльності Всесоюзного науково-дослідного інституту технічної естетики; на другому – модернізовано зміст освіти шляхом упровадження дисциплін проєктно-конструкторського спрямування, орієнтованих на формування інженерно-художнього мислення та компетентностей у сфері функціонально-естетичного формоутворення; на третьому – забезпечено інтеграцію художньо-естетичної та техніко-проєктної складових у закладах художньо-промислового профілю, зокрема у Львівському інституті прикладного та декоративного мистецтва, що сприяло становленню міждисциплінарного характеру професійної підготовки. У період раннього етапу становлення дизайну як професійної діяльності (1964 р.) дизайн визначався як творча діяльність, спрямована на формування формальних характеристик промислових виробів (зовнішній вигляд, конструктивні та функціональні взаємозв’язки), що забезпечують сприйняття виробу як цілісного об’єкта як для споживача, так і для виробника [23].

За даними Л. Масол, О. Рудницької, після здобуття незалежності України (з 1991 р.) відбувається інституціоналізація дизайну як самостійної освітньо-професійної спеціальності. Забезпечення підготовки викладацьких кадрів у сфері дизайну здійснюється у провідних профільних закладах вищої освіти - Харківській державній академії дизайну і мистецтв, Київському національному університеті культури і мистецтв та Львівській національній академії мистецтв. Запроваджуються освітні програми на першому (бакалаврському) рівні та другому (магістерському) рівні, у межах яких педагогічна складова набуває системного, компетентнісно орієнтованого характеру та інтегрується в структуру професійної дизайн-освіти.

На сучасному етапі професійна підготовка викладачів у сфері дизайну характеризується міждисциплінарністю, синергією мистецьких, проєктних і педагогічних компетентностей, орієнтацією на цифровізацію, впровадження інноваційних освітніх технологій і проєктно-орієнтованого навчання. Водночас зберігається історично сформована модель, у межах якої педагогічна підготовка викладачів у сфері дизайну інтегровано у загальну систему професійної дизайн-освіти. Наступним етапом дослідження є здійснення компаративного аналізу зарубіжного досвіду підготовки фахівців у сфері дизайну у провідних закладах освіти та узагальнення проаналізованих даних (таблиця 1.3).

Таблиця 1.3

Міжнародні заклади освіти підготовки фахівців сфери дизайну

Вид дизайну	Заклади освіти	Програма з дизайну	Посилання
Графічний дизайн	Rhode Island School of Design (США)	Бакалаврська програма з графічного дизайну (Bachelor's in Graphic Design)	https://www.risd.edu
	Central Saint Martins (Сполучене Королівство)	Магістерська програма з графічної комунікації та дизайну (MA Graphic Communication Design)	https://www.arts.ac.uk/colleges/central-saint-martins
Промисловий дизайн	Massachusetts Institute of Technology (США)	Магістерська програма з промислового дизайну (Master's in Industrial Design)	https://www.mit.edu
	Delft University of Technology (Нідерланди)	Магістерська програма з інженерії промислового дизайну (Master's in Industrial Design Engineering)	https://www.tudelft.nl
Дизайн інтер'єру	Savannah College of Art and Design (США)	Бакалаврська програма з дизайну інтер'єру (Bachelor's in Interior Design)	https://www.scad.edu
	Parsons School of Design (США)	Магістерська програма з дизайну інтер'єру (Master's in Interior Design)	https://www.newschool.edu/parsons
Модний дизайн	Fashion Institute of Technology (США)	Бакалаврська програма з дизайну одягу (Bachelor's in Fashion Design)	https://www.fitnyc.edu
	Istituto Marangoni (Італія)	Бакалаврська програма з модного дизайну	

Вид дизайну	Заклади освіти	Програма з дизайну	Посилання
		(Bachelor in Fashion Design)	
Веб-дизайн	California College of the Arts (США)	Бакалаврська програма з графічного дизайну (з фокусом на веб-дизайн)	https://www.cca.edu
	General Assembly (онлайн)	Курс з UX/UI дизайну	
Арт-дизайн	Royal College of Art (Сполучене Королівство)	Магістерська програма з мистецтва та дизайну (MA Art & Design)	https://www.rca.ac.uk
	School of the Art Institute of Chicago (США)	Бакалавр мистецтв і дизайну (BFA in Art and Design)	
Ландшафтний дизайн	University of California, Davis (США)	Ландшафтна архітектура (Landscape Architecture)	https://www.ucdavis.edu
	University of Edinburgh (Шотландія)	Магістерська програма з ландшафтної архітектури	
Екологічний дизайн	Aalto University (Фінляндія)	Магістерська програма з дизайну (спеціалізація – сталий дизайн)	https://www.aalto.fi
	Delft University of Technology (Нідерланди)	Інженерія промислового дизайну (з фокусом на сталий розвиток)	https://www.tudelft.nl
Сервісний дизайн	California State University, Chico (США)	Управління сервісами (Service Management)	https://www.csuchico.edu
	Copenhagen Business School (Данія)	Магістерська програма з сервісного менеджменту	https://www.cbs.dk
Дизайн упаковки	Kingston University (Сполучене Королівство)	Графічний дизайн (з фокусом на пакування)	https://www.kingston.ac.uk
	School of Visual Arts (США)	Магістерська програма з дизайну пакування	https://www.sva.edu
Кінематографічний дизайн	American Film Institute (США)	Дизайн кіновиробництва (Production Design)	https://www.afi.com
	National Film and Television School (Велика Британія)	Магістерська програма з продакшн-дизайну	https://nfts.co.uk
UI/UX дизайн	California College of the Arts (США)	Інтерактивний дизайн (Interaction Design)	https://www.cca.edu
	CareerFoundry (онлайн)	Програма з UI/UX дизайну	https://careerfoundry.com

Род-Айлендська школа дизайну (з англ. – Rhode Island School of Design, RISD, https://www.risd.edu/) належить до провідних шкіл підготовки фахівців у сфері візуальних комунікацій. З 1877 року заклад традиційно посідає провідні позиції у світових рейтингах мистецької освіти (зокрема, Світовий рейтинг університетів QS World University Rankings) та вирізняється потужною матеріальною й культурною базою, зокрема функціонуванням Музею Род-Айлендської школи дизайну (з англ. – RISD Museum, https://risdmuseum.org/) і міжінституційною взаємодією з дослідницьким університетом, членом Ліги Плюща – Університетом Брауна (з англ. – Brown University, https://www.brown.edu/), що забезпечує міждисциплінарний характер підготовки.

Основними формами навчання є: «навчання через практичну діяльність» (з англ. – «learning through making»), відповідно до якої графічний дизайн інтерпретовано як інтелектуально-дослідницька практика, що інтегрує творчий експеримент, аналітичне мислення та соціокультурну рефлексію; «студійна модель навчання» (з англ. – studio-based learning) – домінування проєктної діяльності та критичних обговорень (з англ. – critiques), формування у здобувачів освіти здатності до професійної рефлексії, аргументованого обґрунтування дизайнерських рішень, колективного аналізу творчих результатів, розвитку критичного мислення, етичної відповідальності й усвідомлення соціокультурного впливу дизайну.

Структура освітньої програми має чітко виражений ступеневий характер, що забезпечує послідовний перехід від базової художньої підготовки до самостійної професійно-дослідницької діяльності:

– перший курс (з англ. – Foundation Year) передбачає художню підготовку, спрямовану на формування компетентностей у сфері академічного рисунку, просторової композиції (2D- та 3D-дизайн) та історико-теоретичного осмислення мистецтва;

– другий курс (з англ. – Sophomore Year) – передбачає опанування основ типографіки, принципів побудови візуальних систем, а також роботи з кольором і формою у сфері дизайну;

– третій курс (з англ. – Junior Year) – опанування дослідницьких методів у сфері інформаційного дизайну, теорії комунікації, візуальних систем й експериментальної типографіки;

– завершальний етап навчання (з англ. – Senior Year) – написання дипломного проєкту (з англ. – Degree Project).

Здобувачі освіти мають можливість обирати спеціалізовані курси у сфері дизайну (з англ. – Major Requirements), зокрема з пакувального дизайну, UI/UX-дизайну, брендингу та анімації, серед яких: «Типографія» (з англ. –Typography); «Історія графічного дизайну» (з англ. – History of Graphic Design); «Дизайн-студія» (з англ. – Design Studio); «Колір і фактура поверхні» (Color + Surface).

Випускники Род-Айлендської школи (з англ. – Rhode Island School of Design) працевлаштовуються у провідних міжнародних компаніях, зокрема Apple, Google, Nike, The New York Times, або засновують власні всесвітньо відомі студії.

Централ Сент-Мартінс (з англ. – Central Saint Martins, https://www.arts.ac.uk/colleges/central-saint-martins) є одним із провідних міжнародних освітніх закладів експериментального мистецтва та дизайну. Коледж входить до складу Лондонського університету мистецтв (з англ. – University of the Arts London, https://www.arts.ac.uk/).

Магістерська програма з графічної комунікації та дизайну (з англ. – MA Graphic Communication Design) є найбільш інноваційною програмою професійної підготовки у галузі візуальної комунікації та графічного дизайну, що позиціонує графічний комунікаційний дизайн як дослідницьку практику, спрямовану на: аналіз соціокультурних процесів, формування авторської професійної позиції дизайнерів як дослідників та продуцентів знань.

Структура навчання є інтенсивною та модульною і триває близько 15 місяців, охоплює чотири послідовні блоки: «Позиції та практики» (з англ. –

Positions and Practices), що передбачає критичний аналіз попереднього досвіду, опанування сучасних теорій дизайну та формування професійної позиції; «Лабораторія колаборацій» (з англ. – Collaborative Laboratory) орієнтована на міждисциплінарну командну взаємодію із зовнішніми інституціями (музеями, науковими та культурними організаціями) із застосуванням підходів дизайн-активізму; спеціалізація (з англ. – Specialist Option) як професійна підготовка в обраному професійному напрямі, зокрема у сфері візуалізації даних, типографіки та експериментальних видавничих практик; дипломний проєкт (з англ. – Final Independent Project) як підсумковий етап, що передбачає виконання дослідницького проєкту та її публічну презентацію у форматі Представлення дипломних проєктів (з англ. – Degree Show).

Магістерська програма з промислового дизайну (з англ. – Master's in Industrial Design**)** *Массачусетського технологічного інституту* (з англ. – Massachusetts Institute of Technology, https://web.mit.edu/) як провідна освітньо-наукова програма у сфері промислового дизайну, що розглядає дизайн як стратегічний інструмент вирішення складних системних проблем.

Програма базується на принципі «Розум і Рука» (з англ. – Mens et Manus) та забезпечує інженерних, дизайнерських й управлінських підходів через міждисциплінарну взаємодію зі Школою інженерії (з англ. – School of Engineering, https://engineering.mit.edu/) – найбільшим підрозділом MIT, що охоплює провідні напрями інженерних і технологічних досліджень, а також Школою менеджменту Слоуна (з англ. – Sloan School of Management. https://mitsloan.mit.edu./) – бізнес-школою, орієнтованою на дослідження у сфері управління, економіки, інновацій.

Методологія освіти базується на емпірично обґрунтованому проєктуванні, технологічному прототипуванні та дизайн-менеджменті з урахуванням економічної валідації та життєвого циклу продукту. Значну увагу приділено людиноорієнтованому дизайну, роботі з «розумними» матеріалами, цифровими технологіями та принципами сталого розвитку. Програма навчання

триває два роки та передбачає виконання магістерської дослідницької роботи (з англ. – Thesis).

Структура включає студійні та аналітичні курси, зокрема: інтегрована дизайн-лабораторія (з англ. – Integrated Design Lab, ID Lab) як студійна дисципліна, орієнтована на повний цикл розробки продукту з акцентом на людиноцентричне проєктування (з англ. – Human-centered design); проєктування та розробка продукту (з. англ. – Product Design and Development) як інженерія продукту, виробничим процесам і методології проєктування з урахуванням виробництва і складання (з англ. – Design for Manufacturing and Assembly, DFMA); інженерія людських факторів (з англ. – Human Factors Engineering) у контексті дослідження фізіологічних і когнітивних характеристик користувача для оптимізації взаємодії людини із системою; сталий підхід до матеріалів (з англ. – Sustainable Materiality) – фокусування на екологічних аспектах промислового виробництва та впровадження принципів циркулярної економіки в дизайн об'єктів.

Технологічний інститут моди (з англ. – Fashion Institute of Technology, https://www.fitnyc.edu/) є державним коледжем системи Державного університету штату Нью-Йорк (з англ. – State University of New York, https://www.suny.edu/), що спеціалізується на підготовці фахівців у сфері моди та суміжних креативних і комерційних сфер за напрямами: дизайн одягу та розробка модних колекцій; технології виробництва одягу (конструювання, матеріалознавство, прототипування); модний бізнес і менеджмент (брендінг, маркетинг, мерчандайзинг); візуальні комунікації у fashion-індустрії (стилізація, арт-дирекшн, медіа).

Освітня модель навчання фахівців у сфері дизайну моди має структуру «2+2» (AAS + BFA) та включає ключові модулі: «Технології дизайну одягу» (з англ. – Apparel Design Technology); «Розробка та градація викрійок» (з англ. – Advanced Patternmaking and Grading); «Наука про текстиль для дизайнерів» (з англ. – Textile Science for Designers); «Цифровий дизайн і портфоліо» (з англ. – Digital Design and Portfolio).

Ключовими принципами професійної підготовки є: конструкторсько-технологічна точність – акцент на анатомії, матеріалознавстві та точному конструюванні одягу для промислового виробництва; спеціалізація (з англ. – Niche mastery) як вузькопрофільна підготовка в межах окремих сегментів fashion-індустрії (верхній одяг, спортивний одяг тощо); технології моди (з англ.– Fashion tech) як інтеграція цифрових технологій 3D-проєктування та віртуального прототипування.

Саваннський коледж мистецтв та дизайну (з англ. – Savannah College of Art and Design, https://scad.edu./) – це приватний художньо-дизайнерський університет у США, що спеціалізується на підготовці фахівців у сфері креативних індустрій, зокрема моди, дизайну, цифрових медіа, анімації, кіно та архітектури. Має кампуси в Саванні та Атланті (штат Джорджія), а також у Франції й онлайн-програми навчання.

Структура навчального плану передбачає поєднання прикладних і теоретичних модулів, зокрема: «Типографіка» (з англ. – Typography (Interactive/Motion)); «Цифрові інструменти та взаємодія» (з англ. – Digital Tools & Interaction); «Дизайн інтерфейсів (UI)» (з англ. – Interface Design (UI));«Дизайн користувацького досвіду (UX)» (з англ. – Experience Design (UX)); «Історія медіа/цифрова культура» (з англ. – Media History / Digital Culture).

Королівський коледж мистецтв (з англ. – Royal College of Art, https://www.rca.ac.uk/) як провідний арт- і дизайн-коледж, що позиціонує дизайн як форму критичної інтелектуальної діяльності, спрямованої на трансформацію суспільства та культури. Програма підготовки Магістрів мистецтв (з англ. – Master of Arts) базується на концепції «дизайн як дослідження» (з англ. – Design as Research), включає розвиток критичного та спекулятивного дизайну (з англ. – Speculative Design), передбачає проєктування майбутніх сценаріїв і постановку етичних та філософських проблем, постдисциплінарну практику (з англ. – Post-disciplinary Practice), яка інтегрує методи мистецтва, дизайну, науки й технологій. Ключовими освітніми компонентами програми є: «Методологія

дизайну» (з англ. – Design Methodologies); «Прототипування та виготовлення» (з англ. – Prototyping & Making); «Глобальний виклик» (з англ. – The Grand Challenge); Дослідницький проєкт (з англ. – Independent Research Project) та ін.

Магістерська програма ландшафтної архітектури (з англ. – Master of Landscape Architecture) *Університету Единбурга* (з англ. – University of Edinburgh, https://ed.ac.uk/) репрезентує інтегративну науково-проєктну модель підготовки, орієнтовану на системне мислення, міждисциплінарність та формування інноваційних рішень у сфері ландшафтної архітектури. Освітня модель ґрунтується на принципах ландшафтного урбанізму (з англ. – Landscape Urbanism), де ландшафт інтерпретується як базова інфраструктурна система міста, інтегрована з природними процесами (гідрологія, екологічні мережі, зелена інфраструктура). Значну увагу приділено історико-ландшафтному аналізу (з англ. – Landscape Character Assessment) та концепції «Духу місця» (з англ. – Genius Loci), які передбачають багаторівневу інтерпретацію культурних і просторових нашарувань території, де антропогенне середовище Единбурга як об’єкта Світової спадщини ЮНЕСКО та «жива лабораторія» шотландських ландшафтів слугують концептуальною основою просторових і екологічних досліджень.

Програма підготовки магістрів промислового дизайну в *Делфтському технічному університеті* (з англ. – Delft University of Technology, https://www.tudelft.nl/) у Нідерландах ґрунтується на системно-інженерному підході до дизайну як процесу розв’язання складних дизайнерських проблем (з англ. – Problem-solving) у межах екологічно обмежених ресурсних систем (з англ. – Planet Centric Design), що дослідницький фокус із людиноцентричної моделі на багаторівневі екологічні системи, включно з матеріальними потоками, енергетичними циклами та впливом на біосферу [162]. Структура підготовки є кількісно-орієнтованою та базується на освітніх компонентах: життєвий цикл (з англ. – Life Cycle Assessment) як моделювання екологічного впливу продукту на всіх етапах – від видобутку сировини до утилізації та потенційної переробки; циркулярна економіка (з англ. – Circular Economy);

сталий вибір матеріалів (з англ. – Sustainable Material Selection), який базується на аналізі біопластиків, вторинних композитів та low-impact матеріалів; біоінспірований дизайн (з англ. – Bio-inspired Design), що передбачає використання принципів біологічних систем у промисловому виробництві; поглиблений концептуальний дизайн зі сталим фокусом (з англ. – Advanced Concept Design), де розробляються продукти відповідно до цілей сталого розвитку; сталий підбір матеріалів (з англ. – Sustainable Material Selection), що забезпечує науково обґрунтований вибір матеріалів; стратегічний дизайн сталого розвитку (з англ. – Strategic Design for Sustainability), орієнтований на трансформацію бізнес-моделей.

Міланський політехнічний університет (з англ. – Polytechnic University of Milan, https://cac-edu.com.ua/ua) пропонує понад 70 програм на бакалаврському та магістерському рівнях [172]. Ключовими акцентами тут є міждисциплінарність та тісна співпраця з бізнесом через центр [171]. Здобувачі освіти університету проходять обов'язкові практики в креативних індустріях, що дозволяє органічно поєднувати академічну підготовку з практичним досвідом, а також програми інтегрують інженерні та дизайнерські компоненти, формуючи компетентності, які відповідають сучасним вимогам ринку. Прикметно, що художньо-пластичні дисципліни розглядаються тут як фундамент для інноваційних проєктів, де традиційні техніки поєднуються з цифровими технологіями, що створює органічний міст між академічною традицією та інноваційною практикою.

Берлінський університет мистецтв (з англ. – Berlin University of the Arts, https://www2.udk-berlin.de/en/) пропонує програму «Бакалавр мистецтв у галузі дизайну» (з англ. – Bachelor of Arts in Design,) тривалістю 8 семестрів з обсягом 240 кредитів ECTS [178]. В даному університеті перші чотири семестри охоплюють базовий курс (рисунок, живопис, пластичну анатомію та основи дизайну), після чого здобувачі освіти спеціалізуються на певний «продукт» або моде-дизайні. Характерним є те, що з п'ятого семестру можливе залучення здобувачів освіти до міждисциплінарних проєктів у сфері

архітектури та візуальної комунікації. Позитивним також вбачається впровадження обов'язкових практик у майстернях, що забезпечує поєднання теоретичної підготовки із практичною, створюючи міцну основу для подальшої спеціалізації та формуючи навички самостійного проектування та критичного аналізу, що є ключовим фактором підвищення професійної мобільності.

Узагальнення зарубіжного практично-корисного досвіду (Сполучене Королівство Великої Британії, Королівство Нідерланди, Федеративна Республіка Німеччина, Італійської Республіки, країн Північної Європи, Сполучені Штати Америки) дає змогу констатувати домінування компетентнісно-інтегративної моделі дизайн-освіти, що базується на принципах проєктно-орієнтованого навчання (з англ. – Project-based learning), студійної педагогіки (з англ. – Design studio pedagogy), міждисциплінарності та тісної інтеграції з індустріальним середовищем.

1.2 Контент-аналіз нормативно-правового регулювання професійної підготовки викладачів сфери дизайну

Професійна підготовка викладачів сфери дизайну відбувається не в абстрактному педагогічному просторі, а в чітко окресленому нормативному полі, яке визначає межі, можливості й відповідність чинним вимогам організації освітнього процесу. Право в цьому контексті постає не зовнішнім регулятором, а структурним чинником, що формує зміст професійної підготовки, логіку і структуру освітньо-професійних програм і критерії професійної відповідності викладача ЗВО та правові механізми, які визначають конфігурацію цих практик і які вимоги постають перед викладачем, що забезпечує спеціальні дисципліни.

У межах дослідження професійна підготовка викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін трактується як інтегративний процес формування здатності до повноцінного викладання спеціальних дисциплін. По суті, йдеться про інтеграцію трьох вимірів. Перший – це художньо-творчий (впевнене володіння академічним рисунком та живописом, глибоке розуміння

пластики форми). Другий вимір педагогічний, який стосується методики викладання, вміння спроєктувати заняття так, щоб вони були ефективними, та зрозумілої системи оцінювання студентських робіт. І третій вимір – власне дизайнерський. Тут важлива не просто проєктна культура, а й постійна орієнтація в актуальних трендах дизайну та впевнене володіння цифровими інструментами. Нам здається, що саме на стику цих трьох складових (академічної школи та запитів креативних індустрій) і формується сучасний викладач.

Нормативне регулювання у цьому процесі виконує взаємопов'язані функції, адже воно детермінує кваліфікаційні вимоги до викладача, визначаючи його освітній рівень, професійний досвід і компетентності. Нормативне регулювання присвячено структурувати освітні програми, встановлюючи кредитний вимір дисциплін художньо-пластичного циклу та визначаючи їх місце в навчальних планах. Окрім того, нормативне регулювання виконує «гарантійну» роль, забезпечуючи узгодженість української системи вищої освіти з міжнародними стандартами якості та створюючи передумови для академічної мобільності. Нарешті, нормативне регулювання регламентує межі педагогічної автономії, визначаючи баланс між нормативними вимогами й правом викладача на авторський підхід [103]. Таким чином, не варто говорити про те, що правова норма лише обмежує, адже вона водночас формує професійні координати, у яких творчість набуває системності й відповідальності. Разом із тим нормативна база не є нейтральною або безконфліктною. Аналіз нормативної бази виявляє низку суперечностей і прогалин, що безпосередньо впливають на практику викладання спеціальних дисциплін. Так, з одного боку, простежується невідповідність між критеріями оцінювання діяльності викладачів і специфікою творчих спеціальностей, де художні досягнення мають не меншу вагу, ніж наукометричні показники [102]. З іншого боку, нормативні документи недостатньо враховують цифрову трансформацію художньої підготовки, що проявляється у відсутності чітких орієнтирів щодо інтеграції digital-малюнка, 3D-моделювання чи онлайн-

форматів викладання пластичної анатомії [113]. Відповідно, у результаті виникає напруга між академічною спадковістю та технологічною динамікою сучасності.

У цьому підрозділі методологія дослідження нормативно-правових засад спирається на поєднання кількох підходів. Завдяки порівняльно-правовому аналізу ми можемо зіставити національні механізми регулювання з міжнародними рамками кваліфікацій та стандартами цифрових компетентностей, щоб окреслити можливі шляхи їх гармонізації. Системно-структурний підхід дає змогу побачити нормативну базу не як набір окремих документів, а як цілісну, ієрархічно вибудовану систему. Водночас герменевтичний підхід допомагає не просто прочитати текст документів, а глибше інтерпретувати правові норми, у контексті реальних освітніх практик та їхнього функціонування в академічному середовищі.

Здійснено систематизацію нормативно-правових засад професійної підготовки викладачів сфери дизайну, а також критичне осмислення їх адекватності сучасним викликам. Виявлені колізії та прогалини стануть аналітичною основою для подальшого емпіричного етапу дослідження, у межах якого буде з’ясовано, як викладачі адаптують зміст і методику викладання спеціальних дисциплін до умов нормативної невизначеності.

Теоретико-методологічне осмислення нормативно-правового забезпечення професійної підготовки викладачів сфери дизайну неможливе без усвідомлення особливостей освітньої системи, яка функціонує водночас у просторі творчих практик і в полі правового регулювання. Саме тому аналіз нормативної бази не може обмежуватися формальним описом приписів. Йдеться про виявлення смислової конструкції, що структурує освітню реальність та визначає параметри її якості. Така конструкція окреслює горизонт професійних очікувань і формує образ викладача як носія художньо-педагогічної культури. Нормативна база постає тут не як зовнішній механізм контролю, а як система координат, у межах якої конструюється зміст освітніх програм і вибудовується логіка викладання спеціальних дисциплін.

Нормативні документи визначаючи стандарти якості освіти та процедури акредитації програм, встановлюють кваліфікаційні вимоги до викладача. Дані вимоги регламентують зміст і методику викладання спеціальних дисциплін, а також окреслюють організаційні параметри освітнього процесу, включно зі співвідношенням аудиторної та самостійної роботи, впровадженням цифрових технологій і межами академічної свободи. Конкретизуючи нормативну базу, варто виділити ключові підзаконні акти, що безпосередньо впливають на процес організації професійної підготовки: Наказ МОН № 13 від 14.01.2016 «Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань» [102], що регулює критерії оцінювання науково-педагогічних працівників; Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності [101], які визначають кадрові вимоги та матеріально-технічне забезпечення; а також Лист МОН № 1/9-411 від 09.07.2019 «Щодо організації освітнього процесу в закладах мистецької освіти» [150], який містить рекомендації щодо наявності натурного фонду, спеціалізованих майстерень та обладнання для викладання дисциплін художньо-пластичного циклу. Однак, наведені документи, попри їхню важливість, часто мають рекомендаційний характер, що створює значну варіативність умов підготовки в різних ЗВО.

Професійну підготовку викладачів сфери дизайну розглядаємо як цілісний інтегративний процес, що об'єднує три взаємопов'язані складові: художньо-пластичну складову, тобто вільне володіння академічним рисунком, живописом і пластичною анатомією; педагогічна складова, яка передбачає методику викладання, вміння проєктувати заняття та оцінювати результати студентів; фахово-дизайнерська складова, що включає розуміння проєктної культури, орієнтацію в актуальних тенденціях дизайну та впевнене використання сучасних цифрових інструментів, без яких нині не працює жоден професіонал. Однак важливо підкреслити, що ця триєдина структура не є механічним набором елементів, які можна додавати один до одного. Радше це жива взаємодія, де творча майстерність неможлива без педагогічної рефлексії, а

педагогічна рефлексія без сформованої професійної ідентичності також втрачає сенс.

Встановлено, що забезпечення спеціальних дисциплін є комплексною діяльністю, яка охоплює і розробку освітніх програм, і вибір адекватних методичних підходів, і організацію аудиторної та самостійної роботи студентів, і оцінювання їх результатів, і педагогічний супровід їх професійного становлення та відповідального усвідомлення формування художньо-професійного світогляду майбутнього дизайнера.

Звісно, таке складне явище потребує адекватного інструментарію для дослідження. Тому методологічна рамка нашої роботи спирається на три принципи, кожен із яких виконує свою функцію. Системність дає змогу подивитися на нормативну базу не як на розрізнені документи, а як на ієрархічно впорядковану структуру, де закони пов'язані з підзаконними актами, та зі стандартами вищої освіти, а стандарти з локальними документами ЗВО. Принцип історизму допомагає простежити динаміку: як змінювалося регулювання підготовки викладачів сфери дизайну з часом і як трансформувалися акценти у професійних вимогах. І нарешті, компаративний підхід відкриває можливість зіставити національні норми з міжнародними орієнтирами, а це нині особливо важливо в контексті європейської інтеграції української освіти. У сукупності ці принципи дозволяють не просто описати нормативну базу, а зрозуміти її внутрішню логіку та місце в ширшому освітньому просторі.

Серед методів використано порівняльно-правовий аналіз, термінологічне уточнення ключових понять, структурно-логічне узагальнення та герменевтичний підхід, який дозволяє інтерпретувати зміст нормативних положень у контексті реальної освітньої практики. Поєднання цих методів є адекватним природі досліджуваного явища: нормативне регулювання творчих дисциплін не може бути зведене до формальної логіки приписів, воно потребує розуміння контексту, у якому ці приписи функціонують і набувають конкретного педагогічного змісту.

Межі дослідження окреслено документами, що регламентують професійну підготовку викладачів на бакалаврському та магістерському рівнях, а також враховано вимоги до підвищення кваліфікації діючих фахівців. Поза аналізом залишено нормативне регулювання початкової мистецької освіти та підготовки на рівні аспірантури, оскільки це не входить до предметного поля дослідження. Особлива увага зосереджено на дисциплінах спеціального циклу як фундаменті формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів.

Здійснено аналіз законодавчої та підзаконної бази України у контексті підготовки викладачів сфери дизайну. Згідно Закону України «Про освіту», визначено фундаментальні засади функціонування освіти: окреслено рамки компетентнісного підходу, встановлено вимоги до кадрового забезпечення, оструктурено освітні програми та регламентовано механізми підвищення кваліфікації. І хоча цей закон стосується всіх спеціальностей без винятку, через ці параметри він безпосередньо впливає і на професійну підготовку викладачів сфери дизайну.

Однак вплив права не є однозначним, і варто звернути увагу на важливий нюанс. Будь-яке законодавство створює не лише можливості, а й обмеження, які стають особливо відчутними саме в тих галузях, де освітній процес має виразну художню природу, адже творчі дисципліни за своєю суттю важко вписати в жорсткі нормативні рамки, і ця напруга між свободою творчості та необхідністю уніфікації потребує окремого осмислення.

Тому, аналізуючи базові закони України, ми намагаємося простежити не просто перелік норм, а внутрішню логіку державної освітньої політики. Відповідно до ч.1 п.2 ст. 1 Закону України «Про освіту» (2017) академічна свобода – це самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова, думки і творчості, поширення знань та інформації, вільного оприлюднення і використання результатів наукових досліджень з урахуванням обмежень, установлених законом [6]. Разом з тим, у ч.1 п. 3.ст.1 Закону України «Про вищу освіту»

(2014) [7] подано дефініцію, що структурно майже тотожна, однак містить певні відмінності. По-перше, академічна свобода у Законі України «Про вищу освіту» закріплюється як право науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників закладів вищої освіти, що підкреслює її суб'єктний склад у межах конкретного інституційного середовища. По-друге, у визначенні наголошується на проведенні наукових досліджень і використанні їх результатів, без окремого виділення «вільного оприлюднення», як це зроблено в Законі «Про освіту» (2017). Крім того, додатково підкреслюється, що це право реалізується в інтересах особи, суспільства та людства загалом, що надає визначенню більш виразного гуманістичного та публічно-ціннісного виміру. Відповідно, обидва закони закріплюють академічну свободу як поєднання незалежності й самостійності у професійній діяльності, що здійснюється на засадах свободи слова й творчості з урахуванням законодавчих обмежень. Відповідно до ч.1 п.1 ст. 57 Закону України «Про вищу освіту» (2014) закріплено право науково-педагогічних, наукових та педагогічних працівників закладу вищої освіти всіх форм власності на академічну свободу, що реалізується в інтересах особи, суспільства та людства загалом [7]. Приналежно, ч. 2 ст. 2 Закону України «Про освіту» (2017) наголошує, що жодні підзаконні нормативно-правові акти не можуть звужувати зміст і обсяг визначених законом автономії суб'єктів освітньої діяльності та академічних свобод учасників освітнього процесу [103]. Для викладача навчального компоненту «рисунок» така світлина є однозначно позитивним моментом, оскільки надає право викладачу вільно обирати власну методику викладання та поєднувати класичний академічний підхід із цифровими інструментами. Водночас викладач може адаптувати зміст навчального компоненту до рівня підготовки здобувачів освіти. Однак за відсутності чітких підзаконних механізмів цієї реалізації свобода викладання нерідко набуває декларативного характеру, залишаючись більше нормою-наміром, ніж реально гарантованим інструментом педагогічної автономії.

Згідно з ч. 1 п. 4 ст. 16 та ч. 4 ст. 60 Закону України «Про вищу освіту» (2014) [7], ст. 24 Закону України «Про фахову передвищу освіту» (2019) [8]

науково-педагогічні працівники зобов’язані підвищувати кваліфікацію не рідше ніж один раз на п’ять років. Відповідно до ч. 5 ст. 60 Закону України «Про вищу освіту» (2014) результати підвищення кваліфікації та стажування враховуються під час атестації педагогічних працівників, а також при обранні на посаду за конкурсом чи укладенні трудового договору з науково-педагогічними працівниками [100]. Формально ця вимога забезпечує якість освітнього процесу, проте на практиці це зводиться переважно до наукометричних показників та публікаційної активності. На наш погляд, для викладачів живопису або інших художньо-пластичних дисциплін така модель створює дисбаланс, оскільки їхній професійний розвиток значною мірою пов’язаний із творчими стажуваннями, участю у виставкових проєктах, пленерах, роботі в дизайн-студіях, що не завжди знаходить належне нормативне відображення.

Дискусійним залишається питання встановлення уніфікованих вимог до педагогічних працівників закладів освіти, зокрема визначення обов’язкової наявності педагогічної освіти як гарантії методичної компетентності. Такий підхід видається надмірно формалізованим, оскільки чинне законодавство недостатньо враховує специфіку художньо-практичної діяльності.

Підзаконні нормативно-правові акти деталізують положення законів, проте саме на цьому рівні найвиразніше проявляються суперечності. Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності, затверджені постановою Кабінету Міністрів України № 1187 від 30 грудня 2015 року (у редакції постанови № 365 від 24 березня 2021 року), передбачають, що частка науково-педагогічних, педагогічних та/або наукових працівників, які мають науковий ступінь та/або вчене звання й працюють у здобувача ліцензії (ліцензіата) за основним місцем роботи, повинна становити не менше 50 відсотків кадрового складу на відповідному рівні вищої освіти або в межах освітньої програми, що передбачає присвоєння професійної кваліфікації з професій із додатковим регулюванням. Із зазначеної кількості осіб частка тих, хто має науковий ступінь доктора наук та/або вчене звання професора, має відповідати встановленим вимогам: для

другого (магістерського) рівня – не менше 10 відсотків; для третього (освітньо-наукового або освітньо-творчого) рівня – не менше двох докторів наук для забезпечення керівництва науковою складовою кожної відповідної програми, при цьому для освітньо-творчих програм допускається врахування доктора мистецтва. Крім того, склад науково-педагогічних, педагогічних і наукових працівників, які мають освітню та/або професійну кваліфікацію, релевантну змісту освітньої програми, повинен включати щонайменше трьох осіб із науковим ступенем та/або вченим званням, для яких заклад освіти є основним місцем роботи [101]. Така вимога посилює академічну складову, яка увиразнює одну з найпомітніших суперечностей: з одного боку, якісна підготовка дизайнерів неможлива без залучення людей, які працюють «в полі», тобто безпосередньо в креативних індустріях, оскільки вони володіють тими сучасними техніками, яких немає в підручниках (digital-малюнком, 3D-моделюванням, актуальними дизайн-практиками), але з іншого боку, чинне законодавство суттєво обмежує можливість їх участі в організації освітнього процесу, оскільки ці фахівці часто не мають формалізованого наукового статусу, тобто вчених ступенів чи звань, які вимагаються нормативними документами. Для сфери дизайну це створює справжній парадокс. Виходить, що інноваційність освітнього процесу, його здатність відповідати на виклики часу, безпосередньо залежить від фахівців-практиків, але доступ до цих фахівців нормативно ускладнений, а іноді й просто заблокований.

Порядок присвоєння вчених звань, затверджений наказом Міністерства освіти і науки України № 13 від 14 січня 2016 року зі змінами, визначає критерії оцінювання діяльності претендентів на звання доцента та професора [102]. У цих критеріях домінують наукометричні показники, кількість публікацій у фахових виданнях і базах даних. Творчі досягнення (персональні виставки, участь у журі конкурсів, реалізовані дизайнерські проєкти) відіграють допоміжну роль. Такий підхід закріплює ієрархію цінностей, у якій наукова продуктивність переважає над художньою, що для викладачів

спеціальних дисциплін означає необхідність постійного балансування між творчістю та формалізованими критеріями оцінювання.

Попри те, що законодавчі та підзаконні акти вибудовані в чітку ієрархічну систему, на практиці між її рівнями виникає суттєва неузгодженість. Компетентнісний підхід і академічна свобода задекларовані на рівні законів, але їх практичне забезпечення не завжди знаходить адекватне відображення у підзаконних актах. Вимога щодо частки науковців у структурі кадрового складу вступає в дисонанс з потребою інтеграції практиків креативних індустрій, а критерії присвоєння вчених звань недостатньо враховують творчу специфіку викладацької діяльності. Для наочності узгодженість законодавчих і підзаконних актів та їх вплив на викладачів спеціальних дисципліні представлено у систематизованій таблиці 1.4.

Таблиця 1.4

Узгодженість законодавчих та підзаконних актів у контексті підготовки викладачів дизайну

Рівень документа	**Назва документа**	**Що регулює**	**Вплив на викладача**
Закон	«Про освіту» (2017), ст. 29 [103]	Академічна свобода	Декларативна свобода без механізмів
Закон	«Про вищу освіту» (2014), ст. 53 [100]	Підвищення кваліфікації	Ігнорування творчих стажувань
Закон	«Про фахову передвищу освіту» (2019), ст. 32	Вимоги до педагогів коледжів	Не враховує художню практику
Підзаконний акт	Ліцензійні умови (КМУ № 1187, ред. № 365 від 24.03.2021) [101]	Частка науковців	Обмежує залучення практиків
Підзаконний акт	Порядок присвоєння вчених звань (МОН № 13, 2016) [102]	Критерії оцінювання	Недооцінка творчих досягнень

Як видно з таблиці 1.4, найсуттєвішим є розрив між задекларованими принципами академічної свободи та компетентнісного підходу і їх практичною реалізацією. Вимога щодо частки науковців у Ліцензійних умовах суперечить потребі залучати практиків/стекхолдерів. Критерії присвоєння вчених звань

ігнорують творчу специфіку викладацької діяльності. Це підтверджує, що нормативна система потребує гармонізації з реальними запитами мистецько-освітнього середовища. Отже, нормативна система має внутрішню логіку, проте вона не завжди відповідає реальним потребам мистецько-освітнього середовища.

Якщо спробувати оцінити, наскільки ефективно чинне законодавство регулює підготовку викладачів сфери дизайну, одразу окреслюється кілька системних проблем, які цьому заважають. Перша з них – це декларативність окремих принципів. Наприклад, академічна свобода проголошується як важлива цінність, але на практиці вона не підкріплена чіткими механізмами реалізації. Тобто викладач ніби має право на творчість і експеримент, але нормативна база не пояснює, як це право реалізовувати в межах освітнього процесу. Друга проблема пов'язана з тим, що законодавство не встигає за змінами в освітніх форматах. Нині, в умовах цифровізації, викладання спеціальних дисциплін дедалі частіше відбувається в змішаному або дистанційному форматі. Але спеціалізованих вимог, які б ураховували специфіку спеціальних дисциплін в онлайн-середовищі, просто не існує. І це створює додаткові труднощі для тих, хто намагається викладати якісно в нових умовах. Третя проблема, це встановлення критеріїв, за якими оцінюють діяльність викладачів сфери дизайну, не відповідають їхн творчій природі. Наукометричні показники (кількість публікацій, індекси цитування, відсоток захистів) нині безумовно переважають над мистецькими досягненнями, але ж для викладача рисунка чи живопису його власна творчість, виставки, мистецькі проєкти мають бути не менш важливими, ніж наукові статті.

На підставі вищезазначеного та з метою подолання виявленого дисбалансу між наукометричними вимогами та творчою природою дизайн-освіти ми вважаємо за потрібне запропонувати внесення відповідних змін до нормативної бази: 1) «творчий доробок» викладачів сфери дизайну визначити як «рівноцінний» науковим публікаціям. Зокрема, доцільно доповнити п. 5 Порядку присвоєння вчених звань [102] положенням про еквівалентність

результатів наукової та творчої діяльності для спеціальності 022 «Дизайн»; 2) прирівняти персональну виставку у художньому музеї національного статусу (або участь у міжнародному виставковому проєкті) до двох публікацій у фахових виданнях, що індексуються у Scopus / WoS; 3) враховувати як кваліфікаційні критерії: участь у журі професійних конкурсів, реалізовані дизайн-проєкти, що мають публічне визнання, та стажування у провідних дизайн-студіях (за умови підтвердження сертифікатами). На наш погляд, такий підхід дозволить оцінювати викладача не лише за індексом цитування, а й за реальним впливом на професійне середовище, що відповідає європейській практиці визнання творчих досягнень.

Якщо на рівні законодавства було окреслено загальні суперечності нормативного регулювання (декларативність формулювань, недостатню увагу до специфіки художньої діяльності), то саме у стандартах вищої освіти ці проблеми набувають конкретної професійної конфігурації. Саме стандарти визначають структуру освітніх програм, систему компетентностей і результати навчання, тобто формують «рамку», у межах якої вибудовується щоденна педагогічна практика викладача сфери дизайну. Іншими словами, стандарт не є абстрактним документом, а слугує як регулятивний каркас художньої, педагогічної та фахової педагогічної відповідальності, через що інституалізується викладання спеціальних дисциплін професійного циклу, що забезпечують фундаментальні компетентності майбутнього дизайнера.

Так, Стандарт вищої освіти зі спеціальності 022 «Дизайн» [113] фіксує перелік інтегральних, загальних і фахових компетентностей та окреслює результати навчання для бакалаврського й магістерського рівнів підготовки. Якщо простежити, як ці проблеми проявляються на різних рівнях освіти, можна помітити важливу особливість. На першому рівні, тобто в бакалавраті, художня складова зазвичай інтегрується в ширший контекст проєктної культури та креативних індустрій, а от на другому рівні, у магістратурі, акценти зміщуються: йдеться про поглиблення професійної автономії, розвиток аналітичного мислення, здатність самостійно формувати власний творчий

почерк. Проте виявляється ще один показовий момент – частина освітніх компонентів в сучасних освітнх програмах дедалі частіше переводиться у вибірковий блок задля формування індивідуальної освітньої траєкторії. Така гнучкість формально відповідає сучасній логіці вищої освіти, орієнтованій на потреби здобувача освіти. Проте базові художні дисципліни стають «необов'язковими», виникає загроза фрагментації професійної підготовки. Студент може обрати щось більш «модне» або «легше», уникаючи складних академічних завдань і в результаті замість цілісного художнього світогляду, який формується роками наполегливої праці, ми отримуємо набір окремих, не пов'язаних між собою навичок. А для викладача сфери дизайну, який має не лише володіти техніками, а й розуміти природу форми, кольору, пластики, така фрагментарність стає критичною перешкодою на шляху до професіоналізму. З метою наочно відобразити зв’язок між компетентностями стандарту та змістом освітніх спеціальних компонентів доцільно звернутися до таблиці 1.5.

Таблиця 1.5

Компетентнісне наповнення дисциплін художньо-пластичного циклу зі спеціальності В2 Дизайн

Освітній компонент	**Компетентність за стандартом (узагальнене формулювання)**	**Аспект, що забезпечується**	**Обмеження чинної редакції**
Рисунок	Здатність малювати об’єкти з натури, передаючи форму, пропорції та тон	Просторове мислення, пропорційність, тональні відношення	Не враховує digital-малюнок та інструменти швидкого ескізування
Живопис	Здатність застосовувати художні техніки та колористичні прийоми	Колористика, техніки роботи з матеріалами	Орієнтація на традиційні матеріали без урахування цифрового живопису
Пластична анатомія	Розуміння будови людського тіла та його конструктивних особливостей (авторське узагальнення на основі стандарту) [113]	Конструкція тіла, пластичність, динаміка руху	Відсутність рекомендацій для онлайн-форматів і використання 3D-моделей

Як засвідчує таблиця 1.5, стандарт окреслює загальну рамку компетентностей, але не деталізує, як саме ці компетентності мають реалізовуватися в педагогічній практиці. На прикладі освітнього компоненту «Рисунок», у формулюваннях наголос робиться на «академічному відтворенні форми», «пропорціях» і «тональних відношеннях», що є безперечно важливо, але сучасне професійне середовище диктує свої вимоги: нині роботодавці й замовники дедалі частіше очікують від дизайнера володіння digital-інструментами, вміння робити швидкий скетчинг, працювати з 2D і 3D-графікою в комплексі, що в стандарті просто не прописано. Та сама проблема простежується і в курсі пластичної анатомії. Нормативна модель досі орієнтована переважно на традиційний формат студійної роботи: гіпсові зліпки, репродукції, робота безпосередньо в аудиторії, проте нині існують зовсім інші можливості. Технології 3D-візуалізації дозволяють розглянути м'язи та кістки в об'ємі, обертати модель, бачити її в динаміці. Віртуальні середовища дають змогу вивчати анатомію дистанційно, що особливо актуально в умовах змішаного навчання. Однак нормативна база ці можливості практично не враховує. Між академічною традицією, яка закріплена в стандартах, і технологічною динамікою, яка визначає розвиток креативних індустрій, утворюється розрив, який можна назвати часово-нормативною асиметрією, і вона характерна нині майже для всіх векторів освіти. Суть її проста: процедура затвердження стандартів об'єктивно повільніша за темп реальних змін у професійному середовищі, оскільки нормативні документи проходять погодження, експертизи й затвердження, у креативних індустріях встигають з'явитися нові техніки, інструменти, підходи. Викладач опиняється між двома вогнями: з одного боку, він має дотримуватися норм, а з іншого – готувати студентів до роботи в індустрії, яка «живе» вже за іншими правилами.

На наш погляд, для подолання вищезазначеної «часово-нормативної асиметрії» доцільно впровадити принцип «технологічної нейтральності», який полягає в тому, що стандарт має визначати не конкретний інструментарій (олівець, папір, пензель), а компетентність у візуалізації форми, пропорцій,

пластики та анатомічної конструкції об'єкта незалежно від інструмента, аналогового чи цифрового. З упевненістю можна зазначити, що викладач має навчати не «як натиснути кнопку в Photoshop» чи «як тримати олівець», а «як аналізувати анатомічну будову тіла, передавати рух, пропорції та характер». За такого підходу нормативна база не застаріватиме щороку з виходом нового програмного забезпечення, а зберігатиме фундаментальну цінність. Відповідно, вважаємо доцільним оновлення зміст Стандарту вищої освіти спеціальності 022 «Дизайн» [113], а саме, включення в нього дескрипторів «цифрового моделювання пластики», «візуалізації у віртуальних середовищах» та «інтеграції академічних технік з цифровими інструментами».

Аналіз типових навчальних планів провідних мистецько-дизайнерських закладів, зокрема Київського національного університету технологій та дизайну [40], Харківської державної академії дизайну і мистецтв [137] та Львівської національної академії мистецтв [40], показує, що на дисципліни художньо-пластичного циклу у бакалавраті відводиться в середньому 6–8 кредитів. На нашу думку, таке невелике аудиторне навантаження обмежує можливості формування практичних навичок у майбутніх спеціалістів. Вбачається не вірним те, що викладач змушений компенсувати дефіцит часу інтенсифікацією самостійної роботи здобувачів освіти, оскільки автономна практика без системного наставництва не завжди забезпечує належну якість професійного становлення. Такий наш погляд підкреслюється тим, що по-перше, фактично відбувається цифрова колізія між академічно орієнтованим формулюванням компетентностей і вимогами ринку до digital-малюнка та 3D-моделювання. По-друге, вважаємо методичною прогалиною організацію художньо-анатомічних курсів у змішаному чи онлайн-форматі. І нарешті, третій ризик, який варто окремо позначити – надмірної академізації. Суть його в тому, що традиційне навчання, при всій його безумовній цінності, починає відриватися від реальності. Коли академічні вимоги стають самодостатніми, коли вони існують ніби самі для себе, а не для підготовки фахівця, здатного працювати в сучасних умовах, освітній процес поступово втрачає зв'язок із динамікою креативних

індустрій. І це вже не просто теоретична проблема, це прямий шлях до того, що випускники опинятимуться не готовими до реальної професійної діяльності. Тому, підсумовуючи, можна сказати так: стандарти вищої освіти виконують роль базової регулятивної рамки, задають загальні орієнтири, визначають структуру, фіксують вимоги. Але нині ця рамка потребує суттєвого оновлення, але щоб уникнути неправильного розуміння, не потрібно відкинути академічну традицію, зруйнувати те, що напрацьовано роками й десятиліттями. Навпаки, ми виходимо з того, що традиція має бути збережена, але має бути вписана в нові координати цифрової культури, гнучких педагогічних моделей, сучасних форматів роботи. Власне, саме ця потреба гармонізації між нормативною стабільністю й професійною динамікою, що визначає подальший вектор нашого аналізу. А це означає, що наступним кроком має стати звернення до міжнародних кваліфікаційних підходів, щоб виокремити практично-корисний досвід вирішення подібних проблеми в міжнародних освітніх системах.

Здійснено компаративний аналіз міжнародних стандартів та європейських рамок кваліфікацій у контексті підготовки викладачів сфери дизайну. Національні стандарти мають обов'язковий характер, оскільки є нормативними документами, яких заклади освіти зобов'язані дотримуватися. Натомість європейські рамки, такі як EQF, Tuning чи рекомендації UNESCO, виконують роль орієнтирів – вони не диктують, а пропонують, задають вектори, окреслюють бажані результати, до яких варто прагнути.

Нині міжнародні документи визначають магістральні напрями розвитку освітніх систем у Європі й світі, акумулюють кращі практики, фіксують узгоджені уявлення про те, якими компетентностями має володіти сучасний фахівець. І коли ми бачимо, що в українських стандартах існують певні нормативні колізії – наприклад, та сама неврегульованість між академічною традицією й вимогами цифрової культури, звернення до міжнародних рамок стає не просто корисним, а необхідним.

Аналіз європейських та міжнародних документів дає підстави для важливого висновку: вони виступають не альтернативою національним

стандартам, а їхнім методологічним орієнтиром. Тобто не замінюють, а підказують напрям, у якому варто рухатися, оновлюючи власну нормативну базу. І якщо спробувати узагальнити ідейну структуру, яку пропонують ці документи, її можна звести до двох ключових зрушень; а) це перехід від жорсткої дисциплінарності до компетентнісної інтеграції. Це означає, що освіта має орієнтуватися не на те, скільки годин відведено на той чи інший предмет, а на те, які здатності формує програма в цілому, як різні дисципліни працюють на спільний результат; б) перехід від формального переліку знань до здатності діяти у складних професійних ситуаціях. Інакше кажучи, важливо не те, що студент знає, а те, що він уміє з цим знанням робити, як він застосовує його в реальних, не завжди передбачуваних умовах професійної діяльності. Саме ці орієнтири задають тон сучасній освітній політиці в Європі, і саме вони мають бути враховані, коли ми говоримо про оновлення професійної підготовки викладачів дизайну в Україні.

Один із ключових документів, це «Європейська рамка кваліфікацій» (з англ. – European Qualifications Framework»), яка структурує освітній простір за вісьмома рівнями, що описуються через дескриптори знань та умінь [164]. У концептуальному сенсі ця рамка виконує функцію своєрідної координатної системи для освіти, оскільки дозволяє порівнювати програмні результати навчання різних держав, роблячи освітній процес зрозумілими й прозорими. Якщо звернемося до 6-го рівня даного Проекту (бакалавр), то побачимо характерні вимоги, що ставляться для поглиблення знань у певній галузі, робиться акцент на здатності застосовувати здобуті знання для розв’язання складних, проте передбачуваних завдань, а також уміння формулювати аргументовані судження з урахуванням соціальних і етичних аспектів. Втім для 7-го рівня (магістр) дескриптори вже включають вимоги критичного осмислення теорії, здатність інтегрувати знання з різних галузей, а також інноваційність і самостійність здобувачів освіти у прийнятті ними рішень у непередбачуваних ситуаціях. При цьому у викладанні спеціальних дисциплін ще вимагається трансформації педагогічних цілей. До прикладу, на

бакалаврському рівні опанування освітнього компоненету «Рисунок» формує просторове мислення та технічну точність, а на магістерському – вже повинен формувати аналітичну інтерпретацію форми, стилістичну варіативність і концептуалізацію образу.

Наступний проєкт «Гармонізація освітніх структур у Європі» (з англ. – Tuning Educational Structures in Europe) пропонує компетентнісну модель, що включає інструментальні, міжособистісні та системні компетентності [175]. Відповідно до цього Проєкту, особливого значення для викладача сфери дизайну набувають системні компетентності, а а саме здатності інтегрувати знання з різних галузей, адаптуватися до нових умов, поєднувати традиційні й цифрові методики. Серед концептуальних документів UNESCO, присвячених розвитку мистецької освіти, варто окремо зупинитися на «Керівних принципах мистецької освіти» (з англ. – «Guidelines for Arts Education»), де підкреслено роль мистецької освіти у формуванні креативності, критичного мислення та культурної ідентичності. Його основні принципи – це культурна різноманітність, інноваційність та міжкультурний діалог, що у контексті професійної підготовки викладачів сфери дизайну означає необхідність поєднувати локальні художні традиції з глобальними тенденціями, такими як digital-арт, інтерактивний дизайн, мультимедійний формат. Аналіз документів UNESCO дає підстави стверджувати, що мистецька освіта має на меті не лише професійне становлення особи, а й розвиток її соціальної відповідальності та культурної чутливості. Для українського викладача дизайну ця тенденція особливо важлива, оскільки його рол трасформується від транслятора технік до медіатора культурних смислів, посередника між традицією та інновацією, між локальним і глобальним. Для наочності в таблиці 1.6 подано порівняння ключових параметрів українських стандартів та європейських рамок кваліфікацій у контексті підготовки викладачів сфери дизайну.

Порівняльний аналіз, представлений у таблиці 1.6, засвідчує, що ключова різниця між українськими та європейськими підходами полягає в принципах організації освітнього процесу. Українська модель тяжіє до дисциплінарної

фіксованості та академічної традиції, тоді як європейська орієнтується на результати навчання, гнучкі освітні траєкторії та міждисциплінарність.

Таблиця 1.6

Порівняння українських та європейських стандартів у підготовці викладачів сфери дизайну

Параметр	**Українські стандарти**	**Європейські рамки (з англ. – European Qualifications Framework) https://cutt.ly/vtBivq9c)**
Структура	Жорстко фіксовані дисципліни, обмежений вибірковий блок	Гнучкі освітні траєкторії, адаптація під результати навчання
Компетентності	Орієнтація на академічну традицію, класичний рисунок і живопис	Акцент на інтеграції традиційних і цифрових методик, міждисциплінарність
Рівні освіти	Бакалавр – базова підготовка; магістр – поглиблення знань	Бакалавр – застосування знань; магістр – інновації, критичний аналіз
Культурний контекст	Недостатня увага до локальних і глобальних культурних практик	Підкреслення культурної різноманітності та інноваційності

Також вбачається перспективним напрямом гармонізації національних стандартів із запровадженням системи мікрокваліфікацій (з англ. – micro-credentials), що дозволило б викладачам сфери дизайну офіційно підтверджувати професійне підвищення кваліфікації через короткі інтенсивні курси від світових дизайн-студій (наприклад, Adobe, Autodesk, SketchUp, Blender тощо). Такий підхід дозволив би розв'язати проблему так званих «формальних 180 годин», які в традиційній системі підвищення кваліфікації часто важко наповнити справді актуальним змістом.

Міжнародні та європейські рамки кваліфікацій визначають загальні орієнтири розвитку компетентностей/зданостей викладачів сфери дизайну, проте в Україні їх втілення відбувається через національні стандарти, однак самі по собі ці стандарти залишаються доволі загальними. Конкретного змісту вони набувають лише на локальному рівні, тобто в освітніх програмах, робочих навчальних планах та авторських методиках викладання. І це принципово

важливий момент, адже на рівні конкретного ЗВО нормативні вимоги отримують свою практичну інтерпретацію і визначається, як викладатиметься спеціальні дисципліни, якими техніками й інструментами оволодіють студенти, наскільки програма відповідатиме реальним запитам креативних індустрій. Інакше кажучи, локальний рівень це те поле, де теоретичні конструкції перетворюються на конкретні педагогічні рішення, а стандарти на реальні практики навчання та оцінювання. Тому аналіз освітньо-професійних програм (далі – ОПП) дає змогу побачити, як загальні нормативні вимоги адаптуються до конкретних умов, які акценти роблять розробники програм і наскільки вдало їм вдається поєднувати академічну традицію із сучасними викликами цифрової культури.

Узагальнення результатів дослідження засвідчує, що серед плеяди провідних мистецьких ЗВО України, зокрема Харківська державна академія дизайну і мистецтв (далі – ХДАДМ), Львівська національна академія мистецтв (далі – ЛНАМ), Київський національний університет технологій та дизайну (далі –КНУТД) та Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури (далі – НАОМА), які здійснюють багаторівневу підготовку фахівців у галузі дизайну за широким спектром спеціалізацій, забезпечено формування кадрового потенціалу для системи мистецької та дизайн-освіти, зокрема шляхом підготовки викладачів сфери дизайну для ЗВО.

Професійна підготовка у ХДАДМ має виражений проєктно-орієнтований і практико-діяльнісний характер, спрямований на формування у здобувачів вищої освіти системи професійних компетентностей у сфері сучасного дизайну, опанування інноваційних технологій проєктування та розвиток креативних методів і стратегій дизайнерської діяльності.

Освітній процес у ХДАДМ здійснюється відповідно до затверджених ОПП та навчальних планів спеціальності В2 Дизайн галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки. Зокрема, на рівні ОС «Бакалавр» реалізуються освітньо-професійні програми «Дизайн середовища» (спеціалізація В2.03 «Дизайн середовища»), «Дизайн одягу (взуття)» (спеціалізація В2.04 «Дизайн

костюма») та «Дизайн інтер'єрів і меблів». Для ОС «Магістр» функціонують освітні програми «Дизайн архітектурно-ландшафтного середовища», «Концептуальний дизайн в індустрії моди» (спеціалізація В2.04 «Дизайн костюма»), «Універсальний дизайн та відновлювальні артпрактики» (спеціалізація В2.03 «Дизайн середовища»), «Інноваційний дизайн» та «Дизайн візуальних комунікацій» (спеціалізація В2.01 «Графічний дизайн»).

Структура ОПП передбачає комплексну організацію змісту професійної підготовки, що охоплює фундаментальну художньо-образотворчу складову (рисунок, живопис, композиція), фаховий проєктний компонент (дизайн-проєктування, типографіка, візуальні комунікації, 3D-моделювання), блок цифрових технологій і сучасних інструментів проєктування, а також практичну підготовку, що включає виробничу та педагогічну практику. Окреме місце відведено освітнім компонентам психолого-педагогічного циклу, спрямованим на формування викладацьких компетентностей здобувачів магістерського рівня вищої освіти.

Встановлено, що ХДАДМ є ініціатором і організатором міжнародних та всеукраїнських конкурсів і творчих проєктів, серед яких: Міжнародна трієнале екологічної графіки «4-й Блок» (з англ. – International Triennial of Ecological Graphics «4th BLOCK»), Міжнародний студентський конкурс шрифту і каліграфії «Панграм» (з англ. – International Student Contest in Font and Calligraphy «Pangram»), Міжнародний фестиваль театру і дизайну «ЖИВИ!» (з англ. – International Theater and Design Festival «ZhYVY!»), а також міжнародні виставкові проєкти та форуми, зокрема Міжнародний форум «Дизайн-освіта» (з англ. – International Forum «Design Education») та виставковий проєкт «Деконструкція архіву. Живопис із методичного фонду ХДАДМ» (з англ. – De-Archiving. Paintings from the Methodical Collection of KSADA).

У ЛНАМ академічно-мистецька модель професійної підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» сформовано під впливом європейських традицій художньої освіти та національної мистецької школи й орієнтовано на

фундаментальну художньо-образотворчу підготовку як базову основу формування професійної компетентності майбутніх дизайнерів.

Освітній процес професійної підготовки фахівців у сфері дизайну ґрунтується на засадах класичної художньої школи та принципах фундаменталізації мистецької освіти, що відображено в освітньо-професійних програмах спеціальності 022 «Дизайн» і передбачає системне опанування комплексу академічних дисциплін (рисунок, живопис, композиція, кольорознавство, пластична анатомія), які визначені як обов'язкові освітні компоненти та спрямовані на формування візуально-образного мислення, просторової уяви, здатності до художньо-проєктної інтерпретації та розвитку проєктної культури здобувачів освіти у сфері візуальних комунікацій і предметно-просторового середовища.

Професійна підготовка фахівців у сфері дизайну в ЛНАМ здійснюється в межах освітньо-професійних програм ОС «Бакалавр», зокрема «Графічний дизайн» [85], «Дизайн середовища» [89], «Дизайн костюма» [86], а також програм декоративно-прикладного мистецтва, що інтегрують дизайнерську освіту з художньо-творчими практиками та відображають міждисциплінарний характер підготовки фахівців у сфері візуальної культури [90].

Професійна підготовка викладачів у сфері дизайну реалізується в межах ОПП ОС «Магістр», зокрема «Графічний дизайн» [84], «Дизайн середовища» [88] та «Дизайн одягу (взуття)» [87], у структурі яких передбачено обов'язкові освітні компоненти психолого-педагогічного циклу, а саме: «Педагогіка вищої школи», «Психологія вищої школи» та «Методика викладання мистецьких (дизайнерських) дисциплін».

Важливою складовою професійної підготовки викладачів сфери дизайну виступає педагогічна (асистентська) практика, спрямована на формування навичок викладацької діяльності та розвиток методичної компетентності здобувачів вищої освіти. Завершальним етапом є виконання кваліфікаційної роботи, що поєднує теоретичне дослідження з авторським творчим проєктом і

забезпечує формування дослідницьких умінь, аналітичного мислення та готовності до здійснення науково-педагогічної діяльності у сфері дизайну.

У КНУТД професійна підготовка фахівців спеціальності В2 Дизайн ОС «Бакалавр» і «Магістр» здійснюється за ОПП «Графічний дизайн», «Дизайн середовища», «Дизайн одягу», «Дизайн текстилю» та «Промисловий дизайн» [42].

Зміст сучасних освітніх програм у сфері дизайну орієнтований на формування практико-орієнтованих професійних компетентностей здобувачів вищої освіти через впровадження проєктного навчання, цифрового моделювання, 3D-візуалізації та використання спеціалізованих програмних комплексів. Характерною ознакою даної моделі є інтеграція освітнього процесу з діяльністю виробничих структур і креативних індустрій, що забезпечує прикладну спрямованість професійної підготовки та її наближення до реальних умов професійної діяльності дизайнера.

Водночас у професійній підготовці викладачів сфери дизайну не виокремлено як самостійна освітня траєкторія, а реалізується інтегровано в межах освітньо-професійних програм другого (магістерського) рівня вищої освіти, які передбачають опанування психолого-педагогічних і методичних компонентів та проходження педагогічної (асистентської) практики.

Підготовка фахівців у сфері дизайну в НАОМА здійснюється в межах ОПП спеціальності 022 «Дизайн» першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів, серед яких провідними є «Графічний дизайн», «Мультимедійне мистецтво», «Сценографія» та «Ілюстрація», і характеризується домінуванням академічної художньої парадигми, що відрізняє її від техніко-орієнтованих моделей підготовки в інших закладах вищої освіти України [69].

Організація освітнього процесу зберігає виражену академічно-мистецьку спрямованість, що ґрунтується на синтезі традицій класичної художньої школи та сучасних практик візуальної культури й медіатехнологій, що в сукупності розширює художньо-комунікативний потенціал здобувачів освіти.

Особливого значення набуває авторсько-дослідницький характер проєктної діяльності, який у НАОМА розглядається як форма художнього експерименту та концептуального осмислення сучасної візуальної культури; проєктні роботи здобувачів освіти системно презентуються у форматі регулярних академічних виставкових практик, зокрема кафедральних переглядів, дипломних експозицій та загально-академічних виставок у просторах НАОМА і партнерських мистецьких локаціях м. Києва, включно з підсумковими переглядами кафедри графічного дизайну, мультимедійного дизайну, сценографії та екранних мистецтв, а також книжкової графіки та ілюстрації (2020–2025 рр.), у межах яких презентуються авторські серії плакатів, айдентики, арт-буки, ілюстративні цикли та мультимедійні проєкти, що репрезентують результати освітнього процесу як завершені художні висловлювання та окремі роботи яких залучаються до всеукраїнських і міжнародних конкурсів та бієнале молодого мистецтва, забезпечуючи їх інтеграцію в сучасний контекст візуальної культури.

Узагальнення результатів аналізу професійної підготовки викладачів сфери дизайну провідних ЗВО України (ХДАДМ, ЛНАМ, КНУТД та НАОМА) – дає підстави для виокремлення чотирьох базових моделей професійної підготовки, що різняться домінуючими підходами до організації освітнього процесу, співвідношенням художньої, проєктної, технологічної та педагогічної складових, а також рівнем інтеграції з професійним середовищем, а саме :

1. *Академічно-мистецька* (НАОМА, ЛНАМ) ґрунтується на пріоритеті фундаментальної художньої підготовки, у межах якої викладач дизайну формується як художник-дослідник; їй притаманне домінування класичної школи рисунку, живопису та композиції, а також розгляд проєктної діяльності як похідної від художньої практики, тоді як педагогічна складова здебільшого реалізується на рівні магістерської підготовки та доповнює авторську мистецьку діяльність.

2. *Проєктно-мистецька* (ХДАДМ) поєднує академічну художню підготовку з інтенсивною проєктною, виставковою та конкурсною діяльністю,

характеризується розвиненою системою міжнародних і всеукраїнських творчих ініціатив, активною взаємодією з креативними індустріями та спрямованістю на формування викладача як дизайнера з високим рівнем проєктної компетентності.

3. *Інженерно-технологічна та індустріально-проєктна* (КНУТД) ґрунтується на інтеграції художньо-дизайнерської, технологічної та цифрової підготовки, поєднуючи творчі проєктні рішення з інженерними, виробничими та цифровими процесами, що забезпечує формування викладачів дизайну як фахівців, здатних функціонувати в умовах сучасного цифрового виробництва та інноваційного середовища креативних індустрій.

4. *Комунікативно-проєктна та культурно-індустріальна модель* (КНУТД) поєднує мистецькі, проєктні та педагогічні компоненти за умов домінування практико-орієнтованого навчання, у межах якої викладач сфери дизайну постають як представники креативних індустрій, що формують педагогічні компетентності на основі власного професійного та проєктного досвіду та забезпечують трансфер практик у освітній процес (таблиця 1.7).

Таблиця 1.7

Вітчизняні ЗВО професійної підготовки фахівців сфери дизайну

ЗВО	Освітні рівні	Професійні кваліфікації (ДК 003:2010 / ISCO-08)	Характер підготовки
НАОМА	Бакалавр, Магістр	2351.2 – Викладач закладу вищої освіти (2310); 2452.2 – Дизайнер (графічний, середовища); 2452.2 – Художник	Академічно-мистецький; домінування фундаментальної художньої підготовки
ЛНАМ	Бакалавр, Магістр	2351.2 – Викладач закладу вищої освіти (2310); 2452.2 – Дизайнер (графічний, середовища); 2452.2 – Художник	Академічно-мистецький; орієнтація на класичну художню школу
ХДАДМ	Бакалавр, Магістр	2351.2 – Викладач закладу вищої освіти (2310); 2452.2 – Дизайнер (графічний, середовища); 2166 – Дизайнер мультимедійний	Проєктно-мистецький; акцент на конкурсній, виставковій та проєктній діяльності
КНУТД	Бакалавр, Магістр	2351.2 – Викладач закладу вищої освіти (2310); 2452.2 – Дизайнер (графічний, середовища); 2166 – Дизайнер мультимедійний; 2149 – Інженер-дизайнер	Інженерно-технологічний та індустріально-проєктний; цифрові технології та виробнича інтеграція

Так, у КНУТД дисципліни «Рисунок» і «Живопис» об’єднані в модуль «Художньо-проектна графіка», що передбачає 8 кредитів ECTS і акцентує увагу на прикладному застосуванні знань та інтеграції у проєктну діяльність, натомість у ЛНАМ ці дисципліни залишаються автономними, «Рисунок» і «Живопис» викладаються окремо по 6 кредитів кожна, що забезпечує глибоку академічну підготовку; у ХДАДМ художньо-пластичний цикл структуровано через модулі «Рисунок», «Живопис» та «Пластична анатомія», сумарно понад 12 кредитів. Така різниця відображає різні педагогічні стратегії.

Перша модель орієнтована на формування викладача-практика, здатного інтегрувати художні навички у проєктну діяльність. Друга модель націлена на збереження академічної традиції як цінності сама по собі Третя – на комплексність і системність підготовки. Вбачається, що така відсутність узгодженості між ЗВО ускладнює формування єдиних критеріїв оцінювання та стандартизації компетентностей випускників, що створює ризик нерівномірної підготовки здобувачів освіти.

Робочі навчальні плани ЗВО деталізують годинне навантаження, форми контролю та методи викладання, і саме в них нормативні стандарти набувають конкретного втілення. У КНУТД курс «Пластична анатомія» передбачає лише 60 годин аудиторної роботи, решта відводиться на самостійну практику студентів, натомість у ЛНАМ цей самий курс охоплює понад 120 годин аудиторної роботи, що дозволяє викладачеві системно формувати аналітичні та практичні навички. Для викладачів це означає необхідність адаптувати методики до конкретного контексту. Якщо годин недостатньо, доводиться активніше залучати онлайн-інструменти, 3D-моделі, програми для самостійного опрацювання матеріалу. Якщо годин достатньо, можна будувати навчання на традиційних студійних практиках із ретельним індивідуальним супроводом. Відтак локальні рішення визначають не лише формальний зміст освіти, а й саму глибину та характер педагогічної взаємодії. Саме вони створюють реальні можливості або, навпаки, обмеження для розвитку тих компетентностей, про які йшлося вище.

Особливу роль відіграють авторські методики викладачів, які дозволяють поєднувати класичні художні техніки з сучасними цифровими інструментами та враховувати локальні традиції. Наприклад, у ХДАДМ викладачі розробили курс «Цифровий рисунок», що інтегрує академічні практики з роботою на графічних планшетах, а у ЛНАМ поширені авторські програми з живопису, які поєднують традиційні техніки з експериментальними матеріалами. Такі методики часто виходять за межі стандарту, забезпечуючи інноваційність та конкурентоспроможність ОПП, проте відсутність єдиних критеріїв оцінки створює ризик нерівномірності підготовки, оскільки одні здобувачі освіти отримують сучасні цифрові навички, інші залишаються в межах академічної традиції, що безпосередньо впливає на рівень їхньої готовності до роботи у динамічному професійному середовищі.

Перший механізм створення галузевого консорціуму провідних мистецьких закладів, зокрема КНУТД, ХДАДМ, ЛНАМ, з метою уніфікації вимог до базового художньо-пластичного циклу, зі збереженням особливості кожної академічної школи і узгодження мінімальних стандартів якості без втрати академічної автономії. Другий механізм упровадження системи взаємного визнання результатів навчання через академічну мобільність. Уявімо, що КНУТД, ХДАДМ та ЛНАМ створюють спільну «хмару» методичних розробок і узгоджують критерії оцінювання з метою формування єдиного освітнього простору в галузі дизайн-освіти, що нині є нагальною потребою. Третій механізм розробка локальних регламентів залучення практиків без наукових ступенів на умовах «гостьового лекторства» з оплатою на рівні висококваліфікованих фахівців. Четвертий механізм визначення мінімальних стандартів матеріально-технічного забезпечення для викладання спеціальних дисциплін. Ідеться про наявність натурного фонду, спеціалізованого освітлення, графічних планшетів, програмного забезпечення для 3D-моделювання, що дозволить уникнути ситуацій, коли скорочення аудиторних годин не компенсується якісним обладнанням для самостійної роботи.

Підсумовуючи, можна сказати, що локальне регулювання освітніх програм і методик є тим рівнем, на якому стандарти набувають практичного змісту. Саме тут вирішується, чи відповідатиме професійна підготовка викладача дизайну сучасним викликам цифрової культури та ринку креативних індустрій. Виявлені проблеми фрагментація, дефіцит годин, нерівномірність якості потребують інтеграції державних стандартів, європейських рамок і локальних інновацій. Запропоновані механізми дозволяють поєднати ці складові, забезпечуючи баланс між академічною традицією та професійною динамікою. Звідси постає ключове питання: як забезпечити єдині критерії ефективності й водночас зберегти простір для творчої автономії викладача?

Аналіз інституційних практик інтеграції міжнародних стандартів у локальні освітні програми дозволяє побачити, як описані вище процеси реалізуються на рівні окремих університетів і академій. Адже саме тут, у конкретних закладах освіти, відбувається реальне поєднання нормативної стабільності та професійної динаміки. І саме тут міжнародні рамки й національні стандарти отримують практичний сенс, стаючи інструментом формування компетентностей, здатних відповідати викликам цифрової культури та креативних індустрій. Як показує дослідження, університети обирають різні стратегії інтеграції: від активного впровадження цифрових технологій до розвитку авторських інновацій. І ці локальні рішення часто визначають не лише зміст навчання, а й характер педагогічної взаємодії, а також ступінь академічної автономії студентів.

У 2021 році в КНУТД запроваджено у бакалаврську освітньо-професійну програму модулі «Digital-малюнок» та «3D-моделювання» обсягом 6 кредитів ECTS, що безпосередньо відповідає дескрипторами 6-го рівня Європейської рамки кваліфікацій, які передбачають застосування знань у професійних ситуаціях. Студенти працюють із графічними планшетами та професійним програмним забезпеченням, зокрема Blender, Autodesk Maya, виконуючи проєкти, що поєднують класичний рисунок із цифровими технологіями. Внутрішній моніторинг засвідчив підвищення мотивації та

конкурентоспроможності випускників. Водночас перед закладом постало питання, як збалансувати практичну орієнтацію з глибиною академічної підготовки, не жертвуючи жодною з цих складових.

У ХДАДМ авторські курси з живопису інтегрують традиційні матеріали (олійні фарби, акварель) з мультимедійними технологіями (цифрова палітра, інтерактивні екрани). Ця практика відповідає системним компетентностям Європейських проєктів, що були розглянуті нами вище, та які акцентують увагу на здатності інтегрувати знання у міждисциплінарні програми. Викладачі зазначають, що здобувачі освіти вчаться поєднувати академічну традицію з сучасними візуальними практиками, формуючи гнучкий професійний профіль, що одночасно враховує художні канони і ринкові очікування.

Встановлено, що у ЛНАМ цифрові інструменти впроваджуються в курси пластичної анатомії через використання 3D-моделей та віртуальних середовищ, зокрема Anatomy360, ZBrush. Поєднання студійних і дистанційних форматів дозволяє класичний аналіз пластики тіла доповнювати сучасними технологіями, що узгоджується з рекомендаціями UNESCO щодо інноваційності та культурної різноманітності. На наш погляд, такий підхід не лише підвищує ефективність навчання, а й створює нові можливості для персоналізації освітньої траєкторії кожного студента. Як бачимо, майже всі інституційні практики демонструють кілька ключових механізмів адаптації: модульність, цифровізацію та авторські інновації. Але водночас кожен із цих механізмів має свої проблемні аспекти. Модульність дозволяє формувати міждисциплінарні блоки, забезпечуючи гнучкість і практичну орієнтацію. Однак вона ж може знижувати глибину академічного опанування дисциплін, коли модулі стають надто фрагментованими.

Цифровізація через онлайн-платформи, графічні планшети та VR-студії частково компенсує дефіцит аудиторних годин і відкриває нові формати практики, особливо в рисунку та пластичній анатомії. Але вона не позбавлена внутрішніх ризиків. Поступове перенесення частини художньої підготовки у віртуальне середовище іноді супроводжується послабленням безпосереднього

тактильного досвіду роботи з матеріалом, який традиційно відіграє ключову роль у формуванні професійної чутливості митця. Авторські інновації, що поєднують традиційні техніки з цифровими, безумовно підвищують актуальність освітніх програм. Проте без єдиних критеріїв оцінювання ефективності їхня результативність залишається значною мірою дискусійною.

Як ілюструє таблиця 1.8, кожен ЗВО обирає власну стратегію, а саме – КНУТД фокусується на цифровізації та модульності; ХДАДМ робить ставку на авторські методики, що поєднують традиційне з мультимедійним; ЛНАМ зосереджується на інтеграції 3D-технологій і VR-середовищ. Відсутність єдиної моделі, з одного боку, підкреслює багатоманіття локальних рішень, а з іншого – демонструє, що адаптація міжнародних стандартів може бути гнучкою й контекстно орієнтованою.

Таблиця 1.8

Інституційні механізми адаптації міжнародних стандартів у ЗВО України

ЗВО	Інтегровані міжнародні рамки	Конкретні дисципліни/модулі	Механізм адаптації
КНУТД	EQF (6-й рівень)	Digital-малюнок, 3D-моделювання	Модульність, цифровізація
ХДАДМ	Tuning (системні компетентності)	Авторські курси з живопису	Інтеграція традиційних і мультимедійних технік
ЛНАМ	UNESCO (інноваційність, культурна різноманітність)	Пластична анатомія з 3D-моделями	Використання віртуальних середовищ, авторські інновації

Отже, компаративний аналіз інституційних практик вітчизняних ЗВО дає змогу стверджувати, що гармонізація освітніх підходів можлива лише через поєднання трьох складових: державних стандартів, які задають загальні рамки; міжнародних орієнтирів, які визначають вектори розвитку та локальних інновацій, які наповнюють ці рамки конкретним змістом. Спільним для всіх розглянутих прикладів є прагнення інтегрувати академічну традицію з цифровими технологіями та міждисциплінарними підходами. Саме в цьому поєднанні вбачається можливість сформувати компетентного викладача сфери

дизайну, здатного до критичного аналізу, творчого вирішення проблем і швидкої адаптації до динамічного професійного середовища.

Таким чином, порівняльний аналіз українських та європейських практик дозволяє виявити не лише відмінності, а й певні спільні тенденції, які можуть стати основою для подальшого розвитку дизайн-освіти в Україні. Як засвідчує проведене дослідження, українські практики вирізняються насамперед гнучкістю та багатством авторських інновацій, а кожен ЗВО має змогу вибудовувати власну освітню траєкторію, експериментувати, шукати унікальні поєднання традиційних і новітніх підходів. Це безперечний ресурс, який варто зберегти й розвивати. Європейські університети, натомість, демонструють іншу модель, оскільки для них характерні системність, послідовна інтеграція цифрових і практичних компонентів, а також інституційне закріплення творчих досягнень студентів через обов'язкові виставки, портфоліо, практики в індустрії, де менше варіативності, зате більше передбачуваності результату. Власне, перед українською дизайн-освітою нині стоїть завдання знайти баланс між цими двома моделями. Як зберегти гнучкість та авторську свободу, але водночас запозичити в європейського досвіду системність, чіткі критерії ефективності, інституційне закріплення кращих практик? Адже без цього варіативність ризикує залишитися просто фрагментарністю, набором розрізнених експериментів, які не складаються в цілісну картину.

Встановлено, що українські практики характеризуються варіативністю та багатством авторських інновацій, тоді як європейські університети демонструють системність і чітку інтеграцію цифрових та практичних компонентів. За цим протиставленням проглядаються дві різні моделі розвитку освіти. Українська модель більш гнучка й локально орієнтована, вона дає простір для експерименту та врахування специфіки кожного закладу. Європейська, натомість, більш стандартизована й інституційно закріплена, вона забезпечує передбачуваність результату і прозорість кваліфікацій. Однак цю різницю варто розглядати не як перешкоду, а як ресурс. Адже саме варіативність українських практик може стати тією основою, яка дозволить

адаптувати європейські підходи до наших реалій, не копіюючи їх механічно, а творчо переосмислюючи.

Підсумовуючи проведений аналіз, можна окреслити сильні та слабкі сторони української дизайн-освіти. Її безперечна перевага локальна адаптивність і творча автономія викладачів, які мають змогу розробляти авторські методики й експериментувати з форматами. Водночас є й те, в чому ми поступаємося європейським колегам: системність, інтеграція цифрових компетентностей, обов'язковість практичного досвіду, інституційне визнання творчих досягнень. Саме в цих напрямах і має відбуватися подальший рух. На наш погляд, перспективними для України є такі кроки: 1) гармонізація національних стандартів із міжнародними рамками кваліфікацій; 2) інституційне закріплення найкращих авторських інновацій, щоб вони не залишалися локальними експериментами, а ставали надбанням ширшої освітньої спільноти; 3) розробка чітких механізмів визнання творчих досягнень як викладачів, так і студентів; 4) обов'язкове включення практик у креативних індустріях до освітніх програм.

Висновки до першого розділу

Здійснено дефінітивний та теоретико-аксіологічний аналіз стану розробленості проблеми дослідження проблеми професійної підготовки фахівців сфери дизайну. З’ясовано, що засадничі дистрикти розвитку сучасних організаційних моделей в Україні, що стали концептуальними орієнтирами в системі професійної підготовки фахівців сфери дизайну отримали ґрунтовне висвітлення у наукових працях вітчизняних і зарубіжних дослідників (Є.Антонович, Л. Базиль, В. Вдовченко, В. Даниленко, С. Мигаль. А.Мешко, В.Прусак, В. Орлов, Л. Оршанський, Л. Оружа, В. Тименко, О. Фурса, С.Чирчик та ін.).

Уточнено сучасне бачення понять «дизайн», «фахівець», «професійна підготовка викладачів у сфері дизайну», «аксіологія», «цінності», «творчість викладачів спеціальних дизайнерських дисциплін», «здібності», «здатності

викладачів сфери дизайну», «дизайн-мислення», «проєктна культура викладачів сфери дизайну».

Встановлено, що аксіологічний вимір професійної підготовки викладачів сфери дизайну має багаторівневу структуру, у межах якої інтегруються: постматеріальні цінності, орієнтовані на самореалізацію та якість життя; цінності особистісної автономії та самовираження; гуманістичні орієнтири, що забезпечують пріоритет людини, її гідності та розвитку; соціально відповідальні цінності, спрямовані на забезпечення етичності професійної діяльності, інклюзії та суспільної значущості результатів освітньо-проєктної практики; цифрові та інформаційні цінності, що передбачають відкритість знань, цифрову грамотність, мережеві форми комунікації та взаємодії; інноваційно-креативні цінності, які охоплюють креативність, інноваційність, дизайн-мислення, здатність до експерименту та нестандартних рішень; екологічні цінності сталого розвитку, пов’язані з відповідальністю за довкілля, ресурсозбереженням та екологічною етикою; культурно-ідентичні цінності, що передбачають збереження культурної спадщини, національної ідентичності та традицій у сучасному культурному просторі; професійно-етичні цінності, які включають професійну відповідальність, доброчесність, етичність дизайнерської діяльності та культури праці; комунікативно-мережеві цінності, що ґрунтуються на відкритості, діалогічності, колаборації та міжкультурній взаємодії у глобальному суспільстві; художньо-естетичні цінності як базис професійної художньо-естетичної культури (естетичний професійний смак, естетичні ідеали, внутрішній художньо-естетичний орієнтир, який визначає креативний і педагогічний світогляд фахівця тощо); цінності якості й безпеки як регулятори, що визначають соціальну відповідальність дизайнера, трансформують дизайн-мислення на рівні соціальної місії (вихованні нової генерації дизайнерів, формування гармонійного, безбар'єрного та життєбезпечного освітнього середовища соціокультурних форм тощо). Отже, виокремлено у ході дослідження професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін дизайн-цінності (з англ. –

Value-Based Design) – функціональна, естетична, ергономічна, соціокультурна, економічна, екологічна (сталий дизайн) та комунікаційна.

Уточнено, що здатності викладачів сфери дизайну мають інтегративний і міждисциплінарний характер та репрезентують сукупність проєктно-креативних, комунікативних, методичних, цифрових, рефлексивних та інноваційних компонентів, які забезпечують готовність до організації й реалізації освітнього процесу, застосування сучасних дизайн- і цифрових технологій, здійснення творчо-проєктної діяльності, розвитку дизайн-мислення здобувачів освіти та ефективного функціонування в умовах динамічних трансформацій креативних індустрій і сучасного освітнього середовища.

У результаті контент-аналізу нормативно-правового забезпечення професійної підготовки викладачів у сфері дизайну встановлено, що міжнародні та європейські нормативні документи ЮНЕСКО (з англ. – United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization), Європейська рамка кваліфікацій (з англ. – European Qualifications Framework, EQF), проєкт «Узгодження освітніх структур у Європі» (з англ. – Tuning Educational Structures in Europe), План дій Європейської Комісії з цифрової освіти (з англ. – Digital Education Action Plan), документи Всесвітньої організації дизайну (з англ. – World Design Organization, WDO) та Міжнародної ради з дизайну (з англ. – International Council of Design, IcO-D) формують концептуально-методологічні засади модернізації дизайн-освіти та її розвиток у контексті компетентнісної парадигми, цифрової трансформації, міждисциплінарної інтеграції, інтернаціоналізації освіти, посилення креативно-інноваційного потенціалу та імплементації принципів сталого розвитку як ключових детермінант сучасної освітньої політики.

Опрацювання зарубіжних практик дозволило виокремити дієві програми професійної підготовки фахівців у сфері дизайну: Графічний дизайн (Род-Айлендська школа дизайну, США); Графічні комунікації та дизайн – Централ Сент-Мартінс, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії); Промисловий дизайн (Массачусетський технологічний інститут, США); Дизайн

інтер’єру (Школа дизайну Парсонса, США); Модний бізнес і менеджмент, Візуальні комунікації у fashion-індустрії (Технологічний інститут моди, США); Арт-дизайн (Королівський коледж мистецтв, Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії); Ландшафтна архітектура (Каліфорнійський університет у Девісі); Дизайн одягу – Інститут Марангоні (Італія); Екологічний дизайн (Університет Аалто, Фінляндія); Сервісний дизайн (Каліфорнійський державний університет, США); UI/UX дизайн (Каліфорнійський коледж мистецтв, США).

У межах вітчизняної науково-педагогічної парадигми професійна підготовка викладачів сфери дизайну інтерпретується як цілісна, структурно-функціональна педагогічна система, що включає теоретико-методичний, діяльнісно-проєктний, компетентнісний, аксіологічний та технологічний компоненти, а її функціонування забезпечується на основі принципів системності, інтегративності, професійної спрямованості та міждисциплінарної узгодженості. Констатовано відсутність концептуально завершеної та нормативно уніфікованої моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну, що обумовлює необхідність подальшого наукового обґрунтування її структурно-функціональної організації, уточнення категоріально-понятійного апарату та розроблення системно інтегрованих педагогічних механізмів її реалізації в умовах трансформації дизайн-освіти та розвитку креативних індустрій. Здійснено контент-аналіз нормативно-правового регулювання професійної підготовки викладів сфери дизайну і встановлено, що чинна нормативно-правова база професійної підготовки викладачів сфери дизайну в Україні виконує швидше функцію «інерційного бар'єра», ніж «ресурсу розвитку». Виокремлено проблематику: перша – це невідповідність критеріїв, за якими оцінюють викладачів, реальній специфіці творчих спеціальностей. Нині викладач спеціальних дисциплін (до прикладу рисунка, живопису чи пластичної анатомії) змушений орієнтуватися переважно на наукометричні показники, тоді як його мистецькі досягнення, виставкова діяльність, творчі проєкти залишаються ніби «за кадром» системи оцінювання. Друга проблема

пов'язана з технологічною застарілістю самих стандартів. Вони ніби застигли в часі й не встигають за цифровою трансформацією, яка нині відбувається в дизайні та креативних індустріях. Те, що ще вчора було інновацією, сьогодні стало буденністю, але в освітніх стандартах це часто не відображено. І третя проблем –це кадровий парадокс. З одного боку, якісна підготовка дизайнерів неможлива без залучення практиків, які працюють безпосередньо в індустрії й володіють актуальними техніками, але з іншого боку, нормативна база блокує їх доступ до викладання, оскільки вони часто не мають формальних наукових ступенів.

Для подолання цих проблем пропонується: запровадити нормативне поняття «творчий доробок» як рівноцінне науковим публікаціям у процедурах ліцензування, акредитації та присвоєння вчених звань. Впровадити принцип «технологічної нейтральності» у формулювання стандартів, орієнтуючись на компетентності, а не на конкретні інструменти. Легітимізувати систему мікрокваліфікацій (з англ. – micro-credentials) для підвищення кваліфікації викладачів, визнаючи сертифікати професійних курсів. Створити галузевий консорціум провідних мистецьких ЗВО для уніфікації базових вимог до художньо-пластичної підготовки. Розробити локальні регламенти залучення практиків без наукових ступенів на умовах гостьового лекторства. Визначити мінімальні стандарти матеріально-технічного забезпечення для викладання спеціальних дисциплін. Таким чином, реалізація запропонованих рішень дозволить перетворити нормативну рамку з чинника, який стримує розвиток, на ресурс, що його стимулює. Інакше кажучи, право має не гальмувати, а допомагати, не обмежувати, а створювати можливості для оновлення дизайн-освіти. Саме в цьому вбачається той баланс між академічною традицією та вимогами сучасного ринку праці. Встановлено, що нормативно-правове поле підготовки викладачів сфери дизайну нині потребує глибокої трансформації, а саме переходу від інерційної моделі, яка просто фіксує наявний стан і відтворює застарілі підходи, до стимулюючої моделі, яка б заохочувала інновації й відповідала на виклики часу.

Список використаної літератури до першого розділу:

1. Адоньєва Ю.А. Формування метакогнітивних умінь у майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки: дис. … канд. пед. наук: 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти. Запоріжжя, 2017. 278 с.

2. Алєксєєва С.В. Дослідницька діяльність з дизайну: теорія і практика: монографія. Луганськ: Вид-во «Ноулідж», 2014. 180 с.

3. Алєксєєва С.В. Педагогічна система підготовки майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри у професійних навчальних закладах художнього профілю: методичні рекомендації. Київ : МІХМД, 2014. 61 с.

4. Алєксєєва С.В. Підготовка майбутніх дизайнерів до розвитку професійної кар'єри: теорія і практика: монографія. Київ: Міленіум, 2018 484 с.

5. Андрущенко В. Г. Філософія освіти: пошук пріоритетів модернізації. Київ: МП Леся, 2013. 544 с.

6. Антонович Є. А. Етноренесанси в культурі ХХ ст. та їхні дизайнерські виміри. Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст: зб. наук. пр., 2015. Кн. 1. С. 7–11.

7. Антонович Є. А. Проблеми теорії та методології дизайну. *Педагогіка вищої та середньої школи.* 2009. Вип. 26: Мистецька освіта в Україні (теорія, методи, технології). С. 12–22.

8. Антонович Є.А. Дослідження синтезу дизайну і технологій у системі неперервної дизайн-освіти. *Наукові записки Тернопільського національногопедагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство*. 2011. № 2. С. 205–213.

9. Антонович Є.А. Теорія і методика дизайну в контексті розробки концепції сучасного національного дизайну. *Педагогіка вищої та середньої школи: зб. наук. праць*. 2005. №13. Спец. вип.: Мистецько-педагогічна освіта: проблеми та перспективи. С.3–10.

10. Антонович Є.А., Вдовченко В.В. Синтез дизайну і технологій у системі національної неперервної дизайн-освіти. *Теорія і методика виховання.* 2012. Вип. 2. С. 4- 8.

11. Антонович Є.А., Вдовченко В.В. Сучасна модель довузівської підготовки з «Основ дизайну» на засадах етнодизайну для дизайнерських факультетів мистецьких вишів. *Етнодизайн: європейський вектор розвитку і національний контекст: зб. наук. праць*, 2015. Кн. 1. С.279–289.

12. Антонович Є.А., Вдовченко В.В. Сучасні підходи до розробки навчально-методичного комплекту з «Основ дизайну» для профільної школи у неперервній системі національної дизайн-освіти (на базі етнодизайну). *Становлення і розвиток етнодизайну: український та європейський досвід.* Кн. 1: зб. наук. праць, 2012. С.107-127.

13. Ачкан О. В. STEAM-освіта: теорія і практика. Київ: Генеза, 2020. 176 с.

14. Бабчук Ю. М. *Підготовка майбутніх учителів технологій до організації дизайнерської діяльності у старшій школі* : дис. … д-ра філософії : 015 Професійна освіта. Вінниця, 2021. 213 с.

15. Базиль Л., Орлов В., Фурса О., Оружа Л. Розвиток підприємницької компетентності в дизайн-освіті. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. 2 (37). С. 493-502.

16. Бех І. Д. Особистість у контексті духовного розвитку. Київ, 2012. С. 54–71.

17. Бойчук О. В. Дизайн як культурний феномен: монографія. Київ, 2015. 256 с.

18. Бойчук О. В. Теоретико-методичні основи професійної підготовки майбутніх дизайнерів у вищих мистецьких навчальних закладах: монографія. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2015. 412 с.

19. Бойчук О. В. Теорія і практика дизайн-освіти. Київ: Ліра-К, 2015. 304 с.

20. Борисенко Д.В. Методика використання комп’ютерного 3D проектування у навчанні майбутніх фахівців з дизайну: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.10 – інформаційно-комунікаційні технології в освіті. Київ, 2018. 513 с.

21. Бровченко А. І. Розвиток неперервної дизайн-освіти на засадах STEAM-підходу. *Вісник педагогічних наук*. 2024. № 56. С. 45–53.

22. Бровченко А. І. Design thinking в освітньому процесі. Київ: КНУБА, 2021. 198 с.

23. Брянцев О.А. Підготовка майбутніх дизайнерів до використання паперової інженерії в професійній діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Запоріжжя, 2025. 474 с.

24. Васкевич О.Є. Формування готовності викладачів графічного дизайну до професійної діяльності в мистецьких коледжах засобами етнодизайну: дис. ... наук. ступеня д-ра філософії 015 - Професійна освіта (за спеціалізаціями): Київ, 2024. 234 с.

25. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. 1728 с.

26. Даниленко В. Дизайн: підручник. Харків: ХДАМ, 2003. 320 с.

27. Даниленко В. Я. Майбутнє європейського дизайн: Чехія, Польща, Україна. Харків: Колорит, 2007.197 с.

28. Даниленко В. Я. Особливості внеску Франції та Італії установлення дизайну як професії. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтва*. 2002. № 12. С. 3– 8.

29. Даниленко В. Я. Становлення дизайн-освіти в Україні. Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. 2002. № 4. С. 27–38.

30. Даниленко В.Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури ХХ ст. (національний та глобалізаційний аспекти) дис. … докт. мистецтвознавства: 05.01.03 – технічна естетика. Львів: ЛНАМ, 2006. 375 с.

31. Даниленко В.Я. Дизайн України у світовому контексті художньопроектної культури: монографія. Харків: ХДАДМ, Колорит, 2005. 244 с.

32. ДаниленкоВ.Я. Дизайн України у світовому контексті художньо-проектної культури ХХ століття (національний та глобалізаційний аспекти): автореф. … дис. докт. мистец.: 05.01.03 – технічна естетика. Львів, 2006. С. 45–52.

33. Демків В. Г. Регулятивні чинники розвитку творчої активності майбутніх дизайнерів: дис. … д-ра філософії. спеціальність: 053 - соціальні та поведінкові науки. Психологія. Харків, 2021. 157 с.

34. Дідовець Ю. В. Формування готовності майбутніх художників декоративно-прикладного мистецтва до застосування технології етнодизайну: дис. … д-ра філософії: 015 Професійна освіта. Київ, 2025. 250 с.

35. Дмитрюк С. В. Форми і методи професійної підготовки майбутніх дизайнерів у ВНЗ Великої Британії. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди»*. 2016. Тем. вип.: Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору. URL: https://er.knutd.edu.ua/bitstream/20підготовки%20майб%20дизайнеров.pdf (дата звернення 23.05.2025).

36. Дмитрюк С. Професійна підготовка графічних дизайнерів у вищих навчальних закладах Великої Британії. *Проблеми освіти.* 2015. № 80, Ч. 2. С. 106–110.

37. Дмитрюк С. Форми й методи професійної підготовки майбутніх дизайнеріву ВНЗ Великої Британії. *Болонський процес і перспективи розвитку вищої освіти в Україні, Європі та світі.* 2016. С. 49–56.

38. Дубасенюк О. А. Теорія і практика професійно-педагогічної підготовки. Житомир, 2015. С. 97–115.

39. Зязюн І. А. Педагогіка добра: ідеали і реалії: монографія. Київ: МАУП, 2000. 312 с.

40. Каталог освітніх програм. Львівська національна академія мистцтв. URL: https://lnam.edu.ua/uk/education/for-students/katalog-osvitnix-program.html дата звернення: 23.10.2024).

41. Київський національний університет технологій та дизайну. Освітні програми факультету дизайну. URL: https://knutd.edu.ua/ekts/2025/op-fd/ (дата звернення: 23.10.2024).

42. Київський національний університет технологій та дизайну. Освітньо-професійні програми спеціальності 022 «Дизайн» (бакалаврський рівень): вебсайт. URL: https://knutd.edu.ua (дата звернення: 19.02.2025).

43. Кирієнко М.І. Підготовка майбутніх фахівців з дизайну до застосування мультимедійних технологій у професійній діяльності. дис. ... д-ра філософії: 015-Професійна освіта (за спеціалізаціями). Київ, 2024. 397 с.

44. Кокун О. М. Психологія професійного становлення особистості. Київ: Інформ.-аналіт. агентство, 2012. 200 с.

45. Колесова О. В. Цифрова трансформація освіти. Київ: НАПН України, 2022. 214 с.

46. Колесова О. В., Силенко Ю. В., Іванова М. С. Цифровізація дизайн-освіти та трансформація професійних компетентностей. *Вісник сучасної мистецької освіти*. 2025. № 2. С. 112–121.

47. Коломієць А., Швець О., Коломієць Д., Бабчук Ю. Методологічні підходи до організації дизайн-освіти (аналіз і використання німецького досвіду). *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у професійній освіті і освіті дорослих: методологія, теорія, досвід, проблеми.* 2021. Вип. 62. С. 265-274.

48. Комашко Н. В. Формування творчої компетентності майбутніх дизайнерів упроцесі вивчення комп'ютерної графіки: автореф. дис. ... канд. пед. наук:13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Черкаси, 2011. 20 с.

49. Корчевський Д. О. Теоретико-методичні основи інтеграції змісту практично-технічної підготовки фахівців з комп'ютерної графіки і дизайну: дис. ... док. пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни). Київ, 2017. 550 с.

50. Косюк В.Р. Розвиток творчих художніх здібностей майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки: дис. … канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Запоріжжя, 2019. 311 с.

51. Кравченко М.С. Підготовка майбутніх фахівців з дизайну до управління проєктами у професійній діяльності: дис. ... наук. ступеня д-ра філософії: 015 - Професійна освіта (за спеціалізаціями): Київ, 2024. 272 с.

52. Креденцер О. В. Психологія професійного розвитку особистості. Київ : Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2018. С. 45–62.

53. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освіті. Київ: Педагогічна думка, 2009. 520 с.

54. Кульчицька О. І. Психологія творчості особистості. Київ: Педагогічна думка, 2010. 256 с.

55. Луговський О. В. Міждисциплінарність у сучасному дизайні. Харків: ХДАДМ, 2023. 220 с.

56. Ляшенко І. Ф. Педагогічна підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2006. 320 с.

57. Макар З. Ю. Вимоги до професійних знань і вмінь сучасних фахівців сфери дизайну. *Науковий вісник Чернівецького університету. Серія: Педагогіка тапсихологія.* 2014. Вип. 713. С. 108– 116.

58. Макар З. Ю. Формування мотивації майбутніх дизайнерів до творчого саморозвитку. *Zbior raportow naukowych.* Warszawa: Wydawca: Sp. Z o.o. «Diamond trading tour», 2014. S. 87– 92.

59. Макар З.Ю. Методи навчання майбутніх дизайнерів оригінальним рішеннямпроектних завдань. *Сучасні інформаційні технології та інноваційніметодики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід,проблеми.* 2014. № 40. С. 312-316.

60. Максименко С. Д. Генетична психологія: навч. посіб. Київ: НПЦ Перспектива, 2004. 320 с.

61. Максименко С. Д. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 272 с.

62. Масол Л. М. Загальна мистецька освіта: монографія. Київ : Промінь, 2006. 432 с.

63. Масол Л. М. Теорія і методика мистецької освіти: навч. посіб. Київ : Вища школа, 2012. 240 с.

64. Мешко А. Етапи формування професійних компетенцій майбутніх дизайнерів у фаховій підготовці. *Молодь і ринок.* 2024. № 222. С. 173–178.

65. Мешко А. Формування готовності майбутніх дизайнерів до проєктних технологій: методологічні засади. *Перспективи та інновації науки. Серія: Педагогіка*. 2024. № 2. С. 318–329.

66. Мигаль С. П. Дизайн-освіта в Україні. *Технічна естетика й дизайн.* 2001. № 1. С. 35–39.

67. Мигаль С. П. Львівська дизайнерська школа: становлення, проблеми,перспективи. *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта.* 2000. № 5. С. 387–399.

68. Моляко В. О. Психологія творчої діяльності : монографія. Київ: Оберіг, 2004. 302 с.

69. Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури. Освітні програми спеціальності 022 «Дизайн». URL: https://naoma.edu.ua (дата звернення 12.04.2025).

70. Ничкало Н. Г. Професійна освіта і навчання. Київ: Наукова думка, 2008. 256 с.

71. Ничкало Н. Г. Професійна освіта і навчання: проблеми та перспективи. Київ, 2014. С. 89–103.

72. Новітній словник іншомовних слів / уклад. Л. І. Шевченко та ін. Київ : Довіра, 2008. 1018 с.

73. Оружа Л. В. Підготовка майбутніх фахівців з дизайну у вищому навчальному закладі: монографія. Київ: ІВЦ АЛКОН, 2011. 188 с.

74. Оружа Л.В. Підготовка майбутніх фахівців з дизайну у вищому навчальному закладі: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київ, 2011. 224 с.

75. Оршанський Л. В. Естетична культура майбутніх фахівців у галузі дизайну: сутність та структура. *Молодь і ринок*. 2018. № 7(174). С. 23–28.

76. Оршанський Л. В. Професійна підготовка дизайнерів. Дрогобич: РВВ ДДПУ, 2011. 280 с.

77. Оршанський Л. В. Сучасні вимоги й особливості професійної підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. Вип.15. С.43-56.

78. Оршанський Л. В. Теоретичні і методичні засади професійної підготовки майбутніх дизайнерів: монографія. Дрогобич: Коло, 2011. 368 с.

79. Оршанський Л. В. Теорія і методика дизайну: навчальний посібник. Київ, 2011. 300 с.

80. Оршанський Л. В., Котик І. В. Проблеми та завдання випереджувальної професійної підготовки майбутніх дизайнерів у мистецьких закладах вищої освіти. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія.* 2020. No 63. С. 144– 148.

81. Оршанський Л. В., Курач М.С. Дизайн як культурно-ціннісна універсалія. *Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*, 2013. № 27. С.138–140.

82. Оршанський Л. Сучасні вимоги й особливості професійної підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти. *Мистецька освіта: зміст, технології, менеджмент*. Вип.15. С.43-56.

83. Оршанський Л., Курач М. До проблеми вітчизняного дизайну та дизайн-освіти. *Вісник Донбаського державного педагогічного університету. Серія: Технологічна та професійна освіта : збірник наукових праць*, 2013. Вип. 1. С. 25-34.

84. Освітньо-професійна програма «Графічний дизайн» другого (магістерського) рівня вищої освіти. Львівська національна академія мистецтв. URL: https://drive.google.com/file/d/1pU4WbTnrVUUn-F9h4Y81XRkAfg3ZA_zt/view (дата звернення: 25.04.2025).

85. Освітньо-професійна програма «Графічний дизайн» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн». *Львівська національна академія мистецтв.* URL: http://lnam.edu.ua/uk/graphic-design.html (дата звернення: 25.04.2025).

86. Освітньо-професійна програма «Дизайн костюма» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн». *Львівська національна академія мистецтв*. URL: https://drive.google.com/file/d/1LbhfOq0Txc4hzfGa6PRrAEKPwbsfnYk2/view (дата звернення: 25.04.2025).

87. Освітньо-професійна програма «Дизайн одягу (взуття)» другого (магістерського) рівня вищої освіти. *Львівська національна академія мистецтв*. URL: https://drive.google.com/file/d/1I8FLCDZvhoLhSP--PlC_bjJ8bG6iDspS/view (дата звернення: 06.10.2025).

88. Освітньо-професійна програма «Дизайн середовища» другого (магістерського) рівня вищої освіти. *Львівська національна академія мистецтв*. URL:https://drive.google.com/file/d/1zgn92BLNeAWXrOUuoAFsdp8OqPcPBkoX/view (дата звернення: 25.04.2025).

89. Освітньо-професійна програма «Дизайн середовища» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн». *Львівська національна академія мистецтв.* URL: http://lnam.edu.ua/uk/faculty/design/interiour/bakalavska-prohrama.html (дата звернення: 25.04.2025).

90. Освітньо-професійні програми спеціальності 022 «Дизайн» галузі знань 02 «Культура і мистецтво». *Львівська національна академія мистецтв*. URL: http://lnam.edu.ua/uk/design/graphic/education.html (дата звернення: 25.04.2025).

91. Освітньо-професійні програми. *Харківській державній академії дизайну і мистецтв.* URL: https://www.ksada.org/vstup/osvitni-programy/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 06.10.2025).

92. Отич О. М. Мистецька освіта у системі розвитку професійної майстерності педагога: монографія. Чернівці: Зелена Буковина, 2013. 376 с.

93. Отич О. М. Мистецька освіта: теоретичні та методичні засади: монографія. Київ, 2013. 360 с.

94. Отич О. М. Мистецька освіта: теорія і практика. Чернівці: Букрек, 2013. 368 с.

95. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва: теорія і методика викладання мистецьких дисциплін. Київ : Освіта України, 2008. 242 с.

96. Пасько О., Бондаренко Н. Особливості підготовки майбутніх фахівців дизайну у закладах вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2023. Випуск 61, том 1. С. 58-63.

97. Пасько О., Бондаренко Н. Педагогічні умови використання мультимедійних технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців з графічного дизайну. *Наукові інновації та передові технології*. Серія «Педагогіка». 2024. № 3(31). С. 1159-1172.

98. Побірченко Н. А. Психологія розвитку творчої особистості. Київ : Педагогічна думка, 2015. С. 38–55.

99. Пометун О. І. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. Київ: А.С.К., 2017. 192 с.

100. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37–38. Ст. 2004.

101. Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 24.03.2021 р. № 365). *Офіційний вісник України*. 2016. № 7. Ст. 345.

102. Про затвердження Порядку присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам: Наказ М-ва освіти і науки України від 14.01.2016 р. № 13. *Офіційний вісник України*. 2016. № 9. Ст. 345.

103. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19 (дата звернення: 19.02.2025).

104. Прусак В. Ф. Теоретичні та методичні основи системи неперервної екологічної підготовки фахівців з дизайну: дис. … д-ра пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Хмельницький, 2020. 352 с.

105. Прусак В.Ф. Організаційно-педагогічні засади підготовки майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах України: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Івано-Франківськ, 2006. 300 с.

106. Прусак В.Ф. Розвиток дизайн-освіти в Україні. *Діалог культур. Україна у світовому контексті: мистецтво і освіт. Зб. наук. праць.* Вип. 6. 2001. С. 349–353.

107. Прусак В.Ф. Сучасна дизайнерська освіта: досвід, проблеми. *Діалог культур: Україна у світовому контексті. Художня освіта. Зб. наук. Праць*.2000. Вип. 5. С. 354–364.

108. Роменець В. А. Психологія творчості: навчальний посібник. Київ: Либідь, 2001. 288 с.

109. Руденченко А.А. Теоретичні і методичні засади навчання етнодизайну у вищих мистецьких навчальних закладах: дис. ... докт. пед. наук: 13.00.02 – *теорія та методика навчання* (технічні дисципліни). Київ, 2017. 427 с.

110. Рудницький А. В. Основи дизайн-проєктування: навч. посіб. Львів: Львівська політехніка, 2010. 280 с.

111. Свиридюк Н.О. Підготовка майбутніх учителів технологій до застосування етнодизайну у професійній діяльності. дис. ... д.філософ: 015 – Професійна освіта (за спеціалізаціями). Полтава, 2023. 412 с.

112. Сисоєва С. О. Педагогічна творчість. Київ: Міленіум, 2006. 344 с.

113. Стандарт вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень. Галузь знань 02 «Культура і мистецтво». Спеціальність 022 «Дизайн»: затверджено наказом Міністерствава освіти і науки України від 21.12.2018 р. № 1472. *Офіційний вісник України*. 2019. № 5. Ст. 182.

114. Сучасний словник іншомовних слів / уклад. О. І. Скопненко, Т. В. Цимбалюк. Київ : Довіра, 2006. 789 с.

115. Тименко В. П. Підготовка майбутніх дизайнерів у вищих навчальних закладах. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи.* 2011. № 26. С. 148–151.

116. Тименко В. П. Початкова дизайн-освіта: теорія і практика формування конструктивних умінь особистості: монографія. Київ: Педагогічна думка, 2010. 380 с.

117. Тименко В. П. Становлення академічної дизайн-освіти. *Вісник Житомирського держ. ун-ту ім. І. Франка.* 2007. № 31. С. 63–67.

118. Тименко В. П., Бровченко А. І. Розвиток проектно-творчої обдарованості в системі української дизайн-освіти. *Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика*. 2022. С.13–21.

119. Тименко В.П. Безперервна система загальної дизайн-освіти: стан і перспективи розвитку. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. П. Г. Тичини*: спеціальний випуск. К.: Науковий світ – ТМ, 2002. С. 108–110.

120. Тименко В.П. Громадянське виховання особистості в процесі дизайн-освіти. *Наукові і освітянські методології та практики*. К.: ЦГО НАН України, 2003. С. 600–610.

121. Тименко В.П. Дизайн, інформатика, технологія як мистецтво. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. Серія 17 «Теорія і практика навчання та виховання». 2007. Вип. 6. С. 183–191.

122. Тименко В.П. Діагностика обдарованості засобами дизайн-освіти. *Проблеми сучасності: культура, мистецтво, педагогіка: до проблем формування професійно значущих якостей фахівця*. Харків; Луганськ: Стиль-издат, 2008. С. 210–220.

123. Томашевський В. В. Проєктна культура майбутнього дизайнера: теорія і практика формування. Харків ХДАДМ, 2019. 298 с.

124. Томашевський В. В. Теоретичні і методичні засади формування естетичної культури майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти: дис. … док. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Хмельницький, 2020. 792 с.

125. Томашевський В. П. Естетична культура дизайнера. Львів: ЛНАМ, 2019. 240 с.

126. Тригуб О. Актуальні проблеми фахової підготовки майбутніх дизайнерів у закладах вищої освіти України: теоретичні та прикладні аспекти. *Молодь і ринок*. 2020. №1 (180). С. 159-165.

127. Трігуб Н. М. Цифрові технології в дизайн-освіті. Київ: КНУТД, 2020. 210 с.

128. Тягур В.М. Розвиток професійної художньо-промислової освіти в Німеччині (перша половина XX ст.): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 – теорія та методика навчання (технічні дисципліни). Київ, 2013. 22 с.

129. Тягур В.М. Українська і зарубіжна дизайн-освіта: історія іперспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського нац. ун-ту. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2005. № 8. С. 198– 201.

130. Тягур М. Вивчення досвіду німецької дизайн-освіти як один ізважливих напрямів розвитку професійно-художньої освіти в Україні. *Науковий часопис Національний пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. Серія № 13. Проблеми трудової та професійної підготовки.* Київ: НПУ ім. М.Драгоманова, 2009. Вип. 8. С. 203– 221.

131. Удод Т.С. Готовність майбутніх дизайнерів до професійної діяльності вконтексті компетентнісного підходу: методичні рекомендації. Львів: НЛТУ України, 2006.28 с. 181

132. Удод Т.С. Шляхи формування готовності майбутніх дизайнерів допрофесійної діяльності та її науково-методичне забезпечення: методичні рекомендації. Львів: НЛТУ України, 2006. 25 с.

133. Фурса О.М. Дизайн-освіта як системне середовище формування професійної компетентності. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2023. № 39. С. 78–86.

134. Фурса О.О. Індивідуальний підхід до підготовки майбутніх дизайнерів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: Зб. наук. Праць*: У 2-х част. 2002. Ч. 1. С.521–524.

135. Фурса О.О. Тенденції розвитку дизайн-освіти в Україні (друга половина XX – початок XXI століття: автореф. дис. … док-ра пед. наук: 13.00.01 – загальна педагогіка та історія педагогіки, Житомир, 2014. 44 с.

136. Хазратова Н. В. Психологія креативності особистості: монографія. Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 304 с.

137. Харківська державна академія дизайну і мистецтв. *Освітні програми спеціальності 022 «Дизайн» (бакалаврський та магістерський рівні)* : вебсайт. URL: https://ksada.org (дата звернення: 19.02.2025).

138. Хомич Л. О. Інноваційні технології педагогічної освіти. Київ : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2016. 256 с.

139. Ху Юе. Підготовка майбутніх учителів образотворчого мистецтва до дизайнерської діяльності засобами продуктивних технологій: дис. … д-ра філософії : 015 Професійна освіта. Одеса, 2022. 250 с.

140. Цідило І.І. Підготовка майбутніх дизайнерів до використання комп'ютерних технологій у професійній діяльності: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Тернопіль, 2015. 153 с.

141. Чирчик С. В. Проблема професійного становлення майбутніх дизайнерів у контексті креативного підходу. *Нові технології навчання*: наук.-метод. зб. Київ; Вінниця, 2012. Вип. 71. С. 263-266.

142. Чирчик С.В. Методологічні аспекти підготовки майбутніх дизайнерів. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи:* зб. наук. праць / редкол.: Л. Б. Лук'янова (голова) та ін.. Київ; Луганськ, 2014. Вип. 1(8). С. 59– 68.

143. Чирчик С.В. Перспективи впровадження компетентнісного підходу в дизайн-освіті. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції* «*Мистецтво і дизайн: традиції, пошук, перспективи*»/ Мистецький ін-т художнього моделювання та дизайну ім. С. Далі. Київ, 2011. С. 97– 102.

144. Чирчик С.В. Теоретичні і методичні основи формування професійної компетентності майбутніх бакалаврів з дизайну інтер'єру майбутнього дизайнера: дис. … д-ра. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Житомир, 2017. 774 с

145. Швець О. А. Особливості творчого розвитку дизайнера напочатковому етапі професійної діяльності. *Науковий вісник НЛТУ України*, 2013. Вип. 23.18. С. 408– 412.

146. Швець О. А. Творчий розвиток фахівця з дизайну на засадах компетентнісного підходу у процесі підвищення кваліфікації: дис. … канд.пед. наук: 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти. Вінниця, 2012. 246 с.

147. Швець О.А. Педагогічні умови адаптації фахівців із дизайну напочатковому етапі професійної діяльності. *Педагогіка і психологія професійної освіти.* 2009. № 5. С. 208–213.

148. Швець О.А. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутніх фахівців у дизайнерських школах Німеччини: дис. … док. пед. наук: 13.00.04. – теорія і методика професійної освіти. Вінниця, 2022. 490 с.

149. Шевченко Л. І. Психологія професійної компетентності. Харків: ХНПУ імені Г. С. Сковороди, 2020. С. 67–83.

150. Щодо організації освітнього процесу в закладах мистецької освіти : Лист М-ва освіти і науки України від 09.07.2019 р. № 1/9-411. URL: https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-organizaciyu-osvitnogo-procesu-v-zakladah-misteckoyi-osviti (дата звернення: 19.02.2025).

151. Юйдін Сє Теоретико-методологічні аспекти підготовки студентів-дизайнерів у закладах передвищої освіти : дис. ... наук. ступеня д-ра філософії : 011 Освітні, педагогічні науки. Тернопіль, 2023. 244 с.

152. Яковець І. О., Чугай Н. М., Луговський О. Ф. Застосування сучасних технологій дизайн-діяльності при проєктуванні інклюзивного середовища. *Деміург: ідеї, технології, перспективи дизайну*. 2024. Т. 7, № 2. С. 234–247.

153. Яковець І. О., Чугай Н. М., Луговський О. Ф. Роль дизайн-освіти в становленні вітчизняного універсального дизайну. *Культура і сучасність*. 2023. № 1. С. 35–41.

154. Яценко Т. С. Психологія глибинного пізнання. Київ: Вища школа, 2012. С. 90–108.

155. Arizona V. Axiological principles of modern pedagogical education. *International Journal of Educational Research*. 2025. № 67. P. 138–144

156. Bauman Z. Liquid Modernity. Cambridge: Polity Press, 2000. 272 p.

157. Brown T. Change by Design: How Design Thinking Transforms Organizations and Inspires Innovation. New York : Harper Business, 2009. 264 p.

158. Buchanan R. Wicked Problems in Design Thinking . *Design Issues*. 1992. Vol. 8, № 2. P. 5–21.

159. Byars M. The Design encyclopedia. New York: Copyrinqht by Mel Byars, 1994. 825p.

160. Castells M. *The Rise of the Network Society*. Oxford : Blackwell, 2010. 597 p.

161. Cross N. Designerly Ways of Knowing. London: Springer, 2006. 135 p.

162. Delft University of Technology. Industrial Design Engineering: Master's Programme. URL: https://www.tudelft.nl/en/education/programmes/masters/industrial-design-engineering/ (дата звернення: 28.10.2024).

163. Dorst K. Frame Innovation. MIT Press, 2015. 240 p.

164. European Qualifications Framework (EQF): вебсайт. URL: https://europa.eu/europass/en/european-qualifications-framework-eqf (дата звернення: 19.02.2025).

165. Friedman K. Design Education Today – Challen-ges, Opportunities, Failures. 2019. URL: academia.edu/40519 668 (дата звернення: 19.02.2025).

166. Inglehart R. *Modernization and Postmodernization: Cultural, Economic, and Political Change in 43 Societies*. Princeton University Press, 1997. 450 p.

167. ISO 9000:2015. Quality management systems – Fundamentals and vocabulary. International Organization for Standardization, Geneva, 2015.

168. Meyer M.W., Norman D. Changing Design Education for the 21stCentury. 2020. URL: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2405872620300046 (дата звернення: 19.02.2025).

169. Norman D. A. The Design of Everyday Things. New York: Basic Books, 2013. 368 p.

170. Papanek V. *Design for the Real World: Human Ecology and Social Change*. London Thames & Hudson, 1985. 416 p.

171. POLI. design – Politecnico di Milano: вебсайт. URL: https://www.polidesign.it (дата звернення: 19.09.2025).

172. Politecnico di Milano. *Programmes – School of Design* : вебсайт. URL: https://www.polimi.it (дата звернення: 19.09.2025).

173. Rogoza R. Value orientations in contemporary education systems. J*ournal of Social and Educational Research*. 2020. Vol. 1. №. 1. P. 45–58.

174. Schwartz S. H. Basic Human Values: Theory, Methods, and Applications. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 2012. Vol. 43(4). P. 1–25.

175. Tuning Educational Structures in Europe: вебсайт. URL: https://www.unideusto.org/tuningeu (дата звернення: 19.09.2025).

176. UNESCO World Heritage Centre. *Old and New Towns of Edinburgh*. URL: https://whc.unesco.org/en/list/728 (дата звернення: 15.09.2024).

177. UNESCO. Education for Sustainable Development Goals. Paris, 2017. 85 p.

178. Universität der Künste Berlin. *Design, B.A.* URL: https://www.udk-berlin.de (дата звернення: 19.09.2025).

179. University of the Arts London. *Foundation in Art + Design*. London: UAL, 2023. 120 p.

180. Victor J., Papanek V. Design for the Real World: Hu-man Ecology and Social Change. New York: Van Nostrand Reinhold Co. 1984. 285p.

181. World Design Organization (WDO). Definition of Industrial Design. URL: https://wdo.org/about/definition/ (дата звернення 10.09.2025).

РОЗДІЛ 2.
МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ПРОЄКТУВАННЯ СТРУКТУРНО-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ СФЕРИ ДИЗАЙНУ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

2.1. Розроблення та обґрунтування структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін

Обґрунтовано проєктування структурно-організаційної моделі (далі – Модель) професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у підсистемах – цільова, організаційна, змістова, технологічна, техніко-регулятивна, функціонально-змістова та результативна (рис.2.1).

Проєктування *цільової* підсистеми здійснено згідно соціального замовлення на професійну підготовку викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у системі неперервної освіти і гарантій професійної зайнятості майбутніх і задіяних фахівців сфери дизайну для галузі знань 02 Культура і мистецтво (нині – В Культура, мистецтво та гуманітарні науки) зі спеціальності 022 Дизайн (нині – В2 Дизайн) за обраними ОПП «Графічний дизайн» та «Дизайн предметного середовища» з метою реалізації дослідження педагогічної проблеми удосконалення теоретичних і методичних аспектів забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну для забезпечення їх працевлаштування в сфері освіти, науки й інноватики та досягнення мети професійної підготовки викладачів сфери дизайну (формування здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у системі неперервної освіти і професійного розвитку в ЗВО для втілення перспектив професійної зайнятості та кар’єрного зростання майбутніх і задіяних фахівців галузі сфери дизайну, їх конкурентоспроможності і мобільності впродовж життя).

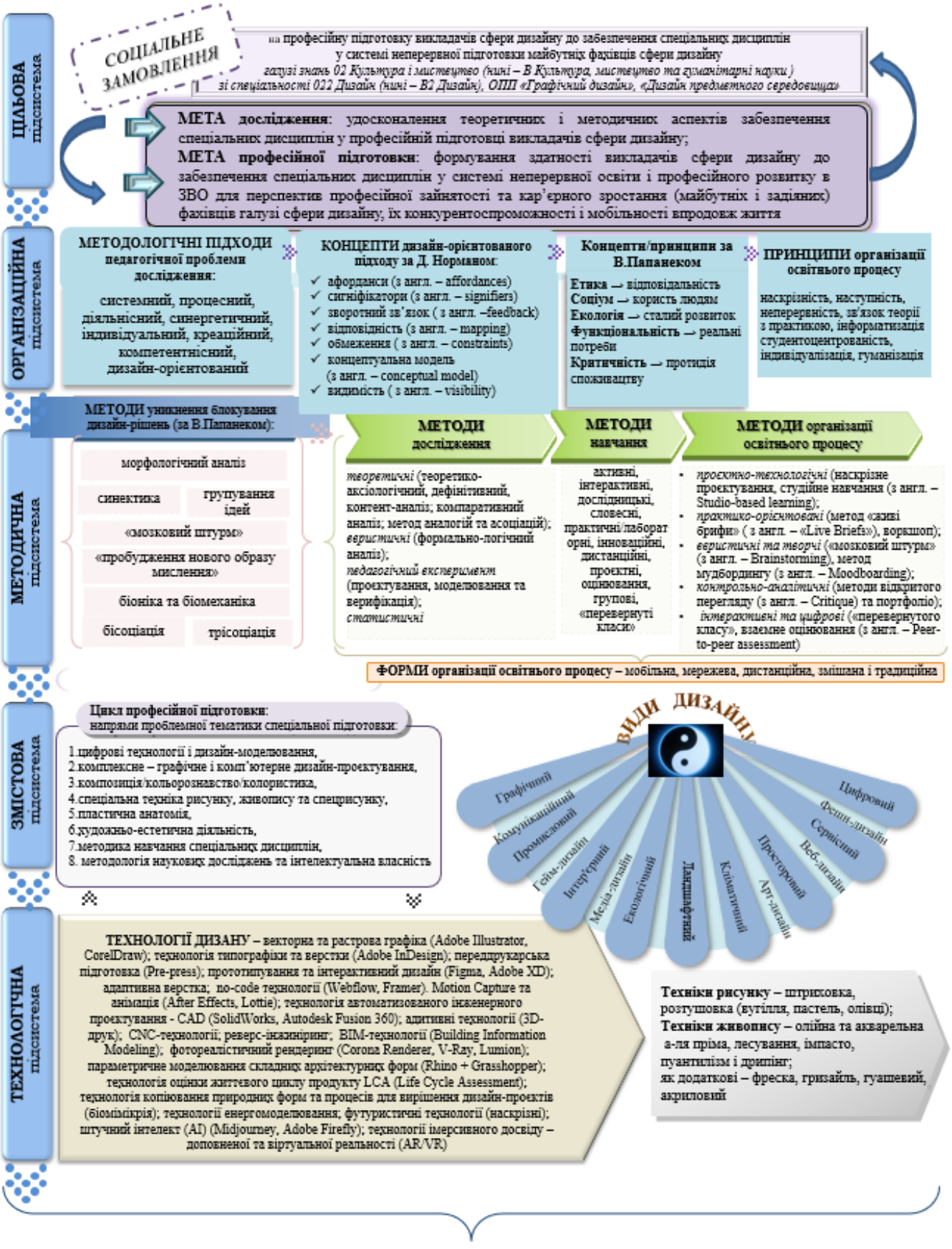

ЦІЛЬОВА підсистема
СОЦІАЛЬНЕ ЗАМОВЛЕННЯ
на професійну підготовку викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін
у системі неперервної підготовки майбутніх фахівців сфери дизайну
галузі знань 02 Культура і мистецтво (нині – В Культура, мистецтво та гуманітарні науки)
зі спеціальності 022 Дизайн (нині – В2 Дизайн), ОПП «Графічний дизайн», «Дизайн предметного середовища»
МЕТА дослідження: удосконалення теоретичних і методичних аспектів забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну;
МЕТА професійної підготовки: формування здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у системі неперервної освіти і професійного розвитку в ЗВО для перспектив професійної зайнятості та кар'єрного зростання (майбутніх і задіяних) фахівців галузі сфери дизайну; їх конкурентоспроможності і мобільності впродовж життя
ОРГАНІЗАЦІЙНА підсистема
МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ педагогічної проблеми дослідження:
системний, процесний, діяльнісний, синергетичний, індивідуальний, креаційний, компетентнісний, дизайн-орієнтований
КОНЦЕПТИ дизайн-орієнтованого підходу за Д. Норманом:
✓ афорданси (з англ. – affordances)
✓ сигніфікатори (з англ. – signifiers)
✓ зворотний зв'язок (з англ. –feedback)
✓ відповідність (з англ. – mapping)
✓ обмеження (з англ. – constraints)
✓ концептуальна модель (з англ. – conceptual model)
✓ видимість (з англ. – visibility)
Концепти/принципи за В.Папанеком
Етика — відповідальність
Соціум — користь людям
Екологія — сталий розвиток
Функціональність — реальні потреби
Критичність — протидія споживацтву
ПРИНЦИПИ організації освітнього процесу
наскрізність, наступність, неперервність, зв'язок теорії з практикою, інформатизація студентоцентрованість, індивідуалізація, гуманізація
МЕТОДИЧНА підсистема
МЕТОДИ уникнення блокування дизайн-рішень (за В.Папанеком):
морфологічний аналіз
синектика
групування ідей
«мозковий штурм»
«пробудження нового образу мислення»
біоніка та біомеханіка
бісоціація
трісоціація
МЕТОДИ дослідження
теоретичні (теоретико-аксіологічний, дефінітивний, контент-аналіз; компаративний аналіз; метод аналогій та асоціацій);
евристичні (формально-логічний аналіз);
педагогічний експеримент (проектування, моделювання та верифікація);
статистичні
МЕТОДИ навчання
активні, інтерактивні, дослідницькі, словесні, практичні/лабораторні, інноваційні, дистанційні, проектні, оцінювання, групові, «перевернуті класи»
МЕТОДИ організації освітнього процесу
проектно-технологічні (наскрізне проектування, студійне навчання (з англ. – Studio-based learning);
практико-орієнтовані (метод «живі брифи» (з англ. – «Live Briefs»), воркшоп);
евристичні та творчі («мозковий штурм» (з англ. – Brainstorming), метод мудбордингу (з англ. – Moodboarding);
контрольно-аналітичні (методи відкритого перегляду (з англ. – Critique) та портфоліо);
інтерактивні та цифрові («перевернутого класу», взаємне оцінювання (з англ. – Peer-to-peer assessment)
ФОРМИ організації освітнього процесу – мобільна, мережева, дистанційна, змішана і традиційна
ЗМІСТОВА підсистема
Цикл професійної підготовки:
напрями проблемної тематики спеціальної підготовки:
1.цифрові технології і дизайн-моделювання,
2.комплексне – графічне і комп'ютерне дизайн-проектування,
3.композиція/кольорознавство/колористика,
4.спеціальна техніка рисунку, живопису та спецрисунку,
5.пластична анатомія,
6.художньо-естетична діяльність,
7.методика навчання спеціальних дисциплін,
8. методологія наукових досліджень та інтелектуальна власність
ВИДИ ДИЗАЙНУ
Графічний
Комунікаційний
Промисловий
Ґейм-дизайн
Інтер'єрний
Медіа-дизайн
Екологічний
Ландшафтний
Кліматичний
Арт-дизайн
Просторовий
Веб-дизайн
Сервісний
Фешн-дизайн
Цифровий
ТЕХНОЛОГІЧНА підсистема
ТЕХНОЛОГІЇ ДИЗАЙНУ – векторна та растрова графіка (Adobe Illustrator, CorelDraw); технологія типографіки та верстки (Adobe InDesign); переддрукарська підготовка (Pre-press); прототипування та інтерактивний дизайн (Figma, Adobe XD); адаптивна верстка; no-code технології (Webflow, Framer). Motion Capture та анімація (After Effects, Lottie); технологія автоматизованого інженерного проектування - CAD (SolidWorks, Autodesk Fusion 360); адитивні технології (3D-друк); CNC-технології; реверс-інжиніринг; BIM-технології (Building Information Modeling); фотореалістичний рендеринг (Corona Renderer, V-Ray, Lumion); параметричне моделювання складних архітектурних форм (Rhino + Grasshopper); технологія оцінки життєвого циклу продукту LCA (Life Cycle Assessment); технологія копіювання природних форм та процесів для вирішення дизайн-проектів (біомімікрія); технології енергомоделювання; футуристичні технології (наскрізні); штучний інтелект (AI) (Midjourney, Adobe Firefly); технології імерсивного досвіду – доповненої та віртуальної реальності (AR/VR)
Техніки рисунку – штриховка, розтушовка (вугілля, пастель, олівці);
Техніки живопису – олійна та акварельна а-ля прима, лесування, імпасто, пуантилізм і дрипінг;
як додаткові – фреска, гризайль, гуашевий, акриловий

Рис.2.1. Структурно-організаційна модель професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін

Здійснено обґрунтування соціального замовлення на професійну підготовку викладачів сфери дизайну, що полягає в соціальних запитах на професійно-компетентних педагогів, здатних забезпечувати організацію освітнього процесу, розвивати навчально-науково-пізнавальну активність здобувачів освіти в галузях майбутньої графічної дизайнерської та предметно-інтер'єрної дизайнерської діяльності – архітектурного, технологічного, комунікативного, інформаційного, екологічного, арт-, гейм-, веб-, інтерфейс-оформлення і реалізації функціонального призначення середовища майбутньої чи реальної зайнятості різночинних категорій цільової аудиторії здобувачів/слухачів відповідних освітніх ступенів. Соціальний запит на викладачів сфери дизайну обумовлено інтенсивним розвитком індустрії дизайну в Україні та світі як філософії сучасного підходу мислення, естетики семантики суспільних видів діяльності/виробництва/середовищ зайнятості і середовища життя в гармонії з навколишнім природнім середовищем на засадах аксіологічного футуризму та сталого розвитку, що в свою чергу потребує модернізації традиційних систем неперервної фахової підготовки майбутніх і задіяних фахівців сфери дизайну й удосконалення їх теоретичного, методичного, інформаційно-технологічного забезпечення змісту, форм їх практичної орієнтації спеціальної підготовки на пролонгацію професійної зайнятості й розвитку у спеціальних галузях сфери дизайну. Спеціалітет запитів на професійну підготовку викладачів сфери дизайну виокремлено у передумовах формування попиту, а саме:

– динамічних трансформацій трендів інформаційно-технологічного забезпечення в еволюції сфери і галузей дизайну та відповідних програм і технологій підготовки, що вимагає сучасних наукових знань, навичок, умінь і компетенцій програмного забезпечення та оволодіння методиками їх навчання;

– системності і синергії, міждисциплінарності і креаційності, індивідуальності процесно-діяльнісного підходу й організації освітнього процесу та дизайн-орієнтованого підходу в міждисциплінарній інтеграції теорії, методики й практики неперервної професійної освіти викладачів сфери дизайну

для забезпечення майбутніх і задіяних фахівців з дизайну системою знань, технологічних і мистецьких компетенцій культури графічного та дизайну предметного середовища:

а) функціонального призначення сучасних видів і технологій проєктування, моделювання та прогностики стану й розвитку об’єктів проєктування; видів, форм і функцій дизайнерських рішень, проєктів, презентації й захисту проєктів, їх анімації й мультимедіа;

б) макетування композицій; гармонії композицій; кольорознавства та колористики, їх природних і психологічних аспектів сучасних переходів кольорової палітри та візуальної структури макетів; спеціальної техніки живопису, рисунку й спецрисунку, їх видів і жанрів та специфіки фактурного і наскрізного відображення моделі, пейзажу, окремого об’єкту;

в) пластичної анатомії людини та інших представників тваринного, рослинного і мікро-царства живих організмів; стилю, жанру та техніки відображення анатомічних натур; стилю, жанру та техніки мистецької семантики пластичної анатомії;

г) художньо-естетичної та мистецької культури в дизайні; специфіки – художньо-естетичної діяльності та забезпечення функціональності дизайн-проєктів; культури дизайну; психології та екології дизайну; мультикультурності та сталості в дизайні; індивідуального дизайну розвитку особистості;

д) методики навчання циклу спеціальних дисциплін у – програмах графічного дизайну та дизайну предметного середовища; обґрунтування пропозицій програм і планів підготовки та методики організації освітнього процесу, розробка метрики діагностики навчальних досягнень здобувачів; сучасних освітніх, інформаційних та інноваційних технологій забезпечення спеціальної підготовки; специфіки практико-орієнтованого та адаптивного профілювання організації освітнього процесу професійної підготовки викладачів сфери дизайну; моніторингу якості підготовки здобувачів; методичного органайзеру навчання дослідження та педагогічного

експерименту; методології теорії, методики, практики професійної підготовки викладачів сфери дизайну; методології наукових досліджень галузі знань дизайну; методичного апарату досліджень; методологічного забезпечення (обґрунтування, розробки, перевірки й практики) та оцінювання дизайн-проєктів; специфіки й практичного досвіду креативних індустрій; проєктно-конструкторського досвіду в креативних індустріях; проєктно-конструкторського моделювання; екологічного оцінювання сталості дизайн-проєктів; прогнозування стану і розвитку предметного середовища; концепції сучасних моделей середовища);

– зрослими потребами у суспільній діяльності на професійно компетентних фахівців напрямів графічного та дизайну предметного середовища з комбінаторністю здатності креаторів та їх галузевої компетентності, що вимагає підготовки професійно здатних педагогів до забезпечення спеціальних дисциплін дизайну за видами (графічний, промисловий, інтер'єрний, екологічний, ландшафтний, кліматичний, просторовий, сервісний, цифровий, комунікаційний, фешн-, веб-, арт-, медіа-, гейм-дизайн, а також анімаційний, архітектурний та архітектурний дизайн освітлення, дизайн міського середовища, церемоній, звуковий, книжковий. поліграфічний, проєктування взаємодії, сталий дизайн, транспортний, футуристичний), формування їх естетичної привабливості й функціональності проєктних рішень/продуктів/витворів у технологічності, колористиці, гармонії композиції; технічної характеристики (довговічності, екологічності, якості й безпечності) структурних компонентів/матеріалів;

– розвиток креаційного мислення, філософії дизайн-орієнованого підходу, методології культури дизайну у нарощенні і розбудові суспільного творчого потенціалу актуалізують необхідність професійної підготовки високо кваліфікованих викладачів, здатних відповідати вимогам професійних середовищ та сприяти перспективам сталості галузей індустрії дизайну, з врахуванням потреб специфіки галузей індустрії дизайну щодо забезпечення

інтеграції передових технологій функціонального розширення дизайнерських професійно-орієнтованих, спеціальних дисциплін.

Відповідно до класифікації видів економічної діяльності (КВЕД-2010) дизайн є окремим видом діяльності і відноситься до секції М «Професійна, наукова та технічна діяльність» [1], розділ 74 «Інша професійна, наукова та технічна діяльність», група 74.1. «Спеціалізована діяльність із дизайну», яка включає відповідний спектр послуг, зокрема з графічного дизайну (візуалізація образів, логотипів, фірмового стилю); дизайну інтер'єру (оформлення приміщень, декорація), промислового дизайну (оптимізація використання, вартості і презентації продукції з урахуванням антропометрії і потреби споживачів, їх безпеки, ринкового обігу в процесі розподілу, використання та обслуговування), фешн-дизайну (моделювання текстилю виробів, одягу, взуття, ювелірних виробів, меблів, модних і побутових товарів), а також в залежності від специфіки роботи додатково використовується інші коди і групи (зокрема для сфери освіти, розбудови застосунків/сайтів) – 62.01 комп'ютерне програмування; 73.11 рекламні агентства; 85.52 освіта у сфері культури.

Встановлено фахове функціонального призначення фахівців з графічного дизайну у розлогому спектрі обов'язків та враховано при проєктуванні Моделі їх основні функції, що забезпечують розробку, дизайн та візуальну ефективність комунікацій у створенні: візуальних, наочних концепцій з огляду призначення продукту, специфіки аудиторії споживачів; графічних компонентів і структур на різних носіях – поліграфічних, мобільних застосунків, веб-ресурсів; брендінгу логотипів, палітр колористики, шрифтів притаманних бренду інституції у сприйнятті візуальної ідентичності клієнтами/споживачами/замовниками; типографічних і видавничих продуктів у дизайн-проєктах текстового і поліграфічного оформлення; інтерфейсів веб-сайтів та мобільних застосунків зі забезпеченням їх зручності для споживачів комп'ютерного. інтерактивного дизайн-проєктування; динамічної графіки анімаційних продуктів рекламування, соціальної комунікації, веб-контенту мереж з метою сприйняття і привертання уваги цільових аудиторій соціальних

груп; дослідницьких і аналітичних проєктів вивчення дизайнерських трендів, ринкових розвідок поведінкової мотивації споживачів щодо візуалізованих (графічно/дизайнерських рішень; корпоративного координування проєктів у єдності командної співпраці та узгодження графічної візуалізації брендінгу компанії; презентацій та захисту дизайн-проєктів – концептів презентації для споживачів з метою отримання фітбеку).

Встановлено коло професійних обов'язків функціонального призначення фахівців з дизайну предметного середовища, що визначені у завданнях формування візуальної привабливості об'єктів/моделей/проєктів їх функціоналу та ергономічності у навколишньому просторі щодо функціонального виконання згідно посадових інструкцій; генерування та розроблення дизайн-концептів – ескізів опредмечення об'єктів, інтер'єру, архітектурних форм і форматів з врахуванням художньо-естетичних, інформаційно-технологічних і семантичних аспектів організації, оформлення проєктування інституційного, професійного, соціального та персонального простору в дизайн-проєктах; розроблення аналогій взірців, прототипів і моделей – предметних (фізичних) і цифрових аналогів, що презентують візуальні вирази/ідеї для споживачів / клієнтів/ замовників та випробування, призначення у реальних функціональних умовах; забезпечення фундаментальної відповідності й ергономічності продукції дизайну при врахуванні зручності, безпечності й комфортності для споживачів предметного дизайну та дизайн простір предметного простору; добору маловідходних, надійно стійких матеріалів та технологій виробництва, що забезпечують екологічність та довговічність, якість та безпечність продукту дизайнерської діяльності; партнерства з профільними фахівцями в галузі будівництва й архітектури, інженерної екології, менеджменту й маркетингу, естетики й мистецтва для інтеграції системних рішень в дизайні предметних середовищ; розроблення ,опитування й презентації дизайн просторів для замовників і зацікавлених та їх захист, параметральне оцінювання якості дизайну предметного середовища й продукування інноваційних, художньо естетичних,

соціально й екологічно- привабливих для якості й безпеки життєдіяльності; розроблення як виробів, так і просторових дизайнерських рішень згідно пріоритетів дизайн-концептів і трендів їх втілення.

Видову специфіку графічного дизайну виокремлено у розлогому спектрі напрямів спеціалізацій: брендінг дизайну – розроблення візуальної ідентичності логотипів, стилю, палітри, шрифтів, що забезпечує унікальність іміджу та статусу компаній чи дизайн продуктів; дизайн пакування – зосереджено на розробленні упаковок для виробів, їх естетичності й функціональності й інформаційності в товарному сприйнятті споживачами/замовниками; дизайн ілюстрування у поліграфії та видавничій справі – ілюструванні книговидань, періодики часописів, веб-сторінок і рекламних ресурсів за допомогою традиційних і цифрових технологій; дизайн типографіки – фокусується на спеціальних техніках застосування шрифтів та тестових компонентів для оформлення художньо-естетичного та схематичного функціоналу читабельної здатності; рекламний дизайн – візуального оформлення, рекламної кампанії (бордів, плакатів, відео-анімаційних роликів, флаєрів, буклетів, брошур та інших друкованих і відео-матеріалів); соціально-орієнтований вид дизайну – графічне проєктування соціальних, екологічних соціально-культурних проблем і контентів та забезпечення доступу громадськості щодо соціально економічних, еколого-безпекових ситуацій та просвітництво широких верств населення, в тому числі шляхом професійної підготовки та розвитку; медіа-дизайн – розроблення анімаційного контенту за допомогою графіки руху, відео, вебдизайну та організації соціального медіа-меседжу для груп аудиторії споживачів дизайн-продуктів компаній, налагодження комунікацій, пропагування їх аксіологічного змісту та просування бренду на ринку дизайнерських послуг.

Уточнено напрями спеціалізації дизайну предметного середовища за семантичними особливостями призначення: промислового, виробничого дизайну проєктування товарів масового споживання – побутової техніки, меблів, інтер’єру, автомобільних транспортних та електронних і мережевих

засобів, товарів побутового вжитку, оздоблення та декору, що забезпечують не лише функціональність, а й комфортність і естетичність їх використання; інтер'єрний дизайн-проєктування внутрішньо-просторових рішень для житлової, комерційної, соціокультурної та критичної інфраструктури життєзабезпечення промислових, індустріальних, громадських, освітньо-наукових, сервісних, транспортних, культур-мистецьких і управлінських закладів; архітектурний дизайн проєктування будівництва згідно будівельних норм інтеграції споруд і комплексів забудови у навколишнє середовище; ландшафтний дизайн – проєктування зовнішнього просторової організації паркових і садово-паркових зон, зон озеленення міських урболандшафтів, фіто- і агро-лендів, ботанічних та дендрологічних садів і природних ландшафтів для гармонізації середовища життя й зайнятості з навколишнім природним середовищем, чи імплементації його складових в урбо-, техно-, соціо-, агро-екосистеми; інформаційний дизайн – візуалізація поінформування товарів, споруд, інституцій за призначенням тощо; сценічний, виставковий, концертний дизайн та дизайн академічних і громадських зібрань, рухів, ініціатив з дизайн-проєктуванням змістового виразу концептів реалізації освітлення, оздоблення, декорування й мультимедіа у культурних, театральних, мистецьких заходах; музейно-галерейний і виставковий дизайн проєктування інтерактивного виразу комунікацій та представлення інформації у просторових дизайнерських рішеннях; соціальний дизайн – дизайн-проєктування безбар'єрної адаптації простору в умовах інклюзії, проєктування соціокультурних комунікацій в умовах мультикультурності, гетерогенності та багатоманітності; дизайн предметів – проєктування унікальних, ексклюзивних, мистецьких витворів, ювелірних виробів, декоративного оздоблення, художніх ремесл, їх естетики і функціонування. Види дизайну орієнтовані на гармонізацію навколишнього середовища, перетворення ідей, концептів у предметні, фізичні вирази – предмети, витвори, товари та послуги для покращення якості життя й праці людей.

В *організаційній* підсистемі Моделі враховано методологічний базис підходів, які обґрунтовано у контексті дослідження педагогічної проблеми професійної підготовки викладачів сфери дизайну, а саме інтеграції – системного підходу до організації освітнього процесу як цілісного феномену єдності у системі неперервної освіти та забезпечення синхронізації навчально-науково-пізнавальної діяльності учасників освітнього процесу, що дозволяє здійснити системний аналіз, контент-аналіз аксіологічного змісту, практики досвіду програм підготовки, виявити недоліки та розробити рекомендації їх модернізації та удосконалення інформаційно-технологічними й методичними засобами організації мобільної, мережевої, дистанційної, змішаної та традиційної форм навчання – процесного підходу до забезпечення орієнтації етапів освітнього процесу на принципах професійної освіти – забезпечення наскрізності, наступності, неперервності у єдності теорії й практики студентоцентрованого навчання з індивідуалізацією траєкторій набуття освітніх досягнень і здатності до забезпечення спеціальних дисциплін викладача та сфери дизайну з огляду на інформатизацію та гуманізацію призначення дизайн проєктування, застосування сучасних технологій дизайну у відповідності до функціоналу галузей сфери дизайну його естетики та ергономіки в конгруентності розбудови інфраструктури індустрії дизайну (що сприяє розробленню ефективних моделей, стратегій і методів підготовки й її організації); – діяльнісного підходу до організації спеціальної професійної підготовки – профорієнтації, спеціалізації освітнього процесу на адаптивному, практико-орієнтованому навчанні, професійному становленні й адаптації у ході виробничих і технологічних практик до умов середовищ професійної зайнятості викладачів сфери дизайну в просторі освіти, науки й інноватики; індивідуального підходу – на потреби, прагнення, уподобання, інтереси та здібності здобувачів освіти з урахуванням індивідуальних особливостей усіх учасників освітнього процесу, також задіяних педагогів, їх професіоналізму (що реалізує відповідність позитивної мотивації до забезпечення спеціальних дисциплін, встановлення аксіологічного потенціалу цінностей дизайну у

викладачів); – компетентнісного підходу – в орієнтації освітнього процесу на формування ключових, загальних, професійних, спеціальних, функціональних компетенцій як здатності до забезпечення дисциплін спеціальної підготовки у викладачів , що необхідно для забезпечення ефективності впровадження Моделі; – синергетичного підходу – у дослідженні та організації освітнього процесу як динамічного процесу набуття, розвитку здатностей викладачів до забезпечення спеціальних дисциплін з готовністю до самоосвіти, саморозвитку та самоменеджменту з адаптацією до змін ринку індустрії дизайну (що сприяє продукуванню інновацій, креаційного підходу до формування й розвитку творчих особистостей в процесі професійної підготовки викладачів-креаторів, що є визначальним для педагогічної інноватики та рушієм забезпечення сталого розвитку суспільства, в цілому, та галузей сфери дизайну, зокрема.

Враховано в організаційній підсистемі засади концептуалізації дизайн-орієнтованого підходу за Д. Норманом [12], а саме: унаочнення з відображенням імовірних дій об’єктів (афордансів); індикації позначок дій як зрозумілих підказок у способах взаємодії (сигніфакторів); поінформування користувачів щодо результативності здійснених операцій (фітбеку); встановлення структурно-логічних зв’язків між структурними компонентами керування та їх впливом/ефектом (відповідності); передбачення й запобігання невідповідностям/помилковості у діях (окреслення мети); формування прийнятних і зрозумілих уявлень щодо семантики/функціоналу об’єкта/процесу чи системи (концептуальність Моделі); забезпечення доступного сприйняття імовірної дії та перетворення/розвитку стану системи (видимого зображення); виокремлено ознаки дизайн-орієнтованого підходу, які залучено для добору загальних принципів як дизайну, так і організації освітнього процесу професійної підготовки викладачів сфери дизайну у складових: людиноцентричність (планування та проєктування на базі глибокого та системного усвідомлення запитів людей, її мотиваційної поведінки як споживачів у етапах розроблення продуктів дизайну; інклюзивність (уможливлення рівного доступу для застосування виробів для розлогої

амплітуди різночинних категорій споживачів, в т.ч. з особливими потребами) соціальна, екологічна валентність/юзабіліті (за ступенем довготривалості та продуктивного користування з мінімізацією витрат і докладених зусиль); функціональність (зосередження на формі чи складових компонентів, а на відповідності дизайн-продуктів/рішень функціоналу та передбаченим потребам споживачів); транспарентність (чіткого усвідомлення функцій, стану об'єкту/систем та поведінки/діях користувачів); універсальність (послідовне передбачення уніфікації структурно-елементного складу для реалізації навчальних і коригувальних цілей, їх спрощення та усунення невідповідностей в опануванні дизайнерських компетенцій та поетапного тестування дизайн-проєктів/продуктів; інформативність (оперативне поінформування та фідбек взаємодія щодо релевантності дій споживчої поведінки користувачів); доступність (сервісо-орієнтованість дизайн-проєктування щодо його взаємин продуктів зі споживачами, процесу споживчої практики у сервісній взаємодії з врахуванням соціальних бар'єрів особливих фізичних, сенсорних та когнітивних перешкод); етичність (відповідність за дизайн-рішення проєктування згідно їх ефектів на трансформацію поведінки споживачів без порушення етичних норм їх персональної автономності й приватності); сталості (екологічно безпечного користування дизайн-продуктами у життєвих циклах ресурсозабезпечення та мінімізації їх екологічних впливів/слідів).

Проаналізовано та враховано в організації освітнього процесу професійної підготовки викладачів сфери дизайну концептуальні ідеї антикомерціалізації В. Папенка [14] з обґрунтуванням соціально відповідального підходу у концептах і принципах: – соціальної відповідальності дизайну у забезпеченні соціально корисних функцій, а не лише ринкових потреб у дизайнерських послугах, що передбачає – соціальне фокусування на інклюзивні категорії людей з країн третього світу та з особливими потребами, орієнтації дизайн-рішень на вирішення соціальних проблем та пріоритетність соціально-етичних цінностей над комерційною прибутковістю галузей індустрії дизайну; – сталості дизайн-проєктів та впливу

їх ефектів/сліду на навколишнє природнє середовище; – впровадження дизайн-технологій маловідходності, ресурсоощадності й повторного, довготривалого та ремонтопридатного використання продуктів, ресурсів, виробів; – дизайну реального світу – уникнення штучного продукування дизайн-проєктів/рішень/продуктів, тобто «дизайну заради самого дизайну» без дійсного соціального замовлення на задоволення потреб вирішення соціально-економічних і екологічних актуальних проблем в сфері освіті, науки й інноватики, медицини й охорони здоров'я, будівництва та архітектури, безпеки життєдіяльності тощо; –антиспоживацький – забезпечення розвитку культур-потенціалу надмірного споживацтва з мінімізацією одноразових дизайн-моделей і моральної застарілості дизайн-продуктів/виробів/товарів, уникнення трендовості та фокусування на їх функціоналі цільового призначення; – міжгалузевість та мультидисциплінарність – інтегрування сучасного наукового потенціалу галузей наук і знань інженерно-технологічної, соціально-економічної, психолого-педагогічної, еколого-безпекової для дизайн-проєктування антропогенно-змінених чи створених систем, комплексів, конгломератів, в тому числі інфраструктурних, комунікаційних, соціокультурних мереж; –людиноцентрованість – цілепокладання ергономічних, зручних і доступних для користувачів дизайнерських рішень на соціальні запити, практично-корисний досвід та культурпотенціал споживачів; –інструментальність модернізації – дизайн-активація естетичних агент-перетворень і механізму трансформації суспільної діяльності через актуалізацію ролі дизайнерів-креаторів, наставників, дослідників і новаторів; – етичність щодо соціальної, правової та екологічної відповідальності дизайн-проєктів, академічне значення концептуалізації дизайну презентує соціальну орієнтованість та гуманістичність дизайн-проєктування як соціокультурного феномену, суспільного інструментарію для розв'язання глобально турбулентних ситуацій на принципах етичної детермінації, еколого-безпечної доцільності, функціональності цільового призначення та цілеорієнтованості на сталість суспільного розвитку.

До аргументації розробки *методичної* підсистеми долучено методичний апарат дослідження з групою методів – дефінітивного та теоретико-аксіологічного аналізу стану та перспектив розробленості тезаурусу обраної педагогічної проблеми; компаративного аналізу міжнародного і вітчизняного досвіду організації освітнього процесу професійної підготовки викладачів сфери дизайну у провідних ЗВО України та світу; контент-аналізу нормативно-правових засад реалізації професійної підготовки викладачів сфери дизайну; формально-логічного аналізу для встановлення особливостей змісту і структури в організації освітнього процесу професійної підготовки викладачів сфери дизайну за традиційною, змішаною і віддаленими формами його організації та спеціалізації, в тому числі розроблення архітектури здатності викладачів до забезпечення спеціальних дисциплін у виокремлених педагогічних умовах (цифровізації професійної підготовки викладачів сфери дизайну до спеціальних дисциплін, формування середовища сприяння нарощенню потенціалу художньо-естетичної культури дизайн-проєктування за призначенням у модернізації спеціальних перетворень та забезпечення сталості, реалізації концептів дизайн-мислення, дизайн-дослідження у вирішенні педагогічної проблеми); метод сталості для проєктування Моделі та педагогічний експеримент зі статистичним підтвердженням доведеності її верифікації.

Враховано у конструкті *методичної* підсистеми цілісну єдність взаємодії методичних апаратів наукового пізнання та організації освітнього процесу професійної підготовки викладачів сфери дизайну, а саме: проєктно-технологічних, що базуються на наскрізності та студіюванні дизайн-проєктування засобами графіки, цифрових технологій, моделювання, композиції, колористики, спеціальної техніки у розробленні одного тематичного проєкту при опануванні предметних компетенцій-здатностей-майстерності за призначенням обраного виду дизайну у самостійній проєктній діяльності; практико-орієнтованих, що забезпечують конгруентність умов навчання у нерозривності з ринковими умовами у практиці галузей індустрії дизайну; сприяють спеціалізації компетенцій як здатностей професійного

становлення та розвитку викладачів в сфері освіти, науки й інноватики у взаємодії зі замовниками/представниками стейкхолдерів – громадських, бізнес-, уповноважених держструктур, в тому числі під час воркшопів – спец-інтенсивів під патронатом практиків, методологів, наставників, експертів вузькопрофільних галузей дизайну; евристичних та творчих, що сприяють генерації ідей, новаторству, креативу мислення й концептуалізації моделей дизайн-проєктування чи пошуку неординарних дизайн-рішень у вирішенні визначеного кола проблем чи ситуацій (соціального, екологічного, інфраструктурного, безпекового, економічного, функціонального, предметного чи процесно-технологічного призначення) при застосуванні «мозкових атак», мудбордінгу (з англ. – mood boarding) для візуального відтворення палітри сприйняття проєкту, продукту, моделі, їх колористики та гами вражень (настрою); контрольно-аналітичних методів оцінювання (індивідуального та колективного), в т.ч. експертного організаційно-управлінських, ергономічних, функціональних, технологічних, безпекових, художньо-естетичних рішень, планів і програм, проєктів, моделей, процесів, виробів, систем і мереж з обговоренням професійних результатів, також застосування – відкритих обговорень, дискурсів з оглядом презентацій і їх захистом з аргументованістю дизайнерських рішень та формуванням власного портфоліо чи кейсу забезпечення позитивного професійного реноме/статусу викладача спеціальних дисциплін за обраним спеціалітетом галузей індустрії дизайну; інтерактивних та цифрових – попереднього розгляду та вивчення проєктної документації та поспіль її розбору, творчого спрямування проєкту та вирішення проблемних завдань дизайну, також взаємного оцінювання й аналітики макетів згідно критеріального апарату студентських оцінок.

До *методичної* підсистеми включено методичний комплекс із уникнення перешкод-бар’єрів дизайн-рішень у методах за В.Папанеком – «мозкового штурму» (за A.Osborn [13] (колективних «мозкових атак» продукування дизайн-новацій, їх комбінацій і перспектив, що сприяє активізації асоційованого мислення та психологічній безбар’єрності; синектики

(застосування аналогій персональних, семіотичних, ілюзорних і безпосередніх) метафор у відкритому спілкуванні та генеруванні концептів інноватики дизайну, дивергентне та конвергентне мислення в методології балансу пізнавальної діяльності; креативна психологія партисипатії виразу думок і ідей без обмежень); морфологічного аналізу структурування ситуацій і проблем у параметрах компонентного складу та наочності їх варіабельності, комбінації спектру варіацій для продукування інноваційних рішень – систематичний добір інновацій засобами комбінаторики; конгломерату новацій у групуванні ідей, що протоколюються у переліку «живих стовпчиків» за об'єктом чи згідно функцій задля наочного відтворення структурування значного масиву генерації ідей; імплементації принципів природи для аналізування динаміки рухів живої натури та розроблення продуктивних і природовідповідних макетів, моделей, виробів засобами біоніки й біомеханіки; методів біосоціації (A. Koester [8]) поєднання різних, зачасту некомплектаторних контентів процесу мислення для генерації ідей міжгалузевого, різнопросторового перетину у дотичності стимулів інсайт-когнітивних протирічь та трісоціації – ускладнення попереднього алгоритму у перетині 3-х автономних систем чи уособлень образів зі створенням складних інноваційних прожектів за для забезпечення відповідного ступеня креації у полімірності асоціацій; плекання нового типу мислення при уникненні традиційних кліше/меж стереотипності, продукування альтернативних інтелектуальних спрямувань у забезпеченні прогресу дивергенції мисленнєвого процесу шляхом трансформацій способів мислення як базису інноватики.

Методичний апарат уникнення перешкод (за В.Папанеком) структуровано з уточненням функціоналу: продукування новацій шляхом «мозкових штурмів» і активізації креаційного мислення та віднайдення рішень ускладнених ситуацій через конгломерацію різнородних компонентів, аналогій та колективних «мозкових атак» з метою вмотивування до творчості; таксономії, класифікації, систематизації в морфологічному аналізі та аналізуванні архітектури новацій; конгломерацій бі- та трі-асоціацій

евристичних рішень (як осяяння); природовідповідності біометрії біоніки та біотехніки; метакогнітивізму – інноватики мислення; таксономії, класифікації, систематизації в морфологічному аналізі та аналізуванні архітектури новацій; конгломерації бі- та трі-асоціацій еврестичних рішень (як осяяння); природовідповідності біомімікрії біонікі та біомеханіки; метакогнітивізму – інноватики населення.

Логічним поступом у структурному наповненні компонентів *методичної та змістової підсистем* Моделі визначено навчальний методичний апарат з добором методів навчання дизайну у загальному, професійному та спеціальному етапах професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін з авторськими практичними рекомендаціями напрямів проблемної тематики спеціальної підготовки та укомплектування до них методів навчання відповідно:

1) цифрових технологій і дизайн – моделювання – словесні (лекційні, практичні/лабораторні), студійні, геоінформаційні, дистанційні; проєктні, прогностики та моделювання, малих груп, експертно-оцінні;

2) комплексу графічного і комп'ютерного дизайн-проєктування у відповідності – словесні лекційні, практичні у графічних і комп'ютерних програмах, проєктні, інтерактивні – дебати та дискурси щодо трендів і авторських прав; кейс-метод і портфельний метод – вивчення накопиченого досвіду-кейсу дизайн-проєктів і формування власного портфоліо зразків (алгоритмів і проєктів), групових при розробці спільного проєкту; коуч-практики – наставництво досвідчених дизайнерів; технологічні – анімаційні, дистанційні, симуляційні, вебінари; наочні – ілюстраційні, відео-заняття та медіакомунікаційні;

3) композиції/кольорознавства/колористики – лекції, практика композицій, колірних схем і палітр, кольоропередачі; креаційного аналізу творчих робіт, художніх витворів і творців; компаративний аналіз невдалих і презентаційних рішень композиції кольорової стилістики; експериментальні техніки композиції й колористики забезпечення унікальності кольорової схем,

палітр і композиційних рішень; колективні методи виконання групових завдань брендингу, логотилізації, пакування; майстер-класи з провідними митцями, художниками-ілюстраторами, карикатуристами; метод ескізів, шаржів, коміксів; технологічних цифрових з програмним забезпеченням; оцінювання і самооцінювання;

4) спеціальних технік рисунків, живопису, спецрисунку – штриховки, тушування, олійного й акварельного живопису, лесування, ітнасто, графіті, туантилізму і дрипінгу, фрески, гризалю, гуаня, акрилу, пастелі;

5)пластичної анатомії – лекційні та практичні заняття щодо будови тіла людини чи інших живих організмів, їх пропорцій і анатомічної специфіки; практичні семінари зі створення анатомічних скульптурних витворів чи художніх творів на принципах пластичної анатомії, що мають значення в живописі, скульптурі, графіці та мультимедійних технологіях (пропорційності класичних співвідношень частин тіла для відображення фігур, форм зовнішніх контурів і внутрішньої будови, також динаміки фігури, структурування скелету, м'яз, шкірного покриву для відтворення рухів, динамічності рухів, поз в діях, в просторі зі змінами анатомічних структур; спостереження за живими натурами, моделями, анатомічними структурами для вивчення будови та їх характеристик, текстурність і рельєфність з оцінюванням текстури шкірного покриву, м'язової будови, фізіономіки, особливостей костюму в живописі чи скульптурі для передачі реалістичності; єдності ліній та форм для відтворення вражень настрою та динаміки рухів, світлотіні як майстерність, передачі об'єму форм); портфельний метод навчання на анатомічних прикладах мистецтва, скульптури та ілюстрації анатомічного знання; майстер-класи з участю митців і демонстрацією спеціальних технік малювання, ліплення анатомічних прикладів; анатомічні 3D-моделі для опанування навичок зображення тіл і форм;

6) художньо-естетичної діяльності – словесних методів лекцій з художньо-естетичної організації дизайну, історико-культурних і історико-мистецьких концептів, стратегій і принципів естетики; проєктні методи

практичного навчання зі створення, оформлення й оздоблення в дизайн-проєктах і забезпечення навичок і учінь тімбілдингу, тренінги та майстер-класи з провідними фахівцями естетичних послуг, технологів-естетистів, дизайнерів інтер'єру, графічного дизайну, професійного простору, тьютори з естетичного розвитку, арт-оцінювачів, бренд-спеціалістів, креативних консультантів, тренерів творчих станів, креаторів і баєрів як трендових формацій професійної зайнятості нового типу; практичні історико-краєзнавчі та музейні екскурсії для опанування різноманітних художніх стилів і художньо-естетичних напрямів дизайну; практичних семінарів з розроблення персональних портфоліо – навчальних здобутків (ескізи, макети, рисунки, живопис, інсталяції, колажі, композиції, есе, графіті, естампи, цифрові малюнки, скетчі, етюди, начерк-кроки); критичного та аксіологічного, формально-естетичного, функціонального аналізу при здійсненні конструктивного обговорення робіт здобувачів освіти з проведенням самооцінювання та експертного оцінювання; дослідницьких методів мистецтвознавчого аналізу художніх творів , технологій та їх призначення також герменевтичного аналізу щодо естетичних теорій і концепцій як діалогу з аудиторією чи митцями засобами художньо-естетичної діяльності;

7) методики навчання спеціальних дисциплін – інтерактивні (інтерактивів з групою систематичного моделювання, ділових ігор) дослідницькі, словесні, практичні, інноваційні (лабораторно-дослідницькі, студійні), дистанційні (віртуальні екскурси, симуляційні веб-квести), проєктні (з англ. – long-term-progrecbs);

8)методології наукових досліджень – фундаменто-філософські, соціально-філософського аналізу, конкретно-наукові, проблемно-наукові, педагогічного експерименту, наукового сторітелінгу.

У структурі *змістової* підсистеми Моделі відображено функціональні види дизайну, які з авторської точки зору сфокусовано на графічному дизайні як результаті художньо-естетичного проєктування виборів/ предметів у процесі контурування проєкцій ліній конструйованого об'єкту, кольорування й

відтворення під час друкування та екранної презентації; симіотичне проєктування знакової символіки, брендингу логотипів, сервісного дизайну надання послуг у розробці каліграфії, шрифтів, веб-конструктів, візуальної ідентифікації товарних знаків і візуального проєктування, комунікаційної взаємодії та просуванні бізнес-стратегій.

Окреслено основні види графічного дизайну як форми візуалізації комунікаційних взаємин між брендом компанії та цільовою аудиторією; бізнес-стратегій графічного проєктування передбачають конект-взаємодію на етапах ширення інформації, залучення й переконаності клієнтів, замовників у їх застосуванні; обрання видів графічного дизайну залежить від бізнес-цілей візуалізації контенту призначення бізнесу мистецької діяльності.

Уточнено основні види графічного дизайну які враховано у змістовому наповненні професійної підготовки вчителів з дизайну, а саме дизайн:

1) візуальної ейдетики набору структурних складових графіки брендів організацій як їх фірмового стилю представлення, сприйняття аудиторією та конкурентоздатності компанії, її брендбуків – логотипів, кольорової палітри, фірмових шрифтів, графічних зображень, іконок, утилітів, кнопок; ефективність візуальної ейдетики забезпечує цілісність іміджу і відображення статусу брендів та сайтах, соціальних мережах, електронних повідомленнях, віддрукованих продуктах, відео-контентах, що сприяють формуванню клієнтської довіри, покращенню емоційного сприйняття, мотивації купівельної спроможності споживачів, ідентичності та довговічності бренду, його надійності, зрозумілості й орієнтації на аудиторії, в пізнавальності стилю та фірмової колористики, що у підсумку забезпечує збереження його цілісності й узгодженості дизайнерського досвіду;

2) клієнтського інтерфейсу UI-дизайну процесів розроблення інтерфейсу сайту й застосунків у алгоритмі роботи від макету зображень екрану, переходів трансформацій у окремих взаємодіях зі розробки прототипів інтерфейсу на базисі практик користувачів та ході аналізування цільових аудиторій; архітектурою дизайнів інтерфейсів користувачів передбачено –

меню, клавіатури, посилання, кнопки, іконки, панелі інструментарію, текстові простори, анімації, слайдери; ефективність дизайн-інтерфейсу забезпечує рівень якості конверсії сайту у декілька разів за рахунок – досліджень аудиторії споживачів, досягнення для них зручності й зрозумілості, також застосування модульних сіток для системного створення цілісності дизайну; дотримання узгодженості компонентного складу, кольорових схем, шрифту, дизайн складових в UI-дизайні; інформаційності кнопок із закликами додій, їх ідентифікованої для клієнтів щодо точності інформації про очікування дій; доступності користувачів до інтерфейсів за різних умов зі забезпеченням ї ефективності та зручності у практиках застосування завдяки оптимальної контрастності й читабельності текстів і структурних елементів на екранах різного представлення;

3) рекламний маркетинговий дизайн як інструментарій маркетингових стратегій, що забезпечує ефективність візуального презентування брендових пропозицій; ефективність рекламного дизайну реалізує маркетингову стратегію фірми та забезпечує залучення цільових груп споживачів і вмотивовує їх купівельну спроможність завдяки застосуванню популярних форматів рекламування в соціальних мережах роликів і відео-компаній, дисплейності, електронних розсилок, зовнішнього рекламування, також у періодиці та друкованій продукції й дизайну сайтів – лендингу або «посадкової сторінки» (з англ. – Landing Page); графіка рекламних продуктів на сайті забезпечує повернення клієнтів, помітність інформації, фіксації пам’яті, що сприяє торгівлі та просуванню сервісних послуг; ефективність рекламного дизайну забезпечується – чіткістю маркетингових цілей для досягнення визначеної мети, превалюванні функціоналу у формі дизайну; досягненням балансу дизайну у візуальній архітектурі елементного складу для досягнення гармонії й привабливості графічного дизайну; фокусуванні на лаконічності ідейного втілення, чіткого й сприйнятного представлення для споживачів рекламних пропозицій та переконливості текстового супроводу для донесення

повідомлень задля зацікавлення аудиторії (зі презентацією переваг і зисків), що забезпечує її конверсію у закликах до дій користувачів;

4) дизайн-пакування – розроблення виробів пакування з ідентифікацією та доставкою продуктів, привертання уваги клієнтів і поінформування щодо товарних пропозицій завдяки логотипам брендів, застосування притаманних фірмі палітрі кольорів і шрифтів, а також знаків і кодів, що свідчить про країну виготовлення та відповідності вимогам стандартизації й сертифікації, ефективність дизайну пакування сприяє додатковій цінності продукту для клієнтів, його впізнаваності та стимулюванні купівельної здатності шляхом зосередження на привабливості виробів, їх інформаційної спроможності та забезпеченню зручності застосування, транспортування й розпакування та пропагування екологічної здатності зі застосуванням вторинних матеріалів, їх маловідходності, що надає конкурентної переваги у споживачів та їх лояльності до товару;

5) дизайн-видань як процес макетування періодики часописів, газет, книго- та іншого формату видань, поліграфії; цифрового друку, зображень, навігаторів функціонального змісту, балансу елементів складових рубрик, інтерактивних компонентів та шрифтів для книговидання й обкладинок журналів, газет, каталогів, довідників, звітів і брошур у сучасних цифрових формах (е-часописів, блогів, книг, каталогів); ефективність дизайн-рішень видавничої, поліграфічної справи забезпечує залучення аудиторії, стійкості реноме фірми, іміджу брендів і поінформування користувачів засобів повідомлень; з метою забезпечення якості дизайну видань увагу зосереджують на – обмеженості набору шрифтів класичного гротеску й антикви (для текстових контентів і заголовків); грамотності та продуманості формату текстового наповнення контенту з обраним кегеля, міжрядкового відступу та кількості символів і довжини рядків для забезпечення їх сприйняття читачами; візуальності архітектури й ієрархії формату, встановлення ключових і другорядних складових компонентів (шрифтів, кольорування) для смислового акцентування; розбірливості повідомлень за рахунок балансу тексту та графіки;

якості зображень високого розподілення файлів та забезпечення їх професійної відповідності;

6) моушн-дизайн розроблення анімаційної графіки та трансформації статичних зображень у динамічні контенти з цікавими враженнями за допомогою інструментарію колористики, типографіки, музикального супроводу та рухомих форм для відтворення захопливих сюжетних ліній і донесення необхідних повідомлень; виокремлюють ключові течії 2D і 3D моушн-рішень – анімації пласких образів і розробки тривимірних графічних зображень для основних сфер застосування у відеопродакшені й кіновиробництві, рекламуванні, освітньому проєктуванні, конструюванні соціальних мереж і UI-дизайну; унікальність моушн-дизайну полягає у можливості презентації складних концепцій, продукції, сервісів послуг, правил безпеки у захопливих контентах і залученні уваги і завоюванні довіри цільових груп споживачів; ефективність підходів моушн-дизайну забезпечується творчим брифінгом усі відповідальних і досягнення консолідованого бачення щодо розроблення й стратегій розвитку проєктів, їх бюджетування, календарності, цілей, тонування й змістового наповнення, також демонстрації засобами сторітелінгу – оповіді переконливих історій у представленні продуктів і сервісів; захопливого й дозвіллєвого опису гумору розповіді про важливе чи серйозне; залученості різноформатних каналів комунікації на різних платформах з розкадруванням контенту;

7) ілюстрації як виду графіки зі малюванням ідей чи анімацією розповідей зі відображенням фантастичних персонажів, сюжетних ліній, уявних просторів і світів у використанні видів ілюстрації – 3D, мультиплікації, коміксуванні, коцепт-артах, редакційному ілюструванні, фешн-ескізах, пласких і штрихових ілюстраціях, плакатних постерах для втілення абстрактних образів, задання настрою і вражень унікальними зображеннями з фіксуванням пам’яті споглядачів, привернення уваги до індивідуальності брендів (візуальної ейдетики); якість ілюстрування забезпечується у – встановленні мети використання, визначення технічних характеристик ілюстративних зображень;

стильового обґрунтування ідентичності марки-брендів та синхронізації з елементарними складовими візуалізації комунікацій; опрацювання у векторних форматах для редагування й трансформації розміру зображень та обрання кольорової гами у виборі естетики схеми кольорів та забезпечення цілісної єдності візуальних комунікацій у досягненні бізнес-результативності.

Проєктування *змістової* підсистеми Моделі здійснено з врахуванням теорії середовищного дизайну як практичного проєктування складних об'єктів у взаєминах Людини з навколишнім простором з метою гармонізації середовища засобами проєктування чи реконструкції цивільного, житлового, міського і виробничого фондів середовища (за семантикою розроблення об'єктів дизайн середовища), як результатів – предмету художньо-естетичних і проєктно-конструкторських видів дизайнерської діяльності в галузі застосування функціоналу проєктів зовнішнього вигляду опредмечення навколишнього середовища, оформлення його естетики й ергономіки у новаторських і оригінальних дизайн-рішеннях; дизайн середовища розглядають як вид мистецтва художнього проєктування, розроблення витворів предметного середовища.

Уточнено видову ієрархію дизайну середовища у складових вище розглянутого графічного дизайну та інших: промислового дизайну – художнього конструювання проєктів об'єктів промислового виробництва, товарів, 3D-мірних предметів конвеєрних потоків і масових виробництв побутової й машинобудівної техніки, модних луків і аксесуарів легкої промисловості; нон-дизайну процесів виробництва, обслуговування збуту навчання, дизайну процесів (стилів, церемоній, дизайн-програм); дизайну будівництва та архітектури, інженерних споруд і обладнання; ландшафтний дизайн – оформлення штучних та реконструкції просторів в життєзабезпечення людини зі застосуванням природних і антропогенних складових оформлення ландшафтів і декоративної дендрології й флористики; дизайн навколишнього середовища зі створенням функціональних просторів гармонізації оздоблення вигляду, розташування елементів декорування зовнішніх і внутрішніх

оформлень приміщень у міському, аграрному та природоохоронному просторах, застосовують спільно з дизайном інтер'єрів/екстер'єрів та дизайном освітлення; екологічний дизайн орієнтовано на сталий розвиток, естетику та функціонал проєктів (соціально-економічний і еколого-безпечний прогрес застосування екологічно чистих матеріалів, енергоефективність, управління відходами, соціальна відповідальність, охорона та збереження природних екосистем і ландшафтів); враховує системний аналіз середовища, дослідження впливу проєктів на навколишнє природне середовище; розроблення проєктної документації та передбачення застосування сучасних технологій візуалізації, добір екологічних технологій і матеріалів та оцінки їх життєвого циклу та їх впливу на навколишнє середовище; реалізація та управління проєктом і оцінка його ефективності з огляду екології та соціальних впливів, динамічний моніторинг і підтримка обслуговування природоохоронних систем з дотриманням стандартів екологічного керування; фітодизайн як художньо-естетичне компонування та схематизація композицій флори природньої чи культивованої для фітопроєктування.

Уточнено традиційні та сучасні види дизайну – арт-дизайн-концептуалізація, елітарність дизайн-проєктування зі застосуванням сучасних інформаційних технологій і програмного забезпечення, також пабліш-арт міського народного дизайну та стайлінг-дизайну художнього адаптування готових форм інтер'єрів та екстер'єрів. Виокремлюють кустарний, ремісничий та кітч-дизайн-примітивного обслуговування простору. Встановлено пріоритетні дизайнерські напрями – наукового, web-дизайну, футуристичного (прогнозування і проєктування майбутнього) і психологічного видів, дизайну-адаптації форм інтер'єру, архітектурних та ландшафтних апгрейтів під індивідуальні потреби людини, її психотипів для активізації творчості та орієнтованості на успіх, також дизайн-процесів, фірмових етапів, програм і церемоній. Зовсім у футуристичному баченні виокремлюють кліматичний дизайн, що є пріоритетним для набуття професії – дизайнер клімату в ЄС.

При розробленні *технологічної* підсистеми Моделі за окремими напрямами дизайну включено основні та спеціальні технології, що сприяють втіленню проєкту від генерації ідей до готових дизайн-продуктів, зокрема у:

1) графічному дизайні та проєктуванні комунікацій застосовано: векторну графіку – технології створення зображень математичного моделювання, що дозволяє масштабувати логотипізацію без погіршення якості (Adobe Illustrator, CorelDraw); растрову графіку – опрацювання піксельних зображень, ретушування фото, формування складних колажів (Adobe Photoshop); типографіку та верстку – укладання видань (книг, часописів, довідників) та керування шрифтами систем (Adobe InDesign); переддрукарську підготовку (з англ. – Pre-press) з підготовкою макета до друку (кольороподілу, вильотів під обріз).

2) цифровому дизайні (UI/UX, Digital) зі застосуванням технологій прототипування та інтерактивного дизайну – розроблення «клікабельної» моделі інтерфейсу для тестування алгоритмів користувачів (Figma, Adobe XD); адаптивну верстку – адаптування дизайн-простору до будь-якої розмірності екранів; no-code – розроблення повноцінного сайту без кодування (Webflow, Framer); motion Capture – анімації графічних зображень та інтерфейсу (з англ. – After Effects, Lottie);

3) промисловому та предметному дизайні зі застосованням технології CAD (з англ. – Computer-Aided Design) для автоматизованих інженерних проєктів високої точності (SolidWorks, Autodesk Fusion 360); адитивну технологію (3D-друку) – пошарового розроблення фізичних об'єктів з цифровими моделями (FDM, SLA друк); CNC-технологія – комп'ютерного управління верстаком для фрезерування металічних, дерев’яних чи пластикових деталей; реверсного-інжинірингу скануванням реальних об'єктів для формування їх цифрових копій;

4) дизайні середовища (інтер'єрів, ландшафтів) застосування BIM-технологій (з англ. – Building Information Modeling) – розроблення інтелектуальних 3D-моделей будівель, з власними фізичними параметрами

(Revit, ArchiCAD); фотореалістичного рендерингу з візуалізацією світлового оформлення та матеріалів у реальних умовах (Corona Renderer, V-Ray, Lumion); параметричного моделірингу зі розроблення архітектурної форми (Rhino + Grasshopper);

5) екологічному дизайні зі застосуванням LCA (з англ. – Life Cycle Assessment) технологій оцінювання життєвих циклів продуктів від виробу до утилізації, біомімікрії – технологій копіювання нативних форм та явищ у вирішенні дизайнерських завдань проєкту; технологій енерго-моделірингу розрахунками енергоефективності будівель на етапі проєктування;

6) футуристичного дизайну – застосування технології майбутнього (наскрізних) штучного інтелекту з генеруванням технологічних рішень для інтенсифікації концептів, масштабування зображень чи генерації текстур (Midjourney, Adobe Firefly); AR/VR технологій зі створення імерсивних практик «занурення» замовників у проєкти дизайну інтер'єру або тестування ергономіки предметів.

У *технологічній* підсистемі Моделі враховано необхідність застосування педагогічних технологій, які орієнтовано на методичну підтримку організації освітнього процесу та забезпечення розвитку креаційного мислення у здобувачів вищої освіти. Здійснено добір педагогічних технологій: навчання у дизайн-студіях/майстернях для реалістичності умов професійної зайнятості; дизайну мислення, евристики зі впровадженням методів пошуку проєктно-креаційних рішень з ейдетикою (зорової пам'яті) та організації проєктування; проєктно-орієнтоване навчання з вирішенням творчих завдань передпроєктного дослідження, системного аналізу аналогів та розробки концепцій дизайну; дидактичного дизайну з проєктуванням освітнього простору.

Для ОПП фахової підготовки викладачів сфери дизайну спеціалізації графічний дизайн враховано технології поліграфії, розроблення брендбуків та Web-дизайну, а для спеціалізації дизайн предметного середовища – технології конструювання та моделювання виробів, роботи з матеріалами, макетування, ергономіки та освітлення.

Застосування технологій дизайну реалізує творчі замисли у практичній реалізації спеціальних дисциплін для забезпечення професійних здатностей проєктування, візуалізації та розроблення дизайн-об'єктів. Технологічний інструментарій забезпечує реалізацію завдань фахових дисциплін, а саме:

– дизайн-проєктування з системним аналізом та морфологічними дослідженнями для вироблення концептуальних рішень дизайну середовищ, графіки чи виробів/предметів;

– візуальних комунікацій і графічного дизайну зі застосуванням програмного забезпечення (Photoshop, Illustrator, InDesign). що створює рекламні продукти, упаковки та продукти айдентики;

– дизайну середовищ зі впровадженням технологій 3D-моделірингу та візуалізації дизайн-проєктів інтер'єрів та екстер'єрів;

– дизайну макетів та моделей з технологіями, що тестують на відповідність ергономіки та художньої естетики дизайн-виробів;

Ранжування технологій у спеціальному циклі підготовки застосовано у відповідності їх семантики:

– цифрові – веб-дизайну, UI/UX, анімаційної графіки, відеомонтажу;

– проєктно-графічні – підбір шрифтів, формування композицій, технічного креслення, проєктної графіки;

– матеріалознавчі – праці зі спеціальними матеріалами, дотримання екологічної безпеки виробничих процесів;

– інноваційні – 3D-друку, віртуальної (VR) та доповненої (AR) реальності зі застосуванням ШІ.

Застосування технологій обумовлено – конкурентоздатністю на сучасному ринку зайнятості, знань софту та методик; екологічністю та сталістю добору матеріалів, що передбачає оцінювання дії на довкілля; міждисциплінарністю технологічного інструментарію візуальної культури; інструментальністю засобів виконання та методологічністю основа забезпечення дизайнерських ідей втілення в конкурентоспроможних інтелектуальних або матеріальних продуктах.

Технологічну підсистему Моделі спроєктовано з комплексним набором основних технік рисунку та живопису:

– штриховка академічного малюнка, тобто візуалізація на папері окремих ліній-штрихів, що відображають тональну палітру; нанесення тону та ліній (коротких, довгих, паралельних або перехресних), що відтворюють об'єм предметів (до прикладу геометричних форм), темп і інтенсивність легкого нажиму забезпечує тонування світлих тонів, сильного – темних тіней; перехресні штриховки з накладанням штрихів у різних кутах з метою тінепоглиблення;

– розтушовки з розтиранням графітів (вугілля, крейди) на папері з метою надання м'яких, однорідних тонів з розмитими лініями, штрихами чи втиранням матеріалів суцільними тонами; забезпечує м'якість переходів світлотіней і їх градієнтів; застосовується з метою отримання ефектів гладких поверхонь; штрихування більш графічно, виразна і фактурна і вимагає навичок «поставленої руки»; тушування м'яке та більш живописне легко передає плавні тони, проте виглядає брудно;

– олійного живопису як класична мистецька техніка пігментування, коли замішується з рослинними оліями (переважно лляною), а фарбування полотен здійснюється шарами – від рідкого до густого відображення; висихає тривало та сприє митцям у тривалому відображенні та зміні деталізації створення ідеальних плавних переходів; фарби, які зберігають яскравість поспіль висихання;

– акварельного живопису – завдяки водному розчиненню досягається прозорість відображення на папері, кольорової легкості й неосяжності без виправлення, «повітряність», розмитість, спонтанність акварелей на білому кольорі;

– аля пріми (з італ. – Alla prima, дослівно «в один прийом») – написання картин за сеанс вологою фарбою; митець не очікує сухості шарів, що уможливлює змішування кольорової гами на папері/полотні з відтворенням живих та емоційних робіт у динаміці; застосовується на пленері;

– імпасто (з італ. – Impasto, дослівно – тісто) як техніка густого рельєфного фарбування мазками для відтворення тривимірності фактур з нанесенням фарб; виконується мастихіном (металевою лопаткою), а не пензлем, що дає змогу енергетичного виразу зображення об'ємності картин;

– пуантилізму (з фр. – Pointiller, дослівно – писати крапками) – відтворення зображення дрібними крапками без змішування кольорової палітри з оптичним ефектом вражень глядачів в разі віддаленого споглядання картин; яскравість та мерехтливість дрипінгу у вигляді розбризкування крапок; фарби на полотнах зачасту на підлозі; відноситься до абстрактного експресіонізму, за рахунок рухливості тіла митця.

У Моделі передбачено зміст і структуру блоків (I, II та III) у *підсистемі технологічного регулювання* гармонізованих засобів державної стандартизації:

– Блок I в *сфері освіти, науки й інноватики* (ДСТУ ISO) – 14001:2015 Системи екологічного управління. Вимоги та настанови щодо застосування міжнародних стандарту; 26000:2019 Настанови щодо соціальної відповідальності; 50001 Системи енергетичного менеджменту. Вимоги та настанова щодо використання міжнародного стандарту; 9001: 2015 (ISO 9001:2015, IDT) Системи управління якістю. Вимоги; 45001:2019 (ISO 45001:2018, IDT) Системи управління охороною здоров'я та безпекою праці. Вимоги та настанови щодо застосування міжнародного стандарту; 22000:2019 (ISO 22000:2018, IDT) Системи керування безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-якої організації в харчовому ланцюгу; а також ДСТУ ISO/IEC – 27001:2015 Інформаційні технології. Методи захисту системи управління інформаційною безпекою. Вимоги міжнародного проєкту; 38500:2016 Інформаційні технології. Управління IT в організації; 17025:2019 Випробувальні та калібрувальні лабораторії, які врегульовують відповідність інституційної архітектури вимогам державної акредитації та ліцензування на підтвердження відповідності права здійснення підготовки здобувачів освіти за встановленим переліком освітніх програм;

– Блок ІІ за *професійним спрямуванням професійної підготовки*, а саме – стандарти вищої освіти України галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю 22 Дизайн – першого (бакалаврського) рівня (Наказ МОН України від 13.12.2018 р. №1391) та другого (магістерського) рівня (Наказ МОН України від 21.12.2018 р. №1433);

– Блок ІІІ за *функціональним призначенням сфери дизайну*, а саме: *UX та людиноцентричного дизайну* (ДСТУ ISO) – 9241-210:2015 Ергономіка взаємодії людини із системою. Людиноцентричний дизайн інтерактивних систем; 9241-11:2015 Ергономіка взаємодії людини із системою. Юзабіліті: визначення та концепції; 9241-110:2016 Ергономіка взаємодії людини із системою. Принципи діалогу (взаємодії); 9241-171:2016 Ергономіка взаємодії людини із системою. Настанови з доступності програмного забезпечення; *забезпечення якості програмних продуктів* (ДСТУ ISO/IEC) –25010:2015 Системи та програмне забезпечення. Модель якості продукції; 25022:2019 Системна та програмна інженерія. Вимірювання юзабіліті; 25023:2019 Системна та програмна інженерія. Вимірювання характеристик якості систем; 25012:2016 Модель якості даних; *доступності та інклюзії* – ДСТУ ISO/IEC 40500:2015 Вебконтент. Настанови з доступності (WCAG 2.0); ДСТУ ISO 30071-1:2020 Цифрова доступність. Код практики; *інформаційної безпеки та приватності етики цифрового дизайну* (ДСТУ ISO/IEC) – 27001:2023 Системи управління інформаційною безпекою; 27701:2021 Системи управління інформацією про приватність; 27002:2023 Практичні правила інформаційної безпеки; *сталого розвитку та екологічного дизайну* (ДСТУ ISO) – 9000:2015 Системи управління якістю. Основні положення та словник; 9001:2015 Системи управління якістю. Вимоги; 10007:2018 Управління конфігурацією; *управління якістю процесів* (ДСТУ ISO) Системи екологічного менеджменту. Настанови з екодизайну; 14040:2016 «Оцінка життєвого циклу. Принципи та структура.

Обґрунтовано у теоретичних і методичних аспектах організацію освітнього процесу забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну у *функціонально-змістовій підсистемі*

Моделі. Розроблено та обґрунтовано «Ядро» організації освітнього процесу забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня за напрямами проблемної тематики спеціальної підготовки.

Виокремлено змістові модулі для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за напрямами:

1)цифрові технології і дизайн-моделювання;

2)комплексне – графічне і комп'ютерне дизайн-проєктування;

3)композиція/кольорознавство/колористика;

4)спеціальна техніка рисунку, живопису та спецрисунку;

5)пластична анатомія.

Виокремлено змістові модулі для другого (магістерського) рівня вищої освіти за напрямами:

1) художньо-естетична діяльність;

2) методика навчання спеціальних дисциплін;

3) методологія наукових досліджень та інтелектуальна власність.

Кожний напрям деталізовано за темами лекційного та практично-лабораторного призначення:

1. Змістовий модуль «*Цифрові технології і дизайн-моделювання*» представлено за темами:

– цифрові технології – цифровий інструментарій візуалізації контенту (растрова та векторна графіка цифрового середовища), а саме – програмний інструментарій; редактори растрової графіки – Adobe Photoshop, GIMP, Krita (робота з шарами, ретуш, малювання); редактори векторної графіки – Adobe Illustrator, CorelDRAW, Inkscape, Figma (створення інтерфейсів, іконок, ілюстрацій); веб-технології, проєктування досвіду, розробка інтерфейсів, адаптивний дизайн сайтів та застосунків (UI/UX), а саме – дизайн-системи та компоненти (створення бібліотек кнопок, форм та типографіки для підтримки єдиного стилю); візуальна ієрархія (використання контрасту, розміру та відступів для акцентування уваги на головному); колірна психологія та

типографіка (вплив візуальних рішень на емоційне сприйняття бренду); анімація елементів (зміна вигляду кнопки при натисканні, що робить інтерфейс «живим»); мультимедійні технології, а саме – віртуальна, доповнена та змішана реальність (VR/AR/MR); проєктування AR-застосунків (накладання смартфона або окулярів); VR-технології (створення ефекту присутності у штучному середовищі); інтерактивний дизайн, а саме – динаміка взаємодії та зворотний зв'язок; цикли зворотного зв'язку (миттєва реакція системи на дію, тобто звук при натисканні, вібрація, зміна кольору кнопки); візуальні підказки, які говорять користувачеві, як використовувати об'єкт (наприклад, кнопка, що виглядає опуклою, «запрошує» її натиснути); стани елементів (як змінюється дизайн у стані спокою, при наведенні курсора, натисканні або завантаженні); технології доповненої та віртуальної реальності в дизайн-проєктуванні (AR/VR), а саме – спільне проєктування (віддалена співпраця дизайнерів у спільному VR-просторі (віртуальній студії) над одним об'єктом); дизайн інтер’єру або середовища проєктується та демонструється у просторі до початку будівництва; акцент на ергономіку, освітлення та поєднання матеріалів у масштабі 1:1; можливість «пройтися» по візуальному проєкту квартири та змінити колір стін одним кліком;

– дизайн-моделювання – 3D-моделювання об'єктів, а саме – фотореалістична візуалізація (створення зображень, які важко відрізнити від фотографій реального об'єкту); архітектурна візуалізація в дизайн-проєктах інтер'єрного оформлення простору, а саме – виконання завдання «Обмежений простір» (візуалізувати маленьку ванну кімнату або вузький коридор без використання методу «видалення стін», що дає змогу правильно виставляти кут огляду та використовувати дзеркала для візуального розширення простору); завдання «Гра світла» (візуалізувати один і той самий простір кімнати у трьох різних станах – яскравий сонячний полудень (різкі тіні, високий контраст)); завдання «Похмурий дощовий день» (зобразити м’яке, розсіяне холодне світло); завдання «Вечірній сценарій» (використати тільки штучне освітлення – торшери, прихована LED-стрічка, свічки; створення реалістичних зображень

(рендеринг та налаштування освітлення), реалістичний рендер як спостережливість, секрет реалізму у деталях, легкій асиметрії світла та природних недосконалостях поверхонь); живопис інтер'єру при різних освітленнях; фотографія; технічне проєктування продуктів серійного виробництва – промислове моделювання (CAD); від цифрової моделі до втілення виробів – макетування та формоутворення. Виготовлення готових макетів з картону паперу пластику дроту.

2. Змістовий модуль «Комплексне – графічне і комп’ютерне дизайн-проєктування» представлено за темами:

– основи, підходи і принципи та інструментальне забезпечення графічного дизайну. а саме – виконання завдання на композицію «Чотири квадрати» (використовуючи лише чотири чорні квадрати однакового розміру на білому полі, передати поняття: Порядок, Хаос, Напруга, Безпека); завдання з кольором «Колірний контекст» (створити один і той самий макет афіші для рок-концерту та для виставки класичного живопису, використовуючи ідентичну композицію, але кардинально різні колірні схеми);

– типографіка та логотипізація з брендуваням, а саме – виконання завдання «Знак із літери» (обрати одну літеру алфавіту та за допомогою її деконструкції (розрізання, зміщення, нашарування), створити абстрактний графічний знак); створення композиції з літер «Афіша-маніфест» (створити постер, де 90% простору займає текст, тобто поєднати три різні за характером шрифти так, щоб вони не конфліктували, а створювали чітку ієрархію інформації з метою привертання уваги глядача через масу та накреслення шрифту);

– арт-діджиталізація та ілюстрація дизайн-проєктів, а саме виконання завдання «Гібридна ілюстрація» (створити малюнок тушшю або аквареллю на папері, оцифрувати його та доопрацювати в графічному редакторі (додати шари, змінити кольорову гаму, накласти цифрові ефекти), що дає змогу навчитися зберігати «живу» лінію та фактуру матеріалу в цифровому середовищі);

– каркаси композицій у створенні візуально-привабливих макетів, а саме – вивчення та аналіз правила золотого перетину; динаміка та статика; перегляд композицій на прикладах картин та створення композиції з геометричних тіл на нейтральному тлі;

– промисловий дизайн та пакування, а саме – виконання завдання (створення фізичного макету будь-якої упаковки чаю, шоколаду тощо);

– дизайн інтерфейсу (UI) і досвіду користувачів (UX), а саме – виконання завдань «Карта розчарувань» (оберіть будь-який складний сервіс (наприклад, сайт державної установи або систему купівлі квитків); пройдіть шлях від реєстрації до фінальної дії, фіксуючи всі «больові точки»; побудуйте та запропонуйте рішення для кожної проблеми; розробіть алгоритм – як найкоротшим шляхом досягти мети);

– інфографіка та візуалізація даних, а саме – виконання завдань щодо створення діаграм в екселі;

– проєктування для друку дизайн-макетів, а саме – колірні моделі та керування кольором; різниця між RGB (світлом) та фарбами; поняття про покриття фарбою; використання палітри поліграфічних кольорів (плашкових); калібрування монітора; виконання завдання «Перетворення без втрат» (обрати яскраве фото в RGB з великою кількістю неонових відтінків і перевести його в колір фарб (тобто намалювати); налаштувати рівні та насиченість так, щоб максимально зберегти візуальну привабливість зображення в межах друкарського охоплення);

– анімація і мультимедіа та обґрунтування захисту дизайн-проектів, а саме використання Adobe Animate (професійна) або Wick Editor (безкоштовна, працює в браузері); виконання завдання «М'ячик, що стрибає» (намалювати м'яч, який падає, вдаряється об землю (стискається) і злітає вгору (розтягується)).

3. Змістовий модуль «Композиція/кольорознавство/колористика» забезпечено темами:

– композиція – основи, правила і принципи композиції; види композиційних структур і їх застосування в художніх творах; техніка розстановки елементів і вплив на сприйняття з акцентуваням, пропорційністю у візуальній архітектурі (макетування), а саме – виконання завдання «Ваги» (створити три композиції з простих фігур (коло, квадрат, трикутник), з них перша – абсолютно симетрична (спокій), друга – асиметрична, але збалансована (напружений спокій), третя – динамічна, що візуально «падає» або «рухається» в певному напрямку) виконання завдання «Вихід за межі» (створити два макети одного й того самого сюжету (наприклад, «Місто»), з них у першому всі елементи мають бути всередині рамки (замкнена структура), а у другому елементи мають частково обрізатися краями кадру, створюючи ілюзію нескінченного простору (відкрита структура); завдання дає зрозуміти, як рамка впливає на сприйняття масштабу та глибини); виконання завдання «Трансформація формату» (адаптувати одну й ту саму композицію під різні формати: квадрат, вузька вертикаль, довга горизонталь; встановити як змінюється розстановка акцентів при зміні «архітектури» поля);

кольорознавство та колористика – основи, теорія і психологія кольору; кольорові схеми та практики кольорознавства, а саме – колірне коло Йоганнеса Іттена; адитивна модель змішування «Червоний, зелений, синій» (з англ. – Red, Green, Blue, RGB) та субтрактивна кьорова модель «Блакитний, пурпурний, жовтий та чорний як базовий колір» (з англ. – Cyan, Magenta, Yellow, Key / Black, CMYK); три характеристики кольору (тон, насиченість, світло); виконання завдання «Колірні розтяжки» (створити три шкали для одного вибраного кольору – від найсвітлішого до найтемнішого, від сірого до максимально насиченого; плавний перехід до сусіднього кольору в колі); завдання «Магія контрасту» (створити композицію, де маленька пляма одного кольору візуально «перемагає» велике поле іншого кольору (контраст за площею), або змінити сприйняття одного сірого квадрата, оточивши його різними фоновими кольорами, що дає змогу опанувати ілюзії сприйняття та навчитися робити колір активним інструментом);

– колористика мультикультурності, а саме – семантика кольору в різних регіонах (Захід, Азія, Близький Схід, Латинська Америка); колір у релігійних та національних традиціях; сприйняття кольору в контексті глобалізації; виконання завдання «Карта значень» (оберіть один колір (наприклад, білий або червоний) і створіть візуальне дослідження того, як кольор сприймається в Китаї, США, Індії та Єгипті, що навчить уникати культурних помилок (культурного невігластва) при виході на міжнародний ринок);

– колір у веб-дизайні та тенденції кольорової палітри, а саме виконання завдання «Редизайн довіри» (спроєктувати головний екран фінансового додатка для двох ринків: скандинавського (мінімалізм, холодні тони) та південноазійського (яскравість, насиченість), адаптувати візуальну довіру до регіональних вподобань).

4. Змістовий модуль «Спеціальна техніка рисунку, живопису та спецрисунку» забезпечено у темах:

– *спеціальна техніка* – основи, пропорції та перспектива, техніка тонування рисунків, а саме – виконання завдання «Аналітичний натюрморт із простих тіл» (зобразити групу з 3-4 геометричних об'єктів (куб, циліндр, конус), використовуючи лише лінії); малювання натурних об'єктів, моделей і пейзажів; експериментування з фактурами, а саме – виконання завдання «Прозора вулиця» (намалюйте уявний або реальний фрагмент інтер'єру чи міської вулиці в кутовій перспективі (2 точки сходження); завдання «Контраст фактур у натюрморті» (скласти натюрморт із трьох предметів з радикально різними поверхнями: наприклад, іржава залізна деталь, гладке прозоре скло та м'яка вовняна тканина);

– *живопису* – основи живопису; техніка імпресіонізму; використання текстур у живописі, а саме – натюрморт простий або складний, кольорове коло, нюансний натюрморт, контрастний натюрморт; портретний та пейзажний жанри живопису, а саме – виконання завдання «Автопортрет», «Що за вікном»;

– *спецрисунку* – спецтехніки графічного малювання; експериментування зі змішаною технікою, а саме виконання завдання «Спецрисунок» (розділіть аркуш на три частини, намалюйте об'єкт, виключно за допомогою ліній різної товщини (передайте об'єм лише густотою ліній); виключно за допомогою точок (пуантилізм), виключно за допомогою плями (силуетна графіка без контурів), що дає відчути обмеження та можливості кожного графічного засобу окремо); концепт-арт та ілюстрування; техніка вільного малювання, а саме – виконаня завдання «Розкріпачення руки» (малювання «від плеча»; безперервна лінія; скетчинг плямами; відмова від ластика); виконання завдання «Швидкі ідеї» (обрати одну тему, наприклад «Транспорт майбутнього», створити 20 маленьких ескізів (розміром 5х5 см) за 15 хвилин, при цьому головне не малюйте деталі, використовуйте тільки великі маси та силуети; кожна ідея має відрізнятися від попередньої формою та конструкцією); графічна романістика та текстування коміксів, а саме – виконання завдання «Німе кіно» (створити одну сторінку коміксу на 6–9 кадрів, що описує просту дію (наприклад, приготування кави або втечу від переслідування), без жодного слова, щоб уявний глядач зрозумів сюжет лише завдяки зміні планів та ракурсів).

5. Змістовий модуль «*Пластична анатомія*» рубриковано за темами: вступ до пластичної анатомії; анатомія людини (голови та шиї, рук, ніг, м’язової системи); пластичність та об’єм, динаміка і статичність фігури; особливості анатомічних пропорцій; специфіка пластичної анатомії в мистецтві; малювання анатомічної натури у стилях, жанрах та техніках, а саме – виконання завдання «Анатомічна голова» (намалюйте голову людини в ракурсі «три чверті», використовуючи метод обрубки (за моделлю Гудона); завдання «Анатомічний вузол» (зобразіть руку або ногу в момент сильного згинання (наприклад, стиснутий кулак або коліно під час бігу); завдання «Баланс та напруга» (намалюйте фігуру людини, що несе важкий об'єкт, та фігуру, що стоїть нерухомо (контрапост); завдання «Порівняльна анатомія» (побудуйте за каноном (наприклад, 8 голів у зрості) схематичну постать

дорослого чоловіка та дитини 3-х років); завдання «Стильова трансформація» (виберіть одну натурну позу людини й намалюйте її у трьох техніках, а саме – академічне екорше (з детальним промальовуванням м’язів), геометрична стилізація (використовуючи лише куби, циліндри та сфери) та експресивна пляма (тільки тушшю або вугіллям, передаючи лише силует та напругу).

Розроблено рубрикацію тематичних напрямів для другого (магістерського) рівня вищої освіти у трьох змістових модулях:

1. Змістовий модуль «*Художньо-естетична діяльність*» конкретизовано у темах:

– засади художньо-естетичної діяльності, естетика дизайну, а саме – виконання завдання «Ребрендинг побутового об'єкта» (візуалізація концепту у двох протилежних естетиках «Технократичний мінімалізм» та «Витончений біоморфізм»);

– кольорознавство у дизайнерських рішеннях а саме – виконання завдання «Один продукт – два ринки» (розробка дизайн-пакування для вітамінів (або енергетичного напою) для двох різних груп);

– типографіка в дизайні, форми і архітектура сприйняття і функціональності дизайн-об’єктів, а саме – виконання завдання «Слово-образ» (обрати слово, що означає дію або фізичний стан (наприклад, «стиснення», «вибух», «падіння»), трансформувати літери цього слова так, щоб вони самі візуально виконували цю дію, необхідно вийти за межі читабельності та сприймати текст як художній об'єкт);

– естетичні аспекти гармонії і композиції в культурі дизайну, сучасні тренди у сфері дизайну, вивчення класичних канонів, естетична цілісність (нюансна та контрастна композиції, нюансні відношення (близькість форм і кольорів); контраст як інструмент акцентування; гармонія «фігури та фону»;

– екологічне, ландшафтне, кліматичне, просторово-середовищне, інтер’єрне, мистецьке, сервісне, промислове, цифрове та стале дизайн-проєктування, а саме – виконання завдання «Нульовий слід» (розробка дизайн-пакування для косметики або продуктів харчування, яке після використання

перетворюється на добриво або має «друге життя»); завдання «Дощовий сад» (спроєктувати громадський простір для міста, яке потерпає від частих злив; поєднання зони відпочинку та системи природної фільтрації та утримання води (біодренажні канави)); завдання «Трансформер для життя» (розробка концепт мінімалістичного житла (модульного будинку) площею 30 m^2, де кожен елемент інтер'єру виконує кілька функцій з акцентом на ергономіку, інклюзивність, психологію простору);

– психологія сприйняття в дизайні, мультикультурний діалог в дизайні, а саме – виконання завдання «Керування увагою» (обґрунтувати близькість, схожість, замкненість, фігура-фон, когнітивне навантаження; айтрекінг та візуальні якорі; виконання завдання «Гештальт-плакат» (створення серії мінімалістичних плакатів, кожен з яких ілюструє один із принципів Гештальту, використовуючи лише прості геометричні форми); завдання «Етнічна адаптація бренду» (обрати відомий технологічний бренд (наприклад, Apple або Tesla) і розробити для нього лімітовану серію пакування, натхненну автентичною культурою певного регіону (наприклад, українським косовом, японським мінімалізмом або орнаментами), уникати поверхневі стереотипи, дослідити значення кольорів та знаків обраної культури;

– розробка Я-дизайн-проєкту, а саме – особистий бренд дизайнера; авторський стиль та філософія; портфоліо як маніфест та виконання завдання «Розробка власного проєкту».

6. Змістовий модуль «*Методика навчання спеціальних дисциплін*» конкретизовано у темах:

– вступ до методики навчання (мета, завдання, методи) за програмами «Графічний дизайн» та «Дизайн предметного середовища»; розробка та організація впровадження планів і програм, метрика оцінки програмних результатів навчання; практикоорієнтований підхід навчання; ІКТ та соціокультурні технології педагогічної інноватики; адаптивне навчання стратифікаційних груп цільової аудиторії; активація навчання; педагогічний моніторинг забезпечення якості навчання; розробка методичного органайзеру;

педагогічний експеримент (вхідний, поточний, рубіжний та підсумковий контроль; об’єктивність та валідність оцінювання; динаміка успішності (освітня траєкторія студента), виконання завдання «Моніторингова карта групи» (розробка системи відстеження прогресу студентів протягом одного семестру з дисципліни).

3. Змістовий модуль «Методологія наукових досліджень та інтелектуальна власність» конкретизовано у темах:

– тезаурус проєктування та візуалізації дизайн-продуктів, а саме – виконання завдання «Візуальний словник термінів» (створення комплексу карток, де кожному ключовому терміну з тезауруса відповідає одна лаконічна графічна ілюстрація, візуалізація і демонстрація інформації через символи);

– методологічний базис дослідження (мистецтвознавчий, семіотичний та композиційно-структурний аналізи); емпіричні (компаративний, іконографічний та аксіологічний аналіз) та спеціальні (типологізації, моделювання, візуальної ідентифікації) методи дослідження дизайн-проєктування; ергономічне та технологічне обґрунтування дизайн-проєктів; практики креативних індустрій, а саме – виконання завдання «Типологічне дерево галузі» (обрати вузьку сферу (наприклад, «дизайн міських лавок» або «інтерфейси банківських додатків»), створити розгорнуту типологізацію за різними ознаками (матеріал, локація, тип користувача, ергономіка), на основі цього запропонувати модель ідеального об’єкта для конкретної ніші, якої не вистачає); завдання «Анатомія ідентичності» (дослідження візуальної стратегії сучасного бренду, сталості візуальних констант (логотип, колір, шрифт) у різних середовищах, візуальна ідентифікація для вирішення бізнес-завдання, розвиток розуміння механіки роботи візуальних систем на практиці); завдання «Ергономічний аудит та редизайн» (обрати предмет щоденного вжитку, який викликає дискомфорт (наприклад, ручка садового інструмента, пульт керування або кухонний девайс), виконати аналіз «людина-машина-середовище», побудувати схему взаємодії кисті руки з об'єктом, на основі аналізу запропонувати нову форму, обґрунтувавши її антропометричними даними);

– проєктно-конструкторське моделювання (CAD-проєктування), екологічний аудит проєкту (сталий дизайн), прогностика розвитку предметного середовища, концептуальне моделювання середовища у соціокультурних та інформаційно-технологічних AD-проєктування), трендах, а саме – виконання завдання «Об'єкт 2050» (обрати звичний предмет (наприклад, холодильник або робоче крісло) і спрогнозуйте його трансформацію через 25 років, опишіть три сценарії розвитку – 1) оптимістичний (високі технології), 2) песимістичний (дефіцит ресурсів) та 3) трансформаційний (зміна функції, наприклад, меблі стають частиною енергомережі дому тощо).

Результативну підсистему Моделі обгрунтовано у виокремлених етапах педагогічного дослідження (аксіологічний – задля встановлення репрезентативності та порівнюваності груп (експериментальних і контрольних) учасників експерименту за виокремленими дизайн-цінностям (функціональною, естетичною, ергономічною, соціокультурною, економічною, екологічною (сталий дизайн) та комунікаційною), констатувальний та формувальний задля верифікаці структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін) з розробленим критеріальним апаратом оцінювання сформованості здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у визначених критеріях (аксіологічний, функціонально-технологічний та креаційний) за початковим, достатнім та високим рівнями. Результатом визначено сформована здатність до забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну у професійній підготовці у визначених педагогічних умовах.

2.2. Педагогічні умови професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін

Запропоновано та здійснено спробу обґрунтування новітніх форматів педагогічних класичних і спеціальних педагогічних умов для забезпечення ефективності презентованої Моделі та її верифікації, а саме – цифровізації професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних

дисциплін; формування середовища сприяння нарощення потенціалу художньо-естетичної культури дизайн-проєктування за призначенням у модернізації спеціальних перетворень та забезпечення сталості, де перша, здавалось би вже є визнаною в академічній спільноті, якби це стосувалось сфери дизайну, яка має цілісну архітектуру інституалізації індустрії дизайну та спеціального призначення, а друга, хоч і вважається методологічно обґрунтованою у контексті художньо-естетичної культури у професійній підготовці та розвитку викладачів, проте в повній мірі окреслює специфіку розбудови культур-потенціалу сфери дизайну, в цілому, та дизайн-проєктування, зокрема, у семантичному виразі необхідності модернізації спеціальних агентів перетворення для аксіологічного футуризму сталості.

Цифровізація професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін як педагогічна умова ефективності Моделі та запорука адаптації освітнього процесу до ринкових потреб професійних середовищ зайнятості педагогічних кадрів і фахівців дизайну у відповідності інформаційно-технологічних трансформацій суспільного розвитку в умовах соціальної турбулентності глобального виміру.

Визначальними складовими в організації освітнього процесу засобами цифровізації професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін визначено:

- застосування інформаційно-технологічних, телекомунікаційних онлайн платформ для забезпечення управління професійно-орієнтованою й спеціальною підготовкою – освітніми ресурсами, начальними матеріалами, а також аудиторним фондом віртуальними студіями, лабораторіями, майстернями для змішаного, дистанційного та мережевого навчання та його доступності для здобувачів освіти в умовах безбар’єрності та інклюзії;

- інтерактивність навчання шляхом впровадження інтерактивних форм і технологій – відео-занять, майстер-класів і вебінарів та організації оцінювання програмних результатів навчання під час онлайн-тестування, що забезпечує активізацію навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти; застосування

3D-моделей, віртуальної і доданої реальності для представлення дизайн-макетів/моделей/продуктів/проєктів, візуалізації концепцій і стратегій дизайн-проєктування під час практичної підготовки, професійної адаптації, становлення та розвитку здатностей цифровізації у майбутній професійній занятості;

- розроблення, апробація та впровадження електронного навчально-методичного забезпечення спеціальних дисциплін – підручників, посібників, довідників, методичних і науково-дослідних розробок, що забезпечує доступ різночинних цільових аудиторій до е-ресурсів навчання;

- модернізація змісту, структури й забезпечення навчання спеціальних дисциплін до цифрових технологій, що передбачає осучаснення навчальних програм засобами UX/UI-дизайну, цифрового ілюстрування, анімації, моделювання; включення до спеціальних дисциплін модулів програмного забезпечення графічного й предметно-середовищного дизайну (Adobe Photoshop, Adobe Illustrator, Figma);

-забезпечення неперервного професійного вдосконалення педагогів/викладачів шляхом підвищення кваліфікації, тренінгів та курсових інтенсивів з методики навчання цифрових і педагогічних технологій, стажування в професійних середовищах – освіти, науки й інноватики, культури та мистецтва, будівництва й архітектури, галузей індустрії дизайну; участі у програмах – академічної й професійної (в т.ч. соціальної) мобільності у передових наукових, освітніх закладах, науково-дослідних, науково-технічних проєктах і роботах у пріоритетних напрямах досліджень в сфер дизайну;

-організація педагогічного моніторингу та нагляду за якістю й безпекою організації професійної й спеціальної підготовки, контроль оцінювання та фідбеку при впровадженні е-систем діагностики навчальних здобутків студентів, що забезпечує ефективність партнерської взаємодії між надавачами та споживачами освітніх послуг та технологічних сервісів підтримки, а також адаптацію спеціальних дисциплін і освітнього процесу в цілому вимогам засобів технічного регулювання (стандартів, настанов, ТУ, сертифікатів

відповідності тощо), в тому числі, що засвідчується результатами анкетування та незалежних експертних заключень усіх учасників освітнього процесу щодо якості навчання, та і викладання;

- партнерство з бізнесом. виробничими, промисловими галузями, соціальними і держаними установами щодо розробки та обґрунтування дизайн-проєктів, що впроваджують у освітній процес шляхом забезпечення освітніх модулів спеціальних дисциплін, ознайомчої та навчальних (біонічної та ознайомчої) і виробничої/технологічної та переддипломної практики бакалаврату, а також виробничої та переддипломної практики (з методологією наукових досліджень та інтелектуальної власності – магістратури) – в умовах професійних середовищ майбутньої зайнятості;

- партнерська взаємодія зі стейкхолдерами, представниками промислової бізнес-галузей, державних органів регулювання, галузей індустрії дизайну у соціальних, наукових, міжнародних проєктах і програмах, що потенційно імплементуються в організації освітнього процесу у співпраці з інституційними органами ЗВО та середовищ професійної зайнятості, що уможливлює інтеграцію практично корисного досвіду для реалізації у навчальних програмах спеціальної підготовки;

- цифровізація спеціальної підготовки викладачів сприяє створенню гнучкого, адаптивного та ефективного середовища навчання, що забезпечує покращення якості навчання та формування у викладачів сфери дизайну здатності до забезпечення спеціальних дисциплін з відповідністю реаліям ринків праці.

З метою досягнення ефективності цифровізації професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін – цифрових технологій і дизайн-моделювання, графічного й комп’ютерного дизайн-проєктування; композиції/кольорознавства й колористики; спеціальних технік рисунку й живопису; класичної анатомії – бакалаврату; художньо-естетичної діяльності; методики навчання спеціальних курсів; методології наукового дослідництва й інтелектуальної власності – магістратури, застосовано комплекс

методологічних підходів для вирішення педагогічної проблеми досліджень, зокрема системного, процесного, синергетичного, діяльнісного, індивідуального, креаційного й дизайн-орієнтованого при модернізації й удосконаленні освітньо-професійних, освітньо-наукових програм і програм навчальних курсів спеціальних дисциплін зі застосовуванням передових технологій цифровізації освітнього процесу при активізації навчально-науково-пізнавальної діяльності усіх учасників (освітнього процесу) та їх партнерства у розрізі змістових модулів, зокрема: цифрових технологій і дизайн-моделірингу – застосування ліцензованого інструментарію програмного забезпечення 3D-моделей Blender і SketchUp на практичних заняттях та під час практик для розробки дизайн-моделей і проєктів; графічного й комп'ютерного моделювання – завдяки забезпеченню інтегрованості графічних редакторів Adobe Creative Suite, Corel Draw для набуття практичних навичок, умінь і здатностей щодо їх використання у графічному й комп'ютерному дизайнуванні, плануванні проєктної діяльності згідно наявних замовлень від підприємств чи відомств композиції, кольорознавства та колористики з організацією практичних занять зі системного аналізу композиційних способів і прийомів у мистецьких творах та сучасних дизайн-проєктах при застосуванні кольорових палітр та визначення їх впливу на психологічній стани споглядачів і митців/проєктувальників і формуванню відповідних (позитивного чи негативного) емоційних стані відгуку у їх відчуттях під час дизайнування; спеціальних технік рисування та живопису з організацією майстер-класів визнаних майстрів певних технік з високим рівнем художньої майстерності митців, а також з впровадженням мультимедійного рисування та дизайн-інженерії в практичну підготовку під час навчальних і виробничо-технологічних практик, що передбачають експериментування зі спеціальними техніками дизайну; пластичної анатомії – зі застосуванням візуальних освітніх ресурсів і матеріалів модельних і творчих студій для унаочнення анатомічних форм і пропорцій, інтеграцією натурних практик живопису й спеціальних рисунків, орієнтованих на опанування й зображення людської анатомічної будови; художньо-естетичної діяльності в

дизайні – проєктування інсталяцій. виставкових витворів, о забезпечують формування художньо-естетичного сприйняття світогляду здобувачів освіти та розвиток їх художньо-естетичного потенціалу культури, шляхом реалізації у дисциплінах – історії мистецтва (українського та зарубіжного), дизайн-проєктування, образотворчого мистецтва та художньої творчості, художньої та матеріальної культури за видами дизайну, також ілюстрації в дизайні, дизайну й художнього оформлення книг, дизайну брендів, пакувань, поліграфії, проєктної графіки, цифрових технологій, дизайну середовища, інтер'єрів, візуальної альдентики – на бакалавраті; методики та методології науково-дослідної та педагогічної діяльності в галузі дизайну, дизайн-менеджменту, концептуального дизайн-проєктування, актуальних проблем і напрямів галузей дизайн-індустрії, художньо-естетичної культури та методик навчання спеціальних дисциплін – на магістратурі; методики навчання спеціальних дисциплін зі розробленням, забезпеченням та впровадженням навчальних курсів, які передбачають модулі освітньої інноватики у підходах (дизайн-орієнтованого) і принципах концептів Д. Нормана і В. Папанека з дотриманням принципів структурно-логічної організації освітнього процесу у адаптивному, проєктному проблемно-орієнтованому практичному навчанні зі організацією тренінгів для опанування сучасних дієвих технологій, технік та методик/методів навчання; методології наукових досліджень та інтелектуальної власності при забезпеченні навчальних курсів – академічного письма, дизайн-проєктування, менеджменту в індустрії дизайну, захисту авторських прав на творчі та дизайн-продукти/витвори, мистецтвознавчої експертизи, атрибуції (встановлення оригінальності), артбанкінгу та артконсалтингу та художньої практики – в магістратурі. Виокремлена педагогічна умова забезпечена шляхом – інтеграції педагогічних і комп'ютерних технологій, е-освітніх ресурсів і матеріалів, онлайн-ресурсів організації освітнього процесу з активізацією навчально-пізнавальної, креаційної, художньо-естетичної й проектно-конструкторської діяльності здобувачів освіти у застосуванні інноваційних методів навчання, практичного партнерства з підприємствами галузей індустрії

дизайну для розробки та реалізації практичних дизайн-проєктів; динамічного моніторингу й експертного оцінювання навчальних результатів, здобутків студентів для удосконалення вимірювальної метрики якості й безпеки організації освітнього процесу та коригування невідповідносте якості й безпеки та розбудови потенціалу художньо-естетичної культури дизайну в академічному просторі сфери освіти, науки й інноватики.

Педагогічну умову організації формування середовища сприяння розбудови художньо-естетичного культур-потенціалу дизайнування проєктів за призначенням для модернізації удосконалення змісту, структури, інформаційно-технологічного, методологічного забезпечення, добору методичного органайзеру спеціальних дисциплін професійної підготовки викладачів/фахівців сфери дизайну з метою досягнення сталості у розлогому розумінні суспільного розвитку, екологічної безпеки навколишнього середовища, соціально-економічної доцільності галузей індустрії дизайну та цільовому задоволенні потреб соціального замовлення на конкретно-спроможних на ринку праці кадрів, здатних забезпечити інституційну сталість як сфери дизайну, так і ЗВО (у видах організації права на діяльність) за рахунок підготовки викладачів (спеціальних дисциплін). Виокремлено складові компоненти забезпечення ефективності педагогічної умови й Моделі, в цілому, а саме через: і інтеграцію теорії та практики для оструктурення й наповнення академічного простору сучасними науковими знаннями зі спеціальної професійної підготовки на основі художньо-естетичних принципів організації набуття практичних навичок, умінь, здатностей функціонального спеціалітету та готовності до реалізації у майбутній педагогічній, дослідницькій, дизайнерській і проєктній діяльності (під час практичних форм навчання – майстер-класів, проєктних і творчих завдань (вправ)); - мотивацію креаційності у просторі спонукання й зацікавлення до реалізації креаційних методів/вправ навчання, експериментування з інноваційними педагогічними і цифровими технологіями, методиками і техніками дизайну у практиці забезпечення спеціальних дисциплін та стимулювання до педагогічної інноватики (при

організації відкритих, інтерактивних практичних занять зі заохоченням здобувачів освіти до креаційного, аналітичного дизайн-мислення й пізнання навколишнього середовища, академічного простору, пріоритетних напрямів дизайн-досліджень та галузей індустрії дизайну, креаційних індустрій) та генерації власних концепцій, стратегій, ідей розробки дизайн-рішень/продуктів/проєктів; впровадження цифрового інформаційно-технологічного інструментарію – технологій з програмним супроводом забезпечення освітнього процесу (3D-моделірингу, графічних програм редагування та інформаційно-телекомунікаційних і науково-метричних платформ організації групової роботи проєктних команд); - формування партнерської співпраці, психологічно-комфортної атмосфери між здобувачами та педагогами освітніх послуг щодо набуття професійно-орієнтованого, розвитку та обміну практичним досвідом становлення, адаптації, нарощення професіоналізму та його творчого вдосконалення шляхом реалізації роботи в малих творчих зі створенням презентацій проєктних груп, груп-експертів, груп-моніторингу і груп-забезпечення якості й безпеки дизайнування й управління ним у художньо-естетичному виразі їх концептів у командній співпраці; реалізації інституційної місії, візії сталості в управлінні ЗВО (також сфери освіти, науки й інноватики, сфери культури і мистецтва, сфери дизайну) через публічне управління й адміністрування, організації відповідності на право діяльності вимогам технічного регулювання: стандартизації – екологічного керування, енергозбереження, валідації випробувальної діяльності, інформаційної безпеки, соціальної відповідальності, управління й коригування якості, працеохорони, в цілому у забезпеченні діяльності ЗВО і формуванні позитивного (наукометричного, соціального й екологічного) реноме у зовнішній взаємодії зі стейкхолдерами та профільній відповідності викладачів/фахівців сфери дизайну вимогам стандартів вищої освіти професійної підготовки зі спеціальності 022 Дизайн щодо забезпечення спеціальних дисциплін у майбутній професійній зайнятості згідно стандартів у сфер дизайну щодо – ергономіки взаємин людей з системами на основі

людиноцентризму дизайнування інтерактивних систем, юзабіліті, принципів діалогу, забезпечення доступу до програмного забезпечення й моделювання якості продукту, дизайн-інженерії, метрики юзабіліті, моделірингу якості даних, забезпечення доступності веб-контентів цифрової безбар'єрності, управління інформаційним банкінгом, правил інформаційної безпеки менеджменту конфігурації, екодизайну, оцінювання життєвих циклів дизайн-продуктів, що передбачає включення принципів сталого розвитку у навчальні програми професійної спеціальної підготовки з акцентуалізацією на екологічному моніторингу й паспортизації дизайн-об'єктів, екологічній безпечності проєктних засобів і матеріалів, маловідходності технологій і повторному використанні ресурсів у замкнутих циклах виробничих процесів, а також соціально- й екологічно-етичному ставленні до живого і соціуму в дизайні (що забезпечує у здобувачів освіти цінностей сталості у майбутній професійній діяльності); - студенто- та природоцентрованості організації освітнього процесу з орієнтацією на ресональні потреби та мотиви для нарощення й плекання індивідального художньо-естетичного культур-потенціалу засобами забезпечення розроблення й ефективного впровадження індивідуальних навчальних траєкторій (програм і проєктів), що передбачають персональні цілі у досягненні мети навчання, зайнятості й власного дизайн-мислення.

Визначено практичні заходи створення простору креаційності для набуття та розбудови художньо-естетичного культур-потенціалу академічного простору, зокрема: симулювання до експериментування. інноватики та креаційності дизайн-мислення і дизайн-дослідження зі залученням усіх учасників освітнього процесу зі забезпеченням безбар'єрності й доступності їх до інформаційно-технологічного, методологічного, науково-технічного сервісу та творчого студіювання; міжгалузевої та міждисциплінарної інтеграції в навчальних курсах (композиції, колористики, профільного дизайну), застосування адаптивних, проєктних, дуальних, змішаних, мобільних і мережевих форм навчання; впровадження новітніх технологій з цифровим

інструментарієм для виразу та формування розвиненості художньо-естетичного мислення; партнерства зі стейкхолдерами у якості менторів, тьюторів, експертів при організації практичного навчання та передачі професійного досвіду; розроблення метрики оцінювання якості навчання зі залученням усіх учасників освітнього процесу; забезпечення соціокультурних контекстів і комунікацій зі сферами – освітньо-науковою, культур-мистецькою, соціальною, безпековою, управлінською щодо реалізації сучасних стратегій дизайну у досягненні модернізації спеціальних перетворень змісту й архітектури освітніх програм професійної підготовки викладачів сфери дизайну зі здатність до забезпечення спеціальних дисциплін.

Поняття «дизайну» розглядають нині як креаційний метод мислення, дослідження, проєктування із комплексом спеціальних методологічних технік, підходів; процес наукового пізнання реалізації здійснення й оцінювання результативності проєкту у продуктах, виробах, мережах, системах, що синергізують художньо-естетичні, семантичні та інформаційно-технологічні засади з метою досягнення гармонізації функціональної та соціальної та екологічної відповідності об’єктів дизайну та навколишнього середовища.

У локальному тлумаченні «дизайн» (з англ. – desing) – це ідея, задум, наміри, творчі прагнення, проєкти і ескізи, розрахунки, конструкції, ілюстрації, схеми, рисунки, візерунки, композиції, мистецькі інсталяції, макети та художньо-естетичні витвори.

Дизайн визначаємо як процес, алгоритм, процедура, план, естетичне опредмечення мистецтва, методологічне обґрунтування у сфері культури зі семантикою функціоналу – наочна, виховна, науково-пізнавальна, комунікативна, гедоністична, футуристична, аксіологічна, когнітивна, креаційна, аналітична у інтелектуальній діяльності (бізнесовій, педагогічній, психологічній, проєктно-конструкторській, художньо-естетичній, управлінській та політичній, в тому числі професійній дизайнерській.

Соціально-філософське бачення галузі науки й знань дизайну та її інституалізація архітектури не має остаточного виразу, оскільки класифікація

типів, видів, підвидів функціоналу призначення галузей і середовища професійної зайнятості обґрунтовано за відповідністю (соціальною, екологічною, професійною, сталості) не повною мірою.

Ключовими завданнями дизайну встановлено: ергономічність, простота, функціоналу дизайн-об'єктів; інтерфейс користувачів психологічно-педагогічні управлінські, інтелектуальні й професійні ознаки оператора; сучасні тренди застосування інформаційних, дослідницьких, освітніх технологій в дизайні.

Об'єктами дизайну є предмети, що модифікується та удосконалюються засобами дизайну для вирішення проблем проєктування або соціальної привабливості у досягненні сталості. Від генерування ідеї до проєктного абрису дизайн проєкту застосовують фантазії, мозкові атаки, морфологічне аналізування виробів, аналізування локальних моделей, алгоритмів створення ідеалізованих об'єктів.

Дефініцію «desing» започатковано у 16-му столітті та тлумачення «disegno intero» визначають як богоугодну ідею відтворену митцем ідею мистецтва. Оксфордський довідник інтерпретує поняття «дизайн» як задуманий людиною план/схему, що прагнуть реалізувати, перші як абриси майбутнього мистецького твору.

В Англії в 1849 році вийшов Перший часопис, що мав назву «Журнал про дизайн» (з англ. – Journal of Design) засновано митцем-проєктувальником Г. Коулом; в журналі окреслено твердження, що дизайн за природою двоїстий феномен, де одна сторона призначення витвору-предмету, а інша окраса або оздоблення придатної структури, коли дизайн сприймають як протилежність функціоналу, а не єдність дуального феномену (за Р. Редгрейвом), що виражаєтьс в атрибутиці «орнаменту».

У рішенні конгресу Міжнародної ради організацій з дизайну ухвалено поняття терміну «дизайн», що втілює креаційну діяльність, метою якої є встановлення формально якості речей промислового виготовлення, де якість віднесено не лише до зовнішніх абрисів, переважно до структурно-

функціональної взаємодії, що перетворюють системи в цілісні вирази єдності сприйняття споживачів у намірах виробників.

У середині 20-го століття у професійному тезаурусі формоутворення під час виробничої індустріалізації виокремлено поняття «індустріального дизайну».

Нині уявлення дизайну потрактовується у розлогому розумінні не лише промислового проєктування, а й суспільної діяльності – мистецтва, будівництва та архітектури, інформатизації, модної індустрії, екології.

Поняття «дизайн» розглядають як проєкт, та і процес проєктування з урахуванням ергономічності, собівартості, економічності та зручності; етапи розроблення виокремлюють на стадії, що передує виробничому циклу, встановлення цілей дизайну, їх аналізування, дослідження варіантів дизайн-рішень, характеристика техніко-економічного завдання реалізації проєкту, концепт, місія, візія дизайн-проєкту, презентація; власне виробничий цикл з розробкою дизайн-рішень і їх тестування; після виробничого циклу впровадження та оцінювання.

В якості креаційного процесу дизайн поділяють на – художній зі створення предметного світу з огляду естетики сприйняття зовнішніх виявів форм та технічний конструктивізм ранніх етапів, систематику проміжних і виробництво, експлуатацію, утилізацію технічних виробів.

Об’єктами є вироби конструкції процеси, комплекси, системи будь-якого виду суспільної діяльності у соціокультурних виразах проєктування:

образів уяви, формули, абрису об’єктів художніх моделей дизайнерської уяви митця; специфіки семантики дій – змісту, семіотики, аксіологічного призначення виробів;

морфології структури форм виробів згідно призначення матеріалів і способів виготовлення при втіленні дизайнерських задумів;

технологічних форм – спосіб промислового виготовлення дизайн-проєктів чи продуктів реалізованих у художньо-естетичного та технологічного виразу;

естетичні цінності – значення об'єктів у художньо-естетичному сприйняття, емоційних, чуттєвих переживань та оцінювання ступеня відповідності предмету естетичному взірцю суб'єктам дизайнерської діяльності.

Сучасне бачення філософії «дизайну» полягає у футуристиці дизайн-мислення, дослідник Т.Браун у концепції «Трансформації за дизайном» (з англ. – «Change by Design»_визначає «дизайн» не лише як створення красивих предметів, а як системне вирішення складних проблемних ситуацій. Датований зміст наукового доробку полягає у розкритті напрямів дизайну-мислення (Що, чому, як (з англ. – The What, Why and How)), що присвячено методології та трансформації дизайну від зовнішнього виразу (стилістики) до дизайну як засобу та стратегічного інструментарію у тривимірності – натхнення (з англ. – Inspiration) як виокремлення проблематики або потенціалу можливостей завдяки спогляданню за соціумом; продукування та верифікації ідей – ідеації (з англ. – Ideation) та реалізації (з англ. – Implementation) ринкових траєкторій у стратегіях просування; без мислення шаблонами у створенні раціональних макетів (з англ. – Build to think), щоб вчитися на помилках якомога раніше.

Дизайну мислення в діях (з англ. – The Where and When) як масштабування проєкцій складних систем не лише в якості проєктування товару, а й алгоритмів емоційних зв'язків зі споживачами, де практичний досвід – це дизайн продукція креаторів, усіх працівників завдяки корпоративній культурі інституційної інноватики; автор визначив роль дизайн-мислення в суспільному розвитку сфер – медичної, освітньо-науковій, ресурсозабезпечення та сталого розвитку; сформулював ключові концепти – конвергентного та дивергентного мислення, розширення варіабельності з фокусуванням на найкращих сценаріях, проєктах, також людиноцентрованості у забезпеченні балансу між бажанням (функціонал) та життєздатним (бізнес-компонент) і технологічною спроможністю.

Природовідповідність когнітивної здатності людини до дизайнерського мислення, діяльності та бачення світосприйняття розкриває Н. Кросс у доробку

«Дизайнерські способи пізнання» (з англ. – Designerly Ways of Knowing) у фундаментальних дослідженнях дизайну як самостійної предметної галузі науки та знань. Реферативний зміст праці полягає у обґрунтуванні дизайнерської культури, окремо гуманітарної дисципліни, та визначає інтелектуальний базис дизайну, що полягає у дизайнерському способі пізнання – на відміну від пошуку істини або аналізування аксіологічного потенціалу, має дизайнерське світосприйняття й механізм розв'язання проблем; визначає природу дизайнерської проблематики та актуалізує роль дизайнерських завдань у вирішенні визначених проблем, виокремлює взаємозалежність між проблемами та рішеннями, які формалізують феномен дизайнерського мислення в процесі пошуку шляхів і механізмів їх вирішення; визначає в якості процесу синтезу для створення цілісного втілення в новій реальності завдяки продуктивному мисленню та застосуванню абдуктивної логіки у виробленні дизайн-стратегій – застосування інструментарію ескізування для відтворення цілісної картини; обґрунтовує людські здатності до дизайнерського мислення як природну когнітивну ознаку для реалізації її під час здобуття освіти та у ході практичного досвіду; опанування дизайну як дисципліни, набуття дизайн-практик, застосування дизайну в ході експертної діяльності, і навпаки, також дослідження когнітивних аспектів дизайну та перспектив розвиненості дизайн-здібностей людини.

Визначення дизайну як академічного курсу розвивав К. Фрідман, увагу зосередив на трансформації дизайну з ремісництва до наукового дослідництва. Ключові складові монографії «Дизайн науки та дизайн освіти» (з англ. – «Design Science and Design Education») полягають у виокремленні поняття «дизайну» як сфери знань, художньої практики та міждисциплінарної галузі наук і знань (гуманітарної, соціальної та природничої); представляє концепцію науки дизайну Г. Саймона з методологічним базисом теорії та практики застосування методів проєктування, системного підходу до процесу пізнання об'єкту дизайну в соціальних та технологічних системах; проблематики та перспектив дизайнерської освіти, її критичного аналізування традиційних

моделей, студій, навчальних баз від ремісництва до професійного становлення технічних навичок малювання, живопису, проєктування, ілюстрації, макетування та моделювання з розвитком наукових досліджень та обґрунтування результатів пізнання; презентує розроблення нових навчальних програм підготовки дизайнерів, виокремлює шляхи реформування дизайн-освіти – інтеграції матетики, антропології та управління в освітніх програмах для забезпечення критичного мислення та інформаційних здатностей до дизайну; розглядає теорію дизайну як практичний інструментарій, що забезпечує прогностику результатів дизайнерської діяльності в реальності; актуалізує необхідність обґрунтування та удосконалення методології дизайну та професіограми професії дизайнера.

Фундаментальний доробок К. Кріппендорфа «Семантичний поворот: новий базис дизайну» (з англ. – «The sematic turn: a new foundation for design») – рекомендує трансформувати парадигму дизайну від розроблення об’єктів функціонального призначення дизайн-проєктів до сенсів; актуалізує необхідність переходу від традиційного бачення дизайну технологічно орієнтованого формату до нового базису дизайнерського розуміння; вивчає траєкторію штучного в еволюції дизайну у чотирьох етапах – проєктування дизайн-об’єктів (речей як продуктів); дизайн-проєктів взаємин людини й техніки (інтерфейсів); дизайн-процесів мультимодульних систем мережевої організації; дизайн-спільнот (соціальних проєктів) визначає роль і значення (сенси) когнітивного змісту об’єкту, його функціоналу та застосування користувачами; характеризує продуктивність функціоналу (семантики), семіотики (символізму та рекомендації інструкцій застосування); розкриває соціальне значення конструювання реальності у концепті філософії конструктивізму, роз’яснює значення речі, переосмислюється розробником у процесі її соціальної взаємодії та експлуатації як засіб мови та комунікації; розглядає дизайн дискурсу та сучасних способів життєзабезпечення; визначає нову методологію дизайну з методичним органайзером дослідження значення

речей, створення зрозумілих інтерфейсів зі вставленням значення дизайн-продуктів.

Ґрунтовним напрацюванням Б. Лоусона «Як мислять дизайнери» (з англ. –«How Designers Think») у психології дизайну розробників є дослідження усвідомлення дизайну як феномену мислення, процесу його відмінності від наукової та мистецької галузей класифікації дизайну у галузях та пошуку методів дизайнерської діяльності чи мислення; від аналізування до синтезування у класичних моделях аналіз – синтез – оцінювання до генерації вирішення проблем, усунення невідповідностей у дизайнерських процесах проєктування; вивчення дизайн-мислення, вироблення стратегій мислення, орієнтованих на вирішення визначених проблем(на відміну від дослідників шляхом аналізування) при наявності внутрішніх і зовнішніх, законодавчих та практичних обмежень та сприяння практики дизайнерського досвіду розробників; встановлення дизайнерських здібностей креативності у дизайні; усвідомлення дизайнерського світобачення та інтерпретації візуальних інформаційних даних, виокремлення навичок дизайнерів (комунікації, графічного ескізування та критичної здатності самооцінювання); розкрито концепти дизайнерського фокусування на створенні рішень подолання проблем; дизайнерського суб'єктивізму власних вподобань дизайнера та відгуку у результатах, ко-еволюціаналізму проблем і їх одночасного вирішення.

Політичну роль дизайну визначив В. Марголін «Політика штучного: есе про дизайн та дизайн-дослідження» (з англ. – «The Politics of the artificial: essays on desing and desing studies») у добірці есе про дизайн і дизайн-студіювання як інструментарію у постіндустріальному суспільстві. Автор утверджує тезисно, що дизайн-процес – це політичний інструмент регулювання соціальних взаємин в системі врядування, також продукт або сервісні послуги, що визначають розвиток, мають бути соціально відповідальними; характеризує штучне не лише як усукупнення речей. а й як простір, створений людьми, тому проєктування цілісності середовища є агентом перетворення усвідомлення людської природи; дизайн-дослідження в академічному просторі відіграють

роль просвітництва у питанні дизайну просторі як засобу, процесу, діяльності в дизайн-освіті зі впровадженням окремого навчального курсу у професійну підготовку, дизайнерські практики, що визначає його соціальний та історичний феномен; дизайн сприяє екологічній стабільності та соціальній справедливості як інструмент етики та сталого розвитку; критично ставиться до консюмеризму і пропонує неомоделі дизайну, орієнтовані згідно громадських запитів та ринкових потреб індустрії дизайну; глобальний підхід автора полягає у розлогому баченні західноцентричних аспектів дизайну функціоналу в культурній семантиці вирішення глобальних проблем.

Еволюція опрацювання доробку «Філософії сучасного мислення» (з англ. – «The Psychology of everyday things»)до «Дизайну сучасного мислення» Д. Нормана забезпечила встановлення ролі дизайну в бізнесі та суспільному розвитку під впливом технологічного прогресу та футуризму дизайн-мислення.

Учений Д. Норман визначив основні принципи дизайну: наочність – забезпечує розуміння користувачів щодо можливих інструктивних дій згідно стану системи та запуску її активності; зворотний зв’язок відгуку системи на вплив, сигнал, запуск, що підтверджує користувачам, що їх команди сприйняті і виконуються; концептуальна модель дизайну – забезпечує точність уяви про роботу виробу, що прогнозує результативність дії; афордансі фізичних характеристик предметів, що підказують, як їх застосовувати; сигніфікатори – що підказують, що слід діяти; відповідність апаратам керування та результатами просторової відповідності; обмеження користувачів від помилок.

Фундатори методологічного напряму «дизайн-дослідження» (з англ. – Desing research) британські учені (К.Фрейлінг (C. Frayling)[17], Н.Крос (N.Cross)[6], Б. Арчер (B.Archer)[4]) визначили поняття як систематизацію інформації для користування споживачів, перевірки ідей та гіпотез з теоретичним і методичним обґрунтуванням дизайнерської діяльності відповідно у послідовності внесли вклад у розбудову академічного потенціалу галузі науки і знань дизайну та визначили роль досліджень у мистецтві та дизайні, розробили класифікаційні підходи до актуалізації наукового пошуку і

його історичного й теоретичного базису дослідження для дизайну, їх методичного органайзеру та інструментарію й пізнання шляхом дизайну-продукування наукових знань, обґрунтування теорій і методів, проєктних методів дизайну; визначення окремої предметної області дисципліни, встановлення змісту й структури, обґрунтування для пролонгування й навчання як засобу й способу пізнання, виокремлення руху «дизайн-методів» та дизайн орієнтованого наукового підходу (Д.Нормана).

Вдалою спробою навчання дизайну наукового дослідження є розробка «Типи дослідницького дизайну: огляд» (з англ. – «Types of research design: an overview») [18] – це навчальний посібник Ф.Памплона (Fabricio Pamplona), що сприяє розумінню та визначенню плану власних досліджень. Прагнення до активації навчально-пізнавальної діяльності достойних і рівних для навчання зачасту в залежності від предметної галузі пізнання та інколи спонукає до обґрунтування новітніх методологічних напрямів науки та технологій.

Визначення дефініції «дизайн-дослідження» передбачає процеси збору інформаційних масивів даних за призначенням, систематизацію методології дослідження предмету пізнання (фундаментально-філософської, загально- та конкретно-наукової, оцінювання, практики та експертизи), розробки плану досліджень, перевірки гіпотез засобами методичного органайзеру та інформаційно-технологічного забезпечення наукових досліджень, їх верифікації та підготовки заключень.

Пріоритет сучасних напрямів наукового пізнання обумовлено соціальною турбулентністю сучасних напрямів глобального виміру суспільних та екологічних проблем сталого розвитку, що характеризуються складністю системної організації та впливають на рівень і якість науково-технічної та науково-дослідної діяльності проєктування досліджень та визначення методичного, інформаційно-технологічного інструментарію реалізації для їх виміру. для обґрунтування розробки планів досліджень визначають способи інтеграції етапів досліджень для забезпечення ефективності вирішення педагогічної проблеми досліджень у сфері дизайну.

Інформаційний базис даних, їх систематизація й оцінка впливають на ефективність дослідження за призначенням виду дизайнерської діяльності.

Елементарний склад структури дизайну досліджень полягає у: джерельній базу наукових пошуків щодо стану й перспектив обраної проблеми досліджень при застосуванні структурно-організаційного та функціонального підходів, обґрунтування системної методології пізнання, досліджень оцінки, експертизи, практики й управління, конкретного типу досліджень обраного дослідником/здобувачем освіти та наукового ступеню, викладачем, працедавцем, методологом; чіткості формулювання стратегічної та цільової мети; методології застосування методичного органайзеру аналізування інформації за призначенням; переліку методичного органайзеру дослідження, збір, систематизація, класифікація та верифікація даних на практиці; наукових досліджень для застосування; опис часових рамок ретроспективи трансформації станів проблеми дослідження і оцінювання наукових результатів системного аналізу якості складових і проблеми досліджень як системи в цілому; пропозиції практичної адаптації наукового доробку до проблемної ситуації; з’ясування перспектив структурно-логічної організації подальших наукових пошуків. Характерні ознаки дизайну досліджень:

- доведена достовірність дослідження, що залежить від надійності методичного апарату критеріїв оцінювання даних без ангажованості дослідника щодо упередженого інтерпретування;

- корисність для розлогого кола споживачів сучасних наукових знань;

- верифікованість достатньої вибірки та передбачення невідповідностей і виключок/помилок дослідження, що залежить від обраного напряму дизайну дослідження;

- точності та неупередженості заключень і умовиводів ретельно спланованих основних особливостей ефективності дизайну-досліджень;

- незаангажованість розробки плану дослідження з обґрунтуванням типу цільової уніфікації для дослідження з метою уникнення упереджених уявлень щодо об’єктивності результатів;

- оцінювання результатів отриманих даних, що мають різне походження і їх верифікація у висновках досліджень;

-достовірність регулярних циклів досліджень з підтвердженням незмінності результатів і досягнення відповідності стандартам якості наукових результатів за обраним методом розробки дослідницьких завдань і підтвердження надійності планування очікуваних результатів дослідження;

- інструментальність метрики визначення ефективності досліджень у досягненні наукового пошуку;

- оцінювання отриманих результатів, їх достовірності і валідності;

- узагальнення заключень та перспективність лімітизації для користувачів;

- детермінація досліджень для демографічних груп з досягненням з дослідженням відповідності і ступенем точності.

Для ефективності дизайн досліджень перелічені чинники повинні бути врівноважені у виборі респондентів, що дає змогу осягнути цілісності й повної точності досліджень та забезпечити їх зрозумілість для більшості споживачів сучасних наукових знань. Для обрання ефективних моделей досліджень дослідникам варто розрізняти типи дизайну досліджень, що класифікують у якісних і кількісних гнучких фінансових категоріях класифікаційних ознак, а саме якісні ознаки – перспективи розвитку теорій та гіпотез; аналізування узагальнення категорій та інтерпретацій результатів; інформаційне поле досліджень; опитування цільових груп аудиторії; виокремлення проблемних питань та висунення новацій й пропозицій інновацій вирішення завдань: а також кількісні ознаки – постановка проблеми і її теоретичне обґрунтування та оцінювання процесу; системний аналіз даних та їх математична обробка; формування цифрових моделей, формул, графіків і таблиць; репрезентативна вибірка статистичного аналізу, оцінка ефективності методів дослідження, прогностики та оцінювання результатів.

Статичний і динамічний моніторинг дизайн досліджень у фіксованих та гнучких форматах ознак кількісного (фіксованого) категорій дизайну та

якісного збору даних (гнучкого дизайну). Типи дизайну досліджень класифікаційно виокремлюють на:

- описовий – в разі, коли дослідники детально роз'яснюють/описують предмет, об'єкт, проблему дослідження; збір, аналізування, реалізація та презентація результатів в обґрунтуванні теоретичних аспектів проблематики досліджень, системних спостережень та опитувань для продовження, повторення і здійснення такого роду досліджень; проте без остаточного виокремлення проблематики дослідження носить описовий або розвідувальний характер;
- дизайн-кореляції чи кореляційний дизайн дослідження орієнтовано на встановлення кореляційної залежності між чинниками без втручання чи заміни їх дослідником; тип дослідження не забезпечується шляхом організації експерименту, а враховує оцінювання зв'язків між перемінними без тлумачення розлогих узагальнень; встановлення залежностей застосовують статистичні методи аналізу; встановлення позитивних, негативних і нульових кореляцій є результатом кореляційного дизайну наукового пошуку; тип/метод дослідження забезпечує кореляційну взаємодію в ситуації «проблема-контроль»; застосовується для збору даних стану і розвитку реальних проблем та встановлення можливих варіантів сценаріїв вирішення шляхом регулювання кореляційного впливу на причинно-наслідкову залежність стану й розвитку об'єкту й процесу дослідження;
- планування експерименту – в експериментальних пошуках застосовують комплекси перемінних для отримання результатів дослідження; з метою визначення /метрики відмінностей двома групами змінних, де одна група слугує незмінною константою; нативні експерименти та експерименти під наглядом, а також квазіекспериментидослідницького дизайну дозволяють визначити зв'язки між змінними; у підсумку дослідник визначає яким чином незалежна перемінна впливає на залежну, що дає змогу здійснювати контроль за незалежними змінними та встановити, яким чином і в який спосіб здійснюється вплив на перемінні;

• дизайн діагностика досліджень передбачає діагностичне вивчення призначення при виявленні першопричин (окремого стану об’єкта/процесу чи явища); а також встановити коло проблем чи ризиків, що виникли під дією чинників впливу, що дає змогу сформувати заключення для окреслення потенційних загроз у процесі дизайн діагностики джерел виникнення проблемної ситуації і її діагностики та розв’язання;

• пояснення дизайну досліджень – застосовуються для розроблення, дослідження та обґрунтування (теоретичного і методичного) концептів теоретичних засад дослідження та дизайн-проєктів; застосовуються для встановлення раніше не встановлених аспектів, пошуку шляхів розв’язання проблеми, а програма забезпечує прогалини невідповідностей фрагментованих даних; методологічний підхід забезпечує отримання розлогого уявлення щодо використання інформаційного базису для виявлення проблем у перспективі; метод/тип досліджень включає – обґрунтування та аналіз літературних джерел (теоретичних, довідкових і правничих) інтерв’ювання, фокус-груп і спеціальних наукових досліджень; учені, які здійснюють повторне або здійснюють пошуки за аналогією розраховують на відповідну результативність; формалізують перелік наукових завдань для опитування учасників опитування згідно плану досліджень; дослідження здійснюють у етапах встановлення її новизни завдань для розробки шляхів вирішення і підтвердження й пояснення результатів та їх представлення.

Уточнено типи дизайну досліджень у категоріях учасників:

• якісний добір і згрупованість категорій учасників є ознакою класифікації типів/методів дизайну досліджень; репрезентативність вибірки та спосіб комплектування залежить від висунутих гіпотез наукового пошуку; дослідження на основі експериментального дизайну зачасту організовуються в експериментальних і контрольних групах;

• виокремлюють когортне дослідження, в яких учасники добираються з числа осіб з подібними характерними ознаками у визначених

заздалегідь часових рамках; у панельних дослідженнях респонденти мають спільні характеристики;

- перехресні дослідження – соціальної, медичної та екологічної галузей науки і знань застосовуються перехресні матриці ; інформацію отримують від респондентів статистично значимої вибірки за відповідний часовий регламент;
- логітюдні дослідження, тотожні перемінні визначають багаторазового протягом короткотермінованого або довготривалого періодів часу; у переважній більшості випадків це обсерваційні пошуку чи рондомні експерименти;
- перехресні поетапні дослідження з фронтальним та поперечним підходами пошку з коригуванням після усунення невідповідностей.

Дизайн дослідницьких проєктів сприяє науковцям-дослідникам у дослідженні поставленої мети через вирішення завдань плану дослідження; передбачено гармонізацію складових компонентів якісних дизайн досліджень, в разі узгодження дерева-цілей та наукових результатів з теоретичним обґрунтуванням концепції наукового пошуку.

Умови досягнення ефективності дизайн досліджень – програма досліджень та планування експериментів здійснюється з формалізацією цілей, завдань і методів експерименту; реалізується при обґрунтуванні впровадженні стратегій дизайну, що забезпечують ефективність вирішення окреслених завдань з обмеженням/визначенням ресурсозабезпечення; точність, надійність, послідовність і легітимність при плануванні досліджень забезпечує їх праксеологію; усунення невідповідностей та помилок, а також усунення упередженості дослідниками є запорукою якості у верифікації досліджень; рівень якості деталізації у етапах науково-дослідницьких процесів сприяє біль інформативності та ефективності програми проєкту; ухвала доцільних рішень у етапах дизайн досліджень сприяє реалізації та релевантності плану досліджень; дизайн досліджень забезпечує вироблення рішень, пошуку відповідей на

поставлені завдання, досягнення певних наукових результатів, публікацією та експозицією з їх апробації.

Висновки до другого розділу

Здійснено проєктування структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у синергії цільової, організаційної, змістової, технологічної, техніко-регулятивної, функціонально-змістової та результативної підсистем та визначених педагогічних умовах (цифровізації професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін; формування середовища сприяння нарощення потенціалу художньо-естетичної культури дизайн-проєктування за призначенням у модернізації спеціальних перетворень та забезпечення сталості; реалізації концептів дизайн-мислення, дизайн-дослідження у вирішенні педагогічної проблеми у семантичному виразі необхідності модернізації спеціальних агентів перетворення для аксіологічного футуризму сталості) для галузі знань 02 Культура і мистецтво (нині – В Культура, мистецтво та гуманітарні науки) зі спеціальності 022 Дизайн (нині – В2 Дизайн) за обраними ОПП «Графічний дизайн» та «Дизайн предметного середовища». Розроблено та обґрунтовано «Ядро» організації освітнього процесу забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня за напрямами проблемної тематики спеціальної підготовки, зокрема виокремлено змістові модулі для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти за напрямами: цифрові технології і дизайн-моделювання; комплексне – графічне і комп’ютерне дизайн-проєктування; композиція/кольорознавство/колористика; спеціальна техніка рисунку, живопису та спецрисунку; пластична анатомія, а також – для другого (магістерського) рівня вищої освіти за напрямами: художньо-естетична діяльність; методика навчання спеціальних дисциплін та методологія наукових досліджень та інтелектуальна власність. Результатом визначено сформована

здатність до забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну у професійній підготовці.

Список використанної літератури до другого розділу:

1. Національний класифікатор України. Класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010: Наказ Держспоживстандарту України № 457 від 11.10.2010. *Верховна Рада України. Законодавство України.* URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/vb457609-10#Text (дата звернення 23.09.2025).

2. Стандарт вищої освіти другого (магістерського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн»: затверджено та введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 21.12.2018 р. № 1433. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/12/21/022-dizayn-magistr.pdf (дата звернення 23.05.2025).

3. Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн»: затверджено та введено в дію Наказом Міністерства освіти і науки України від 13.12.2018 р. № 1391. URL: https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2021/07/28/022-Dyzayn-bakalavr.28.07.pdf (дата звернення 23.05.2025).

4. яяArcher L.B. Design as a Discipline. *Design studies*. 1979. Vol 1, № 1. pp.17-20.

5. яяBrown T. Change by Design: How Design Thinking Transforms Organizations and Inspires Innovation. New York: HarperBusiness, 2009. 272p.

6. яяCross N. Designerly Ways of Knowing. London: Springer, 2006. 114 p.

7. яяFriedman K. Design Science and Design Education. London: Routledge, 1997. 39 p.

8. яяKoestler A. The Act of Creation. London: Hutchinson. 1964. 752 p.

9. яяKrippendorff K. The Semantic Turn: A New Foundation for Design. Boca Raton: CRC Press, 2006. 368p.

10. яяLawson B. How Designers Think: The Design Process Demystified. Oxford: Architectural Press, 2006. 320 p.

11. яяMargolin V. The Politics of the Artificial. Chicago: University of Chicago Press, 2002. 284 p.

12. яяNorman D. The Design of Everyday Things. New York: Basic Books, 2013. 368 p.

13. яяOsborn Alex. Applied imagination: principles and procedures of creative problem solving. New York: Charles Scribner's Sons.1953. 417 p.

14. яяPapanek V. Design for the Real World: Human Ecology and Social Change. Chicago: Academy Chicago Publishers, 1985. 394 p.

15. яяPapanek V. Design for the Real World: Human Ecology and Social Change. Chicago: Academy Chicago Publishers, 1985. 394 p.

16. яяSimon H. The Sciences of the Artificial. Cambridge, MA: MIT Press, 1996. 248p.

17. яяFrayling C. Research in Art and Design. *Royal College of Art Research Papers*. 1993. № 1(1). p.1-5.

18. яяPamplona F. Types of research design: An overview. Mind the Graph Blog. (2022, March 2). URL: https://mindthegraph.com/blog/types-of-research-design (дата звернення 23.05.2025).

РОЗДІЛ 3.
ПРОЄКТУВАННЯ ТА ВЕРИФІКАЦІЯ СТРУКТУРНО-ОРГАНІЗАЦІЙНОЇ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧІВ СФЕРИ ДИЗАЙНУ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

3.1. Зміст і структура здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у педагогічних умовах їх професійної підготовки

Упровадження методологічних підходів відповідно до сучасних вимог цифровізації суспільної діяльності у контексті модернізації дизайн-освіти, зрослих потреб на ринку праці та професійних середовищах зайнятості потребує міждисциплінарної інтеграції наукових знань, ефективної реалізації методичних засобів і форм організації освітнього процесу професійної підготовки, що сприятиме підвищенню рівня сформованої здатності забезпечення викладання спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну у ЗВО. Нині сучасна дизайн-освіта зазнає трансформації під глобальним впливом турбулентності у соціокультурному середовищі, цифровізації суспільної діяльності та упровадження ІКТ у сферу освіти, науки й інноватики, тож оновлення змістового наповнення та методичного інструментарію організації освітнього процесу професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін в ЗВО є актуальною проблемою і потребує вирішення, особливо у контексті формування їх здатності до забезпечення спеціальних дисциплін у визначених педагогічних умовах.

У ході компаративного аналізу встановлено, що традиційні методики викладання спеціальних дисциплін зачасту є застарілими, не в повній мірі враховано особливості сучасного дизайн-мислення, дизайн-бачення, дизайн-сприйняття тощо; в силу недостатнього фінансування ЗВО бракує оновлення інформаційно-технологічного інструментарію для інтеграції міждисциплінарних методологічних підходів і ІКТ, що призводить до зниження ефективності формування здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у сучасних умовах суспільного розвитку. Особливої

уваги заслуговує процес модернізації методичного органайзеру викладання спеціальних дисциплін, що передбачає впровадження інноваційних педагогічних стратегій у синергії академічної підготовки із цифровими технологіями і практично-корисним міжнародним досвідом.

Проблема формування здатності забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну в умовах швидкозмінних технологічних трансформацій актуалізує потребу оновлення методологічних підходів до організації їх професійної підготовки, що висвітлено у наукових публікацій, а саме: у контексті сучасних викликів формування дизайн-освіти особливу увагу приділено розвитку креативності та адаптивності майбутніх дизайнерів [17]; вплив графічного дизайну на суспільні трансформації та проблематика удосконалення методичних підходів при організації професійно підготовки фахівців сфери дизайну [18]; розробка стратегії формування креативних навичок фахівців сфери дизайну в умовах цифровізації суспільства [16]; формування професійного іміджу майбутніх викладачів за для їх педагогічної ефективності [21]; специфіка авторитету викладача дизайну та його роль у професійному становленні здобувачів вищої освіти [1]; проєктування природоінтегрованої архітектури організації освітнього процесу за допомогою упровадження інноваційних методів формування професійного розвитку майбутніх спеціалістів [6]; упровадження віртуальної та доповненої реальності в повсякденній діяльності та адаптації їх для освітніх цілей [10]; застосування міждисциплінарного підходу при вивченні графічного дизайну, що відповідає вимогам сучасного інформаційного суспільства [5]; розвиток проєктно-творчої обдарованості в системі української дизайн-освіти з метою підтримки інноваційних освітніх практик [11]; упровадження методологічних підходів до професійної підготовки дизайнерів в умовах розвитку креативних індустрій, що зумовлює високі вимоги до цифрової компетентності [12]; удосконалення методики професійної підготовки викладачів сфери дизайну з анатомічної пластики у поєднанні теоретичних знань із практичними вміннями [2].

Незважаючи на аналіз сучасних досліджень, які реалізовано задля розроблення методики формування фахових і педагогічних компетенцій майбутніх викладачів дизайну, формування їх здатності до забезпечення спеціальних дисциплін, зокрема, визначено локальні прогалини, які актуалізовано у нашому дослідженні, а саме: не в повній мірі розроблено комплексні методики інтеграції віртуальних технологій (віртуальна і доповнена реальність) у освітньо-професійні програми галузі 02 Культура та мистецтво, спеціальності 022 Дизайн; актуалізовано проблематику впливу віртуальних технологій на формування не лише креативних, аналітичних компетентностей здобувачів вищої освіти, а й психолого-педагогічних компетенцій майбутніх викладачів сфери дизайну у процесі організації освітнього процесу з активізацією цифрового інструментарію професійної підготовки, а також аналізу змісту і структурі здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у ЗВО.

Попри значний інтерес науковців до аналізу умов забезпечення якості дизайн-освіти та впровадження інноваційних підходів у професійну підготовку викладачів сфери дизайну, питання вдосконалення методики викладання спеціальних дисциплін залишається не вивченим. Сучасні наукові праці спрямовано переважно на теоретичні засади та загальні аспекти художньо-естетичної підготовки, водночас конкретні педагогічні інструменти і методики для формування здатності забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну не мають чіткої систематизації і методичного опрацювання. Недостатньо опрацьованими є міждисциплінарні підходи, які поєднують академічні мистецькі дисципліни із цифровими технологіями, зокрема у сфері візуалізації форми, а також питання професійної підготовки викладачів до інтеграції цих інструментів в освітній процес. Для досягнення мети визначено локальні завдання: здійснити аналіз сучасних методик викладання пластичної анатомії в дизайн-освіті; дослідити вплив інноваційних педагогічних стратегій і цифрових технологій (зокрема, 3D-моделювання, віртуальної реальності) на формування здатності та професійних компетенцій майбутніх викладачів сфери

дизайну; розробити методичні рекомендації щодо впровадження міждисциплінарних підходів, інноваційних освітніх форматів і цифрових інструментів під час організації освітнього процесу з пластичної анатомії.

Модернізація сучасної професійної підготовки викладачів сфери дизайну потребує усталення не лише теоретико-практичного підґрунтя, а й розвитку візуальної грамотності та здатності до міждисциплінарної інтеграції. У контексті викладання пластичної анатомії це особливо актуально, адже саме цей предмет формує базові навички художнього бачення, розуміння пластики тіла та просторової композиції, що є фундаментом дизайнерської візуалізації. Тому вдосконалення методики викладання пластичної анатомії передбачає розширення доступу до якісного візуального контенту, модернізацію засобів комунікації та впровадження інтерактивних форматів навчання. Саме ці компоненти сприяють активному розвитку креативного мислення, візуального сприйняття та професійної рефлексії в майбутніх викладачів дизайну [2].

Встановлено, що професійна підготовка викладачів сфери дизайну як цілісний і системний процес передбачає – засвоєння теоретичних наукових знань, формування практичних навичок і здатності до інноваційної діяльності та адаптації до динамічних змін у галузі дизайну та освіти загалом. У цьому контексті теоретичним підґрунтям пластичної анатомії є поєднання кількох підходів, що забезпечують інтеграцію наукових знань і художньої практики, необхідної для ефективної професійної підготовки викладачів сфери дизайну (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Підходи до використання пластичної анатомії у формуванні професійних компетенцій здобувачів освіти

Підхід	Характеристика підходу
Класична анатомія	Базується на вивченні пропорцій і будови тіла
Функціональна анатомія	Розкриває зв’язок між формою та рухом і дає змогу точно передавати жести й пози в художньому образі
Естетичні та стилістичні концепції	Дають змогу адаптувати знання анатомії до вимог стилізації та композиції в сучасному дизайні

Формування здатності до забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну, зокрема через методичне вдосконалення курсу пластичної анатомії, передбачає врахування низки основних чинників (рис. 3.1).

Застосування міждисциплінарного підходу, інноваційних технологій, практичної спрямованості та адаптивності у професійній підготовці майбутніх викладачів сфери дизайну є необхідними елементами системи неперервної освіти, що орієнтовано на гармоній та збалансований професійний розвиток фахівців зі сформованою здатністю до ефективної взаємодії в турбулентних умовах соціокультурного, освітнього, творчого середовищ професійної зайнятості. Поєднання наукових знань з анатомії, біомеханіки та естетики позитивно вплинуть на ефективність організації освітнього процесу професійної підготовки викладачів сфери дизайну, залучення експертів із суміжних галузей, зокрема медицини та фізіології, сприятиме усвідомленому осмисленню семантичного функціоналу та особливостей структури людського тіла [1, с. 341–346].

Рис. 3.1 Чинники формування здатності до забезпечення спеціальних дисциплін викладачів сфери дизайну

Встановлено, що вагому роль відіграє вдосконалення методики викладання спеціальних дисциплін (зокрема пластичної анатомії), що безпосередньо впливає на якість формування здатності до їх забезпечення, та

загалом на формування професійних компетенцій майбутніх викладачів сфери дизайну. Ґрунтовне опанування теоретичного базису пластичної анатомії сприяє формуванню в майбутніх викладачів сфери дизайну цілісного уявлення про людське тіло як об’єкт візуального аналізу й творчого осмислення [13, с. 163]. Удосконалення методики викладання дає змогу підготувати фахівців, здатних поєднувати художню експертизу, технічну обізнаність і педагогічну майстерність відповідно до викликів сучасного освітнього та дизайнерського середовища [2].

Встановлено, що педагогічна майстерність викладача сприяє також розвитку критичного мислення, вихованню поваги до етичних норм і культурних особливостей під час роботи з моделями людського тіла та вмінню враховувати соціальний контекст у разі створення та використання анатомічних образів у дизайні [22, с. 39–43]. Інтеграція всіх перелічених аспектів в освітній процес дозволить забезпечити всебічну, сучасну та ефективну підготовку майбутніх викладачів дизайну, що відповідатиме високим професійним стандартам і вимогам ринку праці. Як дисципліна, що формує основи візуального бачення, анатомічна пластика забезпечує майбутніх викладачів сфери дизайну глибоким розумінням естетики, динаміки, пропорції та виразності людського тіла як основи для створення естетично переконливих образів у графічному дизайні, анімації, скульптурі, цифровому мистецтві та інших галузях візуального мистецтва [17, с. 50–51; 6, с. 52]. Теоретична база професійного навчання пластичної анатомії включає історичні, наукові та мистецькі аспекти вивчення людської форми, що дає змогу впроваджувати анатомічні знання в практичну та педагогічну діяльність викладачів. Поліпшення методики викладання цієї дисципліни вимагає створення дієвих педагогічних підходів, які сприяють не лише оволодінню технічними навичками, а й стимулюють розвиток творчого мислення, художньої самовиразності та аналітичного осмислення форми для її застосування в дизайнерських рішеннях [14, с. 47–48].

З метою забезпечення послідовного та результативного засвоєння навчального матеріалу традиційна методика навчання пластичної анатомії для майбутніх викладачів сфери дизайну передбачає чітко структуровану, поетапну систему, яка інтегрує теоретичні наукові знання з практичною діяльністю (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Поетапна методика викладання пластичної анатомії для майбутніх викладачів дизайну

Змістові модулі у етапах	Теми	Методи навчання	Мета / Результат
Ознайомлення з основами анатомії	Пропорції тіла в статиці та русі. Кісткова структура як база побудови форми. Закономірності взаєморозташування та взаємодії анатомічних елементів. Вплив анатомічної будови на жести, пози, рухи	Лекції, аналітичні вправи, копіювання класичних зразків	Формування фундаменту анатомічної грамотності, розвиток візуальної пам'яті й анатомічного мислення
Поглиблене вивчення кісткової та м'язової систем	Дослідження будови скелета і його функціональної ролі. Аналіз взаємозв'язків між кістками, суглобами і рухом. Вивчення основних м'язових груп, їх розташування і призначення. Практичне виконання начерків анатомічних елементів	Пластичне ліплення, малюнок з натури, фотоаналіз анатомічних моделей	Закріплення практичних навичок, розвиток умінь з моделювання та аналізу анатомічних структур
Інтеграція знань у складні пластичні форми	Передача пропорцій та балансу у складних позах. Вираження індивідуальних особливостей будови тіла. Створення багатофігурних композицій у просторі. Аналіз і візуалізація світлотіньових ефектів	Малюнок з натури, скульптурне моделювання, 3Dмоделювання	Формування здатності адаптувати традиційні та цифрові методи для створення виразних образів
Стилізація і творчі інтерпретації	Узагальнення анатомічних форм за жанрами. Передача емоційності, динаміки й експресії. Застосування анатомії в концепт-арті, моделюванні одягу, 3D-анімації. Створення авторських художніх технік зі збереженням анатомічної достовірності	Виконання творчих проєктів	Формування високого рівня професійної майстерності, розвиток креативності та художньої виразності

Упровадження системного підходу під вивчення пластичної анатомії сприяє розвитку професійних компетенцій майбутніх викладачів сфери дизайну і забезпечує поступове опанування теоретичних знань, розвиток просторового і креаційного дизайн-мислення, а також реалізує інтеграцію ІКТ-інструментарію в освітній процес. Для ефективної реалізації системного підходу під час вивчення анатомічної пластики виокремлено особливі характеристики освітнього процесу, які посилюють методичне підґрунтя професійної підготовки фахівців сфери дизайну(табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Системний підхід до забезпечення спеціальних дисциплін (на прикладі анатомічної пластики) у професійній підготовці викладачів дизайну

Характерна особливість	**Характеристика організації освітнього процесу**	**Приклади реалізації**
Контекстне навчання	Використання реальних професійно життєвих завдань і кейсів для формування практичних навичок і проєктного мислення	Створення анатомічної моделі тіла для конкретного дизайнерського проєкту
Самоосвіта	Сприяння активному самостійному навчанню та професійному розвитку в динамічному технологічному середовищі	Індивідуальні завдання з використанням інноваційних технологій, як-от 3D-друк
Інтерактивність і партисипатія	Активне залучення здобувачів освіти до організації освітнього процесу через цифрові інструменти та групові форми роботи	Використання цифрових моделей, програмного забезпечення для 3D-візуалізації, проєктна діяльність
Індивідуалізація	Урахування особистісних особливостей, рівня професійної підготовки й інтересів здобувачів освіти для максимального розвитку потенціалу	Індивідуальні консультації, персональні освітні траєкторії, адаптація завдань до особистих освітніх цілей

У глобальних умовах цифровізації та упровадження сучасних ІКТ, зростання суспільних вимог до забезпечення якості професійної підготовки викладачів сфери дизайн модернізація забезпечення спеціальних дисциплін (на прикладі анатомічної пластичної) передбачає упровадження інноваційних методичних підходів, інтеграції 3D-моделювання, віртуальної та доповненої реальності в освітній процес за для унаочнення та демонстрації складних

анатомічних форм у реальному вимірі. Формування віртуального освітнього середовища сприятиме розвитку просторового, художньо-образного мислення, технологічній грамотності, навичкам роботи з цифровим інструментарієм, а отже забезпечить формуванню здатності до забезпечення спеціальних дисциплін компетентними викладачами сфери дизайну [10, с. 90–94].

Реалізація проєктного навчання, що передбачає створення анатомічних моделей, експозицій чи міждисциплінарних колаборацій, сприяє розвитку креативного мислення, здатності до планування й реалізації навчальних дизайн-проєктів, уміння працювати в команді; стимулює формування міждисциплінарної та методичної компетенції як складової здатності викладачів сфери дизайну до застосування проблемно-орієнтованого навчання (розв'язання практичних завдань, аналітики реальних кейсів), формує їх критичне мислення, аналітичні навички, а також здатність до адаптації навчального матеріалу під реальні проблемні педагогічні завдання [2]. Практика самоаналізу передбачає оформлення власного портфоліо (а також участь у семінарах, конференціях, вебінарах, виставках) з метою регулярного обговорення програмних результатів навчання, що сприятиме формуванню педагогічної рефлексії та вмінню аналізувати власну професійну діяльність [1]. Зокрема, цифрові сервіси/додатки та освітні онлайн-платформи/курси дають змогу розширити доступ до інформальної освіти/самоосвіти (навчальних онлайн-матеріалів), що сприяє формуванню здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін за межами формалізованого освітнього процесу [5].

Для ефективного впровадження інновацій в освітній формат курсу пластичної анатомії запропоновано методичні рекомендації (табл. 3.4). Виокремлено методичні рекомендації, які окреслюють важливі напрями модернізації викладання спеціальних дисциплін (на прикладі пластичної анатомії) й забезпечують системне впровадження інноваційних освітніх форматів задля формування здатності викладачів сфери дизайну у складових – аксіологічної, операційно-технологічної, методолого-методичної, креаційної,

психолого-педагогічної та рефлексивної. Комплексний підхід до організації освітнього процесу, заснований на цифровізації, диференціації, проєктній діяльності та рефлексії, дає змогу не лише ефективно засвоїти складний навчальний матеріал, а й підготувати здобувачів вищої освіти до викладацької діяльності в умовах сучасного освітнього середовища.

Таблиця 3.4

Методичні рекомендації щодо впровадження інновацій у забезпечення спеціальних дисциплін (на прикладі пластичної анатомії) викладачами сфери дизайну

Методичне рішення	**Короткий зміст / Мета**	**Очікуваний результат / складові здатності**
Інтеграція цифрових технологій	Використання – 3D-моделювання і проєкування, AR і VR, ШІ у мобільних додатках	Технологічна грамотність, просторове мислення, візуалізація складного матеріалу
Проєктне навчання	Контекстне застосування наукових знань через колаборативні творчі завдання, моделі, виставки	Креативність, командна робота, міждисциплінарність
Проблемно-орієнтоване навчання	Розв'язання анатомічних задач, реконструкція форм, аналіз кейсів	Критичне й аналітичне мислення, педагогічна лабільність

Удосконалення методики викладання спеціальних дисциплін (на прикладі анатомічної пластики) через застосування інноваційних стратегій та упровадження цифрового інструментарію дає змогу обґрунтувати структуру здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у взаємодоповнюючих складових: аксіологічна (формування професійної спрямованості викладачів сфери дизайну у системі академічних мотивів/цінностей з орієнтацію на професійний розвиток творчого потенціалу здобувачів освіти, професійне самовдосконалення, саморозвиток, самоосвіта); операційно-технологічна (упровадження віртуальних технологій, 3D-моделювання та проєктування, цифрових сервісів/платформ); методолого-методична (адаптація методологічних підходів до організації освітнього процесу, стратегій, підходів і принципів); креаційна (проєктна та дослідницька робота); рефлексивна (забезпечення зворотного зв'язку й підготовка портфоліо); психолого-педагогічна (мотивація, професійна реалізація та

психоемоційна підтримка). Комплексне застосування методичних засобів сприятиме як якісному засвоєнню навчальному матеріалу, так і професійній підготовці лабільного, творчого, ІТ-грамотного викладача зі сформованою здатністю навчати прийдешнє покоління дизайнерів на належному рівні [11].

Встановлено, що вдосконалення методики викладання пластичної анатомії є важливим чинником формування здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін, тобто застосування новітніх форм і засобів навчання (3D-моделювання, віртуальної та доповненої реальності), сприяє розвитку технологічної, візуально-аналітичної та проєктної компетентностей здобувачів вищої освіти, оскільки зазначений методичний інструментарій забезпечує засвоєння матеріалу, стимулює креативність і дає змогу інтегрувати опановані анатомічні знання в професійну дизайнерську практику. Запровадження поетапної методики, що передбачає забезпечення контекстного, проблемно-орієнтованого і рефлексивного навчання позитивно впливає на формування здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін, під час яких здобувачі вищої освіти вчаться аналізувати власну діяльність, будувати індивідуальні освітні траєкторії, гнучко адаптуватися під сучасні виклики сьогодення. Практикоорієнтоване проєктне навчання сприяє розвитку комунікативних, організаційних та міждисциплінарних умінь, що є складниками здатності викладачів сфери дизайну до педагогічної діяльності у ЗВО.

Реалізація модернізації методики викладання спеціальних дисциплін (зокрема пластичної анатомії) забезпечує якість засвоєння навчального матеріалу, формує комплекс професійних компетенцій, необхідних для ефективної викладацької діяльності. Подальші дослідження доцільно спрямувати на розроблення адаптивних моделей навчання, що поєднують цифрові технології, міждисциплінарні зв’язки та індивідуалізовані освітні стратегії з метою підготовки висококваліфікованих викладачів дизайну.

Здійснено контент-аналіз сучасних теоретичних підходів і встановлено необхідність систематизації методичних рекомендацій для ефективного

викладання анатомічної пластики. Впровадження інноваційних освітніх технологій, адаптованих до специфіки викладання анатомії, сприятиме підвищенню якості професійної підготовки викладачів сфери дизайну. Баланс між теоретичними знаннями та практичними навичками є критично важливим для формування компетентних фахівців, здатних створювати анатомічно точні й художньо виразні зображення. Комплексні дослідження впливу нових методик навчання дозволили оцінити їх ефективність у формуванні професійних компетентностей здобувачів освіти. Розробка чітких стандартів та критеріїв оцінювання успішності навчання забезпечить об'єктивність та прозорість оцінювання знань і навичок здобувачів освіти. Міждисциплінарні дослідження, що поєднують аспекти анатомії, мистецтва та педагогіки, сприяють створенню комплексного підходу до викладання анатомічної пластики. Отримані результати можуть бути використані для вдосконалення навчальних програм і методик викладання анатомічної пластики в ЗВО, що готують фахівців у сфері дизайну, що дозволить підвищити рівень професійної підготовки здобувачів освіти, їх готовність до викладацької діяльності та відповідність сучасним вимогам дизайну.

Згідно Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн», затвердженого та введено в дію наказом Міністра України (від 13.12.2018 р. № 1391) визначено програмні результати навчання для здобувачів освіти у здатностях щодо: інтеграції та ефективного застосовування теоретичних знань, концепцій та методологічних засад дизайну у процесі розв'язання професійно орієнтованих практичних завдань у сфері проєктної та художньо-творчої діяльності; усного та письмового комунікування державною та іноземною мовами за професійним спрямуванням з використанням фахової термінології, норм академічного й професійного мовлення, а також забезпечення професійного документообігу відповідно за вимогами комунікативної культури; здійснення пошуку, систематизації, критичного та системного аналізу та інтерпретації інформації для наукового й проєктного обґрунтування

дизайн-рішень, застосовування теоретико-методологічного апарату дизайну, тезаурусу за професійним спрямуванням та основи науково-дослідної діяльності; визначення стратегічної мети, формулювання завдань, планування етапів та прогнозів щодо результатів процесу дизайн-проєктування; здійснення ефективної професійної взаємодії в умовах корпоративної роботи, відповідального виконання функціоналу за обґрунтованими пріоритетами професійної діяльності; усвідомлення професійної та соціальної відповідальності за результатами дизайнерської діяльності, забезпечення відповідної якості виконання проєктних завдань згідно вимог професійних стандартів; здійснення художньо-аналітичного осмислення об'єктів дизайну, застосування методів стилізації, інтерпретації та трансформації форм у процесі створення художньо-проєктних рішень; оцінювання об'єктів проєктування та ефективність технологічних процесів в контексті поставленого проєктного завдання, формування цілісної художньо-проєктної концепції з урахуванням функціональних, художньо-естетичних і технологічних чинників; створення дизайн-об'єктів засобами проєктно-графічного моделювання з використанням сучасних методів візуалізації та художньо-конструкторського проєктування; визначення функціонально-естетичних особливостей формотворчих засобів дизайну та застосовування їх у процесі комунікації; розробки композиційних рішень дизайн-об'єктів з використанням художніх технік, матеріалів і засобів; дотримання нормативних вимог, стандартів проєктування та технологій виготовлення дизайн-об'єктів у професійній діяльності; збереження національної та надбання світової культурно-мистецької спадщини у професійній діяльності, формування екологічної культури засобами дизайну; використання у професійній діяльності цінностей української культурної ідентичності, історичної пам'яті та національного творчого досвіду, а також адаптація вітчизняних й зарубіжних прогресивних художньо-проєктних практик; інтерпретації українських етнокультурних традицій у стильових рішеннях дизайн-об'єктів з врахуванням регіональних особливостей етнодизайну в сучасних мистецьких практиках; урахування фізико-

технологічних властивостей матеріалів і конструктивних систем, а також застосування інноваційних технологій у процесі професійної дизайнерської діяльності; ефективного використання загального та спеціалізованого програмного забезпечення для реалізації професійних завдань у сфері дизайну за спеціалізаціями (графічного дизайну та предметного середовища); відтворення та інтерпретації морфологічних, стильових, колористичних й фактурних характеристик дизайн-об'єктів процесі художньо-проєктної діяльності; розробки, презентації та професійного презентування результатів дизайнерської діяльності, здійснення аналізу сучасного ринку праці та професійного середовища, вибору ефективних бізнес-моделей й розробки бізнес-планів у сфері дизайну з урахуванням актуальних тенденцій розвитку креативних індустрій.

Виокремлено інтегральну компетентність як здатність щодо вирішення складних спеціалізованих завдань та практичних проблем у сфері дизайну й художньо-проєктної діяльності, а також у процесі професійної підготовки зі застосуванням теоретико-методологічних засад дизайну, сучасних методів проєктування, творчого підходу та інноваційних технологій в умовах комплексності й невизначеності професійного середовища.

Визначено загальні компетентності як здатності: демонструвати наукові знання та системне розуміння предметної області дизайну, сутності й специфіки професійної діяльності у сфері художньо-проєктної практики; здійснювати професійну усну та письмову комунікацію державною мовою відповідно до норм академічного та фахового мовлення; використовувати іноземну мову у професійній, науковій та міжкультурній комунікації у сфері дизайну; здійснювати пошук, систематизацію, критичний та системний аналіз, інтерпретацію та узагальнення інформації з різних джерел із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій; ефективно працювати в команді, здійснювати професійну взаємодію, дотримуватися принципів партнерської комунікації та колективної відповідальності; оцінювати, контролювати та забезпечувати якість результатів професійної діяльності

відповідно до фахових стандартів і вимог; виявляти повагу до культурного різноманіття, принципів мультикультурності, толерантності та етики професійної взаємодії; реалізовувати права та обов'язки громадянина, усвідомлювати цінності демократичного суспільства, принципи верховенства права, соціальної відповідальності, прав і свобод людини та необхідність забезпечення сталого розвитку суспільства; зберігати й примножувати культурно-мистецькі, моральні, екологічні та наукові цінності суспільства на основі розуміння історичних закономірностей розвитку предметної сфери, її ролі у системі суспільних знань, технічного й технологічного прогресу, а також дотримуватися принципів здорового способу життя та добробуту.

Визначено спеціальні (фахові, предметні) компетентності – застосовувати сучасні теоретичні та методичні підходи до проєктування одиничних, комплексних і багатофункціональних об'єктів дизайну; здійснювати процеси формоутворення, макетування та моделювання об'єктів дизайну з урахуванням функціональних, конструктивних і естетичних характеристик; реалізовувати композиційну організацію об'єктів дизайну на основі закономірностей художньо-проєктної побудови; використовувати засоби та методи проєктної графіки у професійній дизайнерській діяльності; інтегрувати знання історії українського та світового мистецтва і дизайну у процес художньо-проєктної діяльності; застосовувати спеціальні художні техніки, технології та методи роботи з різними матеріалами у проєктно-художній діяльності відповідно до спеціалізації; використовувати сучасне цифрове та спеціалізоване програмне забезпечення для створення, візуалізації та реалізації дизайн-проєктів; здійснювати професійно обґрунтоване колористичне вирішення дизайн-об'єктів з урахуванням естетичних, психологічних і функціональних аспектів кольору; професійно відтворювати об'єкти навколишнього середовища та постать людини засобами пластичної анатомії, академічного рисунка, спеціального рисунка та живопису відповідно до специфіки спеціалізації; застосовувати знання прикладних наук, технологій і міждисциплінарних підходів у процесі професійної дизайнерської діяльності; забезпечувати

професійне самопрезентування, досягати конкурентоспроможності у професійній кар’єрі, розробляти та презентувати портфоліо і візуальні презентації, а також використовувати підприємницькі компетентності у сфері дизайн-діяльності.

Згідно Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн», затвердженого та введено в дію наказом МОН України (від 21.12.2018 р. № 1433) визначено програмні результати навчання для здобувачів освіти у здатностях щодо: продукування новаторських та креаційних ідей для розроблення дизайн- пропозицій, формувати забезпечення ефективності мереж професійних комунікацій та впровадження концептів візуальних комунікацій галузей культури та мистецтва, соціології управління; розроблення методологічно-обґрунтованих концептів для передбачення, усунення та запобігання складних професійних ситуацій у галузях індустрії дизайну у ході системного міждисциплінарного аналізу та методологічних, класичних і спеціальних підходів; обирання та реалізовувати адекватні моделі професійної поведінки й комунікацій у взаємодії з представниками різних професійних, соціальних та міждисциплінарних груп; презентації результатів професійної, творчої та науково-дослідної діяльності у національному й міжнародному науковому та професійному середовищі; розроблення, структурування, координування та контролювати основні етапи реалізації дизайн-проекту відповідно до визначення цілей, ресурсів і професійних стандартів; формування проєктних складових в межах цілісних дизайн-концепцій, реалізовувати принципи соціальної відповідальності та етичні засади художньо-проєктної діяльності; критичного аналізу та інтерпретації теорії, принципів, методів й понятійно-категоріального апарату предметних галузей для ефективного розв'язання професійних проблем у сфері дизайну; здійснення комплексного передпроєктного аналізу із урахуванням функціональних, естетичних, соціокультурних, технологічних та ергономічних чинників, а також формулювання авторських концепцій дизайн-проєктування; застосування

методології концептуального проєктування та реалізація процесу дизайн-проєктування з урахуванням сучасних технологій, конструктивних рішень, функціональних і художньо-естетичних вимог до об'єктів дизайну; критичного осмислювання художньо-проєктного досвіду українських і зарубіжних фахівців з використанням сучасних методів наукового аналізу для формування авторської концепції та розвитку національно-орієнтованих дизайнерських практик; аналізування естетичних проблем та концептів характеристик дизайнерських шкіл і напрямів у контексті генези сучасного художнього процесу, а також формувати цілісне уявлення про розвиток сучасної візуальної культури; застосування механізмів правового та соціального захисту інтелектуальної власності з дотриманням нормативно-правових вимог щодо оформлення й використання об'єктів авторського права в професійній діяльності; обирання й застосування ефективних методик навчання фахових дисциплін проєктів та застосовувати навчально-методичне забезпечення професійно орієнтованих дисциплін у сфері дизайну; застосування інноваційних методів, технологій та навчальних матеріалів у процесі професійної художньо-проєктної діяльності згідно спеціалізації; презентування концептуальних рішень об'єктів дизайну засобами цифрових і візуальних технологій, застосування сучасних прийомів графічної подачі для вирішення художньо-проєктних завдань.

Виокремлено інтегральну компетентність як здатність до комплексного розв’язання складних професійних (освітніх та науково-дослідних) завдань у сфері дизайну та професійної підготовки фахівців, здійснювати науково-дослідницьку й інноваційну діяльність в умовах турбулентних змін, невизначеності і багатофункціонального проєктно-творчого середовища, забезпечуючи ефективне викладання спеціальних дисциплін засобами освітніх, мистецьких і цифрових технологій.

Загальні компетентності як здатності – генерувати оригінальні ідеї, пропонувати нові концептуальні рішення та застосовувати творчі підходи до розв’язання професійних і педагогічних завдань у сфері дизайну;

ідентифікувати, аналізувати та ефективно вирішувати складні професійні, педагогічні та дослідницькі проблеми на основі критичного мислення та науково обґрунтованих підходів; здійснювати ефективну професійну комунікацію, міждисциплінарну взаємодію та співпрацю з представниками різних професійних і академічних спільнот у процесі проєктної, освітньої та наукової діяльності; здійснювати професійну діяльність у міжнародному академічному та професійному середовищі, інтегруючи кращі світові практики дизайн-освіти та дизайну; ініціювати, планувати, організовувати та координувати реалізацію освітніх, творчих, наукових і дизайн-проєктів; здійснювати професійну та педагогічну діяльність на засадах академічної етики та доброчесності, соціальної відповідальності, безбар'єрності, інклюзивності, забезпечення сталого розвитку та етичних принципів дизайн-мислення та дизайн-дослідження; абстрактно мислти, аналізувати, синтезувати, узагалювати та концептуалізувати інформацію для вирішення складних професійних і науково-педагогічних завдань.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності як здатність: здійснювати концептуальне проєктування дизайн-об'єктів з урахуванням функціональних, конструктивних, інформаційно-технологічних, ергономічних, екологічних, соціокультурних та естетичних вимог; здійснювати системний та критичний аналіз чинників, умов і параметрів проєктування, формувати та аргументовано обґрунтовувати авторські концепції дизайн-проєктів; інтерпретувати закономірності розвитку дизайну, мистецтва та культури, використовувати історичний і теоретичний досвід у професійній та педагогічній діяльності; забезпечувати правовий захист результатів творчої діяльності, здійснювати професійну діяльність відповідно до норм авторського права та права інтелектуальної власності; проєктувати, організовувати та реалізовувати освітній процес із підготовки майбутніх дизайнерів, застосовувати сучасні методологічні та методичні підходи до викладання спеціальних дисциплін, здійснювати планування власної науково-педагогічної діяльності; використовувати художньо-пластичний потенціал різних матеріалів,

інноваційних технологій та сучасних засобів формотворення у професійній дизайн-діяльності; застосовувати сучасні техніки і технології, цифрові інструменти, апаратно-програмні комплекси та сучасні комп'ютерні технології у процесі створення та візуалізації дизайн-рішень; здійснювати економічно обґрунтовану професійну діяльність у сфері дизайну, враховуючи ринкові механізми, принципи менеджменту та маркетингу; розробляти конкурентоспроможні, інноваційні та соціально відповідальні дизайн-продукти й послуги, орієнтовані на потреби суспільства та ринку праці; професійно презентувати результати дизайн-діяльності, аргументовано демонструвати культурну, соціальну та економічну цінність створеного дизайн-продукту різночинним категоріям стейкхолдерів; застосовувати методологію наукового дослідження, здійснювати науковий пошук, аналіз, інтерпретацію та впровадження результатів досліджень у професійну, проєктну та освітню діяльність.

Визначено у авторському інтегральному потрактуванні дефініції «здатності до забезпечення спеціальних дисциплін у викладачів сфери дизайну» інтерпретуємо як професійно-педагогічні якості педагогів, що забезпечують їх готовність та спроможність до проєктування, реалізації дизайн-проєктів, оцінювання та рефлексії у забезпеченні організації освітнього процесу спеціальних дисциплін дизайну на базисі міждисциплінарності змісту галузей наук і знань, людино-центризму та студентоцентризму, соціальної й еколого-етичної відповідальності педагогічної інноваційності у модернізації й удосконаленні змісту й структури навчальних програм зі застосуванням сучасних цифрових технологій і методичного органайзеру дизайн-мислення та дизайн-дослідження для нарощення художньо-естетичного потенціалу й сприйняття розвиненості культури дизайну на засадах сталості з врахуванням цільового призначення видів дизайнерської педагогічної діяльності.

Розроблено зміст і архітектуру «здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін» у семантичному виразі:

– складової теоретико-методологічного базису комунікації формоутворення дизайну його проєктної візуалізації композиційності; методики застосування цифрових і педагогічних технологій і CAD/CD-пакетів у дотриманні принципів графічного та предметного дизайну середовищ зайнятості, фундаментальності пластичної анатомії і методології художніх практик та методики організації наукових досліджень зі забезпеченням авторських прав й інтелектуальної власності;

– операційно-діяльнісної складової навчально-пізнавальної активації навчальних програм і планів професійної підготовки фахівців і викладачів сфери дизайну зі застосуванням цифрового інструментарію розробки – 3D-моделей; забезпечення креаційності художньо-естетичної діяльності дизайн-проєктів; організації творчих студій для набуття та розвитку у здобувачів освіти проєктної та дослідницької практики; практичного досвіду оцінювання й експертизи дизайн-розробок аксіологічної складової мотиваційної орієнтації академічної етики та доброчесності на соціальну роль і відповідальність за відповідність дизайн-проєктування соціальному замовленню та принципам сталого розвитку; набуття та розвитку художньо-естетичного потенціалу особистості викладача у мотивації до інновацій і неперервного розвитку аксіологічного культур-потенціалу галузей індустрії дизайну викладачами спеціальних дисциплін (курсів, інтенсивів);

– рефлексивно-аналітичної складової креаційного дизайн-мислення, самооцінювання педагогічної діяльності з аналізуванням ефективності педагогічного впливу освітніх технологій на якість програмних результатів навчання; метрики вимірювань педагогічного моніторингу, корекції стратегій в сфері освіти, науки й інноватики, культури та мистецтва; емпатії науково-дослідницької рефлексії; здатності у відповідності змістових модулів спеціальних курсів.

Виокремлено здатності спеціалітету функціоналу:

– складової технологічної й педагогічної цифровізації процесів дизайн-моделювання (проєктування, конструювання, макетування, прогнозування,

оздоблення та оформлення) засобами 2D/3D-моделювання, рендерингу та анімації; розроблення й впровадження параметричної метрики дизайн-проєктування; будівництва й архітектури освітніх просторів /ландшафтів UI/UX графічного дизайну і CAD дизайну предметного середовища; інтеграції інформаційного інструментарію технологій в освітньому процесі та науковому дослідництві, а також професійній адаптації, становлення та розвитку;

– системно-організуючої складової графічного і комп'ютерного дизайн-проєктування у проєктних циклах (аналізу-концептуалізації-прототипування-впровадження); брендингу та айдентики графічного дизайну; формоутворення абрисів функціоналу предметного дизайну середовища; управління комплексним дизайн-проєктуванням;

– змістовної освітньої складової модуля композиція/кольорознавство/ колористика – застосування у практиці дизайнерської діяльності законів композиції як принципів створення художньо-естетично привабливих для забезпечення в галузі культури і мистецтва (живопису, фотографії, графіки), а саме – закону третин і розділення зображення на три складові (горизонтально й вертикально) у дев'яти сегментах при розділенні елементів композицій для досягнення балансу й динамічності візуалізації; закону контрастності щодо застосування контрастних кольорів, оформлення текстурності та фокусування на складових композиції, завдяки акцентам уваги на елементах; закону балансу рівноважної стійкості елементів і підкреслення ролі речей, симетрії чи асиметрії балансу; закону фокусу – чіткості фокусу в композиції для споглядання та орієнтації глядачів на акценти уваги завдяки яскравості форм та елементів; закону простору і композиції, що дозволяє створити позитивні чи негативні враження об'єкта дизайну й простору навколо його глибинності та відображення взаємодії структурних елементів; закону пропорційності й масштабності для розуміння масштабів та розмірності елементів у своєрідній гармонійній композиції; закону направленості ліній у композиціях для супроводу уваги до точок фокусування у напрямах ліній і відтворення композиційної статики чи динаміки, ритму або спокою предмета; застосування

законів забезпечує дизайнерам створення ефектів вражень, балансової рівноваги та художньо-естетичної привабливості витворів з притаманною естетикою та функціональністю;

– теоретичного обґрунтування вибору кольорів, практичного використання теорії кольору та їх гармонії; а саме – компліментарної гармонії, комбінації кольорів, що синергізують і доповнюють гаму на кольоровому полі для досягнення балансу й гармонії; триадної гармонії у трьох кольорах, що розташовують рівномірно для досягнення динамічних ефектів контрасту, яскравості у кольорових комбінаціях завдяки мобільності додання відтінків та тонування у спектрі візуального ефекту зі збереженням триадного базису домінування кожного окремого кольору для досягнення художньо-естетичних ефектів в привабливості; аналогії гармонії комбінації кольорів, дотичної у гаммі кольорової палітри для досягнення злагоди в гармонії – гармонійного вигляду; аналогії кольорів, що варіюють з теплих до холодних у наданні м'якості й витонченості на противагу агресивності сприйняття композицій, витворів мистецтва з акцентуванням на кольорах для балансу дизайну; функціонал призначення аналогічної гармонії реалізують в фешн-індустрії, графічному, інтер’єрному дизайні та живописі; роздільної комплементарної гармонії як колірних схем з превалюванням певного кольору (комплементарного) та двох які його оточують у досягненні кольорового балансу контрастності, динамічності й яскравості при кольоровому тонуванні з метою набуття багатоманітності й глибини розмаїття палітри візуальної зацікавленості для споглядання композицій і витворів з додаванням шарів зрозумілості та збереження контрастності; розподільна комплементарність гармонії забезпечує ефективність дизайнерського інструментарію у створенні приємних вражень і динаміки різнобарвних комбінацій; тетраедричної гармонії у застосуванні чотирьох кольорів для збагачення й урізноманітнення палітри (витонченої яскравості) у балансі кольорових акцентів та фонової кольорової гамми та відображення гнучкості оформлення привабливих композицій для графічного та інтер’єрного (середовищного) дизайну; квадро-гармонії чотирьох

кольорів рівномірного розподілу у кольоровій палітрі квадри, де два кольори домінуючі, а змінювання й добір їх сприяє атмосферності й емоційності, виразу естетичної привабливості візуальних інтересів та об’єму кольорових комбінацій дизайн-рішень;

– спеціальних здатностей викладачів сфери дизайну при опануванні модулів композиції, кольорознавства й колористики включають психологічний аналіз колористики в соціокультурних комунікаціях і включають визначення емоційного впливу кольорів на асоціативне мислення, активізацію пізнавальної спроможності, емоційну стабільність і фід-беки, культурні асоціації значення кольорів у мультикультурному середовищі для уникнення культурних протиріч у дизайні середовища в глобальному вимірі; мотиваційну поведінку й прийняття споживчих рішень маркетингу і рекламі, сприйняття інтерфейсів та читабельності у веб-дизайні; психокорекційні та терапевтичні практики в рекреації та організації розважально-дозвіллєвої діяльності, арт-дизайні, арт-терапії для емоційного виразу та формування психокомпенсаторної стійкості до стресових ситуацій та досягнення балансу психоемоційних станів учасників освітнього процесу, а також у професійній зайнятості фахівців сфери дизайну;

– пластичної анатомії включає сучасні наукові знання з анатомії, будови людського тіла, пропорції й структури м’язів і скелету для відображення зображення фігури, рухових функцій тіла, що забезпечує відтворення динаміки поз в рисунках і витворах; розроблення та впровадження методичних рекомендацій щодо організації та забезпечення викладання на основі методологічних та спеціальних підходів навчання, дослідництва, проєктування у передачі знань з пластичної анатомії; сформованості практичних навичок, умінь, спроможності рисування анатомічних структур, елементів з використанням спеціальних технік графіки та живопису та традиційного бачення рисування з натури й цифрового моделювання; володіння та застосування методичного органайзеру досліджень, навчання й організації освітнього процесу спеціальної підготовки, зокрема пластичної анатомії – включення інтерактивних та цифрових методів навчання; архітектура здатності

враховує – аналізування потреб здобувачів освіти та інших учасників освітнього процесу (інтересів, ініціацій для адаптації освітніх ресурсів і методичного супроводу викладання); розробка й планування навчальних програм курсів зі врахуванням концептів, технік і практичних вправ для розвиненості практичних навичок; формування освітніх ресурсів з анатомії, управління процесом навчання (теоретичного та практичного) з алгоритмами моделювання групових і індивідуальних траєкторій навчання, з аналізуванням освітніх контентів – скелетування, м'язових структур, пропорційності тіла, рухливості й поз, розробки навчальних програм з врахуванням теоретичних і практичних аспектів анатомії з практичних занять роботи з натури, практичних завдань зі створення анатомічних скульптур та рисунків;

– художньо-естетичної діяльності викладачів сфери дизайну як спеціальної здатності реалізації культур-потенціалу – у знаннях художньої естетики, її концепцій, мистецьких трендів дизайнування; знань історії мистецтв, стилів і напрямів художньо-естетичної практики дизайну; практиках навчання здобувачів освіти технікам і методикам художньо-естетичної діяльності та організації творчо-естетичних заходів для реалізації дизайн-концептів і проєктів розвиненості культур-естетичних контекстів професійної здатності (стратегій і планів) дизайну; реалізації культурно-емоційної обізнаності художньо-естетичних тенденцій у сфері дизайну; розвитку креаційного, аналітичного, критичного й футуристичного мислення дизайну; інноватиці дизайн-мислення та дизайн-дослідження в проєктуванні середовища; впроваджені сучасних інформаційних і педагогічних технологій для відтворення художньо-естетичних новацій, дизайн-програм, інформаційно-технологічних систем/мереж/платформ, інтерфейсів; архітектурі художньо-естетичної здатності професійної педагогічної культури через – аналізування освітніх матеріалів, естетичних категорій, стилів мистецтва, художньо-естетичних сенсів творів; створення навчальної програми художньо-естетичної діяльності/культури зі проєктними практиками (індивідуальними та груповими), розроблення методик навчання та інтерактивних інноваційних

заходів воркшопів, дослідницьких практик, майстер-класів, художніх кейсів розробки системи оцінювання (з фідбеком і самооцінюванням), мотивації й рефлексії художньо-естетичного й педагогічного самовдосконалення дизайнерської культури у кроскультурних зв'язках галузей індустрії дизайну, дослідженнях сучасних мистецьких напрямів; визначення культурної ідентичності, суперечностей і проблем сфери дизайну, сфери освіти, науки й інноватики, культури і мистецтва; здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення викладання художньо-естетичної діяльності та реалізації власного потенціалу культури на базисі синергії підходів до теоретичного та практичного навчання, стажування, становлення, адаптації у середовищах професійної зайнятості дизайн-сприйняття культурно-естетичних особливостей соціальних потреб і запитів на функціональність і художню естетику дизайну, розвиток художньо-естетичної та педагогічної культури викладачів сфери дизайну;

– спеціальні педагогічні здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення методики навчання спеціальних професійних дисциплін дизайну охоплюють сучасні наукові знання предметної галузі курсів – історії й мистецтва дизайну, методології кольорознавства, графіки, анатомії, композиціонування, проєктування, дизайн-дослідження; застосування методологічних підходів організації, управління освітнім, дослідницьким, експертно-аналітичними процесами в сфері освіти, науки й інноватики/ЗВО; впровадження інноваційних, цифрових методик, технологій і технік, персональних програм і траєкторій навчання – проєктного, адаптивного практико-орієнтовних з сучасними методами його диференціації за цільовою орієнтацією на середовища майбутньої зайнятості, що передбачає дуальність навчання, практики професіоналізації індивідуальних потреб студентів; застосування сучасних педагогічних технологій (інтерактивних, цифрових, проєктних, навчання у дизайн-студіях/майстернях, дизайну мислення, евристики, проєктно-орієнтовані, системного аналізу та розробки концепцій дизайну, дидактичного дизайну з проєктуванням освітнього простору);

навчання (за видами дизайну – графічний, промисловий, інтер'єрний, екологічний, ландшафтний, кліматичний, просторовий, сервісний, цифровий, комунікаційний, фешн-дизайн, веб-дизайн, арт-дизайн, гейм-дизайн, медіа-дизайн); оцінювання навчальних досягнень здобувачів, розроблення критеріального й методичного апаратів оцінки індивідуального прогресу у здобувачів освіти (з самооцінюванням); мотивації до апробації й презентації результатів навчання, дослідження, проєктування й дизайнування студентів; проєктування моделей і професійної підготовки та організації навчання спеціальних дисциплін;

– здатність викладачів сфери дизайну до розроблення, організації, впровадження методології наукових досліджень та правочинства інтелектуальної власності й авторських прав на наукові здобутки для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці передбачає наукову обґрунтованість у викладанні курсів/освітніх модулів для здійснення наукових пошуків учасниками освітнього процесу та правового захисту їх результатів; усвідомлення змісту науково-технічних, науково-дослідницьких, експертно-аналітичних, проєктно-конструкторських, консалтингово-дорадчих та інноваційних робіт наукового дослідництва, формулювання проблематики пріоритетних напрямів пізнання у сфері дизайну; збору, аналізування, систематизації, класифікації та ідентифікації інформаційних масивів даних за призначенням галузей індустрії дизайну й вирішення завдань для досягнення наукових, освітніх результатів семантичного, природоохоронного, естетичного змісту дизайн-проєктування (за видами графічного та дизайну предметного середовища); розроблення методичного, критеріального апаратів досліджень, їх організації та визначення практичного застосування у сфері дизайну; викладання методології наукового пізнання, досліджень, системного управління, експертизи, практики й оцінювання загально-, конкретно-наукових досліджень і їх оприлюднення й апробації; володіння методиками і методами фундаментальних і прикладних досліджень зі застосуванням методологічних підходів і принципів; патентознавства та інтелектуальної власності,

авторського права, брендів і трендів; академічної мобільності, етики й доброчесності.

3.2. Встановлення ефективності структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін за розробленим критеріальним апаратом

Нині інфраструктура сфери дизайну інтенсивно розбудовується та відіграє значну роль у забезпеченні художньо-естетичних, схематичних та практико-орієнтованих аспектів проєктування, як навколишнього середовища, так і предметних середовищ. Ключовим у професійній підготовці викладачів сфери дизайну є забезпечення когнітивного потенціалу сучасних наукових знань у здобувачів освіти (зокрема пластичної анатомії – розуміння людської будови тіла та його пропорційності), що є необхідним для створення високої якості та реалізму створення візуалізації зображень. Удосконалення професійної підготовки майбутніх викладачів сфери дизайну потребує систематизації методологічного змісту освітнього процесу й обґрунтування сучасних методик навчання спеціальних курсів, що обумовлено соціальними запитами здобувачів як майбутніх фахівців, здатних до організації навчання мистецької освіти, що має відповідати сучасним технологіям дизайн-проєктування за видами цільового призначення.

Розкрито розлогою амплітудою напрацювань дослідників теорії та методики професійної підготовки та удосконалення циклу змістового, методичного й інформаційно-технологічного супроводу спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну. У наукових працях А. Руденченко та М.Кирієнко здійснено обґрунтування полікомпонентності організації освітнього процесу зі формування готовності викладачів сфери дизайну до впровадження мультимедійних технологій віртуальної та доповненої реальності у професійній зайнятості зі застосуванням сучасних методологічних підходів [19]. Аспектами організації дуальної освіти для забезпечення галузі графічного дизайну розкрито у наукових напрацюваннях О.Демиденко, М.Потапенко, В.Кругляк,

Г.Потапенко, які встановили її переваги та недоліки, окреслили ефективність у підготовці фахівців та перспективи масштабування в Україні [8], а також нарощення методологічного потенціалу формування художньо-естетичної культури здобувачів освіти, майбутніх дизайнерів естетичним сприйняттям і удосконаленням творчих здатностей [9]. Здійснено аналіз Л.Коваль стратегій розвитку креаційних навичок і практичних здібностей у здобувачів вищої освіти спеціальності 22 Дизайну зі забезпеченням інтерактивності освітнього процесу [12]. Дослідниками А. Колодяжною, І.Романенко розглянуто аспекти забезпечення професійного іміджу викладачів професійного коледжу з наголошенням на необхідності його формування як складової професійного становлення, розвитку ефективної педагогічної реалізації [13]. Ученою Е.Обуховською здійснено аналіз компонентів забезпечення авторитетності викладачів сфери дизайну і рекомендовано підходи до набуття серед здобувачів освіти, обґрунтовано педагогічні, фахові та індивідуальні передумови [14]. Перспективні вектори на запити та галузей сфери, окреслено з необхідністю впровадження інноваційних методів в освітній процес дослідницею Н.Орловою [15]. Здійснено аналіз проблематики та перспектив застосування сучасних технологій віртуальних та доповненої реальності у соціально-побутовому житті та професійній зайнятості фахівців ученими О.Пелехом, М.Сенів. Дослідники вивчали можливості забезпечення ефективного впливу технологій для забезпечення професійної підготовки фахівців [17]. Науковець С.Пісьо вивчав аспекти якості опанування пластичної анатомії в розрізі організації мистецької освіти, аналізував роль анатомічних знань у формуванні художньо-естетичних навичок у здобувачів освіти, запропонував методику їх інтеграції в освітньому процесі [18]. Міждисциплінарний підхід у навчанні графічного дизайну майбутніх вчителів трудового навчання запропонував Т.Чернявський, який акцентує увагу на впровадженні інформаційних технологій в освітній процес з метою забезпечення якості професійної підготовки вчителів[21].

Розглянуто підходи, що забезпечують особливості професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення циклу спеціальних

дисциплін, що ґрунтуються на класичних методиках і методах організації навчання, що не повною мірою сприяють ефективності в умовах соціальної турбулентності та воєнного стану, розробки інноваційних рішень. Також, існує обмеженість інтеграції практичних занять при організації освітнього процесу і дисбаланс між теоретичним потенціалом знань та сформованістю практичних здатностей здобувачів вищої освіти.

У зв'язку з динамічною інтенсивністю модернізації інформаційно-технологічного забезпечення організації освітнього процесу і зрослими вимогами до формування якості професійної підготовки майбутніх фахівців сфери дизайну актуалізовано впроваджено сучасних методичних підходів до забезпечення спеціальних дисциплін з інтеграцією цифрових технологій – 3D-моделірингу й віртуальної реальності, що уможливлюють глибоке та наочне опанування анатомії [16]. Одним із завдань пластичної анатомії є забезпечення здобувачів освіти сучасними знаннями про будову тіла та динаміку взаємопов'язаних анатомічних елементів, що необхідно для створення наочних і виразних реалістичних зображень, які відповідають художньо-естетичним та семантичними вимогам призначення галузей дизайну [2]. Теорія професійного навчання пластичної анатомії передбачає опанування історичних, наукових та художніх підходів у методиці навчання, що направлено на розроблення й забезпечення ефективності педагогічних стратегій, що сприяють розвитку в здобувачів освіти не лише інформаційно технічних навичок, але й креаційного мислення, здатностей до реалізації аналітичного підходу та художнього виразу[10].

Актуальні педагогічні технології (3D-моделювання, віртуальної реальності та інтерактивні інформаційно-телекомунікаційні платформи) уможливлюють активи вдосконалення організації освітнього процесу, а інтеграція цифрових технологій дозволяє здобувачам освіти зрозуміти складно організовані анатомічні структури та застосувати палітру художніх технік при проєктуванні віртуальних середовищ та анімації анатомічних процесів [1]. Підготовка викладачів сфери дизайну передбачає опанування й розвиток

педагогічних здатностей, що сприяють ефективності передачі знань та навичок здобувачам освіти, що потребує розроблення і забезпечення методик викладання спеціальних дисциплін, зі врахуванням ступенів підготовки за індивідуальними освітніми траєкторіями [2]. Знання пластичної анатомії забезпечують не лише художників і дизайнерів, але й будь-яких фахівців навичками роботи з формами людського тіла та його пропорціями, оскільки пластична анатомія сприяє розумінню динаміки та структурі організації людських тіл, що дозволяє створювати реалістичні і виразні образи у графічному дизайні, анімації та скульптурі при опануванні спеціальних дисциплін [12]. Методичний органайзер навчання пластичної анатомії передбачає застосування інтерактивних вправ, моделей, системного аналізу складових об’єктів і впровадження інформаційних технологій ілюстрування анатомічних зображень. Практичні заняття передбачають застосовування отриманих знань на практиці при розробці власних творчих проєктів [5]. Впровадження сучасного інструментарію (3D-друку, віртуальної та доповненої реальностей) сприяє полегшенню навчанню пластичної анатомії. До прикладу, 3D-моделі анатомічних структур забезпечують можливість детальних досліджень здобувачами складових частин тіла під різними кутами [13].

Не менш важливими є психолого-педагогічні особливості навчання, оскільки здобувачі вищої освіти долають перешкоди під час вивчення класичних і сучасних анатомічних концептів та уникають творчому блокуванню. Тому, розроблення методики організації, що включає елементи мотиваційної активації є ключовим для забезпечення успішності навчання і передбачає урізноманітнення підходів організації сприятливого психологічного мікро-клімату для здобувачів освіти та підтримки їх мотиваційної налаштованості в освітньому процесі [11]. Передбачення даних аспектів створює передумови ефективності курсу опанування пластичної анатомії та набуттю й розвитку фахових навичок і умінь викладачів сфери дизайну. Пластична анатомія відіграє значиму роль у розвитку художньо-естетичного світогляду та технологічних навичок здобувачів вищої освіти.

Ефективність вивчення дисципліни передбачає інтеграцію класичного забезпечення методичного із сучасними методами педагогічної інноватики згідно пріоритетів дизайн індустрії. Забезпечення доступності розлогої палітри освітніх ресурсів, модернізації анатомічних атласів, моделей уможливлює партнерство з фахівцями галузі медицини [6]. Особливу увагу варто приділити інтенсифікації критичного та креаційного мислення здобувачів освіти шляхом системного аналізу студентських робіт, що забезпечує розвиток здатності майбутніх фахівців до оцінювання та вдосконалення власних технічних умінь і художніх рішень, набуття індивідуального дизайн-стилю [21]. Варто врахувати культурно-історичні особливості у анатомічних вираженнях мистецтва. Вивчення культурної спадщини та історичної ретроспективи мистецьких епох сприяє творчому розумінню креаційного підходу до зображень людського тіла та застосовуванню мистецьких технік на практиці [5]. Методики навчання спеціальних дисциплін мають передбачати розвиненість аналітично-критичного рефлексування у майбутніх викладачів зі сформованими здатностями до системного аналізу як власних доробків так і робіт інших здобувачів освіти, що реалізовується завдяки організації творчих студій, обговорень та рецензування і сприяє осмисленню предмета й удосконаленню власної технологічної спроможності [12]. Розроблення навчальних курсів, що враховують персональні запити здобувачів є важливою складовою спеціалізації у підготовці майбутніх фахівців через диференціацію індивідуальних завдань у творчих мікро-групових проєктів, що відповідають рівню їх підготовленості для досягнення кожному релевантних програмних результатів навчання [16].

В цілому, завдяки інтеграції традиційних і сучасних підходів до навчання пластичної анатомії, врахуванню історико-культурних концептів, розвитку критично-аналітичного мислення й адаптації дисципліни до персональних вимог здобувачів освіти забезпечується досягнення бажаної якості підготовки майбутніх викладачів сфери дизайну. Інтеграцію сучасних наукових міждисциплінарних знань у опануванні пластичної анатомії, забезпечує комбінації знань у галузях анатомії та естетики. Партнерство співпраці зі

спеціалістами галузей медицини або фізіології забезпечує фахівців сфери дизайну сучасного розуміння структурно-функціональних характеристик людської будови тіла[11]. Принцип організації освітнього процесу в єдності теорії та практики забезпечується завдяки самостійному й дослідницької діяльності його учасників а спеціальна підготовка до професійної діяльності кристалізується у фаховому спрямуванні самостійного опанування та наукових дослідженнях новітніх матеріалів і технологічних практик, розроблення власних виробів і проєктів, що забезпечує персональне становлення й професійну розвиненість креаційного підходу у навчанні на практиці [6]. Організація зворотного зв'язку та застосування оцінювання інтенсивності формування творчих навичок у здобувачів освіти сприяє встановленню підсумкових навчальних досягнень у процесі навчання та допомагає встановленню невідповідностей для коригування якості освітнього процесу. Регулярність консультацій, рецензування та індивідуальних дискурсів забезпечує праксеологію засвоєння освітніх матеріалів і розвиток практичних навичок і умінь їх застосування [14]. Інформаційно-технологічні платформи та їх онлайн-ресурси полегшують опанування спеціальними дисциплінами (зокрема пластичної анатомії); творчі студії й віртуальні лабораторії для онлайн-навчання інтерактивних освітніх програм дозволяє майбутнім викладачам сфери дизайну забезпечити доступність до освітніх матеріалів у будь-який час, що покращує мобільність і портативність можливості самоосвіти [20]. Передбачення морально-етичних можливостей в організації освітнього процесу на засадах біоетики враховується в роботі з анатомією людського тіла. Необхідно навчати здобувачів вищої освіти дотримуватися морально-етичних, соціальних, біо- і еколого-етичних норм у власній практиці та враховувати історико-культурні контексти відтворення та застосування анатомічних зображень[22], що дає змогу забезпечити всебічну та якісну спеціальну підготовку викладачів сфери дизайну та досягнути бажаної якості освіти у відповідності з сучасними професійними вимогами середовищ зайнятості дизайн індустрії.

Розглянуто вплив практик педагогічної інноватики на якість навчання пластичної анатомії у сфері дизайну та виокремлено актуальні аспекти осучаснення педагогічних підходів у методиках її викладання в системі професійної підготовки майбутніх фахівців як викладачів, так і дизайнерів. Встановлено передумови недостатньої ефективності традиційних методик навчання, зокрема слабка інтеграція цифрових технологій, обмежена варіативність доступу до засобів візуалізації згідно потреб набуття та розвитку просторово-пластичного мислення здобувачів вищої освіти. Локальною метою педагогічної розвідки є обґрунтування впливу інноваційних педагогічних практик на якість опанування пластичної анатомії з урахуванням професійних сучасних потреб дизайнерської освіти, а методологія дослідження ґрунтується на комплексному підході, що передбачає застосування методів аналізу науково-методичних і довідкових джерел, педагогічне спостереження, анкетування здобувачів вищої освіти, оцінювання програмних навчальних результатів і здійснення порівняльного аналізу між експериментальною та контрольною групами. Результати дослідження підтвердили, що впровадження методик проєктного навчання, кейс-методу, цифрового 3D-моделювання, інтерактивних інформаційно-технологічних платформ та візуалізаційних інструментів, забезпечує якість та досягнення відповідного рівня опанування спеціальних дисциплін, сприяє розвиненості критичного та креаційного мислення, індивідуалізації формотворення та активізує мотивацію до навчально-пізнавальної діяльності, що підтверджено зростанням успішності здобувачів та сприяє формуванню їх здатності до креаційного переосмислення анатомічних форм у дизайнерській практиці за призначенням економічних видів діяльності. Впровадження інноваційних педагогічних практик не лише забезпечує праксеологію викладання пластичної анатомії, а також модернізації неперервної системи дизайнерської освіти; системне використання новітніх освітніх підходів створює сприятливе середовище для розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців (викладачів сфери дизайну та власне

дизайнерів) і забезпечує адаптацію освітнього процесу до сучасних вимог художньо-естетичної та візуальної культури.

Професійна підготовка викладачів та фахівців сфери дизайну передбачає ґрунтовне опанування засобів художнього моделювання, в тому числі цифрових, що базуються на знаннях про анатомічну будову людини. Пластична анатомія як навчальний курс відіграє не лише техніко-репродуктивну функцію відтворення, а й відіграє важливу роль у формуванні просторового та об'єктного мислення, нарощення й втілення візуальної культури та креаційного підходу до формоутворення, водночас у педагогічній практиці простежується розрив між традиційними методами навчання та актуальними вимогами до майбутніх фахівців дизайну, орієнтованих на міждисциплінарність галузей наук і знань, цифрового застосування технологічного інструментарію та інноваційності формату навчання.

Проблема поглиблюється недостатнім оновленням дидактичних матеріалів і інструментарію (застосування винятково традиційних підходів, методик і методів, зокрема академічного ліплення та копіювання з натури), що не завжди сприяє формуванню компетентностей і відповідає реальним вимогам сучасних дизайнерських ринків. Обмежене впровадження цифрових платформ, відсутність інтеграції 3D-моделювання та проєктних методів, а також недостатня персоналізація портативних програм освітнього процесу знижують ефективність засвоєння знань і гальмують розвиток креаційного потенціалу в здобувачів вищої освіти, попри інтенсифікацію наукового дослідництва у галузі інноваційної педагогіки, питання адаптації до викладання пластичної анатомії в дизайні залишається недостатньо розробленим.

У науковому дискурсі відсутній в повній мірі напрацювання зі системного аналізу, впливу інноваційних практик на якість навчання дисципліни, що створює методологічну прогалину та ускладнює впровадження ефективних освітніх стратегій як у вищих мистецьких, так і класичних ЗВО. На практичному рівні це зумовлює необхідність пошуку педагогічних рішень, які б дали змогу поєднати класичну основу анатомічної підготовки з актуальними

цифровими та міждисциплінарними методами навчання. Педагогічні пошуки впливу інноваційних педагогічних практик на якість навчання пластичної анатомії набуває непересічного значення, оскільки може не лише модернізувати окремий компонент організації освітнього процесу, а й сприяти підвищенню загальної ефективності системи професійної дизайнерської освіти в умовах трансформацій візуальної культури та цифрового середовища навчання й зайнятості. Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що проблематика цифровізації навчання спеціальних дисциплін сфери дизайну активно досліджується сучасними науковцями в контексті удосконалення теорії та методики професійної освіти.

Встановлено, що квалітаційний підхід як інноваційний засіб організації професійної підготовки майбутніх фахівців дизайну дозволяє визначити цифровий інструментарій не лише в якості технічних, а й дидактичних ресурсів для забезпечення якості програмних результатів навчання [6]. Перспективність цифрової інтеграції в сфері освіти, науки й інноватики окреслюють О.Демиденко, М.Потапенко та Г.Потапенко [10], які проаналізували дієвість STEM-орієнтованого підходу в професійній підготовці дизайнерської освіти та визначили його значення у розвитку креаційності здобувачів. На важливості педагогічної інноватики у загально-педагогічній підготовці, зокрема цифрових методах навчання, зосереджують Ю. Бойчук та А. Боярська-Хоменко [5], вказуючи на актуальність цифрової грамотності майбутніх педагогів. Актуальні аспекти підготовки дизайнерів у закордонних системах освіти розкриває А. Дяченко[11] і розглядає цифровізацію як інтегрований компонент освітніх програм у сучасній педагогічній стратегії. Водночас Л.Коваль [12] аналізує стратегії формування креаційних навичок і умінь, підкреслює роль просторового цифрового мислення зі застосуванням сучасного інструментарію освітніх платформ у професійній підготовці майбутніх фахівців дизайнерів.

Узагальнюючи зазначене, встановлено, що цифрові трансформації професійної освіти для сфери дизайну розглядаються науковцями як рушійний чинник модернізації змісту, форм і методів підготовки майбутніх фахівців.

Цифровий інструментарій у інформаційно-технічному забезпеченні, важливу дидактичну функцію формування креаційних і конкурентоспроможних педагогів-дизайнерів, здатних до критичного мислення в умовах соціальної турбулентності нової освітньої реальності. Виокремлення невирішених аспектів педагогічної проблеми дослідження дозволило встановити, що значний прогрес у розвитку педагогічних технологій та застосуванні інноваційних підходів у дизайнерській освіті, актуалізація методологічних аспектів навчання пластичної анатомії залишається недостатньо вивченими, а окремі теоретичні та методичні розробки щодо застосування цифрових технологій у професійній підготовці, системний аналіз впливу на якість пластичної анатомії в сфері дизайну характеризується фрагментарністю опанування знань, умінь і навичок модернізації її забезпечення.

Однією з істотних прогалин є недостатня емпірична база, що стосується впливу конкретних інноваційних педагогічних практик, таких як проєктне навчання, кейс-метод, інтерактивні платформи та 3D-моделювання, на розвиток просторово-пластичного мислення, критичного осмислення форм та креаційності у здобувачів вищої освіти. Наявні дослідження часто обмежуються описом окремих технологій без комплексного оцінювання дієвості в освітньому процесі. Зазначено, що методологічна необґрунтованість пов’язано із відсутністю теоретичного та методичного супроводу адаптації моделей упровадження інновацій зі специфікою професійної підготовки дизайнерської освіти, що ускладнює систему модернізації освітніх програм і педагогічних технологій, що призводить до обмеженості розроблення практичних рекомендацій для викладачів і недостатньої якості підготовки здобувачів вищої освіти в ЗВО. Відсутність ґрунтовних досліджень впливає не лише на організацію освітнього процесу, а й на подальшу професійну діяльність майбутніх фахівців дизайну, оскільки недосконале засвоєння пластичної анатомії обмежує їх творчі можливості та професійну конкурентоспроможність кадрів в сфері дизайну. Урахування сучасних

тенденцій цифровізації та персоналізації навчання є актуальним у розбудові сфери дизайну як галузі креативних індустрій.

Метою вивчення було обґрунтування впливу інноваційних педагогічних практик на якість навчання пластичної анатомії у сфері дизайнерської освіти, а локальні завдання дослідження – аналіз педагогічних підходів до викладання пластичної анатомії та виокремлення переваг і перешкод в професійній підготовці; дослідження сучасного стану застосування цифрових технологій з урахуванням методичного забезпечення та рівня цифрової компетентності викладачів, а також стану цифрової інфраструктури закладів освіти впливає на якість опанування освітніх матеріалів з пластичної анатомії; формулювання практичних рекомендації для викладання пластичної анатомії та забезпечення відповідної підготовки викладачів сфери дизайну дозволили досягнути мету.

Встановлено, що пластична анатомія забезпечує основи у розумінні будови людського тіла як об’єкта художнього осмислення та вираження, її засвоєння потребує візуально-просторової уяви, аналітичного мислення та навичок конструктивного моделювання. Інноваційні педагогічні практики є ефективним засобом забезпечення якості навчання, завдяки застосуванню цифрових технологій(3D-моделювання, віртуальної та доповненої реальності), яку уможливлюють засвоєння освітніх матеріалів. Цифрові платформи дають змогу працювати з віртуальними анатомічними моделями скульптури, змінювати кути огляду, масштаби, текстуру, що сприяє відтворенню форм та пропорцій людини і фокусує практичну орієнтованість дисципліни та забезпечує розуміння пластичної структури об’єктів. Доповненням до інформаційно-технологічного забезпечення освітнього компоненту є застосування інноваційних методів – проєктне та мікрогрупового адаптивного, які активно використовуються в професійній підготовці здобувачів вищої освіти і сприяють розвитку їх креаційності та практичній орієнтації на роботу з реальними завданнями дизайн-проєктування. Важливим аспектом є співпраця з визначеними титулами – професійними дизайнерами, що забезпечує набуття професійного досвіду участі у міжнародних проєктах і програмах академічного

обміну, що масштабують потенціалу художньо-естетичного культурного світобачення у здобувачів освіти та підвищують адаптивну здатність до світових тенденцій освітніх програм. Комплексний підхід забезпечує ефективне формування креаційних компетентностей як здатності та готовності майбутніх фахівців дизайну згідно до вимог професійної діяльності, що є актуальним напрямом наукових досліджень у галузі освіти та дизайну [11, с. 577].

Особливу роль у організації освітнього процесу відіграє проєктно орієнтоване навчання. Завдання, що ґрунтуються на реальних або змодельованих дизайн-ситуаціях, мотивують здобувачів освіти до активного застосування анатомічних знань у практичній діяльності, при цьому важливо забезпечити диференціацію складності завдань відповідно до рівня підготовки здобувачів, що сприяє персоналізації освітнього процесу та підвищенню його результативності. Мультимедійні технології, презентації, інтерактивні платформи, електронні портфоліо та відеоаналіз робіт створюють умови для зворотного зв’язку, саморефлексії та постійного самовдосконалення. Актуальними є також практики оцінювання навчальних здобутків, що передбачають безперервну діагностику прогресу здобувачів освіти та корекцію їх освітніх траєкторій на основі проміжних результатів скринінгу. Традиційні підходи до викладання пластичної анатомії ґрунтуються переважно на академічному малюнку, ліпленні з натури та вивченні пропорцій тіла за канонічними моделями, такі методи забезпечують фундаментальність усвідомлення конструкцій людської фігури, формують увагу деталізації і навички просторового моделювання; перевагою є глибоке занурення в класичну школу образотворчого мистецтва, що слугує основою для розвитку художнього бачення. Проте зачасту виявляються недостатньо адаптованими до інтенсивних трансформацій у сфері дизайну, яка потребує інтеграції цифрових інструментів, міждисциплінарної синергії і проєктного мислення. Сучасні практики акцентують на інтерактивності, візуалізації та інформаційно-технологічному забезпеченні організації освітнього процесу. Застосування цифрових моделей (зокрема 3D-скульптингу, доповненої реальності та

спеціалізованого програмного забезпечення (ZBrush, Blender, Anatomy 360 тощо)), що сприяє динамічному й гнучкому засвоєнню анатомічних матеріалів, методи дають змогу опанувати анатомію не лише з огляду реалістичного зображення, а й у контексті стилізації, функціональності й адаптації до завдань графічного, медіа- чи промислового дизайну. Однак технологічно орієнтовані підходи потребують високого рівня цифрової компетентності як викладачів, так і здобувачів вищої освіти, а також доступності до відповідних цифрових освітніх ресурсів, тому виникає ризик формалізації знань без глибокого розуміння анатомічної логіки форми. З огляду на зазначене, ефективною вважається інтегрована модель, що поєднує традиційні та інноваційні стратегії навчання у забезпеченні академічної якості і практичної релевантності підготовки майбутніх фахівців дизайну. Для покращення якості навчання пластичної анатомії у сфері дизайну необхідно враховувати комплекс інноваційних методів. Визначено основні чинники, що впливають на ефективність засвоєння матеріалу та їх взаємозв'язок із якістю професійної підготовки. Системність підходів дає змогу комплексно охопити як теоретичні, так і практичні аспекти організації освітнього процесу.

Розглянуто компоненти, які відображають багатовимірність характеру навчання, що охоплює методичні, інформаційно-технологічні та мотиваційні особливості його організації. Аналіз синергетичної взаємодії сприяє розробці комплексних моделей організації освітнього процесу, орієнтованих на забезпечення якості професійної підготовки як фахівців, так і викладачів сфери дизайну із глибоким розумінням пластичної анатомії. Нині цифровізація освітнього процесу в професійній освіті стає важливим чинником модернізації змісту та форм підготовки майбутніх фахівців для галузей дизайну. Особливо актуальним є впровадження цифрових технологій у викладання дисциплін, пов'язаних із формуванням професійних компетенцій як здатностей пластичної анатомії для розроблення, обґрунтування та тестування якісного дизайн-проєктів. У цьому контексті – інтерактивні технології, практико-орієнтовані завдання, персоналізація навчання, міждисциплінарний підхід, візуалізація

освітніх матеріалів сприяють якості опанування анатомічних знань, тому актуальними є дослідження щодо інтеграції сучасних цифрових інструментів в освітній процес, а також які методичні та організаційні аспекти педагогічних умов сприяють або перешкоджають ефективності їх застосування. Одним з основних складників цифрової трансформації є методичне забезпечення викладання, що охоплює розробку освітніх матеріалів, інтерактивних посібників, мультимедійних презентацій і віртуальних просторів в проблемних лабораторіях чи творчих студіях. Для викладання пластичної анатомії здобувачі освіти та надавачі освітніх послуг потребують якісних цифрових моделей людських тіл, 3D-візуалізацій та їх анімацій, що допомагає зрозуміти складність будови та взаємозв'язки між анатомічними структурами. Однак на практиці методичне забезпечення зачасту не відповідає вимогам і знижує ефективність застосування цифрових ресурсів, що ускладнює засвоєння матеріалу здобувачами освіти. Визначальним чинником, що впливає на якість засвоєння професійних знань і практичних навичок під час вивчення дисциплін художньо-естетичного проєктно-практичного спрямування, зокрема пластичної анатомії, є фахова й особистісна орієнтованість викладачів на персональні потреби здобувачів. Професійний досвід, педагогічна компетентність, здатність адаптувати зміст навчання до потреб сучасної професійної дизайнерської освіти, а також високий рівень комунікативної художньо-естетичної культури дизайну формують основу ефективної взаємодії зі здобувачами. Важливим чинником є практичний досвід викладачів сфери дизайну дає змогу забезпечити актуальність освітніх матеріалів забезпечення спеціальних дисциплін, підкріплення його реальними прикладами та мотивація здобувачів освіти до навчально-пізнавальної діяльності. У сучасному освітньому середовищі цифровізації надавачі послуг не лише передають знання, а й є фасилітаторами розвитку креаційного потенціалу здобувачів вищої освіти, що потребує певного рівня харизми, педагогічної майстерності й готовності до застосування інноваційних методів навчання [12].

У викладанні пластичної анатомії фахова компетентність педагогів набуває професійного значення, адже дає змогу ефективного поєднання академічної теорії з художньо-пластичними практиками навчання, проте набуття рівня фахових наукових знань не гарантує досягнення ефективності педагогічного впливу: освітній процес переважно залежить від комунікативної культури, особистої привабливості та здатності викладачів надихати здобувачів вищої освіти до навчально-пізнавальної діяльності. Педагогічна майстерність, що проявляється в умінні організувати ефективну зворотню взаємодії, адаптувати освітній матеріал до індивідуальних потреб цільової аудиторії, а також застосовувати інноваційні методики навчання є необхідною умовою для забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців дизайнерів, а також викладачів сфери дизайну в освітньому просторі [13, с. 353]. Цифрова компетентність педагогів визначається здатністю до ефективного застосовування цифрових технологій в організації освітньому процесу, а рівень оволодіння ІКТ безпосередньо впливає на якість забезпечення занять, організацію самостійної роботи здобувачів вищої освіти, а також на впровадження інноваційних методів навчання. Варто зауважити, що не всі викладачі мають достатній рівень цифрової підготовки, що створює перешкоди для інтеграції сучасних технологій у викладанні пластичної анатомії. Відповідно, підвищення кваліфікації викладачів та систематична підтримка ЗВО є критично необхідними в умовах цифровізації видів економічної діяльності в індустрії дизайну.

Цифрова інфраструктура ЗВО – важливий аспект, що визначає можливості застосування інноваційних педагогічних заходів, що передбачає наявність комп’ютерних класів, спеціалізованого програмного забезпечення, високошвидкісного інтернету, мультимедійного обладнання та інших технічних інструментів. Цифрова інфраструктури зачасту є обмежуючим чинником, особливо в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, де фінансування та ресурсне забезпечення не завжди відповідають потребам сучасної цифрової епохи. Відсутність або застарілість сучасного матеріально-

технічного забезпечення обмежує можливості застосування інтерактивних технологій навчання та використання віртуальних лабораторій для вивчення пластичної анатомії. Дисципліна «Пластична анатомія», що формує базові просторово-пластичні уявлення про анатомічну будову тіла людини як об’єкт моделювання, вимагає поєднання класичних академічних підходів на ряду зі застосуванням сучасних цифрових технологій. Згідно з аналітичними висновками науковців [14], цифрова трансформація у вищій дизайнерській освіті передбачає віртуалізацію практичних занять, інтеграцію інструментів імерсивного навчання (зокрема, віртуальної реальності (VR), використання цифрових платформ для моделювання й спільної творчості, а також застосування змішаних форматів подання освітніх матеріалів, що відповідають світовим трендам в мистецькій та професійній освіті та забезпечують ефективність засвоєння складних пластичних структур, зокрема анатомічних форм у русі.

Застосування інноваційних педагогічних технологій у викладанні пластичної анатомії в контексті дизайн-проєктування сприяє переосмисленню традиційних освітніх практик відповідно до нових викликів майбутньої професійної зайнятості. Упровадження цифрових платформ і технологій (AR та VR), а також формування імерсивного середовища дозволяє істотно трансформувати організацію, оновити як зміст і форми освітнього процесу, що дає змогу не лише покращити візуалізацію складних анатомічних структур, а й формувати просторово-пластичне мислення. Наукові дослідження зі розроблення й впровадження сучасних освітніх технологій переконливо свідчать, що використання цифрових інструментів, зокрема 3D-моделювання й VR, суттєво покращує програмні результати навчання та креаційність освіти. Застосування сучасних технологій у процесі викладання пластичної анатомії особливо ефективне для засвоєння складних просторово-пластичних конструкцій. Завдяки інтерактивним та імерсивним методам подання освітніх матеріалів здобувачі вищої освіти не лише сприймають теоретичну інформацію у вигляді статичних зображень, а й досліджують їх об’ємні моделі в режимі

реальної візуалізації, що стимулює розвиток просторового мислення, креаційність візуально-концептуальних навичок для активізації навчально-пізнавальної діяльності.

У ході аналізу результатів емпіричних досліджень підтверджено ефективність наведених підходів. Науковці засвідчують, що 86,5% здобувачів позитивно оцінюють вплив віртуальної реальності на набуття власного практичного досвіду творчого процесу, а 89,2% зазначають про покращення навичок концептуалізації дизайну завдяки їх застосуванню[15]. Взаємодія з VR-модулями, спрямованими на розвиток просторового мислення, не лише покращує здатність до візуалізації та маніпулювання просторовими об’єктами, а й підвищує когнітивність задоволеності від освітнього процесу. Під час викладання майбутнім фахівцям дизайну пластичної анатомії важливу роль відіграє набуття досвіду макетування як методу наочного й просторового моделювання форм дизайн-просторів. Особливо ефективним є застосування нативного макетування в проєктах природоінтегрованої архітектури, коли здобувачі освіти не лише опрацьовують пластичну анатомію форм, а й навчаються гармонійно інтегрувати природні елементи в архітектурне середовище. Під час виконання практичних завдань увага зосереджується на багатофункціональності об’єктів, взаємодії просторових зон, динаміці соціальних і екологічних процесів, а також на художньо-естетичному оформленні середовища з використанням натуральних матеріалів природного походження. Макетування в цьому контексті стимулює просторове мислення, активізує творчу уяву та сприяє формуванню критичного підходу у проєктному аналізі середовища. Саме завдяки дизайн-макетуванню здобувачі вищої освіти краще розуміють пропорції, об’єми, взаємозв’язки анатомічних форм та її архітектурне призначення, що підвищує якість їх фахової орієнтації у підготовці до зайнятості в галузях індустрії дизайну [16, с. 53]. Підвищення ефективності викладання досягається застосуванням методичних прийомів, що стимулюють активну практичну діяльність здобувачів освіти через проблемно-тематичне проєктування, мікро-групові завдання, кейс-метод та творчі вправи,

що сприяють комплексному опануванню сучасних наукових знань і формуванню професійних здатностей як компетентностей. У поєднанні анатомічних, мистецьких та дизайнерських знань здобувачі освіти усвідомлюють роль пластичної анатомії у творчому виразі дизайнерської діяльності. Застосування цифрових технологій у навчанні пластичної анатомії не лише відповідає вимогам часу, а й сприяє формуванню сучасних професійних здатностей у галузях дизайн-індустрії. Зазначені технології не лише актуалізують модернізацію змісту освітніх програм, а й підвищують мотиваційний потенціал майбутніх фахівців, посилюють навчально-пізнавальну діяльність в освітньому процесі, сприяють формуванню рефлексивного виразу та здатності до самооцінювання власних творчих продуктів. Одним з основних завдань удосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців і викладачів сфери дизайну є розроблення практичних настанов для удосконалення викладання пластичної анатомії. На основі систематичного аналізу ефективності педагогічних підходів встановлено доцільність впровадження методик організації навчання, що поєднують традиційні засоби навчання з сучасними цифровими технологіями і забезпечують опанування анатомічних особливостей людини, сприяють розвитку просторового мислення для дизайнерської діяльності у професійних середовищах зайнятості за призначенням видів дизайну.

Необхідність врахування глобальних перспектив розбудови індустрії дизайну в освіті дає підстави реалізувати тематичну проблематику пріоритетних напрямів досліджень та проєктування, що відображає полікультурні впливи глобального виміру і дає змогу підготувати здобувачів вищої освіти до професійної зайнятості у глобалізованій архітектурі індустрії дизайну зі врахуванням культури історичних та технологічних особливостей регіонального розвитку.

Постійна підтримка професійного розвитку викладачів сфери дизайну є запорукою уможливлення забезпечення відповідності фахівців новітнім галузевим тенденціям технологічного та методичного забезпечення навчання.

Крім того, залучення здобувачів вищої освіти до процесу прийняття організаційно-управлінських рішень модернізації освітніх програм, організації позанавчальних заходів і співпраці із закладами галузей індустрії дизайну сприяє формуванню почуття соціальної й екологічної відповідальності, розвитку креаційного мислення та здатності адаптуватися до глобальних змін на ринку праці, а також покращує емпатію до потреб інших [17, с. 58]. Для забезпечення стратегії сталого розвитку професійна компетентність педагогів екологічного, соціального виробництва зі зменшенням споживчої здатності має набуватися та розвиватися у системі неперервного підвищення кваліфікації, орієнтованої на опанування сучасних технологій і методик навчання спеціальних дисциплін, що передбачає застосування тренінгів, вебінарів, обміну практичним досвідом та оновленням освітніх інформаційно-технологічних платформ для самовдосконалення професійного розвитку.

Верифікація структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін здійснено у ході педагогічного експерименту, який організовано у етапах – аксіологічний, констатувальний та формувальний. Експериментальною площадкою дослідження обрано провідні ЗВО – Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Полтавський національний педагогічний університет імені Короленка та Арт академія сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі.

У педагогічному експерименті було задіяно 312 здобувачів освітнього ступеня «Бакалавр» (з них 155 осіб віднесено до експериментальної групи (далі – ЕГ) та 157 осіб – до контрольної групи (далі – КГ)) та 108 здобувачів освітнього ступеня «Магістр» (з них 55 осіб віднесено до ЕГ та 53 особи – до КГ) галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 022 «Дизайн», освітніх програм «Графічний дизайн» та «Дизайн середовища».

На аксіологічному етапі педагогічного експерименту здійснено виокремлення та обґрунтування формування цінностей дизайну (з англ. – Value-Based Design) у здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого «магістерського» рівнів вищої освіти за освітніми програмами

«Графічний дизайн» та «Дизайн середовища», а саме – функціональна, естетична, ергономічна, соціокультурна, економічна, екологічна цінність (сталий дизайн), комунікаційна за розробленим опитувальником (Додаток А).

У ході педагогічного експерименту використано статистичний метод, зокрема й для обрахунку сумарної зваженої оцінки, який представлено у таблицях 3.5 – 3.10 та рисунках 3.2 – 3.5.

Сформульовано нульова та альтернативна гіпотези, а саме нульова гіпотеза H_0: ймовірності попадання здобувачів освіти КГ і ЕГ в кожну з і категорій (i=1, 2, ... L, де L = 3) рівні, тобто $p_1i=p_2i$ і вищий рівень знань в ЕГ пояснюється випадковими чинниками.

Альтернативна гіпотеза H1: p1i ≠ p2i хоча б для однієї з категорій, тобто більш високий рівень сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці пояснюється результатом упровадження обґрунтованої та упровадженої структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін.

Для визначення на встановленому рівні значущості (α=0,05) узгодження чи не узгодження запропонованої гіпотези з проведеними спостереженнями використано двосторонній критерій Пірсона (χ^2) [4].

За формулою (5.1) обчислимо значення статистики критерію $\chi^2_{\text{експ}}$ випадкової величини:

$$x^2_{\text{емп}} = N \times M \sum_{i=1}^{L} \frac{\left(\frac{n_i}{N} - \frac{m_i}{M}\right)^2}{n_i + m_i} \qquad (5.1)$$

де N – об’єм ЕГ;

M – об’єм КГ;

L – числовий параметр рівнів;

n_i – вектор кількості респондентів ЕГ на даному рівні;

m_i – вектор кількості респондентів КГ на даному рівні.

За таблицею точок критичних областей χ^2 – розподілу для числа ступенів вільності r = L-1 = 3-1=2 і α = 0,05 – рівня значущості [4], знаходимо критичне значення величини χ^2: $\chi^2_{кр}$ = 5,991.

У ході констатувального етапу педагогічного експерименту встановлено однорідність розподілу респондентів ЕГ та КГ як для першого (бакалаврського), так і другого (магістерського) рівнів вищої освіти згідно розробленого критеріального апарату оцінювання рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін (Додаток Б) та скринінгу сформованої здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін (Додаток В).

Таблиця 3.5

Показники рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці бакалаврів ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту

Критерії												
Рівні	**Аксіологічний**				**Функціонально-технологічний**				**Креаційний**			
	ЕГ		**КГ**		**ЕГ**		**КГ**		**ЕГ**		**КГ**	
	к-сть	**%**	**к-сть**	**%**	**к-сть**	**%**	**к-сть**	**%**	**к-сть**	**%**	**к-сть**	**%**
Високий	48	30,97	47	29,94	41	26,20	44	28,03	42	27,10	45	28,66
Достатній	57	36,77	58	36,94	55	35,40	54	34,39	52	33,55	52	33,12
Початковий	50	32,26	52	33,12	59	38,40	59	37,58	61	39,35	60	38,22
Всього	*155*	*100*	*157*	*100*	*155*	*100*	*157*	*100*	*155*	*100*	*157*	*100*

Достовірність даних засвідчено відмінністю між $\chi^2_{експ} < \chi^2_{кр,}$ (0,046 (аксіологічний критерій); 0,102 (функціонально-технологійчний критерій); 0,099 (креаційний критерій) < 5,991), що підтверджує їх однорідність, що дає змогу констатувати, що показники ЕГ та КГ на констатувальному етапі педагогічного експерименту значно не відрізняються.

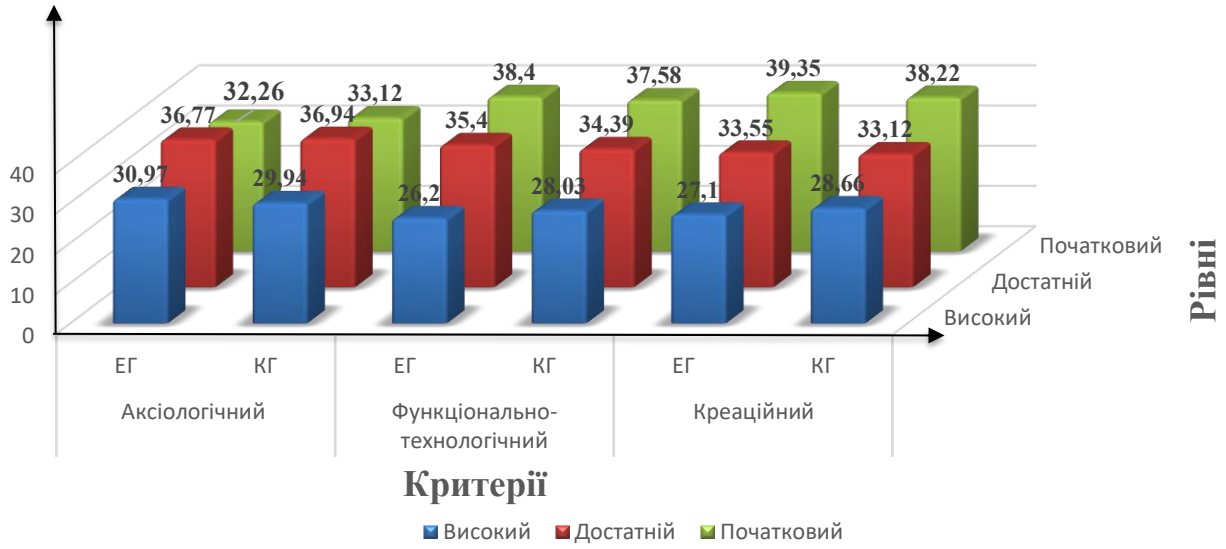

Рис. 3.2 Візуалізація рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці у бакалаврів ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту, у %

Здійснено аналіз рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці бакалаврів ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту представлено у таблиці 3.1 та на рисунку 3.2 відповідно за критеріями: аксіологічним (відповідно 32,26 та 33,12% початкового рівня, 36,77 та 36,94% достатнього рівня, 30,97 та 29,94% – високого рівня); функціонально-технологічним (відповідно 38,40 та 37,58% початкового рівня, 35,40 та 34,39% достатнього рівня, 26,20 та 28,03% – високого рівня); креаційним (відповідно 39,35 та 38,22% початкового рівня, 33,55 та 33,12 % достатнього рівня, 27,10 та 28,66% – високого рівня).

Таблиця 3.6

Показники рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці магістрів ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту

Критерії												
Рівні	Аксіологічний				Функціонально-технологічний				Креаційний			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
Високий	11	20,00	11	20,75	11	20,00	11	20,75	9	16,36	9	16,98
Достатній	21	38,18	19	35,85	20	36,36	19	35,85	20	36,36	19	35,85
Початковий	23	41,82	23	43,40	24	43,64	23	43,40	26	47,28	25	47,17
Всього	*55*	*100*	*53*	*100*	*55*	*100*	*53*	*100*	*55*	*100*	*53*	*100*

Перевірка на достовірність засвідчила незначущу відмінність між $\chi^2_{експ} < \chi^2_{кр}$ (0,063 (аксіологічний критерій); 0,010 (функціонально-технологічний критерій); 0,008 (креаційний критерій) < 5,991), що підтверджує їх однорідність. Це дає підстави стверджувати, що показники КГ та ЕГ на початку педагогічного експерименту були аліквотними.

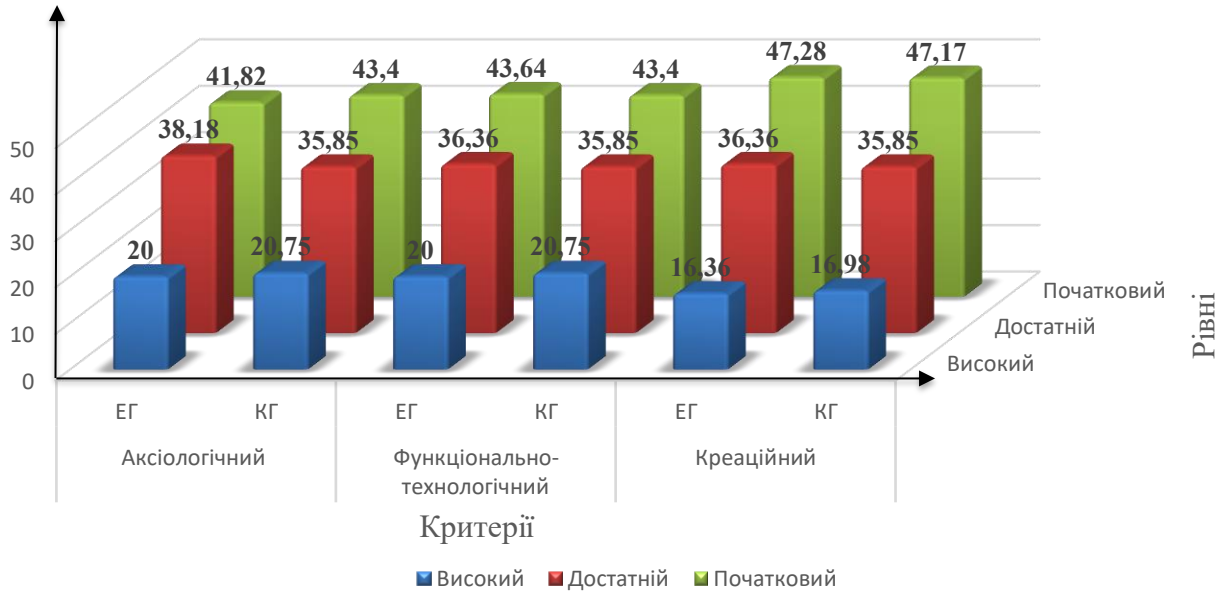

Рис. 3.3 Візуалізація рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці магістрів ЕГ і КГ на констатувальному етапі експерименту, у %

На констатувальному етапі експерименту здійснено аналіз рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці магістрів ЕГ і КГ і результати представлено у таблиці 3.2 та на рисунку 3.3 відповідно за критеріями:

- аксіологічним (відповідно 41,82 та 43,40% початкового рівня, 38,18 та 35,85% достатнього рівня, 20,00 та 20,75% – високого рівня);
- функціонально-технологічним (відповідно 43,64 та 43,4% початкового рівня, 36,36 та 35,85% достатнього рівня, 20,00 та 20,75% – високого рівня);
- креаційним (відповідно 47,28 та 47,17% початкового рівня, 36,36 та 35,85% достатнього рівня, 16,3 та 16,98% – високого рівня).

Організація формувального етапу педагогічного експерименту спрямовано на оновлення методичного забезпечення та удосконалення професійної підготовки здобувачів освіти освітнього ступеня «Бакалавр» і «Магістр» галузі знань 02 Культура і мистецтво спеціальності 022 Дизайн завдяки упровадження розробленої та обґрунтованої структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін.

Концептуальне забезпечення спроєктованої структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін обумовлено авторським доробком нарощення педагогічного потенціалу освітніх модулів – 1)цифрові технології і дизайн-моделювання, 2)комплексне – графічне і комп'ютерне дизайн-проєктування, 3)композиція/кольорознавство/колористика, 4)спеціальна техніка рисунку, живопису та спецрисунку, 5)пластична анатомія, 6)художньо-естетична діяльність, 7)методика навчання спеціальних дисциплін та 8)методологія наукових досліджень та інтелектуальної власності, а також їх науково-методичного супроводу.

Таблиця 3.7

Показники рівнів сформованості здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці бакалаврів ЕГ і КГ на формувальному етапі експерименту

Критерії												
Рівні	**Аксіологічний**				**Функціонально-технологічний**				**Креаційний**			
	ЕГ		**КГ**		**ЕГ**		**КГ**		**ЕГ**		**КГ**	
	к-сть	**%**	**к-сть**	**%**	**к-сть**	**%**	**к-сть**	**%**	**к-сть**	**%**	**к-сть**	**%**
Високий	61	39,35	47	29,94	65	41,93	45	28,66	58	37,42	46	29,30
Достатній	62	40,00	59	37,58	60	38,71	55	35,03	65	41,94	55	35,03
Початковий	32	20,65	51	32,48	30	19,36	57	36,31	32	20,64	56	35,67
Всього	*155*	*100*	*157*	*100*	*155*	*100*	*157*	*100*	*155*	*100*	*157*	*100*

Оскільки $\chi^2_{\text{експ}} > \chi^2_{\text{кр}}$ (30,43 > 5,991), то справджується альтернативна гіпотеза про неоднорідність вибірок. Це дає підстави стверджувати, що

показники КГ та ЕГ на формувальному етапі педагогічного експерименту значно відрізняються. Вибірки неоднорідні і належать до різних генеральних сукупностей, а їх показники відрізняються на статистично значущому рівні.

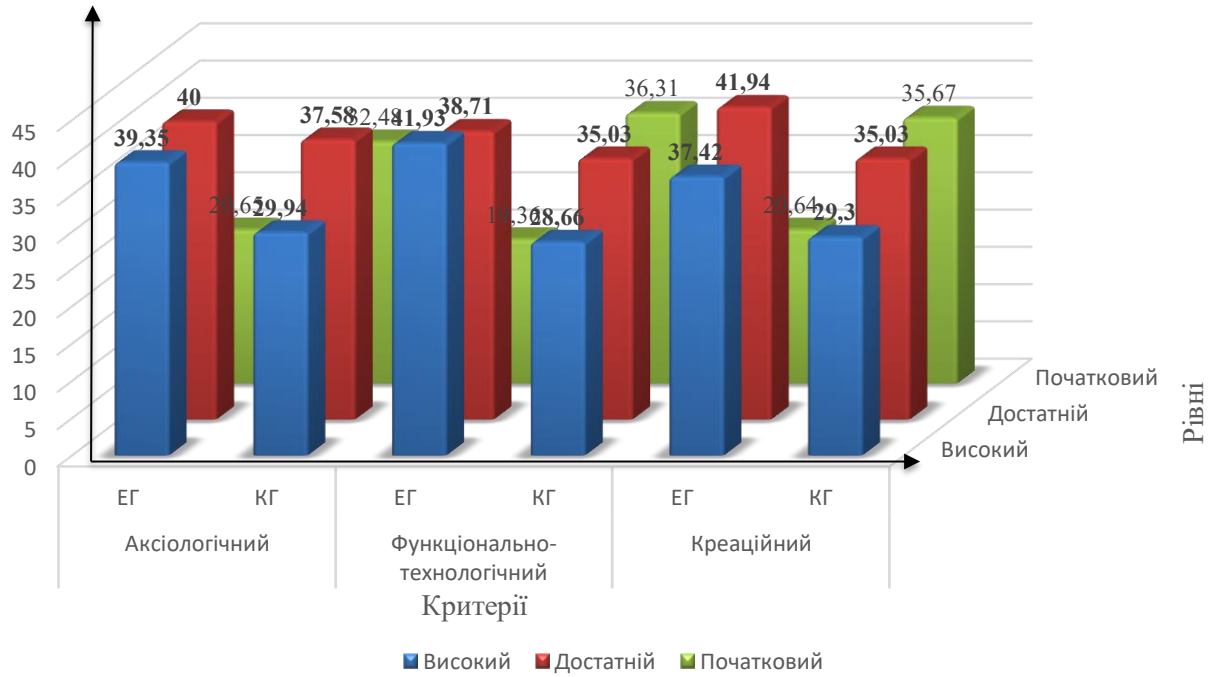

Рис. 3.4. Візуалізація рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці бакалаврів ЕГ і КГ на формувальному етапі експерименту

На формувальному етапі експерименту здійснено аналіз рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці бакалаврів ЕГ і КГ і результати представлено у таблиці 3.3 та на рисунку 3.4 відповідно за критеріями:

- аксіологічним (відповідно 20,65 та 32,48% початкового рівня, 40,00 та 37,58% достатнього рівня, 39,35 та 29,94 % – високого рівня);
- функціонально-технологічним (відповідно 19,36 та 36,31 % початкового рівня, 38,71 та 35,03% достатнього рівня, 41,93 та 28,66 % – високого рівня);
- креаційним (відповідно 20,64 та 35,67 % початкового рівня, 41,94 та 35,03 % достатнього рівня, 37,42 та 29,30 % – високого рівня).

Таблиця 3.8

Показники рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці магістрів ЕГ і КГ на формувальному етапі експерименту

Критерії												
Рівні	Аксіологічний				Функціонально-технологічний				Креаційний			
	ЕГ		КГ		ЕГ		КГ		ЕГ		КГ	
	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%	к-сть	%
Високий	19	34,55	11	20,76	20	36,36	12	22,64	18	32,73	12	22,64
Достатній	25	45,45	21	39,62	23	41,82	21	39,62	25	45,45	22	41,51
Початковий	11	20,00	21	39,62	12	21,82	20	37,74	12	21,82	19	35,85
Всього	*55*	*100*	*53*	*100*	*55*	*100*	*53*	*100*	*55*	*100*	*53*	*100*

Оскільки $\chi^2_{експ} > \chi^2_{кр}$ (11,43> 5,991), то справджується альтернативна гіпотеза про неоднорідність вибірок. Це дає підстави стверджувати, що показники КГ та ЕГ на вихідному контролі експерименту значно відрізняються. Вибірки неоднорідні, оскільки належать до різних генеральних сукупностей, а їх показники відрізняються на статистично значущому рівні.

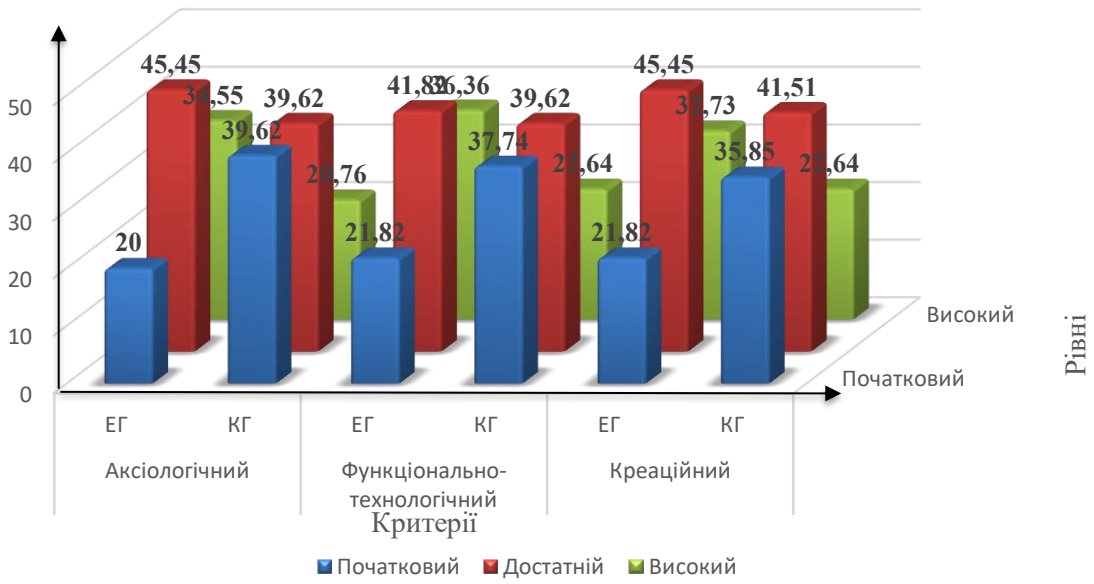

Рис. 3.5 Візуалізація рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці магістрів ЕГ і КГ на формувальному етапі експерименту, у %

Таблиця 3.9

Зведені показники рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці бакалаврів ЕГ і КГ на констатувальному (к) та формувальному (ф) етапах експерименту, у %

Рівні	Групи	Критерії								
		Аксіологічний			Функціонально-технологічний			Креаційний		
		К	Ф	Δ	К	Ф	Δ	К	Ф	Δ
Високий	ЕГ	30,97	39,35	+8,38	26,20	41,93	+15,73	27,10	37,42	+10,32
	КГ	29,94	29,94	0	28,03	28,66	+0,63	28,66	29,30	+0,64
Достатній	ЕГ	36,77	40,00	+3,23	35,40	38,71	+3,31	33,55	41,94	+8,39
	КГ	36,94	37,58	+0,64	34,39	35,03	+0,64	33,12	35,03	+1,91
Початковий	ЕГ	32,26	20,65	-11,61	38,40	19,36	-19,04	39,35	20,64	-18,71
	КГ	33,12	32,48	-0,64	37,58	36,31	-1,27	38,22	35,67	-2,55

Порівняння величин критеріїв Пірсона ($\chi 2$) узагальнених результатів ЕГ та КГ засвідчує про їх суттєві відмінності, що вказує на істотні зрушення, які відбулися за час проведення формувального етапу педагогічного експерименту.

На формувальному етапі експерименту здійснено аналіз рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці магістрів ЕГ і КГ і результати представлено у таблиці 3.4 та на рисунку 3.5 відповідно за критеріями:

- аксіологічним (відповідно 20,00 та 39,62% початкового рівня, 45,45 та 39,62% достатнього рівня, 34,55 та 20,76% – високого рівня);
- функціонально-технологічним (відповідно 21,82 та 37,74 % початкового рівня, 41,82 та 39,62 % достатнього рівня, 36,36 та 22,64% – високого рівня);
- креаційним (відповідно 21,82 та 35,85% початкового рівня, 45,45 та 41,51 % достатнього рівня, 32,73 та 22,64 % – високого рівня).

Узагальнено та систематизовано зведені показники оцінювання рівнів сформованості здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення

спеціальних дисциплін у професійній підготовці бакалаврів ЕГ і КГ на констатувальному та формувальному етапах експерименту.

Зафіксовано позитивну динаміку при оцінюванні рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці бакалаврів ЕГ на достатньому та високому рівнях за усіма критеріями (відповідно +8,38 % та +3,23 % аксіологічного; +15,73% та +3,31 % функціонально-технологічного та +10,32 % та +8,39% креаційного), що пов'язано зі негативним приростом дельти на початковому рівні (– 11,61% аксіологічного; – 19,04 %функціонально-технологічного та –18,71 % креаційного критеріїв) і свідчить про ефективність авторського доробку у ході реалізації та верифікації педагогічного експерименту.

Таблиця 3.10

Зведені показники рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці магістрів ЕГ і КГ груп на констатувальному (к) та формувальному (ф) етапах експерименту, у %

Рівні	Групи	Критерії								
		Аксіологічний			**Функціонально-технологічний**			**Креаційний**		
		К	Ф	Δ	К	Ф	Δ	К	Ф	Δ
Високий	ЕГ	20,00	34,55	+14,55	20,00	36,36	+16,36	16,36	32,73	+16,37
	КГ	20,75	20,76	+0,01	20,75	22,64	+1,89	16,98	22,64	+5,66
Достатній	ЕГ	38,18	45,45	+7,27	36,36	41,82	+5,46	36,36	45,45	+9,09
	КГ	35,85	39,62	+3,77	35,85	39,62	+3,77	35,85	41,51	+5,66
Початковий	ЕГ	41,82	20,00	-21,82	43,64	21,82	-21,82	47,28	21,82	-25,46
	КГ	43,40	39,62	-3,78	43,40	37,74	-5,66	47,17	35,85	-11,32

Встановлено позитивну динаміку достатнього та високого рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці магістрів ЕГ за усіма критеріями (відповідно +14,55 та +7,27 % аксіологічного; +16,36 та +5,46 % функціонально-технологічного та +16,37 та +9,09 %креаційного), що пов'язано зі негативним приростом дельти на початковому рівні (–

21,82% аксіологічного; –21,82%функціонально-технологічного та –25,46% креаційного критеріїв) і свідчить про ефективність авторського доробку у ході реалізації та верифікації педагогічного експерименту.

Встановлено, що розроблена структурно-організаційна модель професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін є верифікованою за допомогою χ^2 – критерію К. Пірсона. Порівняння величин критеріїв Пірсона (χ^2) узагальнених результатів ЕГ та КГ засвідчує про їх суттєві відмінності $\chi^2_{експ}$ (20,93) > $\chi^2_{кр}$ (5,991), що вказує на достатньо вагому перевагу результатів ЕГ, які відбулися у ході організації проведення формувального етапу педагогічного експерименту.

Висновки до третього розділу

Результатами верифікації структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін, що отримано під час організації етапів педагогічного експерименту (аксіологічний, констатувальний та формувальний), обґрунтовано результати релевантності дослідження на базі експериментального майданчика (Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Полтавський національний педагогічний університет ім. Короленка та Арт академія сучасного мистецтва ім. Сальвадора Далі). Встановлено у ході аксіологічного етапу педагогічного дослідження, що формування функціональної, естетичної, ергономічної, соціокультурної, економічної, екологічної (сталий дизайн), комунікаційної дизайн-ціностей як імперативів синектики забезпечує сформованість здатності до забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну у професійній підготовці.

На формувальному етапі педагогічного експерименту показники рівнів сформованість здатності до забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну у професійній підготовці встановлено (у %) у ЕГ та КГ відповідно за розробленим критеріальним апаратом:

– для першого (бакалаврського) рівня – початковий (відповідно 20,65 і 32,48% за аксіологічним критерієм, 19,36 та 36,31 % – за функціонально-технологічним, 20,64 та 35,67 % – за креаційним); достатній (40,00 та 37,58% за аксіологічним критерієм, 38,71 та 35,03 % – за функціонально-технологічним, 41,94 та 35,03 % – за креаційним) та високий (39,35 та 29,94 % за аксіологічним критерієм, 41,93 та 28,66 % – за функціонально-технологічним, 37,42 та 29,30 % – за креаційним);

– для другого (магістерського) рівня – початковий (відповідно 20,00 та 39,62 % – за аксіологічним критерієм, 21,82 та 37,74 % – за функціонально-технологічним, 21,82 та 35,85 % – за креаційним); достатній (45,45 та 39,62% – за аксіологічним критерієм, 41,82 та 39,62 % – за функціонально-технологічним, 45,45 та 41,51 % – за креаційним) та високий (34,55 та 20,76 % – за аксіологічним критерієм, 36,36 та 22,64 % – за функціонально-технологічним, 32,73 та 22,64 % – за креаційним).

Встановлено позитивну динаміку сформованість здатності до забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну у професійній підготовці бакалаврів на рівнях за критеріями у %: аксіологічний – високий рівень у ЕГ (+8,38), натомість у КГ відсутня будь яка динаміка; достатній у ЕГ (+3,23) та КГ (+0,64); функціонально-технологічним – високий у ЕГ (+15,73) та КГ (+0,63); достатній у ЕГ (+3,31) та КГ (+0,64); креаційним – високим у ЕГ (+10,32) та КГ (+0,64), достатнім у ЕГ (+8,39) та КГ (+1,91). Встановлено позитивну динаміку сформованість здатності до забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну у професійній підготовці магістрів на рівнях за критеріями у %: аксіологічним – високий рівень у ЕГ (+14,55) та у КГ (+0,01); достатній рівень у ЕГ (+ 7,27) та КГ (+3,77); функціонально-технологічним – високий у ЕГ (+16,36) та КГ (+1,89); достатній у ЕГ (+5,46) та КГ (+3,77); креаційним – високим у ЕГ (+16,37) та КГ (+5,66), достатнім у ЕГ (+9,09) та КГ (+5,66).

Список використаної літератури до третього розділу:

1. Артемьєва І. Актуальність застосування кваліметрологічного підходу до організації процесу підготовки майбутніх викладачів професійної освіти у галузі дизайну в Україні. *Психологія і педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: збірник наукових робіт учасників міжнародної науково-практичної конф*еренції (м.Одеса, 18–19 грудня 2020 року). Ч.2. Одеса, 2020. С. 51–55.

2. Афанасьєва Н.А. Теорія і методика професійного навчання анатомічної пластики майбутніх викладачів сфери дизайну. *Педагогічна Академія: наукові записки.* 2024. Вип. 8. URL: https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/239.

3. Биков В. Цифрова трансформація освіти і науки. Київ: ІІТЗН НАПН України, 2019. 123 с.

4. Білоцерківський О.Б. Теорія ймовірностей і математична статистика: практикум. Харків: НТУ «ХПІ», 2018. 170 с.

5. Бойчук Ю., Боярська-Хоменко А. Інновації у загальнопедагогічній підготовці майбутніх вчителів. Педагогічна освіта: *Теорія і практика.Психологія. Педагогіка*. 2022. № 2(38). С. 14–19.

6. Бровченко А. Дизайн-освіта в контексті сучасних реалій. *Молодь і ринок*. 2023. № 6(214). С. 47–51.

7. Демиденко О., Потапенко М., Кругляк В., Потапенко Г. Вплив графічного дизайну на реалії сучасного життя та методологічні аспекти навчання здобувачів освіти спеціальності 022 «Дизайн». *Український мистецтвознавчий дискурс*. 2024. № 1. С. 55–60.

8. Демиденко О., Потапенко М., Кругляк В., Потапенко Г. Дуальна освіта у графічному дизайні: проблеми і перспективи. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 3(21). С.660–672.

9. Демиденко О., Потапенко М., Кругляк В., Потапенко Г. Розвиток художньо-естетичного смаку у здобувачів освітиспеціальності «Дизайн» в процесі професійної підготовки. *Вісник науки та освіти*. 2024. № 3(21). С. 647–659.

10. Демиденко О., Потапенко М., Потапенко Г. Інтеграція Stem-освіти в навчальну програму з дизайну: підвищення креативності та навичоквирішення проблем. Вісник науки та освіти. 2023. № 9(15). С. 376–385.

11. Дяченко А. Підготовка фахівців з національного дизайну в зарубіжних закладах вищої освіти. *Український Педагогічний журнал*.2020. № 2. С. 5–15.

12. Коваль Л. Стратегії формування креативних навичок у підготовці майбутніх фахівців з дизайну. *Наука і техніка*.2024. № 2(30). С. 574–584.

13. Колодяжна А., Романенко І. Формування професійного іміджу майбутнього викладача професійного коледжу. *Наукові інновації та передові технології*.2022. № 2(4). С. 397–410.

14. Обуховська Е. Авторитет викладача з дизайну: специфіка, складові та способи напрацювання. *Архітектура, будівництво, дизайн в освітньому просторі: колективна монографія*. Рига, Латвія, 2021. С.341–354.

15. Орлова Н. Використання перспективних методів проєктування природоінтегро-ваної архітектури у процесі навчання майбутніх викладачів дизайну. *Молодь і ринок*.2023. № 6(214). С. 51–54.

16. Павлов В. Особливості підготовки магістрів освіти засобами інтерактивних технологій. *Актуальні питання гуманітарних наук*.Серія: Педагогіка. 2019. Вип. 21. Т.2. С.127–131.

17. Пелех О., Сенів М. Проблеми застосування віртуальної та доповненої реальностей у повсякденній діяльності. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2024. № 34(5). С. 90–96.

18. Пісьо С. Пластична анатомія в мистецтві. *Український мистецтвознавчий дискурс*.2024. № 1. С. 141–147.

19. Руденченко А. Кирієнко М. Формування готовності науково-педагогічних працівників з дизайну до використання мультимедійних технологій. *Вісник науки та освіти*. 2025. № 1 (31). С. 1731-1740.

20. Чемерис Г., Брянцева Г., Брянцев О. Шляхи вдосконалення дизайн-освіти у контексті стратегії цифрової трансформації. *Філософія. Мистецтво.*

Освіта. 2024. №2. URL: https://fmo-journal.org/index.php/fmo/article/view/119 (дата звернення: 09.07.2025).

21. Чернявський Т. Міждисциплінарний підхід до навчання графічного дизайну майбут-ніх учителів трудового навчання у контексті інформатичної освіти. *Українська професійна освіта*. 2023. № 14. С. 57–64.

22. Lahoda O., Soboliev O., Tokar M., Ivanenko T., Budiak V. The Use of Virtual Reality in Art Education in Ukraine: A Study of the Impact on the Creative Process and Students' Perception. *Journal of Curriculum and Teaching*. 2024. Vol. 13. № 3. P. 32–45.

23. Pisyo C. Plastic anatomy of image creation. *SWorldJournal*. 2024. № 3(23-03). pp.40–45.

24. UNESCO. *Education for Sustainable Development Goals: Learning Objectives*. Paris, 2017.

25. World Intellectual Property Organization. *Understanding Copyright and Related Rights*. Geneva: WIPO, 2016.

ВИСНОВКИ

1.Здійснено дефінітивний та теоретико-аксіологічний аналіз стану розробленості та практично-корисного досвіду професійної підготовки фахівців сфери дизайну з уточненням тезаурусу педагогічної проблеми.

Об’єктне поле дослідження визначено як авторську дефініцію «організація освітнього процесу забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну» у контекстах:

-структурних – організації, відповідно семантики та логічної природи забезпечення неперервної освіти у системній діяльності соціокультурних форм ЗВО та синергії взаємин усіх учасників процесу навчання, що включає теоретичне опанування сучасних наукових знань, набуття методичних навичок і умінь на практиці, цілеспрямованих на здобуття/підвищення кваліфікації майбутніх/професійно-задіяних викладачів сфери дизайну ((графічного дизайну, дизайну середовища, промислового (індустріального), веб-дизайну, дизайн-одягу, звукового, екологічного, гейм-дизайну, моушн-дизайну)) на ступенях освіти – першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів галузі знань 02 Культура і мистецтво (нині – В Культура, мистецтво та гуманітарні науки) зі спеціальності 022 Дизайн (нині – В2 Дизайн) згідно Стандартів вищої освіти галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн» – першого (бакалаврського) рівня, (наказ МОН України від 13.12.2018 р. № 1391) з кваліфікацією – Бакалавр дизайну за спеціалізацією та другого (магістерського) рівня (наказ МОН України від 21.12.2018 р. № 1433) з кваліфікацією – Магістр дизайну;

- *упорядкування етапів* (цілепокладання; розробки, планування і впровадження освітніх програм; опанування та оцінювання їх ефективності; коригування; модернізації й удосконалення їх якості й безпеки з метою удосконалення теоретичних і методичних аспектів забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну на основі методологічних (системного й процесного, діяльнісного, синергетичного,

індивідуального, креаційного й компетентнісного) підходів в організації освітнього процесу на рівнях та за формами організації професійної освіти (мобільної, мережевої, дистанційної змішаної і традиційної) за функціональним призначенням видів навчально-науково-пізнавальної діяльності (профорієнтаційна, навчальна, науково-дослідна, науково-технічна, інноваційна, проєктно-конструкторська, консалтингово-дорандицька, міжнародна, соціальна, факультативна, наглядова) та практики професійної адаптації, стажування, становлення та професійного розвитку згідно освітніх програм та їх спеціалітету ((дизайну середовища, дизайну середовища (інтер'єр та ландшафт), дизайну інтер`єру і середовища (дизайн інтер'єру; дизайн меблів і предметів декору; дизайн промислових виробів; дизайн ландшафту; декорування середовища); графічного дизайну та комп'ютерного проектування, графічного дизайну і реклами, моушн-дизайну, дизайну стилю та візажу, дизайну і реклами; графічного дизайну та комп`ютерного проєктування (гейм дизайн, 3D-проєктування, веб-дизайн, фото-, відео-дизайн), дизайну одягу, аксесуарів та прогнозування моди (моделювання одягу та аксесуарів; дизайн стилю; дизайн шкіри та хутра; дизайн ювелірних виробів; індустрії моди, брендінгу; прогнозування актуальних тенденцій моди)) – експериментальної площадки ЗВО (УДУ імені Михайла Драгоманова, Арт академія сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі, Полтавський національний педагогічний університет ім. Короленка) для подальшої професійної й соціальної зайнятості у середовищах праці викладачів (дизайнерських підрозділах компаній, різноманітних підприємств, організацій та інститутів будь-якого спрямування з дизайнерської діяльності задля забезпечення життєдіяльності людини) згідно галузей сфери дизайну (графічного, промислового, інтер'єр-, моушн-, веб-, арт-, інтерфейс-дизайну, ландшафтного, кліматичного та екологічного, сервісного, кінематографічного дизайну) за переліком посад і професій відповідно ДК-2010 (3471-25256 Художник-оформлювач, 3471-25271 Художник-шрифтовик телебачення, 3471 Дизайнер-виконавець, 3471 Дизайнер-виконавець графічних робіт, 3471 Дизайнер-виконавець пакування, 3121 Фахівець з комп'ютерної

графіки (дизайну), 3212 Фахівець садово-паркового господарства, 3471 Дизайнер-виконавець, 3471 Дизайнер-виконавець графічних робіт, 3471 Дизайнер-виконавець інтер'єру, 3471 Дизайнер-виконавець меблів, 3471 Дизайнер-виконавець мультимедійних об'єктів, 3471 Дизайнер-виконавець пакування, 3471 Дизайнер-виконавець промислових виробів та об'єктів, 3471 Художник-оформлювач; 2213.2 Фахівець з ландшафтного дизайну 2452.1 Дизайнер-дослідник, 2452.2 Дизайнер (художник-конструктор), 2452.2 Дизайнер графічних робіт 2452.2 Дизайнер інтер'єру 2452.2 Дизайнер меблів 2452.2 Дизайнер мультимедійних об'єктів 2452.2 Дизайнер пакування 2452.2 Дизайнер промислових виробів та об'єктів);

- *організації спеціальних дисциплін* у професійній підготовці викладачі сфери дизайну у напрямах (комплексного (графічного і комп’ютерного) дизайн-проектування; композиційності; кольорознавства та колористики; спеціальних технік рисунку, живопису, спецрисунку; пластичної анатомії; художньо-естетичної діяльності; методики навчання спеціальних дисциплін) для реалізації професійних завдань різних напрямів сфери дизайну: продукування креаційних та інноваційних концепцій і стратегій для задоволення потреб споживачів і ринку дизайнерських послуг; художньо-естетичне оформлення дизайнерських рішень (колористика, формалізація, оструктурення, гармонізація візуальної привабливості продукції, продуктів, товарів, послуг чи простору/середовища); екологічної відповідності та відповідальності згідно вимог екологічних засобів технічного регулювання, впровадження екологічно чистих/маловідходних засобів, матеріалів, технологій; мінімізації впливу на навколишнє середовище шляхом забезпечення систем екологічного керування та раціоналізації виробничих процесів і мереж; соціокультурної та інформаційної комунікації зі споживачами/клієнтами та замовниками для визначення і забезпечення коригування їх потреб у якості й безпеці згідно нормативно-правового регулювання та зворотнього зв’язку від споживачів; дотримання функціонального призначення естетичних потреб клієнтів для зручного

втілення на практиці дизайнерських проєктів; параметральної метрики оцінювання – тестування дизайнерських проєктів/рішень/моделей для встановлення їх ефективності; управління й адміністрування проєктною діяльністю (кадрове, соціальне, фінансово-економічне, міжнародне та корпоративне, інформаційне, ресурсозабезпечення), партнерська співпраця з представниками інших галузей за видами економічної діяльності; наукового дослідництва, моніторингу стану та тенденцій розвитку з адаптацією до кола посадових обов'язків, вивчення мотивації споживачів при розробці дизайнерських продуктів і проєктів; розширення можливостей сфери зайнятості зі збільшенням працевлаштування, стимулювання бізнес-можливостей та інноваційних стратегій розбудови галузей сфери дизайну; забезпечення професійного розвитку кадрів (стажування, підвищення кваліфікації, практики з адаптацією до потреб ринку дизайнерських послуг, практико-орієнтоване навчання в системі неперервної професійної підготовки зі спеціалізацією та впровадженням сучасних освітніх технологій і технологій дизайну; впровадження принципів ергономіки (антропометрична відповідність, фізіологічна адаптація; зонування та робочі зони; безпека та комфорт; зручність використання; зниження навантаження) та безпеки умов праці і започаткування креаційних інкубаторів і стартапів для імплементації інноватики та креативності на основі експертних заключень й обміну практично-корисним досвідом; пропагування і дотримання етичних і соціальних стандартів у сфері дизайну, встановлення її ролі в суспільному й сталому розвитку.

2. Обґрунтовано у теоретичних і методичних аспектах організацію освітнього процесу забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну для проєктування структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін. Обґрунтування та застосування методологічних підходів (системного, процесного, діяльнісного, синергетичного, індивідуального, креаційного, компетентнісного та дизайн-орієнтованого)), сучасних цифрових і освітніх технологій в організації

освітнього процесу із забезпеченням спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну передбачає інтеграцію традиційних методик навчання із цифровими технологіями (цифрові моделі, додана і віртуальна реальність, мультимедійні інструменти), що сприяють формуванню динамічного та інтерактивного освітньо-наукового середовища підготовки викладачів сфери дизайну. Здійснено аналіз методичних аспектів, що передбачають формування освітніх стратегій, тренінгів, методів (уникнення блокування дизайн-рішень (за В.Папанеком), дослідження, навчання та організації освітнього процесу) та форм теоретичного та практичного навчання (лекції, практичні заняття, вебінари, майстер-класи) з самостійною роботою здобувачів вищої освіти та їх професійний розвиток навчально-науково-пізнавальної, креаційної та художньо-естетичної діяльності.

Встановлено переваги й бар'єри у ефективності традиційних методик, здійснено оцінку впливу цифровізації на якість програмних результатів навчання здобувачів вищої освіти в ЗВО, а саме запровадження цифроіого інструментарію інтерактивного, проєктного і адаптивного навчання істотно впливають на формування професійної майстерності викладачів сфери дизайну та оволодіння ними навчально-методичним органайзером спеціальних дисциплін професійної підготовки. Визначено, що сучасна дизайнерська освіта та система неперервної професійної підготовки викладачів сфери дизайну потребує переосмислення класичних методів навчання з урахуванням потреб цифрової трансформації організації освітнього процесу, а інтеграція інноваційних методів і засобів доповненої й віртуальної реальності, а також сервісна підтримка цифрових платформ для реалізації ефективної проєктної дизайнерської діяльності відкриває нові можливості для формування актуальних професійних компетентностей/здатностей у викладачів сфери дизайну. Водночас виявлено низку викликів, зокрема потребу в підвищенні цифрової компетентності викладачів (майбутніх і задіяних педагогів) і забезпечення належного інформаційно-технічного забезпечення архітектури організації освітнього процесу. Успішна реалізація інноваційних підходів

вимагає системної підтримки, що передбачає вдосконалення методичного забезпечення, розвиток цифрової грамотності викладачів і оновлення матеріально-технічної бази ЗВО. Стратегічним напрямом удосконалення освітнього процесу професійної підготовки викладачів сфери дизайну є поєднання класичної практики організації з новітніми цифровими технологіями, що дозволяє забезпечити якісну підготовку фахівців сфери дизайну на перетині мистецтва, технологій і сучасної освітньої парадигми з урахуванням інноваційних, методологічних і інформаційно-технологічних активів і педагогічних трендів методики навчання спеціальних дисциплін підготовки викладачів сфери дизайну.

3. Розроблено та уніфіковано зміст і структуру здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення та у контексті спеціальних дисциплін галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 022 «Дизайн», освітніх програм «Графічний дизайн» та «Дизайн середовища». Згідно Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн» визначено для здобувачів вищої освіти здатності щодо: продукування креаційних ідей дизайн-пропозицій, професійних комунікацій галузей культури та мистецтва, соціології управління; розробка концептів передбачення складних професійних ситуацій у галузях індустрії дизайну, моделювання професійної поведінки; презентації результатів професійної, творчої та науково-дослідної діяльності; розроблення реалізації дизайн-проектів, реалізація принципів соціальної відповідальності та етичних засад художньо-естетичної діяльності; концептуалізації дизайн-проєктування, методології проєктування з урахуванням сучасних технологій і художньо-естетичних вимог; осмислення художньо-проєктного українського і зарубіжного досвіду для розвитку національних дизайнерських практик; застосування ефективних методик навчання фахових дисциплін з дизайну; застосування інноваційних технологій згідно спеціалізацій; презентування рішень дизайн-об'єктів засобами цифрових і візуальних технологій. Виокремлено інтегральну компетентність як здатність розв’язувати складні

спеціалізовані завдання та практичні проблеми у сфері дизайну, застосування теоретико-методологічних засад дизайну, сучасних методів проєктування та інноваційних технологій зі загальними здатностями – демонстрації знання та системне розуміння предметної області дизайну, змісту й специфіки професійної діяльності; професійної усної та письмової комунікації державною мовою відповідно до норм академічного та фахового мовлення; іноземного мовлення у професійній, науковій та міжкультурній комунікації у сфері дизайну; пошуку, систематизації, критичного аналізу, інтерпретації та узагальнення інформації з різних джерел із застосуванням сучасних ІКТ; ефективного тімбілдінгу, партнерства та корпоративної відповідальності; оцінювання, контролю та забезпечення якості професійних результатів; вияву поваги до культурного різноманіття, принципів мультикультурності та етики професіоналізму; реалізації права, усвідомлення цінностей демократичного суспільства, верховенства права, соціальної відповідальності та потреби забезпечення сталого розвитку суспільства; нарощувати культурно-мистецькі, моральні, екологічні та академічні цінності суспільства й природи у історичній ретроспективі предметної галузі та дотримуватися принципів здорового способу життя та добробуту. Спеціальні компетентності як здатності – застосовувати теоретичні та методичні підходи до проєктування дизайн-об’єктів; здійснювати формоутворення, макетування та моделювання об’єктів дизайну з урахуванням функціоналу, конструктивізму і естетики; композиційної організації дизайн-об’єктів на основі закономірностей художньо-естеичної побудови; використовувати проєктну графіку у професійній діяльності; інтегрувати знання історії українського та світового мистецтва і дизайну у художньо-проєктній діяльності; застосовувати спеціальні художні техніки, технології та методи роботи з різними матеріалами відповідно спеціалізацій; використовувати сучасне цифрове та спеціалізоване програмне забезпечення для створення, візуалізації та реалізації дизайн-проєктів; здійснювати професійне колористичне вирішення у дизайні на естетичних, психологічних і функціональних аспектах кольорів; професійно відтворювати

об’єкти навколишнього середовища та постать людини засобами пластичної анатомії, академічного рисунка, спеціального рисунка та живопису відповідно специфіки; застосовувати знання прикладних наук, технологій і міждисциплінарних підходів у дизайнерській діяльності; забезпечувати професійне самопрезентування, досягати конкурентоспроможності у кар’єрі, розробляти портфоліо і презентації, використовувати підприємницькі компетентності.

Інтегральне потрактування дефініції «здатності до забезпечення спеціальних дисциплін у викладачів сфери дизайну» інтерпретуємо як професійно-педагогічні якості педагогів що забезпечують їх готовність та спроможності до проектування, реалізації дизайн-проектів, оцінювання та рефлексії у організації забезпечення освітнього процесу спеціальних дисциплін дизайну на базисі міждисциплінарності змісту галузей наук і знань, людино-центризму та студентоцентризму, соціально й екологічно-етичної відповідальності педагогічної інноваційності у модернізації й удосконаленні змісту й структури навчальних програм зі застосуванням сучасних цифрових технологій і методичного органайзеру дизайн мислення, та дизайн-дослідження для нарощення художньо-естетичного потенціалу й сприйняття розвиненості культури дизайну на засадах сталості з врахуванням цільового призначення видів дизайнерської педагогічної діяльності.

Розроблено зміст і архітектуру «здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін» у семантичному виразі: складової теоретико-методологічного базису комунікації формоутворення дизайну його проектної візуалізації композиційності; методики застосування цифрових і педагогічних технологій і CAD/CD-пакетів у дотриманні принципів графічного та предметного дизайну середовищ зайнятості, фундаментальності пластичної анатомії і методології художніх практик та методики організації наукових досліджень зі забезпеченням авторських прав й інтелектуальної власності; операційно-діяльнісної складової навчально-пізнавальної активації навчальних програм і планів професійної підготовки фахівців і викладачів сфери дизайну зі

застосуванням цифрового інструментарію розробки – 3D моделей; забезпечення креаційності художньо-естетичної діяльності дизайн проектів; рефлексивно-аналітичної складової креаційного дизайн мислення, самооцінювання педагогічної діяльності з аналізуванням ефективності педагогічного впливу освітніх технологій на якість програмних результатів навчання.

Виокремлено спеціалітет здатності у функціоналі: складової технологічної й педагогічної цифровізації процесів дизайн-моделювання; системно-організуючої складової графічного і комп'ютерного дизайн-проєктування у проєктних циклах; змістовної освітньої складової модуля композиція/кольорознавство/ колористика; теоретичного обґрунтування вибору кольорів, практичного використання теорії кольору та їх гармонії; а саме – компліментарної, триадної та аналогії гармонії, роздільної комплементарної гармонії, тетраедричної гармонії квадрогармонії чотирьох кольорів, виразу естетичної привабливості візуальних інтересів та об'єму кольорових комбінацій дизайн-рішень; спеціальних здатностей викладачів сфери дизайну при опануванні модулів композиції, кольорознавства й колористики; пластичної анатомії включає сучасні наукові знання з анатомії, будови людського тіла; художньо-естетичної діяльності викладачів сфери дизайну як спеціальної здатності реалізації культур-потенціалу; спеціальні педагогічні здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення методики навчання спеціальних професійних дисциплін дизайну; здатність викладачів сфери дизайну до розроблення, організації, впровадження методології наукових досліджень та правочинства інтелектуальної власності й авторських прав на наукові здобутки для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці; патентознавства та інтелектуальної власності, авторського права, брендів і трендів; академічної мобільності, етики й доброчесності.

4. Розроблено і апробовано критеріальний апарат оцінювання сформованості здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у визначених критеріях (аксіологічний, функціонально-

технологічний та креаційний) за початковим, достатнім та високим рівнями задля встановлення ефективності організації професійної підготовки майбутніх фахівців для індустрії дизайні під час викладання спеціальних дисциплін. Аксіологічний критерій виокремлено згідно комплексу цінностей (функціональної, естетичної, ергономічної, соціокультурної, економічної, екологічної (сталий дизайн) та комунікаційної) та етичних норм – взаємодії зі здобувачами освіти, колегами та стейкхолдерами, взаємоповаги та корпоративної етики, професійної солідарності, соціальної і екологічної відповідальності, академічної етики та доброчесності, які впливають на процес організації освітнього процесу та професійну діяльність викладача сфери дизайну; чітке уявлення про систему набуття та розвитку аксіологічного потенціалу викладачів, їх суспільноперетворюючої та культуротворчої ролі; дотримання професійної етики викладання, формування ціннісних орієнтацій здобувачів освіти; передача та наслідування здобувачами освіти етичних принципів дизайну, соціальної відповідальності й екологічним стандартам у баченні сталості дизайну, мотивації до саморозвитку, самоосвіти, самоменеджменту, прагнення до постійного вдосконалення здатності у сфері дизайну. Функціонально-технологічний критерій сформовано задля оцінювання здатності викладача сфери дизайну ефективно забезпечувати функціонал при організації освітнього процесу, застосовуючи сучасні ІКТ та методи навчання, реалізації методологічних підходів, застосовування методів та технологій, що відповідають сучасним вимогам дизайну, застосування цифрових технологій для формування і розвитку здатності до інтеграції сучасних технологій в освітній процес (3D-моделювання графічного дизайну, онлайн-курсів та платформ, віртуальної та додатої реальостей); організації освітнього процесу ефективності викладання при плануванні, організації та реалізації спеціальних дисциплін, оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти при застосуванні методик оцінювання програмних результатів навчання здобувачів освіти, здатностей, готовності здобувачів освіти, щоб підтверджують якість навчання. Креаційний критерій оцінювання здатності викладачів сфери дизайну

визначено у контексті оцінювання креаційного мислення та забезпечення інноваційних підходів до навчання, створення творчого середовища зі створення умов для розвитку креаційності студентів, заохочення до дослідництва, експериментування та новаторства, розроблення і впровадження інноваційних проєктів, запровадження проєктного навчання з кейсами креативних рішень; підтримка індивідуальності у здатності викладачів сфери дизайну підтримувати унікальність кожного студента, сприяючи розвитку їх власного стилю з урахуванням сучасних тенденцій дизайну; міждисциплінарна здатність викладача із заохоченням навчання, що стимулює креаційність, шляхом взаємодії з іншими галузями (наприклад, мистецтво, технології, психологія). Оцінювання здатності викладачів сфери дизайну є багатогранним процесом, що включає аксіологічні, функціонально-технологічні та креаційні критерії, які сприяють забезпеченню високої якості навчання, формуючи компетентних, креативних і соціально відповідальних фахівців у галузі дизайну.

5. Розроблено і обґрунтовано структурно-організаційну модель професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у системі неперервної підготовки майбутніх фахівців сфери дизайну у єдності підсистем: цільової, організаційної, методичної, змістової, технологічної, технічного регулювання, функціонально-змістової та результативної. З огляду на те, що цільовий компонент досліджуваної системи орієнтований на забезпечення її цілісності в процесі професійної підготовки висококваліфікованих викладачів сфери дизайну, здатних ефективно викладати спеціальні дисципліни та реалізовуватися в освітній і інноваційній діяльності, визначено взаємопов’язані цілі: мета дослідження – удосконалення теоретичних і методичних аспектів забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну та мета професійної підготовки – формування здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у системі неперервної освіти і професійного розвитку в ЗВО для перспектив професійної зайнятості та кар’єрного зростання (майбутніх

і задіяних) фахівців галузі сфери дизайну, їх конкурентоспроможності і мобільності впродовж життя.

Організаційна підсистема розробленої моделі ґрунтується на інтеграції ключових концептів і принципів дизайн-орієнтованого підходу (В. Папанек, Д. Норман), сучасних методологічних підходів до розв'язання педагогічної проблеми дослідження, а також загальнодидактичних принципів та принципів інноватики організації освітнього процесу, що забезпечує системність, цілісність і наукову обґрунтованість побудови освітнього середовища професійної підготовки. У методичній підсистемі визначено та обґрунтовано організаційно-управлінські та методичні компоненти, що забезпечують цілісність і ефективність освітнього процесу в підготовці викладачів сфери дизайну. Зміст зазначених компонентів охоплює широкий спектр сучасних форм організації освітнього процесу, зокрема мобільне, мережеве, дистанційне та змішане навчання, а також традиційні моделі педагогічної взаємодії й сукупність відповідних методів. До методів уникнення блокування дизайн-рішень (за В. Папанеком) належать: морфологічний аналіз, синектика, мозковий штурм, метод «пробудження нового образу мислення», біоніка, біомеханіка, бісоціація та тріасоціація. Комплекс методів дослідження включає теоретичні методи (теоретико-аксіологічний, дефінітивний, контент-аналіз, компаративний аналіз, метод аналогій та асоціацій), евристичні методи, формально-логічний аналіз, педагогічний експеримент (проєктування, моделювання та верифікацію результатів), статистичні методи. Обґрунтовано доцільність застосування активних, інтерактивних, дослідницьких, словесних, практичних і лабораторних методів навчання, а також інноваційних, дистанційних та проєктних технологій, засобів оцінювання, групових форм роботи й технології «перевернутого класу», що забезпечують результативність навчальної діяльності. Підтверджено ефективність організації освітнього процесу на основі проєктно-методологічного, практико-орієнтованого, евристичного та творчого підходів із застосуванням методів відкритого перегляду, критичного обговорення, інтерактивних і цифрових технологій та

взаємооцінювання учасників навчання, що забезпечує результативність професійної підготовки майбутніх викладачів сфери дизайну. Систематизовано види дизайну в контексті еволюції дизайнерської діяльності та розширення її функціонально-соціальних і технологічних вимірів. Узагальнено, що кожен із визначених видів дизайну становить структурний компонент цілісної дизайн-системи та відображає специфіку трансформації дизайнерської практики від традиційних матеріально-просторових форм до складних соціотехнічних і цифрових систем проєктування. Установлено, що запропонована типологія відображає закономірності розширення предметного поля дизайну та його інтеграцію в сучасні культурні, екологічні й інформаційно-комунікаційні процеси. З метою подальшого розкриття положень дисертаційного дослідження виокремлено та науково обґрунтовано напрями проблемної тематики спеціальної підготовки майбутніх викладачів сфери дизайну, до яких віднесено: цифрові технології і дизайн-моделювання, комплексне – графічне і комп'ютерне дизайн-проєктування, композиція/кольорознавство/колористика, спеціальна техніка рисунку, живопису та спецрисунку, пластична анатомія, художньо-естетична діяльність, методика навчання спеціальних дисциплін, методологія наукових досліджень та інтелектуальна власність.

У межах реалізації концептуальних положень дослідження встановлено, що технології дизайну формують багаторівневу структуру, яка поєднує інструментально-прикладні та інноваційно-цифрові підходи до створення проєктного продукту. До базових складових цієї підсистеми віднесено векторну та растрову графіку; переддрукарську підготовку; прототипування та інтерактивний дизайн; адаптивну верстку; no-code технології; Motion Capture та анімацію; технологію автоматизованого інженерного проєктування – CAD; адитивні технології; CNC-технології; реверс-інжиніринг; BIM-технології. Інноваційним блоком технологічної підсистеми визначено фотореалістичний рендеринг; параметричне моделювання складних архітектурних форм; технологію оцінки життєвого циклу продукту LCA; технологію копіювання природних форм та процесів для вирішення дизайн-проєктів; технології

енергомоделювання; футуристичні технології; штучний інтелект (AI); технології імерсивного досвіду – доповненої та віртуальної реальності. Формування базової візуальної культури та просторового мислення дизайнера забезпечують традиційні художні техніки, зокрема техніки рисунку – штриховка, розтушовка; техніки живопису – олійна та акварельна а-ля прима, лесування, імпасто, пуантилізм і дрипінг; як додаткові – фреска, гризайль, гуашевий, акриловий.

У підсистемі технічного регулювання систематизовано нормативні стандарти технічного регулювання, що забезпечують уніфікацію, якість та безпеку освітніх, наукових та проєктно-дизайнерських процесів. Зазначені стандарти структуровано у три взаємопов'язані блоки, що відображають багаторівневу логіку їх застосування в освітньо-професійній підготовці, а саме Блок I для сфери освіти, науки й інноватики – ДСТУ EN ISO/IEC 17025:2019; ДСТУ ISO 14001:2015; ДСТУ ISO 26000:2019; ДСТУ ISO 50001; ДСТУ ISO 9001: 2015 (ISO 9001:2015, IDT); ДСТУ ISO/IEC 27001:2015; ДСТУ ISO/IEC 38500:2016; ДСТУ ISO 45001:2019 (ISO 45001:2018, IDT); ДСТУ ISO 22000:2019 (ISO 22000:2018, IDT): Блок II стандарти для організації професійної підготовки – Стандарт вищої освіти України першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівня вищої освіти, галузі знань 02 Культура і мистецтво за спеціальністю Дизайн; Блок III стандарти в сфері дизайну – UX та людиноцентричний дизайн (ДСТУ ISO 9241-210:2015; ДСТУ ISO 9241-11:2015; ДСТУ ISO 9241-110:2016; ДСТУ ISO 9241-171:2016); якість програмних продуктів (ДСТУ ISO/IEC 25010:2015; ДСТУ ISO/IEC 25022:2019; ДСТУ ISO/IEC 25023:2019; ДСТУ ISO/IEC 25012:2016.); доступність та інклюзія (ДСТУ ISO/IEC 40500:2015; ДСТУ ISO 30071-1:2020); інформаційна безпека та приватність (етичний цифровий дизайн) (ДСТУ ISO/IEC 27001:2023; ДСТУ ISO/IEC 27701:2021); сталий розвиток та екодизайн (ДСТУ ISO 9000:2015; ДСТУ ISO 9001:2015; ДСТУ ISO 10007:2018); управління якістю та процесами (ДСТУ ISO 14006:2020; ДСТУ ISO 14040:2016).

Науково обґрунтовано архітектоніку та змістове наповнення професійної підготовки викладачів сфери дизайну. Констатовано, що цілісність дослідження забезпечується через логічний взаємозв'язок між першим (бакалаврським) та другим (магістерським) рівнями. Удосконалено методичний органайзер забезпечення циклу професійної підготовки здобувачів освіти галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 022 Дизайн, освітньо-професійних програм «Графічний дизайн» та «Дизайн середовища» за напрямами проблемної тематики спеціальної підготовки, а саме – цифрові технології і дизайн-моделювання, комплексне – графічне і комп’ютерне дизайн-проєктування, композиція/кольорознавство/колористика, спеціальна техніка рисунку, живопису та спецрисунку, пластична анатомія, художньо-естетична діяльність, методика навчання спеціальних дисциплін та методологія наукових досліджень та інтелектуальна власність, який орієнтований на творчу самореалізацію здобувачів освіти, забезпечуючи перехід від репродуктивного володіння художніми техніками до усвідомленої науково-педагогічної діяльності викладача-дизайнера, критичного осмислення професійних практик і генерації нових освітньо-дизайнерських рішень у контексті сучасних викликів.

У дослідженні виокремлено та науково обґрунтовано систему дизайн-цінностей, до складу якої віднесено функціональну, естетичну, ергономічну, соціокультурну, економічну, екологічну (у контексті сталого дизайну), комунікаційну цінності, що визначають аксіологічні засади професійної підготовки викладачів сфери дизайну. Окремо систематизовано педагогічні умови реалізації професійної підготовки майбутніх викладачів дизайну. Представлено критеріальний апарат оцінювання рівня сформованої здатності викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін за критеріями (аксіологічний, функціонально-технологічний, креаційний) та на рівнях (початковий, достатній, високий).

Здійснено верифікацію ефективності структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у ході педагогічного експерименту за аксіологічним,

констатувальним та формувальним етапами і встановлено позитивну динаміку сформованої здатності до забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну у професійній підготовці в ЕГ для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за допомогою критерію К. Пірсона ($\chi^{2)}$ в узагальнених результатах ЕГ та КГ і засвідчено про їх суттєві відмінності $\chi^2_{\text{експ}}$ (20,93) > $\chi^2_{\text{кр}}$ (5,991), що вказує на достатньо вагому перевагу результатів ЕГ, які відбулися у ході організації педагогічного експерименту.

ДОДАТКИ

Додаток А

Опитувальник щодо встановлення сформованості дизайн-цінностей у учасників експерименту (розроблено автором)

Інструкція. Шановний учаснику! Просимо оцінити ступінь Вашої згоди з наведеними твердженнями за п'ятибальною шкалою, де 1 – повністю не згоден; 2 – скоріше не згоден; 3 – важко дати відповідь; 4 – швидше погоджуюсь, 5 – погоджусь повністю.

I. *Функціональна дизайн-цінність*

1. Під час опанування спеціальних дисциплін я зорієнтований(а) на функціональну доцільність дизайнерських рішень.

2. Вважаю функціональність одним із головних критеріїв оцінювання дизайн-проєктів.

3. Вмію визначати практичні потреби потенційних користувачів перед розробленням дизайн-продукту.

4. Під час проєктування враховую взаємозв'язок форми та функції.

5. Здатний інтегрувати принципи функціонального дизайну.

II. Естетична дизайн-цінність.

6. Вважаю художньо-естетичну виразність обов'язковою складовою дизайн-проєкту.

7. У процесі навчання вважаю здатність до естетичного оцінювання об'єктів дизайну однією з пріоритетних.

8. Використовую знання композиції та колористики для формування дизайнерського мислення.

9. Здатний до аналізу художньої цінності дизайнерських рішень.

10. Прагну розвитку власного творчого стилю.

III. Ергономічна дизайн-цінність.

11. Вмію враховувати фізичні та психофізіологічні особливості користувачів.

12. У дизайн-проєктуванні приділяю увагу зручності використання продукту.

13. Використовую принципи людиноцентричного дизайну.

14. Володію навичками оцінювання юзабіліті дизайн-продуктів.

15. Вважаю ергономічність важливим критерієм професійної якості дизайнера.

IV. Соціокультурна дизайн-цінність

16. Вмію враховувати культурний контекст під час проєктування.

17. Усвідомлюю роль соціальної відповідальності дизайнера.

18. Здійснюю критичний аналіз впливу дизайну на суспільство.

19. Підтримую використання національної культурної спадщини в сучасному дизайні.

20. Прагну до розвитку міжкультурної компетентності дизайнерів.

V. Економічна дизайн-цінність.

21. Усвідомлюю значення економічної ефективності дизайн-рішень.

22. Вмію враховувати ринкові потреби під час проєктування.

23. Обгрунтовую значення конкурентоспроможності дизайн-продукту.

24. Володію основами економіки та менеджменту дизайну.

25. Вважаю економічну доцільність важливим показником успішності дизайн-проєкту.

VI. Екологічна (сталий дизайн) цінність

26. Інтегрую принципи сталого розвитку під час вивчення спеціальних дисциплін.

27. Вмію оцінювати екологічний вплив дизайн-рішень.

28. Володію навичками використання екологічно безпечних матеріалів і технологій.

29. Підтримую ідеї циркулярного дизайну та ресурсозбереження.

30. Вважаю екологічну відповідальність невід'ємною складовою професійної діяльності дизайнера.

VII. Комунікаційна дизайн-цінність.

31. Вмію ефективно презентувати власні дизайн-рішення.

32. Формую навички візуальної комунікації.

33. Прагну до командної проєктної діяльності.

34. Використовую сучасні цифрові засоби професійної комунікації.

35. Розвиваю здатність аргументовано обґрунтовувати дизайнерські рішення перед різними аудиторіями.

Обробка результатів за кожною цінністю можна набрати максимум: 25 балів (5 тверджень × 5 балів), а допустимий мінімум: 5 балів

Рівні сформованості дизайн-цінностей здобувачів освіти

Рівень	**Бали**
Початковий	5–12
Середній	13–19
Високий	20–25

Додаток Б

Таблиця Б1

Критеріальний апарат оцінювання рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін ОС «Бакалавр»

Рівні	Критерії			Бали/оцінки		
	Аксіологічний	**Функціонально-технологічний**	**Креаційний**	**A**	**B, C**	**D, E**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
Початковий	Низька мотиваційна здатність до застосовування теоретичних знань, концептів дизайну; усного та письмового комунікування державною мовою; низький аксіологічний потенціал суспільних, соціокультурних і професійно-орієнтованих цінностей; низька здатність до пошуку, систематизації інформації для теоретичного обґрунтування дизайн-рішень; недостатня готовність до застосування тезаурусу в сфері дизайну, відсутність пріоритетів науково-дослідного пошуку; відсутність прогностичного бачення середовища дизайну; відсутність мотивів до технічного регулювання, стандартизації та дотримання технічних умов у дизайні	Низька готовність оцінної метрики дизайн-об’єктів проєктування; готовність – демонструвати наукові знання та системне розуміння предметної області дизайну, сутності й специфіки професійної діяльності у сфері художньо-проєктної практики; здійснювати професійну усну та письмову комунікацію державною мовою відповідно до норм академічного та фахового мовлення; використовувати іноземну мову у професійній, науковій та міжкультурній комунікації у сфері дизайну; здійснювати пошук, систематизацію, критичний та системний аналіз, інтерпретацію та узагальнення інформації з різних джерел із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій	Низькі предметні здатності до креації у застосуванні теоретико-методичних засад проєктування моно- та мульти-функціональних об’єктів дизайну; реалізації не повною мірою формоутворення, макетування та моделювання об’єктів дизайну з урахуванням функціональних, конструктивних і естетичних характеристик креації середовища; низька спроможність – реалізовувати композиційну організацію об’єктів дизайну на основі закономірностей художньо-проєктної побудови; використовувати засоби та методи проєктної графіки у професійній дизайнерській діяльності; інтегрувати знання історії українського та світового мистецтва і дизайну у процес художньо-проєктної діяльності; застосовувати спеціальні художні техніки, технології та методи роботи з різними матеріалами у проєктно-художній діяльності відповідно до спеціалізації; використовувати сучасне цифрове та спеціалізоване програмне забезпечення для створення, візуалізації та реалізації дизайн-проєктів; здійснювати професійно обґрунтоване колористичне вирішення дизайн-об’єктів з урахуванням естетичних, психологічних і функціональних аспектів кольору; встановлювати мотиваційну поведінку й прийняття споживчих рішень маркетингу і рекламі, сприйняття інтерфейсів та читабельності у веб-дизайні; застосування на практиці знань з пластичної анатомії			

1	2	3	4	5	6	7
Достатній	Середня мотиваційна здатність до інтеграції та ефективного застосування теоретичних знань у галузі науки і знань дизайну; комунікування іноземними мовам за професійним спрямуванням; достатній аксіологічний потенціал суспільних, соціокультурних, професійних і спеціальних цінностей дизайну; середня здатність до критичного та системного аналізу інформації для наукового обґрунтування дизайн-рішень; готовність застосувати теоретико-методологічний апарат дизайну, схильність до науково-дослідної діяльності; проєктні здібності у галузях дизайну; усвідомлення професійної, соціальної та екологічної відповідальності за результати дизайну; прагнення відповідати соціальним та екологічним стандартам дизайну; притаманність критичного аналізування та світоглядного бачення дизайн-середовища та його специфіки; виражені мотиви до педагогічної діяльності та забезпечення дизайнерського просвітництва	Готовність – ефективно працювати в команді, здійснювати професійну взаємодію, дотримуватися принципів партнерської комунікації та колективної відповідальності; оцінювати, контролювати та забезпечувати якість результатів професійної діяльності відповідно до фахових стандартів і вимог; виявляти повагу до культурного різноманіття, принципів мультикультурності, толерантності та етики професійної взаємодії; реалізовувати права та обов'язки громадянина, усвідомлювати цінності демократичного суспільства, принципи верховенства права, соціальної відповідальності, прав і свобод людини та необхідність забезпечення сталого розвитку суспільства; технологічних властивостей матеріалів і конструктивних систем, застосування інновацій у процесі професійної дизайнерської діяльності; Середня готовність до організації технологічних процесів проєктних дизайн-завдань; встановлення функціонально-естетичних характеристик засобів формотворення дизайн-проєктів, розроблення композиційних рішень дизайн-об'єктів з використанням художніх технік, дотримання норм, стандартів і технологій проєктування у професійній дизайнерській діяльності; реалізація екологічної культури засобами дизайну; інтерпретації українських етнокультурних традицій у стильових рішеннях дизайн-об'єктів з врахуванням регіональних особливостей етнодизайну в мистецьких практиках; урахування фізико фізико-технологічних властивостей матеріалів і конструктивних систем, застосування інновацій у процесі професійної дизайнерської діяльності	Спеціальні фахові предметні здатності – професійно відтворювати об'єкти навколишнього середовища та постать людини засобами пластичної анатомії, академічного рисунка, спеціального рисунка та живопису відповідно до специфіки спеціалізації; застосовувати знання прикладних наук, технологій і міждисциплінарних підходів у процесі професійної дизайнерської діяльності; психологічний аналіз колористики в соціокультурних комунікаціях і включають визначення емоційного впливу кольорів на асоціативне мислення, активізацію пізнавальної спроможності, емоційну стабільність і фід-беки, культурні асоціації значення кольорів у мультикультурному середовищі для уникнення культурних протиріч у дизайні середовища в глобальному вимір; забезпечувати професійне самопрезентування, досягати конкуренто-спроможності у професійній кар'єрі, розробляти та презентувати портфоліо і візуальні презентації, а також використовувати підприємницькі компетентності у сфері дизайн- та креаційної діяльності; сформованість практичних навичок, умінь, спроможності рисування анатомічних структур, елементів з використанням спеціальних технік графіки та живопису та традиційного бачення рисування з натури й цифрового моделювання;			

Рівні	Критерії			Бали/оцінки		
	Аксіологічний	**Функціонально-технологічний**	**Креаційний**	**A**	**B, C**	**D, E**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
Початковий	Низька мотиваційна здатність до застосовування теоретичних знань, концептів дизайну; усного та письмового комунікування державною мовою; низький аксіологічний потенціал суспільних, соціокультурних і професійно-орієнтованих цінностей; низька здатність до пошуку, систематизації інформації для теоретичного обґрунтування дизайн-рішень; недостатня готовність до застосування тезаурусу в сфері дизайну, відсутність пріоритетів науково-дослідного пошуку; відсутність прогностичного бачення середовища дизайну; відсутність мотивів до технічного регулювання, стандартизації та дотримання технічних умов у дизайні	Низька готовність оцінної метрики дизайн-об’єктів проєктування; готовність – демонструвати наукові знання та системне розуміння предметної області дизайну, сутності й специфіки професійної діяльності у сфері художньо-проєктної практики; здійснювати професійну усну та письмову комунікацію державною мовою відповідно до норм академічного та фахового мовлення; використовувати іноземну мову у професійній, науковій та міжкультурній комунікації у сфері дизайну; здійснювати пошук, систематизацію, критичний та системний аналіз, інтерпретацію та узагальнення інформації з різних джерел із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій	Низькі предметні здатності до креації у застосуванні теоретико-методичних засад проєктування моно- та мульти-функціональних об’єктів дизайну; реалізації не повною мірою формоутворення, макетування та моделювання об’єктів дизайну з урахуванням функціональних, конструктивних і естетичних характеристик креації середовища; низька спроможність – реалізовувати композиційну організацію об’єктів дизайну на основі закономірностей художньо-проєктної побудови; використовувати засоби та методи проєктної графіки у професійній дизайнерській діяльності; інтегрувати знання історії українського та світового мистецтва і дизайну у процес художньо-проєктної діяльності; застосовувати спеціальні художні техніки, технології та методи роботи з різними матеріалами у проєктно-художній діяльності відповідно до спеціалізації; використовувати сучасне цифрове та спеціалізоване програмне забезпечення для створення, візуалізації та реалізації дизайн-проєктів; здійснювати професійно обґрунтоване колористичне вирішення дизайн-об’єктів з урахуванням естетичних, психологічних і функціональних аспектів кольору; встановлювати мотиваційну поведінку й прийняття споживчих рішень маркетингу і рекламі, сприйняття інтерфейсів та читабельності у веб-дизайні; застосування на практиці знань з пластичної анатомії			
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**

Рівні	Критерії			Бали/оцінки		
	Аксіологічний	Функціонально-технологічний	Креаційний	A	B, C	D, E
1	2	3	4	5	6	7
Початковий	Низька мотиваційна здатність до застосовування теоретичних знань, концептів дизайну; усного та письмового комунікування державною мовою; низький аксіологічний потенціал суспільних, соціокультурних і професійно-орієнтованих цінностей; низька здатність до пошуку, систематизації інформації для теоретичного обґрунтування дизайн-рішень; недостатня готовність до застосування тезаурусу в сфері дизайну, відсутність пріоритетів науково-дослідного пошуку; відсутність прогностичного бачення середовища дизайну; відсутність мотивів до технічного регулювання, стандартизації та дотримання технічних умов у дизайні	Низька готовність оцінної метрики дизайн-об'єктів проєктування; готовність – демонструвати наукові знання та системне розуміння предметної області дизайну, сутності й специфіки професійної діяльності у сфері художньо-проєктної практики; здійснювати професійну усну та письмову комунікацію державною мовою відповідно до норм академічного та фахового мовлення; використовувати іноземну мову у професійній, науковій та міжкультурній комунікації у сфері дизайну; здійснювати пошук, систематизацію, критичний та системний аналіз, інтерпретацію та узагальнення інформації з різних джерел із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій	Низькі предметні здатності до креації у застосуванні теоретико-методичних засад проєктування моно- та мульти-функціональних об'єктів дизайну; реалізації не повною мірою формоутворення, макетування та моделювання об'єктів дизайну з урахуванням функціональних, конструктивних і естетичних характеристик креації середовища; низька спроможність – реалізовувати композиційну організацію об'єктів дизайну на основі закономірностей художньо-проєктної побудови; використовувати засоби та методи проєктної графіки у професійній дизайнерській діяльності; інтегрувати знання історії українського та світового мистецтва і дизайну у процес художньо-проєктної діяльності; застосовувати спеціальні художні техніки, технології та методи роботи з різними матеріалами у проєктно-художній діяльності відповідно до спеціалізації; використовувати сучасне цифрове та спеціалізоване програмне забезпечення для створення, візуалізації та реалізації дизайн-проєктів; здійснювати професійно обґрунтоване колористичне вирішення дизайн-об'єктів з урахуванням естетичних, психологічних і функціональних аспектів кольору; встановлювати мотиваційну поведінку й прийняття споживчих рішень маркетингу і рекламі, сприйняття інтерфейсів та читабельності у веб-дизайні; застосування на практиці знань з пластичної анатомії			
1	2	3	4	5	6	7
	Висока мотиваційна здатність для розв'язання професійно орієнтованих завдань у сфері проєктної та художньо-творчої діяльності; комунікування з використанням фахової термінології, норм академічного й професійного мовлення, забезпечення професійного документообігу відповідно за вимогами комунікативної культури; високий аксіологічний потенціал суспільних, соціокультурних, професійних і спеціальних цінностей дизайну та культури дизайну; висока здатність до інтерпретації інформації для наукового й проєктного обґрунтування дизайн-рішень; схильність до науково-	Висока здатність до формулювання художньо-проєктних концепцій з функціоналом художньо-естетичних і технологічних ресурсів; дизайнування засобами проєктно-графічного моделювання зі методами художньо-конструкторського та візуального проєктування;використання загального та спеціалізованого програмного забезпечення для реалізації професійних завдань у сфері дизайну за спеціалізаціями (графічного дизайну та предметного середовища); відтворення та інтерпретації морфологічних, стильових, колористичних й фактурних характеристик дизайн-об'єктів процесі художньо-проєктної діяльності; розробки, презентації та професійного презентування результатів дизайнерської діяльності, здійснення	Здатності спеціалітету функціоналу – технологічної й педагогічної цифровізації процесів дизайн-моделювання засобами 2D/3D-моделювання, рендерингу та анімації; розроблення й впровадження параметричної метрики дизайн-проєктування; будівництва й архітектури освітніх просторів /ландшафтів UI/UX графічного дизайну і CAD дизайну предметного середовища; інтеграції інформаційного інструментарію технологій в освітньому процесі та науковому дослідництві, також професійній адаптації, становленні та розвитку; брендингу та айдентики графічного дизайну; формоутворення абрисів функціоналу предметного дизайну середовища; управління комплексним дизайн-проєктуванням; застосування у практиці дизайнерської діяльності законів композиції як принципів створення художньо-естетично привабливих для забезпечення в галузі			

Таблиця Б2

Критеріальний апарат оцінювання рівнів сформованої здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін ОС «Магістр»

Рівні	Критерії			Бали/оцінки		
	Аксіологічний	**Функціонально-технологічний**	**Креаційний**	**A**	**B,C**	**D, E**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
Початковий	Низька мотиваційна здатність до реалізації культур-потенціалу – у знаннях художньої естетики, її концепцій, мистецьких трендів дизайнування; знань історії мистецтв, стилів і напрямів художньо-естетичної практики дизайну; аналізування освітніх матеріалів, естетичних категорій, стилів мистецтва, художньо-естетичних сенсів творів; усвідомлення змісту науково-технічних, науково-дослідницьких, експертно-аналітичних, проєктно-конструкторських, консалтингово-дорадчих та інноваційних робіт наукового дослідництва, формулювання проблематики пріоритетних напрямів пізнання у сфері дизайну; збору, аналізування, систематизації, класифікації та ідентифікації інформаційних масивів даних за призначенням галузей дизайну й вирішення завдань для досягнення науково- освітніх результатів семантичного, природоохоронного, естетичного змісту дизайн-проєктування (за видами графічного та дизайну предметного середовища)	Початкова здатність до навчально-пізнавальної активації навчальних програм і планів професійної підготовки фахівців зі застосуванням цифрового інструментарію розробки – 3D моделей; забезпечення креаційності художньо-естетичної діяльності дизайн проєктів; організації творчих студій для набуття та розвитку у здобувачів освіти проєктної та дослідницької практики; практичного досвіду оцінювання й експертизи дизайн-розробок аксіологічної складової мотиваційної орієнтації академічної етики та доброчесності, соціальної відповідальність за відповідність дизайн-проєктування соціальному замовленню та принципам сталого розвитку; набуття та розвитку художньо-естетичного потенціалу особистості викладача у мотивації до інновацій і неперервного розвитку аксіологічного культур-потенціалу галузей індустрії дизайну викладачами спеціальних дисциплін, курсів, інтенсивів	Початкова здатність критичного осмислювання художньо-проєктного досвіду українських і зарубіжних фахівців з використанням сучасних методів наукового аналізу для формування авторської концепції та розвитку національно-орієнтованих дизайнерських практик; аналізування естетичних проблем та концептів характеристик дизайнерських шкіл і напрямів у контексті генези сучасного художнього процесу, а також формувати цілісне уявлення про розвиток сучасної візуальної культури; застосування механізмів правового та соціального захисту інтелектуальної власності з дотриманням нормативно-правових вимог щодо оформлення й використання об'єктів авторського права в професійній діяльності; обирання й застосування ефективних методик навчання фахових дисциплін проєктів та застосовувати навчально-методичне забезпечення професійно орієнтованих дисциплін у сфері дизайну; застосування інноваційних методів, технологій та навчальних матеріалів у процесі професійної художньо-проєктної діяльності згідно спеціалізації			

Рівні	Критерії			Бали/оцінки		
	Аксіологічний	**Функціонально-технологічний**	**Креаційний**	**A**	**B,C**	**D, E**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**

Рівні	Критерії			Бали/оцінки		
	Аксіологічний	**Функціонально-технологічний**	**Креаційний**	**A**	**B,C**	**D, E**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
Достатній	Середня мотиваційна здатність до реалізації культурно-емоційної обізнаності художньо-естетичних тенденцій у сфері дизайну; проєктування моделей і професійної підготовки та організації навчання спеціальних дисциплін; апробації й презентації результатів навчання, дослідження, проєктування й дизайнування студентів; усвідомлення змісту науково-технічних, науково-дослідницьких, експертно-аналітичних, проєктно-конструкторських, консалтингово-дорадчих та інноваційних робіт наукового дослідництва, формулювання проблематики пріоритетних напрямів пізнання у сфері дизайну; збору, аналізування, систематизації, класифікації та ідентифікації інформаційних масивів даних за призначенням галузей індустрії дизайну й вирішення завдань для досягнення наукових, освітніх результатів семантичного, природоохоронного, естетичного змісту дизайн-проєктування	Достатня здатність до – комунікації формоутворення дизайну його проєктної візуалізації композиційності; методики застосування цифрових і педагогічних технологій і CAD/CD-пакетів згідно принципів графічного та предметного дизайну середовищ зайнятості, фундаментальності пластичної анатомії і методології художніх практик та методики організації наукових досліджень зі забезпеченням авторських прав й інтелектуальної власності; організації навчання здобувачів освіти технікам і методикам художньо-естетичної діяльності та організації творчо-естетичних заходів для реалізації дизайн-концептів і проєктів/ стратегій/планів дизайну; впровадження інноваційних, цифрових методик, технологій і технік, персональних програм і траєкторій навчання з сучасними методами його диференціації за цільовою орієнтацією на середовища майбутньої зайнятості	Достатня здатність до – продукування новаторських та креаційних ідей для розроблення дизайн-пропозицій, забезпечення ефективності мереж професійних комунікацій та впровадження концептів візуальних комунікацій галузей культури та мистецтва, соціології управління; розроблення методологічно-обґрунтованих концептів для передбачення, усунення та запобігання складних професійних ситуацій у галузях індустрії дизайну у ході системного міждисциплінарного аналізу та методологічних, класичних і спеціальних підходів; обирання та реалізовувати адекватні моделі професійної поведінки й комунікацій у взаємодії з представниками різних професійних, соціальних та міждисциплінарних груп; презентації результатів професійної, творчої та науково-дослідної діяльності у національному й міжнародному науковому та професійному середовищі; презентування концептуальних рішень об'єктів дизайну засобами цифрових і візуальних технологій, застосування сучасних прийомів графічної подачі для вирішення художньо-проєктних завдань			

Рівні	Критерії			Бали/оцінки		
	Аксіологічний	**Функціонально-технологічний**	**Креаційний**	**A**	**B,C**	**D, E**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**

Рівні	Критерії			Бали/оцінки		
	Аксіологічний	**Функціонально-технологічний**	**Креаційний**	**A**	**B,C**	**D, E**
1	**2**	**3**	**4**	**5**	**6**	**7**
Високий	Висока мотиваційна здатність до – розвитку креаційного, аналітичного, критичного й футуристичного мислення дизайну; інноватики дизайн-мислення та дизайн-дослідження в проєктуванні середовища; створення навчальної програми художньо-естетичної діяльності/культури зі проєктними практиками, розроблення методик навчання та інтерактивних інноваційних заходів воркшопів, дослідницьких практик, майстер-класів, художніх кейсів розробки системи оцінювання; художньо-естетичного й педагогічного самовдосконалення дизайнерської культури у кроскультурних зв'язках галузей індустрії дизайну, дослідженнях сучасних мистецьких напрямів; визначення культурної ідентичності, суперечностей і проблем сфери дизайну, сфери освіти, науки й інноватики, культури і мистецтва; розроблення, організації, впровадження методології наукових досліджень та правочинства інтелектуальної власності й авторських прав на наукові здобутки для забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці передбачає наукову обґрунтованість у викладанні курсів/освітніх модулів для здійснення наукових пошуків учасниками освітнього процесу та правового захисту їх результатів	Висока здатність до забезпечення рефлексивно-аналітичної складової креаційного дизайн мислення, самооцінювання педагогічної діяльності з аналізуванням ефективності педагогічного впливу освітніх технологій на якість програмних результатів навчання; метрики вимірювань педагогічного моніторингу, корекції стратегій в сфері освіти, науки й інноватики, культури та мистецтва; емпатії науково-дослідницької рефлексії; здатності у відповідності змістових модулів спеціальних курсів; впровадження сучасних інформаційних і педагогічних технологій для відтворення художньо-естетичних новацій, дизайн-програм, інформаційно-технологічних систем/мереж/ платформ, інтерфейсів; застосування сучасних педагогічних технологій (інтерактивних, цифрових, проєктних, навчання у дизайн-студіях/майстернях, дизайну мислення, евристики, проєктно-орієнтовані, системного аналізу та розробки концепцій дизайну, дидактичного дизайну з проєктуванням освітнього простору); оцінювання навчальних досягнень здобувачів, розроблення критеріального й методичного апаратів оцінки індивідуального прогресу у здобувачів освіти (з самооцінюванням); розроблення методичного, критеріального апаратів досліджень, їх організації та визначення практичного застосування у сфері дизайну; викладання методології наукового пізнання, досліджень, системного управління, експертизи, практики й оцінювання загально-, конкретно-наукових досліджень і їх оприлюднення й апробації; володіння методиками і методами фундаментальних і прикладних досліджень зі застосуванням методологічних підходів і принципів	Висока готовність до – розроблення, структурування, координування та контролю етапів реалізації дизайн-проєктів відповідно до цілей, ресурсів і професійних стандартів; формування проєктних складових в межах цілісних дизайн-концепцій, реалізації принципів соціальної відповідальності та етичних засад художньо-проєктної діяльності; критичного аналізу та інтерпретації теорій, принципів, методів й тезаурусу предметних галузей для ефективного розв'язання професійних проблем у сфері дизайну; здійснення комплексного передпроєктного аналізу із урахуванням функціональних, естетичних, соціокультурних, технологічних та ергономічних чинників; застосування методології концептуального проєктування та реалізація процесу дизайн-проєктування з урахуванням сучасних технологій, конструктивних рішень, функціональних і художньо-естетичних вимог до об'єктів дизайну; професійно-педагогічні якості педагогів з готовністю та спроможністю до проєктування та реалізації дизайн-проєктів; забезпечення художньо-естетичної діяльності та реалізації власного культур-потенціалу на базисі синергії підходів до теоретичного та практичного навчання, стажування, становлення, адаптації у середовищах професійної зайнятості дизайн-сприйняття культурно-естетичних особливостей соціальних потреб і запитів на функціональність і художню естетику дизайну, розвиток художньо-естетичної та педагогічної культури викладачів сфери дизайну; забезпечення методики навчання спеціальних професійних дисциплін дизайну; застосування методологічних підходів організації, управління освітнім, дослідницьким, експертно-аналітичними процесами в сфері освіти, науки й інноватики/ЗВО; дотримання принципів патентознавства та інтелектуальної власності, авторського права, брендів і трендів; академічної мобільності, етики й доброчесності			

Додаток В

Таблиця В1

Скринінг сформованості здатності до забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну у професійній підготовці (ОС «Бакалавр»)

Рівні / **Часткові складові компетентності у здатностях**	**Початковий(D, E)**	**Досттатній (B, C)**	**Високий (A)**
Інтегральна компетентність			
вирішення складних спеціалізованих завдань та практичних проблем у сфері дизайну й художньо-проєктної діяльності			
застосування теоретико-методологічних засад дизайну, сучасних методів проєктування, творчого підходу та інноваційних технологій в умовах комплексності й невизначеності професійного середовища			
Загальні компетентності			
демонструвати наукові знання та системне розуміння предметної області дизайну, сутності й специфіки професійної діяльності у сфері художньо-проєктної практики			
здійснювати професійну усну та письмову комунікацію державною мовою відповідно до норм академічного та фахового мовлення			
використовувати іноземну мову у професійній, науковій та міжкультурній комунікації у сфері дизайну			
здійснювати пошук, систематизацію, критичний та системний аналіз, інтерпретацію та узагальнення інформації з різних джерел із застосуванням сучасних ІКТ			
ефективно працювати в команді, здійснювати професійну взаємодію, дотримуватися принципів партнерської комунікації та колективної відповідальності			
оцінювати, контролювати та забезпечувати якість результатів професійної діяльності відповідно до фахових стандартів і вимог			
виявляти повагу до культурного різноманіття, принципів мультикультурності, толерантності та етики професійної взаємодії			
реалізовувати права та обов’язки громадянина, усвідомлювати цінності демократичного суспільства, принципи верховенства права, соціальної відповідальності, прав і свобод людини та необхідність забезпечення сталого розвитку суспільства			
зберігати й примножувати культурно-мистецькі, моральні, екологічні та наукові цінності суспільства на основі розуміння історичних закономірностей розвитку предметної сфери, її ролі у системі суспільних знань, технічного й технологічного прогресу			
дотримуватися принципів здорового способу життя та добробуту			
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності			
застосовувати сучасні теоретичні та методичні підходи до проєктування одиничних, комплексних і багатофункціональних об’єктів дизайну			

Рівні / Часткові складові компетентності у здатностях	Початковий(D, E)	Досттатній (B, C)	Високий (A)
здійснювати процеси формоутворення, макетування та моделювання об'єктів дизайну з урахуванням функціональних, конструктивних і естетичних характеристик			
реалізовувати композиційну організацію об'єктів дизайну на основі закономірностей художньо-проєктної побудови			
використовувати засоби та методи проєктної графіки у професійній дизайнерській діяльності			
інтегрувати знання історії українського та світового мистецтва і дизайну у процес художньо-проєктної діяльності			
застосовувати спеціальні художні техніки, технології та методи роботи з різними матеріалами у проєктно-художній діяльності відповідно до спеціалізації			
використовувати сучасне цифрове та спеціалізоване програмне забезпечення для створення, візуалізації та реалізації дизайн-проєктів			
здійснювати професійно обґрунтоване колористичне вирішення дизайн-об'єктів з урахуванням естетичних, психологічних і функціональних аспектів кольору			
професійно відтворювати об'єкти навколишнього середовища та постать людини засобами пластичної анатомії, академічного рисунка, спеціального рисунка та живопису відповідно до специфіки спеціалізації			
застосовувати знання прикладних наук, технологій і міждисциплінарних підходів у процесі професійної дизайнерської діяльності			
забезпечувати професійне самопрезентування, досягати конкурентоспроможності у професійній кар'єрі, розробляти та презентувати портфоліо і візуальні презентації			
використовувати підприємницькі компетентності у сфері дизайн-діяльності			

Таблиця В2

Скринінг сформованості здатності до забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну у професійній підготовці (ОС «Магістр»)

Рівні / Часткові складові компетентності у здатностях	Початковий(D, E)	Досттатній (B, C)	Високий (A)
Інтегральна компетентність			

Рівні / Часткові складові компетентності у здатностях	Початковий(D, E)	Досттатній (B, C)	Високий (A)
комплексного розв'язання складних професійних (освітніх та науково-дослідних) завдань у сфері дизайну та професійної підготовки фахівців			
здійснювати науково-дослідницьку й інноваційну діяльність в умовах турбулентних змін, невизначеності і багатофункціонального проєктно-творчого середовища			
забезпечувати ефективне викладання спеціальних дисциплін засобами освітніх, мистецьких і цифрових технологій			
Загальні компетентності			
генерувати оригінальні ідеї, пропонувати нові концептуальні рішення та застосовувати творчі підходи до розв'язання професійних і педагогічних завдань у сфері дизайну			
ідентифікувати, аналізувати та ефективно вирішувати складні професійні, педагогічні та дослідницькі проблеми на основі критичного мислення та науково обґрунтованих підходів			
здійснювати ефективну професійну комунікацію, міждисциплінарну взаємодію та співпрацю з представниками різних професійних і академічних спільнот у процесі проєктної, освітньої та наукової діяльності			
здійснювати професійну діяльність у міжнародному академічному та професійному середовищі, інтегруючи кращі світові практики дизайн-освіти та дизайну			
ініціювати, планувати, організовувати та координувати реалізацію освітніх, творчих, наукових і дизайн-проєктів			
здійснювати професійну та педагогічну діяльність на засадах академічної етики та доброчесності, соціальної відповідальності, безбар'єрності, інклюзивності, забезпечення сталого розвитку та етичних принципів дизайн-мислення та дизайн-дослідження			
абстрактно мислти, аналізувати, синтезувати, узагалювати та концептуалізувати інформацію для вирішення складних професійних і науково-педагогічних завдань			
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності			
здійснювати концептуальне проєктування дизайн-об'єктів з урахуванням функціональних, конструктивних, інформаційно-технологічних, ергономічних, екологічних, соціокультурних та естетичних вимог			
здійснювати системний та критичний аналіз чинників, умов і параметрів проєктування, формувати та аргументовано обґрунтовувати авторські концепції дизайн-проєктів			
інтерпретувати закономірності розвитку дизайну, мистецтва та культури, використовувати історичний і теоретичний досвід у професійній та педагогічній діяльності			
забезпечувати правовий захист результатів творчої діяльності, здійснювати професійну діяльність відповідно до норм авторського права та права інтелектуальної власності			
проєктувати, організовувати та реалізовувати освітній процес із			

Рівні **Часткові складові компететності у здатностях**	**Початковий(D, E)**	**Досттатній (B, C)**	**Високий (A)**
підготовки майбутніх дизайнерів, застосовувати сучасні методологічні та методичні підходи до викладання спеціальних дисциплін, здійснювати планування власної науково-педагогічної діяльності			
використовувати художньо-пластичний потенціал різних матеріалів, інноваційних технологій та сучасних засобів формотворення у професійній дизайн-діяльності			
застосовувати сучасні техніки і технології, цифрові інструменти, апаратно-програмні комплекси та сучасні комп'ютерні технології у процесі створення та візуалізації дизайн-рішень			
здійснювати економічно обґрунтовану професійну діяльність у сфері дизайну, враховуючи ринкові механізми, принципи менеджменту та маркетингу			
розробляти конкурентоспроможні, інноваційні та соціально відповідальні дизайн-продукти й послуги, орієнтовані на потреби суспільства та ринку праці			
професійно презентувати результати дизайн-діяльності, аргументовано демонструвати культурну, соціальну та економічну цінність створеного дизайн-продукту різночинним категоріям стейкхолдерів			
застосовувати методологію наукового дослідження, здійснювати науковий пошук, аналіз, інтерпретацію та впровадження результатів досліджень у професійну, проєктну та освітню діяльність			

Додаток Г

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Статті в наукових фахових виданнях України

1. **Афанасьєва Н.А.** Теорія і методика професійного навчання анатомічної пластики майбутніх викладачів сфери дизайну. *Педагогічна Академія: наукові записки.* 2024. № 8. URL: https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/239.

2. **Афанасьєва Н.А.** Дослідження впливу інноваційних педагогічних практик на якість навчання анатомічної пластики у сфері дизайну. *Перспективи та інновації науки*. 2025. №7 (53). С.106-120.

3. **Афанасьєва Н.А.** (2025) Методичні підходи анатомічної пластики для викладачів дизайну. *Суспільство та національні інтереси* № 4(12). С.30-41.

4. **Афанасьєва Н.А.,** Титова Н.М**.** (2025) Формування професійних компетенцій викладачів дизайну через удосконалення методики навчання анатомічної пластики. *Педагогічна Академія - наукові записки*. 2025. №20. URL:https://pedagogical-academy.com/index.php/journal/article/view/1128.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

5. **Афанасьєва Н.А.** Теорія та методики професійного навчання анатомічної пластики для майбутніх викладачів у сфері дизайну. Збірник матеріалів VIII Міжнародної науково-практичної конференції «GLOBALIZATION OF SCIENTIFIC KNOWLEDGE: INTERNATIONAL COOPERATION AND INTEGRATION OF SCIENCES». 29.11.2024 p. Vinnytsia, UKR - Vienna, AUT (Online). С.885-887.

6. **Афанасьєва Н.А.** Теорія та методики професійного навчання анатомічної пластики для майбутніх викладачів у сфері дизайну. *Збірник матеріалів VI Міжнародної наукової конференції «Актуальні питання розвитку галузей науки».* 15.11.2024, Київ, Україна С. 521-524.

7. **Афанасьєва Н.А.** Проблема недооцінки сутності дизайну. *Збірник матеріалів ІІІ Міжнародної наукової конференції «Наукові орієнтири: теорія та практика досліджень».* 17.05.2024. Ужгород, Україна. С. 270-271.

8. **Афанасьєва Н.А.** Реальність чи ілюзія проблем в сучасному мистецтві. *Збірник матеріалів XI Всеукраїнської науково-практичної студентської інтернет-конференції «Науковий простір студента: пошуки і знахідки» (2 частина). Образотворче мистецтво: зміст та перспективи розвитку*. 29.03.2024. Ужгород, Україна С. 330-332.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

9. **Афанасьєва Н.А.,** Титова Н.М. Розробка компетентнісного підходу до навчання анатомічної пластики майбутніх викладачів дизайну. *Український мистецтвознавчий дискурс.* 2025. № 3. С.8-16.

Додаток Д

ВІДОМОСТІ ПРО АПРОБАЦІЮ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ

№ п/п	Назва конференції, конгресу, симпозіуму, семінару	Місце та дата проведення	Форма участі
1.	V Всеукраїнська науково-практична конференція «Інформаційна діяльність: історія, сьогодення, майбутнє»	Київ, 2023	**заочна**
2.	VIII Міжнародна науково-практична конференція «Globalization of scientific knowledge: international cooperation and integration of sciences»	Vinnytsia, UKR – Vienna, 2024	**тези**
3.	VI Міжнародна наукова конференція «Актуальні питання розвитку галузей науки»	Київ, 2024	**тези**
4.	III Міжнародна наукова конференція «Наукові орієнтири: теорія та практика досліджень»	Ужгород, 2024	**тези**
5.	II Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та інновації професійної і технологічної освіти: реалії, досвід, перспективи»	Чернігів, 2024	**заочна**
	VII Міжнародна науково-методична конференція «Передові технології реалізації освітніх ініціатив»	Переяслав, 2024	**заочна**
	XI Всеукраїнська науково-практична студентська Інтернет-конференція «Науковий простір студента: пошуки і знахідки: Образотворче мистецтво: зміст та перспективи розвитку»	Ужгород, 2024	**тези**
6.	VIII Міжнародна науково-методична конференція «Передові технології реалізації освітніх ініціатив»	Переяслав, 2025	**заочна**

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА
, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9
Телефон 234-11-08

27.11.2025р. № 326

А К Т
впровадження результатів дисертаційного дослідження
Афанасьєвої Наталії Анатоліївни
«ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ СФЕРИ ДИЗАЙНУ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»,
яке подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Документально підтверджуємо, що в УДУ імені Михайла Драгоманова здійснено експериментальне впровадження результатів дисертаційного дослідження Афанасьєвої Н.А. з метою удосконалення теоретичних і методичних аспектів забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну для забезпечення їх професійної зайнятості в сфері, освіти й інноватики в межах спеціальності 022 «Дизайн», галузі знань 02 Культура та мистецтво (нині – спеціальність В22 Дизайн, галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»). Дисертаційна робота виконана відповідно до НДР «Освітня політика якості й безпеки життєдіяльності соціокультурних форм для сталого розвитку України» (ДР № 0122U000046, 2022-2024 рр.).

Результати дослідження використано у процесі викладання спеціальних дисциплін, а також під час організації практичної підготовки, самостійної та науково-дослідної роботи здобувачів освіти спеціальності 022 «Дизайн» факультету технологій та дизайну в межах розроблених і апробованих освітніх модулів як напрямів забезпечення спеціальних дисциплін, з них п'ять викормлено для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (цифрові технології і дизайн-моделювання; комплексне – графічне і комп'ютерне дизайн-проєктування; композиція/кольорознавство/ колористика; спеціальна техніка рисунку, живопису та спецрисунку та пластична анатомія) та три для другого (магістерського) рівня вищої освіти (художньо-естетична діяльність; методика навчання спеціальних дисциплін; методологія наукових досліджень та інтелектуальна власність).

Результатом визначено сформована здатність до забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну у професійній підготовці, що сприяло професійної підготовки здобувачів освіти спеціальності 022 «Дизайн».

Здійснено верифікацію ефективності структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у ході педагогічного експерименту за аксіологічним, констатувальним та формувальним етапами і встановлено позитивну динаміку сформованої здатності до забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну у професійній підготовці для першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти за допомогою критерію К. Пірсона ($\chi^{2)}$.

Розроблено та апробовано критеріальний апарат оцінювання рівнів сформованої здатності до забезпечення спеціальних дисциплін викладачами сфери дизайну у критеріях – аксіологічний, функціонально-технологічний та креаційний. Результати впровадження матеріалів наукового дослідження Афанасьєвої Н.А. обговорено та схвалено науково-педагогічним колективом на засіданні кафедри дизайну (протокол № 5 від 30 листопада 2025 року) Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Проректор з наукової роботи,
доктор фізико-математичних наук,
професор **Григорій ТОРБІН**

Завідувач кафедри дизайну,
кандидат педагогічних наук, доцент **Лілія ДЕРМАН**

PRIVATE INSTITUTION OF HIGHER EDUCATION
Salvador Dali
ART ACADEMY
OF CONTEMPORARY ARTS
1-3, Viktor Nekrasov Str., Kyiv, 04136, Ukraine
Phone: (044) 495-17-77
www.mixmd.edu.ua | art-dali@ukr.net

ПРИВАТНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
ART АКАДЕМІЯ
СУЧАСНОГО МИСТЕЦТВА
імені Сальвадора Далі
Україна, Київ, 04136, вул. Віктора Некрасова, 1-3
Телефон: (044) 495-17-77
www.mixmd.edu.ua | art-dali@ukr.net

ДОВІДКА
впровадження результатів дисертаційного дослідження
Афанасьєвої Наталії Анатоліївни
«ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ СФЕРИ ДИЗАЙНУ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»,
яке подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Основні результати дисертаційного дослідження Афанасьєвої Н.А. щодо організації освітнього процесу забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів галузі дизайну було реалізовано у Арт академії сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі. Результати дослідження пройшли успішну апробацію, і авторкою досягнуто мети дослідження, яка полягала в удосконаленні теоретичних і методичних аспектів забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів галузі дизайну, що сприятиме їх професійній зайнятості в сфері освіти й інноватики.

Дисертанткою успішно здійснено апробацію структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів галузі дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін у підсистемах – цільова, організаційна, методична, змістова, технологічна, технічного регулювання, функціонально-змістова та результативна у виокремлених педагогічних умовах. Вдало розроблено та апробовано критеріальний апарат оцінювання рівнів (початковий, достатній і високий) сформованої здатності викладачів дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін у критеріях – аксіологічний, функціонально-технологічний та креаційний.

Здійснено уніфікацію змісту і структури здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення та у контексті спеціальних дисциплін галузі знань 02 Культура та мистецтво (нині – галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»), спеціальності 022 «Дизайн» (нині – спеціальність В2 Дизайн), освітньо-професійних програм «Графічний дизайн» та «Дизайн середовища» та удосконалено методичний органайзер забезпечення циклу професійної підготовки здобувачів освіти галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 022 «Дизайн», освітньо-професійних програм «Графічний дизайн» та «Дизайн середовища» за напрямами проблемної тематики спеціальної підготовки, а саме – цифрові технології і дизайн-моделювання, комплексне – графічне і комп'ютерне дизайн-проєктування, композиція/кольорознавство/колористика, спеціальна техніка рисунку, живопису та спецрисунку, пластична анатомія, художньо-естетична діяльність, методика навчання спеціальних дисциплін, методологія наукових досліджень та інтелектуальна власність.

Результати впровадження матеріалів наукового дослідження Афанасьєвої Н.А. обговорено та схвалено науково-педагогічним колективом кафедри дизайну Арт академії сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі (протокол № 4 «27»листопада 2025 р.).

Проректор з науково-педагогічної та
мистецької діяльності Арт академії
сучасного мистецтва імені Сальвадора Далі
кандидат педагогічних наук, доцент Алла МАКСИМОВА

Підпис Алли Максимової проректора з науково-педагогічної та мистецької діяльності засвідчую:
інсп. з кадрів – Людмила Григоренко

DALIARTACADEMY

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені В. Г. КОРОЛЕНКА

вул. Остроградського, 2, м. Полтава, 36003, тел. (0532) 52-58-67
E-mail: allmail@pnpu.edu.ua код ЄДРПОУ 31035253

25.05.2026 №1795/01-51/02 на № _____ від _____

ДОВІДКА
про впровадження результатів дисертаційного дослідження
Афанасьєвої Наталії Анатоліївни
«ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ВИКЛАДАЧІВ СФЕРИ ДИЗАЙНУ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»,
яке подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії
зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Результати дисертаційного дослідження Н. А. Афанасьєвої на тему «Професійна підготовка викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін» набули практичного застосування при організації освітнього процесу на кафедрі професійної освіти та дизайну факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Особливої уваги заслуговує розроблена, обґрунтована та верифікована структурно-організаційна модель професійної підготовки викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін, яку презентовано у виокремлених підсистемах – цільовій, організаційній, методичній, змістовій, технологічній, у підсистемі технічного регулювання та результативній.

Зокрема практичну апробацію в навчальному процесі кафедри здійснено на основі запропонованих дисертанткою методів дослідження, а саме: теоретико-аксіологічного методу задля вивчення процесу організації професійної підготовки викладачів сфери дизайну у контексті ціннісних імперативів синектики; дефінітивного та контент-аналізу задля формування понятійно-категоріального апарату дослідження; компаративного аналізу задля порівняння й встановлення позитивного практично-корисного вітчизняного та міжнародного досвіду неперервної підготовки викладачів сфери дизайну.

Позитивно апробовано метод аналогій та асоціацій задля моделювання процесу професійної підготовки майбутніх викладачів дизайну, а саме метод аналогій задля оструктурення організації освітнього процесу професійної підготовки бакалаврів і магістрів щодо адаптації специфічних дизайн-технологій у методиці викладання спецдисциплін; метод асоціацій задля вивчення нелінійних зв'язків візуально-образного та креаційного мислення та врахування особливостей у навчально-методичному органайзері спеціальних дисциплін професійної підготовки викладачів сфери дизайну зі здатностями до їх забезпечення та розвитку інтелектуальної лабільності викладачів із генеруванням інноваційних освітніх стратегій у дизайн-освіті. Метод формально-логічного аналізу використовувався при верифікації розробленої та обґрунтованої структурно-організаційної моделі професійної підготовки викладачів сфери дизайну для забезпечення спеціальних дисциплін та встановлення каузальності між рівнем

сформованої здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін та перспективністю її подальшого розвитку.

Дисертанткою успішно досягнуто мету педагогічного дослідження, а саме реалізовано удосконалення теоретичних і методичних аспектів викладання спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну для забезпечення їх професійної зайнятості в сфері дизайну, освіти й інноватики за рахунок послідовного і успішного виконання завдання дослідження, а саме здійснено дефінітивний та теоретико-аксіологічний аналіз стану розробленості та практично-корисного досвіду професійної підготовки фахівців сфери дизайну з уточненням тезаурусу педагогічної проблеми; обґрунтовано у теоретичних і методичних аспектах організацію освітнього процесу забезпечення спеціальних дисциплін у професійній підготовці викладачів сфери дизайну; розроблено та уніфіковано зміст і структуру здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення та у контексті спеціальних дисциплін галузі знань 02 Культура та мистецтво, спеціальності 022 «Дизайн», освітніх програм «Графічний дизайн» та «Дизайн середовища»; розроблено та обґрунтовано критеріальний апарат оцінювання рівнів здатності викладачів сфери дизайну до забезпечення спеціальних дисциплін.

Разом з тим, вважаємо, що доцільно було б розширити приклади застосування розробленої моделі у конкретних освітніх програмах підготовки викладачів сфери дизайну, наприклад освітньої програми «Професійна освіта (Дизайн)» та інших. Рекомендується окреслити можливості подальшого використання моделі у підготовці викладачів інших спеціальностей мистецько-культурної та проєктно-технологічної галузі, а також у програмах підвищення кваліфікації.

Упровадження матеріалів проведеної наукової роботи Н. А. Афанасьєвої підтвердили релевантність дослідження, на що вказують дані експерименту, які обговорено та схвалено науково-педагогічним колективом кафедри професійної освіти та дизайну факультету технологій та дизайну Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, протокол № 11 від 02 грудня 2025 року.

Проректор з наукової роботи,
доктор педагогічних наук, професор
Полтавського національного педагогічного
університету імені В. Г. Короленка Василь ФАЗАН